

yeni demokrasi

Aralık - Ocak 88 Sayı: 7 Yıl: 1

Aylık Siyasi Dergi

Fiyatı: 1000 TL. (KDV Dahil)

Geçmişini olmayanın geleceği olmaz!

Her Yenilgi, Zaferin
Habercisidir!

YENİ DEMOKRASİ DERGİSİNİ GÜÇLENDİRELİM!

Çeşitli milliyetlerden emekçi halkımızın bu zifiri karanlıktan kurtulması, ülkemizin emperyalist zinciri kırarak tam bağımsızlığa kavuşması, feodalizmi tasfiye etmesi ve toprak sorununu çözmesi, sömürüye, zulme son vermesi, ezilen milliyetlere tam hak eşitliğinin sağlanması ve sosyalizm yolunda ilerlenmesi doğrultusunda kendi çapında ve gücünde yayın hayatını sürdürmeye çalışan dergimize maddi ve manevi destek verelim. Okuyucularından ve halkından başka hiçbir güç ve kaynağı olmayan dergimizin, ülkemizin bu şartlarında yayın hayatını sürdürebilmesi, daha da gelişebilmesi için desteğe ihtiyacı vardır. Bu destek her şeyden önce devrimci bir görevdir. Engin bir duyarlılık ve sorumluluktur. Destek; maddi ve manevi çok yönlüdür. Abone bulmadan, dağıtımına yardımcı olmaya, ulaşılamayan alanlara ulaşabilmesi için bir telefona, mektuba, telgrafa; resim, karikatür, belge, arşiv vb. kaynağa; ekonomik ve maddi katkı, gönüllü muhabir, ücra bir köşedeki olayın nedenini, gelişimini, sonucunu içeren yazılı-sözlü bilgiye kadar geniş kapsamlıdır. Unutulmamalıdır ki bu destek; dergimizin gelişmesi, güçlenmesi ve bulunduğu mevziden daha da ileri fırlayıp güçlü, gür halkın devrimci sesi olabilmesi için verilecek her yönlü desteğin önemli bir değeri vardır. Küçük küçük ırmakların birleşerek coşkun akan büyük bir nehir olması gibi, bu desteklerin de küçük küçük nehirler misali, bir yerde toplanmasıyla büyük bir nehir olacağı kavranmalı ve böylesi devrimci bir görevi yerine getirmeliyiz

Yeni Demokrasi

Hesap No: A.H. Kırım T.İş Bankası Türbe Şubesi No: 30420/4364

Yurtdışı Hesap No: A.H. Kırım Akbank Bahçelievler Şubesi Döviz Tevdiat Hesabı No: 210237-4

Dünün ve Bugünün Defterleri

TÜR KİYE SORUN LARI DİZİSİ-3

seçim istene.

a.z. saralı

türkiye'de seçimler

m. rapo saralı

uzap altında türkiye

tanrı akal

türkiye ve kırtiz savaş

milena ergen

üster istene

mural yetkin

aydin erol anlatılmayacak

insan hakları dosyası

emil galip ile görüşme

nadire maren

dayak ve işkence

şirin tekeli

ölüm cezası

av. hali çelenik

hikmetü girişle idam

a. kadir konuk

neden genel af

av. bekir dehanay

akteri yarıpota çifte standart

dilekçe

ir englobyan kavramı: diyince suç

dilekçe

ABUZER KARAKOÇ

*Dinsin fırtına güllüm
Erisin dağlarda kar
Hasretlik sona ersin
Ülkeme gelsin bahar*

ÜLKEME GELSİN BAHAR

BEKLENEN
ÖZGÜN KASET
ÇIKTI

damla

İÇİNDEKİLER

Başyazı	
Dönüşün Sırrı.....	5
Her Yenilgi Zaferin Habercisidir.....	7
Seçim Sonuçları:	
Halkımız bir beş yıl daha Anavatan sopolasını yiyecek.....	17
Ekonomi:	
Tehlike Çanları Çalıyor.....	21
Katliamlar ve Öğrettikleri.....	23
Türkiye'den Haberler.....	35
Tariş Olayları.....	41
Parlayan Herşey Altın Değildir.....	44
Savunmadan Ceza Alanlar.....	48
5 No'lu Zindan.....	52
Stalin'in Dilinden Lenin.....	62
Çanlar Papandreu İçin Çalıyor.....	66
Gorbaçov Aqıas Ahırlarını Anlatıyor.....	69
RSE'leri Irak'ta Kürt Ulusal Direnişini Değil Petrol Kokusunu Tercih Ediyorlar.....	76
Kürdistan Radyosunun Yorumu.....	79
Zengin Olmak Şanlıdır.....	80
Sinema Şenliktir.....	85
K. Yazar	
Şiir Üzerine İncelemeler.....	87
Görüş:	
Türk Milli Eğitim Sistemi.....	89
Okuyucu Mektupları.....	91

Yaşlı dünyamız, güneş sisteminin yörüngesinde, kendi eksenini etrafında dönüşünü 1 saniye daha geç tamamladı. 87 yılı tüm dünyada 1 saniye daha fazla yaşandı. Ve yeni bir yıla girdik. Yeni olan her şey iyiden, güzelden, özgürlükten yanadır. Ezilen tüm dünya halkları 1988'de de köklü devrimci dönüşümler olmadığı müddetçe açlığı, yoksulluğu, kahredici zulmü, sömürünün en katmerlisini, işkencenin en âlâsını yaşamak zorunda kalacak! Kin, nefret, umut, özlem ve hasretle bir yıl daha geride kalırken, 88'e umutla, sevinçle girildi. Tüm Türkiye ve dünya halklarının yeni yılını güneşin batmadığı, özgürlüğün gürül gürül estiği bir dünya arzusuyla yürekten kutlarken, 1988'in Türkiye devrim tarihine bir atılım yılı olarak yazılmasını temenni ediyoruz.

Dergimiz Yeni Demokrasi, bu sayısında 2 aylık birden ve gecikerek çıktı. Bu durumun elbette savunulacak ve olumlu bir yanı yoktur. Burada uzun boylu nedenlerini anlatarak kafanızı şişirmek istemiyoruz. Üstelik derginin geç çıkması bir sonuç, sorun bundan sonra böylesi bir olumsuzluğun tekrar gündeme gelmemesi. Kısaca şunu söylemek istiyoruz ki; elimizden geldiğince düzenli ve sistemli çıkacağız. Her ayın en geç 5'inde tüm okuyucularımızın elinde olmaya çalışacağız. Aynı zamanda, daha da nitelikli ve yetkin bir biçimde. Siz okuyucularımızın da bu mücadelede bizlere vereceğiniz desteğin önemi ve değeri büyüktür. Bundan dolayı, dergimizin hiç ulaşmadığı ya da yeterli sayıda ulaşmadığı il ilçe ve bayilerinin adreslerini bildirirseniz, yine dergimize gönüllü muhabirlik, yazı, resim, belge, kitap, fotoğraf, şiir... vb. katkılarında bulunmanız bizleri güçlendirecek, gücümüze güç katacaktır.

Bu sayımızda dergimizin fiyatını 1000 TL'ye çıkardık. Belki de içinizden bu fiyatı yüksek bulanlar olacaktır. Ama yaşamamızda bir zorunluluk. Hangisini tercih edeceğiz! Kör-topal yürümeyi mi? Yoksa herşeyiyle adına layık bir şekilde ve daha üst boyutlarda, daha kaliteli mi? Yani dopdolu, bir hayatın kıvılcım ateşi olmak, halkın dili, tercümanı ve kürsüsü olmak için elbette son kertesine kadar yaşamalıyız. Gelen zamlar "altta kalanın canı çıksın" misali bizim gibi "ufak" ama yüreği büyük dergileri ezmenin çok güzel bir yolu. Dağıtım çengeli, toplatma vurgunu, olmadı, oluyor rekor düzeyde zamlar! Artık okumak da bu zamlardan sonra bir lüks haline geldi. Bunu, bizim gibi bu işin içinde olanlar iyi bilir. Kâr diye bir kaygumuz hiç yoktur. Yaşam diye bir kaygumuz vardır. Kâr kaygusunun kokusunu Çağaloğlu'nda hissede hissede burnumuzun direği çatladı. Ne demişler; tüm dünyada lağımlar alttan geçer, Bab-ı âli'de üstten. Kim demişse doğru demiş.

Bu sayımızda, iki aylık olmanın verdiği bir yoğunluk söz konusu. Ve öyle canlı bir dönem oldu ki; hepşine yer vermemiz mümkün olmadı veya kimi konular zaman aşımına uğradı, sıcaklığını yitirdi. TBKP'li "komünistler", bavullarıyla Ankara'ya havadan indiler, iniyorlar derken, seçimleri unutacak hale gelmiştik. Başyazımızı bu bayların serüvenine ayırdık. Seçimlerin değerlendirmesini yaparken, henüz hükümet kurulmamış, güven oyu almamış ve hükümet programı da açıklanmamıştı. Biz, seçim değerlendirmesini kısa ve öz yaptıktan sonra, diğer bölümlerini gelecek sayıya bırakmak zorunda kaldık. Kapak konumuz, Türkiye devrimci hareketinin ve proletaryasının geçmişinin muhasebesine ayrıldı. Celal Kerim bu yazısında 12 Mart 1. nci yenilgisini incelemekte ve yenilgisinin ideolojik, siyasi ve örgütsel köklerini açıklamaya çalışmaktadır. Geçmişin muhasebesine peyder pey gelecek sayılarımızda da yer vereceğiz. Bunu yaparken de işin püf noktalarını ele almaya özen göstereceğiz.

YENİ DEMOKRASİ

UMUT Yayınları adına

Sahibi:

Ahmet Hulusi Kırım

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Sevim Karakuş

Yönetim Yeri:

Ankara Cad. 107/89

Çağaloğlu-İstanbul

Tel: 519 44 73

Dizgi:

Maraton Dizgievi

Dağıtım:

Hürriyet Holding A.Ş.

Baskı:

Yeni Doğu Veb Ofset

Hesap No:

A.H.Kırım

T.İş Bankası Türbe Şubesi

No: 30420/4364

Yurtdışı Hesap No:

A.H.Kırım

Akbank Bahçelievler Şubesi

Döviz Tevdiat Hesabı

No: 210237/4

İlan Koşulları:

Arka Kapak : 400.000 TL.

Kapak İçi : 300.000 TL.

Tam Sayfa : 240.000 TL.

1/2 Sayfa : 120.000 TL.

1/4 Sayfa : 60.000 TL.

Abone Koşulları :

6 Aylık : 6.000 TL.

1 Yıllık : 12.000 TL.

Yurtdışı Abone Koşulları :

6 Aylık 30 DM - 15 \$

1 Yıllık 60 DM - 30 \$

DÜŞÜNGEN

YAZAN VE ÇİZEN: RAIFZOR

MERHABA!

Bu yıl tam 5 milyar dolar borç ödememiz gerekiyor. Alınan borçlar yatırıma dönüşmüyor, aldıklarını geri ödemiyor isadamları... Agop'un kazığı bi yutuyorlar. Borçları ödemek ücretlere, memurlara, dargalılara düşüyor. Yıyacağız %3 KDV uygulamaya başladık. Yeni vergi düzenlemeleri düşünülüyor. Enflasyon oranı yıllık %60'dan aşağı düşmüyor.

Peki, ne olacak?..

Durum gayet glasnost. Amerika ve NATO, yeni yükümlülükler koysada. AT'a dahil girmek, Arla bile girmek demokrasiyi tanılamakla kurulamaz, olamazız...

Bu koşullara karşın yine de yeni yolları kolları olsun! Saygılarıla...

SU BEYE BİR SORAYIM. BİLİR HERHALDE?

BENİ TANIDI HERHALDE? PESİMDEN GELİŞİNDEN BELLİ...

AFFEDERSİZİZ BEYEFENDİ ELİMDEKİ ŞİŞE ADRESİ SORAC...

ABİ WALLAHA ELEKTRİĞİ BENİ VERMEDİN. YALNIZCA ÜZERİME SU DÖKÜMÜS, BİR DE GÖZLERİMİ BEN BAĞLAMISTIM.

ERKEĞİN ADI YOK!

Yazan: Erhan Çakırcalı

Ben bir ERİST'im. Erist, demek feminist'in tersi. Türkçede ER, erkek demektir, ist ilgisizce, ama olan. Türk-İslam sentezi oluyor da, Türk-İngiliz sentezi olmaz mı?

Neyse, ERKEĞİN ADI YOK, piyasaya yeni çıkan kitabımın adı. Romanımda, karışımın başlıcaları sonuca, kimlik bunalımına düşen bir erkeğin psikolojik durumunu irdeliyorum. İyice bir bölümün den kısa bir alıntı:

Karısı,

... Karşoların ardından çık kerekesi, daha dövmeyeceğim, dedi. Ama, nükleer başlıklar füze gibi duruyordu elindeki oltada. Şükürü börtüyor ama kefil vermiyordu.

... Sen, batin egemen toplumun bir mültesiri Süriye. Biz, ezilen erkekler bu pazar maçın sonra, hep beraber, şok pasajına yürüyüp yapacağız; batin dayatımı protesto edeceğiz, dedi.

Karısı, Şükürü, Şükürülün cüzdanıyla birlikte kimliğini de alarak anasının evine gitti. Terbetti Şükürü.

Ve şükürü böylece kimlik bunalımına döptü. Kimliksiz, sokaka çıkamıyordu ki, gidip isteyebilirdi. Ve,

... Sen Süriye, ana-erkek toplumun son kalıntısı olan emi! diye mırıldandı. (Devamını kitabımdan Okuyun)

BİR ADET FIKRA

Akşehir: Bir-fil getirmiş Timur. Fil ortığı kırp döküyor. Halk, Masrahtın Hoca'ya gitmiş,

«Aman Hoca, bizi kurtar bu filden.» demişler.

«Benle birlikte gelin, ben Timur'a söylerim» demiş.

Hep birlikte Timura gitmişler, tam huzura çıkacaklar; Hoca bakmış ki, arkasında kimse yok.

İçeri girmiş Hoca, Timur'a,

«Efendim, getirttiğiniz fil yalnızlık okuyor, ona bir eş getirtmeniz mümkün mü?» demiş.

Ve Akşehirlilerin iki filleri olmuş.

Onlar arztımlar musadık biz citalim karavetiriz.

YİNE EYLEM HAZIRLIĞI DEĞER Mİ AT BAKALIM O SİLAHI ELİNDEN.

BURC EL BARACNI MÜLTECİ KAMI

YİNE KAPİSTILAR!

CANIKAYA BOŞ MU? BİZ BURADA NECİZİZ, BİZ DE O GÖRENE TALİBİZ!

YOK YA! NE DÖNE SAHA KAPTIRAYIM O KOLTUĞU?

KANAYI ONLAR YAPIDIRLAR SORAYI BEN YİYORUM. NASIL İS, ANLAMADIM GİTTİY!

0\$0

0\$0

0\$0

0\$0

DÖNÜŞÜN SIRRI: KUTLU'NUN DÜZENİ KUTSAYIŞI VE KUTLAYIŞINDADIR

Gorbaçov'un ifadesini Glasnost (açıklık) ve Perestroika (yeni'den yapılanma)'da bulan burjuva liberal rüzgarı, dünyadaki tüm revizyonist partileri etkiledi. Kapitalist Çin yürüncesinde olan partiler ve gruplar da tescilli revizyonist Deng'in hemen hemen aynı anlama gelen "kayfang" ve "gaşce"sinden etkilendiler. Modern Bürokratik devlet kapitalizminin egemen güçleri, muazzam bürokratik sisteme atamet ve canlılık kazandırmak için, ona yenden rekabet ve hür teşebbüs aşısı aşıyorlar. Onu burjuva demokrasisi gelinliği içinde hayal ediyorlar, Gorbaçov çok daha cesur konuşuyor. Agias ahırlarını cesurca anlatıyor ve ateşli bir özgürlük kahrmanı gibi lanse ediyor, kendini. Dostoyevski'nin Şigalyov'u şöyle diyordu: "Sınırsız bir özgürlüğe ulaşmak fikrinden yola çıkarak, sınırsız bir baskı düzeni fikrine vardım." Gorbaçov konuşmalarında bunun tam tersini söyler gibidir. Bürokrat burjuvazinin bir kanadı adına utanmaşa şöyle diyecek: Sınırsız bir baskı düzenine ulaşmak fikrinden özgürlük düzeni fikrine vardık.

Şimdi bütün rus işbirlikçileri Gorbaçov'u taklit ediyor ve O'nun her konuşmasını alkışlıyorlar. Haydar Kutlu, "Sovyet topraklarının, tarihinde tamamen yeni bir devrimci dönem yaşamakta olduğunu" ilan ediyor. Gerçekten de Kutlu ve partisi de bugün son derece "yüce bir devrimci zemine" gelmiş bulunuyor. Bu yılları kucaklayan sabırlı adımların sonucudur. Nedir bu zemini karakterize eden görüşler?

İlk olarak, parlamentarizmin, parlamentonun ve yasal zeminin kutsanması, devrimci terörün lanetlenmesidir. "Te-

rörist"lere hiçbir sınıf ve kategori arasında olanak tanınmamalıdır. Özellikle "gençlik... terörist örgüt ve grupların içinde faaliyet göstermesine olanak tanınmamalıdır." (Barış ve Ulusal Demokrasi Programı, sf. 36). Bu, faşist, yarı-faşist ve reformist partilerin üzerinde titredikleri en kutsal duadır: Düzen sınırları içinde kalmak ve devrimci teröre, gerçek barışın ve özgürlüğün ebesine lanetler okumak...

İkinci olarak, Kemalizmin ve burjuva Cumhuriyetin (burjuva demokratik cumhuriyetin değil) içtenlikle savunulması ve kutsanmasıdır. Öyle ki Atatürkçülük tam bağımsızlık demektir. "Atatürkçülük ulusal çıkarlara bağlıdır. Ulusal çıkarlara ihanet edenlerin Kemalizm'le bağdaşması olanaksızdır... Kemalizmin olumlu mirası ise canlıdır." (age, sf. 41) Ki, burjuva Cumhuriyetin birer savunma neferi olduklarını kıvançla ilan ediyorlar: "Komünistler (aman aman, tanrı bizleri bu tür komünistlerden esirgesin-YD) Cumhuriyetin (TC kastediliyor) kuruluşunun neferidir ve sonraki yıllarda da dış ve iç gericiliğe karşı genç Cumhuriyetin en önde gelen savunucuları oldular" (age, sf. 49). Evet, Kürt isyanlarına karşı Kemalist hükümetlerin yanında yer aldıkları gibi...

Üçüncü olarak, burjuva Cumhuriyetten, burjuva demokratik Cumhuriyete yani "ulusal demokrasiye" barışçıl bir tarzda geçişin sağlanmasıdır. Tabii, "demokratik bir yönetimin oluşması için tüm iktidar demokratik koşullarda oluşacak parlamentoda olmalı" (age, sf.16) Bu ulvi(!) amacı gerçekleştirmek için TKP,... SHP ve DSP, DYP ve RP ile demokrasi mücadelesinde işbirliği yapmak

istiyor.” (age, sf.30)

Peki böylesine güzelim(!) bir düzende programatik olarak neler yapılmalıdır?

Her şeyden önce NATO'dan çıkılmalıdır. NATO'dan çıkmak yerine NATO'da kalarak “tıpkı Yunanistan'ın yaptığı gibi milli çıkarlara uygun”, kararlı ve akılcı bir siyaset izlenmelidir. “Devlet sektörü ve genel olarak devletin ekonomiyi yönlendirme olanakları ulusal sınıf ve katmanların ortak çıkarları temelinde yeniden düzenlenmelidir.” (age, sf. 20) “Ekonomik kalkınmaya katkısı olan bütün özel işletmelerin desteklenmesi sağlanmalıdır.” (age, sf.20). “...üretim artırılması, emekçilerin gelirlerinin artırılması yoluyla iç pazar genişletilmeli” (sf. 20). “Atatürk'ün vasiyetine uygun biçimde Türk Tarih ve Dil Kurumları yeniden düzenlenmeli” (sf. 26) vs. vs...

İşte size dev bir program ve dev bir strateji. Komprador burjuva ve toprak ağası muhalefetle birlikte demokrasiyi gerçekleştirmek ve giderek “devlet sektörünün öncülüğü ve örgütleyiciliğinde”, “iç pazarı genişletmek”. Peki bu programın ve stratejinin bir SHP ya da DSP'nin program ve stratejisinden ne farkı vardır? Hiçbir farkı yoktur. Bazıları bu duruma şaşırıyor. Biz TKP'yi, Rus modern revizyonizmine bağlı bir bürokrat burjuva partisi olarak değerlendirdiğimiz için böylesi bir program ve strateji karşısında şaşırıyoruz, bunu gayet normal karşılıyoruz. Orta yolcular bu programa fena halde kızıyorlar. Dev-Yol'cular, “TKP, bu yönüyle, siyasi yelpazede eskiden CHP'nin tuttuğu, şimdi ise SHP ve DSP'nin tutmaya çalıştığı yeri doldurmaya çalışmaktadır... TKP'ye revizyonist demek hem lükstür, hem de yanlışdır... “Dev-Yol'culara göre revizyonizm “Marksizm'den bir sapma olduğu için ne de olsa revizyonist güçlerin Marksizm'le bulaşıklığının varlığı sözkonusudur”. Revizyonist partileri düzen partileri ve burjuva muhalefeti içinde görmeyen, değerlendirmeyen kafalar böyle düşünebilir ancak. Zaten bu kafalardır geriye dönüşlerin gerçekleştiği ülkelerdeki modern-revizyonist iktidarları ne burjuva, ne de proleter iktidar olarak değerlendirmeyenler. Sınıf dışı, sınıflar üstü bir iktidar anlayışı değil midir bu?

Gelelim TKP'nin ya da TBKP'nin ülkeye dönüşüne... Bugün egemen sınıfların büyük bir kanadı (başını Özal'ın çektiği ANAP'ın bir kesimi, SHP, DYP, DSP ve RP), TKP'nin yeni bir isimle le-

gale çıkmasından yanadırlar. Bunlar, TKP'nin programı ve eylemleriyle bir düzen partisi olduğunu biliyorlar. Bu, gerek içte, gerekse dışta, demokratik kamuoyuna karşı, bugünkü düzene demokratik bir görünüm verme açısından büyük bir önem taşıyor. Daha şimdiden Özal, seçimlerden sonra, 141, 142 ve 163. maddeler üzerinde de bazı şeyler yapabileceklerini söylemeye başlamıştır. Bu değişikliğe kadar Özal, TKP'nin isim değişikliği ile legale çıkabileceği konusunda Haydar Kutlu ile hemfikirdir. Kutlu, hükümet çevrelerinin gelecekle ilgili vaatkar konuşuklarını” kendi kararlarının da “bu ortama denk düştüğünü” açıklıyor. Devletin baş kaleşörleri ise “ikili bir anlaşmanın ihtimalinden” söz ediyorlar. Egemen sınıfların diğer bir kanadı ise arpaya ve suya aynı oranda aç ve susuz olan ve her ikisine de aynı uzaklıkta bulunan Buridan'ın eşeği gibi kararsızlık içindedir ve şöyle demektedir: “Komünistler zaten değişik isimler altında legale çıkıyorlar ve engelleyemiyoruz. TKP'nin legale çıkması bize demokratik bir görünüm ve itibar kazandıracaktır. Bu iyidir. Ama öte yandan Moskova'ya yakın bir partinin aşıktan örgütlenip güçlenmesini seyredeceğiz. Halbuki Atatürk bunlara soluk aldırıyor, hepsini içeri tıkkıyordu”. Bu Tercüman gazetesinin öna-yak olduğu egemen sınıfların bir başka kanadı da TKP'nin legale çıkmasına ateş püskürtüyor. Bunlara fırsat verilmemesini, ağır cezalarla bunlardan hesap sorulmasını istiyor. Ama hesap sorma sorunu, sınıflararası güç ilişkilerinde, devrimci dalganın durumuna, dünyadaki demokratik kamuoyunun duyarlılığına ve sınıf mücadelesinin seviyesine bağlı bir sorundur. Taha Akyol'larla Ergun Göze'lerin paşa gönüllerine kalmış bir iş değildir.

TKP'nin legale çıkması konusunda sınıf bilinçli işçilerin görüşü gayet nettir. Onlar, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki faşist prangaların amansız düşmanıdır. Onlar kendi sınıflarına ve tüm halka TKP'nin politik ve ideolojik hattını ve egemen sınıfların TKP'ye gösterdikleri özel ihtimamın ardında yatan nedenleri açıklayacaklardır. Bunun halk demokrasisi mücadelesi açısından pek bir şey ifade etmediğini, muhalefetteki düzen partilerine bir yenisinin daha katılması demek olduğunu bilmektedirler. Ama bu gelişmenin bile yükselmekte

Geçmiş olmayanın geleceği olmaz!

Her Yenilgi, Zaferin Habercisidir!

Celal Kerim

Giriş:

Tarih, devrimci mücadele veren proletarya partilerinin yenilgi ve zaferleriyle doludur. Devrim yapmış bütün proletarya partileri zaferlerin yanında önemli yenilgileri de tadmıştır. Bu yenilgilerin bazıları büyük çaplı, bazıları ise dar çaplı olmuştur. Ama uluslararası proletaryanın ilk ayağa kalkışı 1871'de Fransız Komünçüleriyle olmuş ve ilk yenilgisini o zaman almıştır. Ama bu yenilgi, kazanılmış bir zafer kadar önemli ve uluslararası proletaryaya iktidarı almak için paha biçilmez dersler kazandırmıştır. Proletaryayı burjuvaziye karşı silahlandırmıştır. Uluslararası proletaryanın büyük dehası Marks, Komün'ün yenilgisini önceden görmüş, ama Fransız proletaryasının bu görkemli şaha kalkışını selamlamış ve desteklemiştir. Bu yenilgiden doğru dersler çıkararak, uluslararası proletaryanın teorik hazinesini daha da zenginleştirmiş ve geliştirmiştir.

Uluslararası proletaryanın büyük öğretmenleri, Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao; proletaryanın yenilme korkmamasını öğretmişlerdir. Hedefe ulaşmak bir sürü yenilgilerden geçerek olacaktır. "Yenile yenile yenmeyi öğreneceğiz" (Mao) sözü, basit bir ajitatif söz değil, burjuvazi ile proletarya arasındaki sınıf savaşımının özlü bir özetidir.

Yenilgiler, zaferler kadar değerlidir. Yeter ki, proletarya kendi yenilgisinden doğru dersler çıkarsın. Yenilgilerinden doğru dersler çıkarılmayan proletarya partisinin zafer kazanması zordur.

Her yenilginin objektif ve subjektif nedenleri vardır. Bazı yenilgilerin esas nedeni objektif iken, bazıları ise subjektiftir. Örneğin, sınıf bilinçli Türkiye proletaryasının 12 Mart 1971 sürecinde aldığı yenilgi objektiftir. Ama 12 Eylül sürecinde aldığı yenilginin esası ise ağır objektif koşulların önemli etkisi olmasına rağmen subjektiftir. Yani yanlış taktik politikanın sonucu alınan siyasi bir yenilgidir.

Proletarya, sınıf mücadelesinin fırtınaları, kasırgaları karşısında bünyesine bağlı olarak sarsıntı geçirebilir, darbeler alabilir, yıkılabilir ve hatta örgütsel olarak yok olabilir. Bunlar objektif ve subjektif koşullar içinde değerlendirilmelidir. Sınıf mücadelesi, Lenin'in de dediği gibi, "Newski'nin bulvarı" değildir. Düz bir rota izlemeyecektir. Devrim yolu çetindir, sarptır, engebeldir. Bu şerefli ve onurlu yolda düşe kalka yürünerek zaferler elde edilecektir. Bazen ilerleme, bazen gerileme, bazen de duraksama olacaktır. Zaferler olduğu kadar yenilgiler de olacaktır. Bu kaçınılmazdır. Sınıf savaşımının bir kuralıdır. Altınçağa, yani güneşin batmadığı ana kadar, "şıpka geçidinde her şey yolunda" olmayacaktır. Nitekim, sosyalist ülkelerin geriye dönüşleri bunu bize öğretmiştir. Zafer anlarında, ne kendimizi kaybedecek kadar sarhoşluğa kapılalım, ne de soğukkanlılığımızı yitirelim ve ne de yenilgiler karşısında karamsarlığa ve yılgınlığa kapılalım. Önemli olan, yenilgiye yol açan siyasi çizgiyi görmek, hatalardan ders çıkarmasını bilmek, bir daha aynı ve benzer hatalara düşmemek için gereken önlemleri almak, proletaryayı bu konuda teorik

ve örgütsel olarak daha da yetkinleştirmektir. Bunu yapmayan sınıf bilinçli proletarya, adı ne olursa olsun gerçek kimliğini koruyamayacağı gibi, süreç içinde yok olmaya mahkumdur. Kendisini var eden nesnel şartlardan uzaklaşması, yozlaşması ve sınıfına yabancılaşması kaçınılmazdır.

Şüphesiz sınıf mücadelesinin ağır görevleri karşısında kendisini yenileyip geliştirmeyen bir proletarya partisi, ya hemen ya da süreç içinde yok olmaya, yozlaşmaya, tarumar olmaya mahkumdur. Bu toplumsal tarihin bir akışı, bir "kara" yazgısıdır.

Alman proletaryasının kartalı Rosa Luxemburg'tan yenilgiler ile ilgili bir alıntı almakta yarar var.

"Tüm modern devrimlerin ve sosyalizmin tarihi bize ne gösteriyor? Sınıf mücadelesinin Avrupa'daki ilk alevlenmesi Lyon ipekli dokumacılarının 1831'deki Çatartist hareketi de yenilgiye uğradı. Paris proletaryasının 1848 Temmuz ayaklanması ezici bir yenilgiydi. Sosyalizmin tüm yolu, devrimci mücadeleler gözönüne alındığında açık yenilgilerle doludur..."

"Ama yine de bizi adım adım karşı konmaz bir biçimde zafere götüren de aynı tarihtir. Tarihi deneyler ve bilgi edindiğimiz güç, kazandığımız ve bize idealistlik aşılardan bu "yenilgiler" olmasaydı bugün nerelerde olurduk..."

"Ama bu yenilgiler gelecekteki nihai zaferin en büyük güvencesidir. Ama yine de bir koşulla sözkonusu olan her yenilginin hangi nedenlerden dolayı meydana geldiği sorulmalı, bu yenilgi kitlelerdeki dizginlenmez mücadele enerjisinin tarihsel

ön koşulları olgunlaşmamış olması gibi bir engele çarpmasından dolayı mı, yoksa bizzat devrimci eylemin güdüklükler, kararsızlıklar ve iç zafırlar yüzünden felce uğramasından mı meydana gelmiştir?" (Spartaküler Ne İstiyorlar sf. 170-171)

Son 17 yıllık süreçte, Türkiye devrimci hareketi iki yenilgi almıştır. Bu yenilgileri doğru değerlendirmek gelecek için birer mihenk taşıdır. Ben daha çok sınıf bilinçli proletaryanın yenilgisine özel olarak değinmek istiyorum. Bu süreçte Türkiye devrimci hareketinin yenilgisinin de esas nedenleri bir yerde ortaya çıkmış olacaktır. Türkiye devrimci hareketi içinde yenilgiler konusunda kafalar çok karışmıştır. Bazı oportünist ve revizyonistler, devrim düşmanlığını körüklemek için, sınıf bilinçli proletaryanın yenilgisini "stratejik" göstermeye çalışıyorlar. Bunların niyetleri çok açık. Yenilgi dönemlerinde "abbas yolcuların" çıkması, devrim düşmanlığı yapmaları, burjuvazinin sopalı "demokrasininin" icazeti altına girmelerini çok doğal karşılıyorum. Çünkü bu sınıfsal bir sorundur. Her devrimci-demokrat, M-L geçmişini iyi değerlendirmelidir. Özellikle 12 Eylül sürecinde alınan yenilginin değerlendirilmesi, 12 Mart yenilgisinin değerlendirilmesinden ayrı ele alınamaz. Bakış açıları çok önemlidir. Ben bu yazımda 12 Mart yenilgisini kısa bir değerlendirmeye tabi tutacağım. M-L bir tarihçi olarak bunu yapmak zorunda hissediyorum kendimi. Tarihi sorumluluğum; geçmişi güçlü, canlı, teorik ve pratik zenginliklerle dolu bir miras haline getirmektir. Bunu az da olsa yapabilirsem, en büyük başarımla olacaktır. Aynı zamanda bunu, revizyonizme, modern revizyonizme, tasfiyeciliğe troçkizme ve her türden oportünizme karşı Marksizm-Leninizm Mao Zedung Düşüncesinin Zaferi sayacağım.

12 MART ÖNCESİ TÜRKİYE'DE DEVRİMCİ DURUM

Burada o günün koşullarını derince ele alacağım. Ancak konumuz açısından bazı farklı noktalara gireceğim.

1971 12 Mart faşist askerî cuntası öncesi Türkiye, muazzam bir sınıf mücadelesi kargaşası yaşıyordu. 1961'lerden başlayarak, askeri darbeye kadar, başta öğrenci gençliğin hareketi olmak üzere, tüm halk sınıfları "hışımına ayağa kalkmıştı" dersek fazla bir abartma yapmış olmayız. TC tarihinde böylesine bir kitlesel kabarış görülmemiştir. Özellikle başlarda öğrenci gençliğin mücadelesi, işçi sınıfının ve köylülerin de katılımıyla, Türkiye, sınıf mücadelesi açısından en sıcak günlerini yaşıyordu.

Bu dönemde köylü hareketleri de gelişmişti. Köylülerin toprak işgalleri, sadece doğuda değil, Trakya ve Ege'nin bir çok yöresinde de toprak işgalleri olmuştur. TC tarihinde en geniş kitlesel hareketler bu dönemde olmuştur.

15-16 Haziran şanlı işçi direnişinin tarihimizdeki yeri bir başkadır. Türkiye işçi sınıfının böylesine barikatları-tankları aşarak hışımına ayağa kalktığı o güne kadar görülmemiştir. Bu kendiliğinden gelişen devrimci bir hareketti. Sınıf bilinçli proletaryanın önderliği yoktu. Sınıf bilinçli proletarya önderlik etse bile, ülkenin siyasal ve toplumsal yapısından dolayı genel bir ayaklanmaya dönüşmesi zor olduğu gibi, ayaklanmanın zafere (iktidarı alması bağlamında) yönelmesi mümkün değildi. Bu çok istisnai bir durumdur. Dünya ve Türkiye konjonktüründeki özel durumlar bir araya gelirse, belki İran'da olduğu gibi mümkündür. Bu dönemde proletaryanın öz partisi yoktu. 1920'lerde Mustafa Suphi önderliğinde kurulan TKP ise, Şefik Hüsnü'nün önderliği ele geçirmesiyle reformist bir hatta kaymış ve daha sonraları ise sosyal faşist halk düşmanı bir parti olmuştur.

Devrimci bunalımın giderek artması, öğrenci gençlik ve aydın kesim içinde de ML düşüncelerin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Özellikle öğrenci gençlik içinde ihtilalci hareketler büyük taraftar toplamıştır. Uluslararası alanda büyük deha Mao önderliğindeki Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin etkisi, bütün dünyayı sarmış, Sovyetler Birliği'ndeki modern revizyonizmin etkileri-

ni önemli ölçüde zayıflatmış, uluslararası proletarya ve gençlik içinde önemli bir taraftar bulmuştur. Yeni yeni ML partilerin ideolojik şekillenmesine ön ayak olmuştur.

Özellikle sömürge, yarı-sömürge ülkelerde Mao Zedung'un "halk savaşı" teorisi büyük bir sempati toplamıştır. Bu hareketlerin bir kısmı "halk savaşı" teorisini savunmalarına rağmen, esasta Latin Amerika'da o dönemde yaygın olan fokocu anlayışlardan daha fazla etkilenmişlerdir. Yani, sınıf karakterleri gereği maceracılığa daha fazla eğilim göstermişlerdir. Bunlar modern revizyonizmden de önemli ölçüde etkilenmişlerdir. Kruşçev modern revizyonizmine karşı tutarlı bir tavır alamıyorlardı. Ülkemizde, THKO ve THKP-C bu tür hareketlerdir. Yani küçük burjuva ihtilalci hareketlerdir. TKP/ML ise, Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung düşüncesiyle donandığını, "BPKD'nin ürünü" olduğunu ilan ediyordu.

Tarihçiler, Türkiye'nin bu kesitine çok önem verdiler ve çok yönlü değerlendirmeler yaptılar. Bu değerlendirmelerin üzerinde de durmayı yararlı görüyorum. Bugünün devrimci kuşağı geçmişini kavramalı, ondan öğrenmeli ki, geleceğini doğru temeller üzerinde kurabilsin. "Geçmiş olmayanın geleceği de olmaz" özdeyişi, bugün için daha fazla güncelliğini koruyor.

Sınıf bilinçli proletaryanın kendi geçmişini kavraması ondan dersler çıkararak ilerlemesi büyük öneme sahiptir. Geçmiş güçlü bir meşale haline getirmek, onu doğru değerlendirmekle mümkündür. Doğru dersler, doğru bir tahlilden çıkar. İnsanlık geçmişini harika bir tarzda özümleyerek ilerliyor. Onun büyük atımları geçmişindeki büyük, zengin miraslarının doğru, yaratıcı bir tarzda özümlemesi sonucunda ortaya çıkıyor. O, yeniyi, geçmişin ışığıyla buluyor. Patlayan her büyük atılım ateşinin özünde eski ateşin şu veya bu derecede kudretli ruhu ve renkleri vardır.

Proletaryanın tarih sahnesine çıkması, bu gözle görülmeyecek bir cücenin, aydınlığı ülkenin ufuklarına vuran bir meşaleyi taşımasına benziyordu. Evet, büyük

gerçekler ve onları kuşanan dar bir kadro... Bu büyük gerçeği hangi şartlar doğurdu? Önce dünyaya bakalım.

Sömürge ve yarı-sömürgelerde ulusal ve sosyal kurtuluş savaşları, altmışlı yıllarda görülmemiş bir yaygınlık arz ediyordu. Bu emperyalist krizin giderek derinleşmesinin kaçırılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkıyordu. Silahların ısrarı ve gücü metropollere ve en ücra köşelere kadar dünyayı derinden etkiliyordu. Çin'de milyonlar büyük devrimci uğultularla, toplumu tüm hücrelerine kadar fethetmek isteyen yeni burjuvaziye karşı harekete geçiyordu. Devrimden yeni çıkmış onun pratik ve teorik silahlarıyla donanmış, geriye dönüşlerin derslerini sıçrama tahtası haline getirmiş bir öncünün, milyonları enginlere sevkeden bir öncünün, şiarları tüm dünyayı etkisi altına alıyordu. Bu fırtına, metropollere ve savaşılan halkların mevzilerine, Marksizm-Leninizmi çok daha yoğun ve kendi dersleriyle birlikte sunuyordu. Dünyayı etkiliyor, dünyadan etkileniyordu. Dünyadaki ve Çin'deki bu iyi durum, fırtınanın bizzat kurmayını, "dünyada durumun mükemmelliği" ve "emperyalizmin toptan çöküşüne gittiği" şeklindeki abartılmış subjektif tesbitlere -tabi bunda modern revizyonist tezlere ve geriye dönüşlere tepkinin de bir rolü vardır- götürebiliyordu. Bu devrimin kendi görkemi karşısında büyülenmesi olayıdır.

Aynı dönemde ülkemizdeki durum da iyiydi. Stalin'in deyimiyle, aynı zincirin bir halkası durumunda olan ülke, kendi bağrındaki patlama öğelerinin harlanmasına yer yer uç verip patlamasına tanık oluyordu. Özellikle 1968 ile 15-16 Haziran arasında kapsayan dönem, Türkiye tarihinde görülmemiş işçi, köylü ve gençlik hareketlerine sahne oluyordu. Ve aynı dönemde Marksizm-Leninizm, Kültür Devrimi'nin dersleriyle birlikte ülkeye daha etkin bir şekilde giriyordu.

Marksizm-Leninizm'in ve Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin derslerinin Türkiye'deki sınıf mücadelesi gerçeğiyle, bu çıplak ve sıcak gerçekle birleşmesi sonucunda doğdu proletarya. Elli yıllık oportünist, kuy-

rukçu, revizyonist çizgiyle hesaplaşarak çıktı ortaya. Kurtuluş Savaşı'nın, doğru bir değerlendirmesini yaptı. Cumhuriyet tarihi boyunca devletin ve egemen sınıfların özlü ve parlak bir tahlilini yapmakla hem Marksizm düşmanı akımların ipliğini pazara çıkardı, hem de Leninist devlet teorisini nasıl yaratıcı bir tarzda kavradığını ortaya koydu. Yine ulusal sorunda, Leninizmi ülke gerçeğine teoride ustaca uyguladı. Ülkenin sosyo-ekonomik yapısını doğru tesbit etti. Onun bu tesbiti, Leninist tahlil yöntemini çok güzel kavradığının bir nişanesidir aynı zamanda. Leninist örgütlenme, çalışma tarzı, mücadele biçimi ve kitle çizgisi öğretisini iyi özümledi. Ülkenin sosyo-ekonomik yapısını ve Çin Devrimi'nin deneylerini gözönünde bulundurarak, ülke devriminin strateji ve taktik sorunlarına, ittifaklar ve cephe sorunlarına açıklık ve netlik kazandırdı; keza ülkedeki faşizm sorununa tahlilci bir ruhla açıklık kazandırdı. Kuşkusuz; en güçlü yanlarından birisi, Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin derslerini iyi kavraması, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi teorisinde Stalin'in hatalarını aşmış olmasıdır. Proletaryanın bu ve benzeri görüşleri 50 yıllık revizyonist mirası yeni biçimler altında yüklenen revizyonizme karşı yürüttüğü dışı dışı polemikle biçimlenmiştir.

12 Mart Yenilgisi Üzerine

"Her yenilginin iki sebebi vardır. Birincisi objektif sebep: Objektif şartlar, belli bir gücün aleyhine, diğerlerinin lehine ise zayıf olan için bu şartlarda yenilgi kaçınılmazdır. İkincisi subjektif sebep: Objektif şartlar başarı kazanmaya elverişli olduğu halde, hata yapan, yani dış dünyanın kanunlarını kavrayıp, düşüncesini ve davranışlarını bu kanunlara uydurmayan, yani gerçeğe aykırı davranan yenilgiye uğrar. Hangi sınıf, grup, örgüt, kişi yenilirse yenilsin, sebep yukarıdakilerden birisidir veya her ikisidir."

Sınıf bilinçli proletaryanın 12 Mart sürecinde aldığı ağır örgütsel

yenilgi zaman faktörü de gözönüne alınarak değerlendirilmelidir. Dünya devrimci hareketi çok zengin deneylerle doludur. Zafer ve yenilgiler bir arada yaşanmıştır. Özellikle devrimini yapmış ülkelerin zengin deneylerinden dersler çıkarmak gerekir. Ancak ülkenin özgül yapısından yenilgi ve zaferi koşullayan iç ve dış koşullardan bağımsız ele alınmamalıdır. Bunlar özgül birer örnek olarak 12 Mart yenilgisiyle kıyaslanabilir ya da 12 Mart yenilgisine ışık tutabilecek yönleri alınarak uygulama alanına sokulabilir. ML'ler başka ülkelerde meydana gelen olayları deney ve tecrübeleri ele alırken bunlar içinde özelle genel olanı ayırt edebilmeli, evrensel olan yönlerini kendi ülkelerinin somut koşullarına uyarlayabilme yeteneğine sahip olabilmelidir. Ne onları birer doğma olarak ele alıp mekanikçe uygulamaya çalışmalı, ne de reddetmelidir.

İşte bu genel doğrular üzerinde şekillenen yaklaşımlar temelinde 12 Mart yenilgisi değerlendirilemediğindendir ki, ya saçığı anlayışlar temelinde tamamen inkarcılığa düşüldü, ya somut şartlardan koparıldığı için subjektif değerlendirmeler yapıldı, ya da "sol" anlayışlar temelinde bir yandan geçmiş olumlu ve olumsuzluklarıyla olduğu gibi bağnazca savunulurken, diğer yandan ise, gerçek kavranmadığından dogmatizme düşüldü.

Sınıf bilinçli proletarya (SBP) atılımı geçtikten çok kısa bir zaman sonra örgütsel yenilgiye uğramasına rağmen bu zaman faktörü kavranamadı. Bulunulan koşullarda örgütlenme düzeyi kadro gücü ve niteliği, kitle tabanı ve desteği vb. nin yenilginin ortaya çıkmasındaki rolü kavranamadan ele alındı ve mekanik materyalist anlayışla hareket edildi. Dolayısıyla ML yöntemden uzak değerlendirmeler yapıldı. Ve bu anlayışlar bugün daha ince ve o kadar da tehlikeli bir şekilde kendisini hissettirmektedir. Bugün geçmişini inkar etme ve en önemlisi ML görüşlere karşı güvensizlik temelinde gelişecek sağ anlayışlar esas tehlikeyi oluşturmaktadır. Onun için sorunlara yaklaşım ve yöntem sorunu çok önemlidir.

12 Mart yenilgisi sonrası yapılan

değerlendirmelerin hangi atmosfer içinde yapıldığına bakmakta yarar var. Bu ortamı doğru değerlendirmek aynı zamanda 12 Eylül sonrası yapılan değerlendirmelere de ışık tutacaktır. Genel kural olarak yenilgi dönemlerini takip eden dönemlerde özellikle sağ sapmalar kapıyı çalar. Yenilginin vermiş olduğu moral bozukluğu, korkaklık, yılgınlık, karamsarlık vb. ideolojik zaaflar kendini felsefi idealizm şeklinde gösterir. Bu zaaflar siyasi ve örgütsel temelde geçmişin inkarı üzerinde yükselir. İdeolojik zaafı siyasi kılıflar geçirilmeye çalışılır. Böylece kişisel yılgınlık, korkaklık ve zorluklara göğüs gerememeyi genelde proletaryanın görüşlerinin "yanlışlığı" ile açıklamaya çalışırlar. Bu şekilde kendi suçlarını hafifletme yolu da bulunmuş olunur. Diğer önemli bir tehlike de "sol" sapmadır. Yenilginin ya da yenilen ağır darbelerin nedeni ya tamamen kişilere, ya da bazı basit hata ve teknik olanaksızlıklara bağlanarak açıklamaya, açıklanmaya çalışılır. Bu anlamda yenilgi dönemlerini takip eden süreçte bu tür sapmalara karşı uyanık olmalı, gerçekli ideolojik mücadeleye girilerek önlemler alınmalıdır.

Sorunlara doğru yaklaşım, objektif bir gözlemler hareket etmeyi hata ve zaafı ortaya koymada cesaretle davranmayı gerektirir. Ne salt kişilere bağlamak, ne de geçmişin inkar temelinde hareket etmek doğru bir yaklaşım değildir. Öyle dönemler olur ki, proletaryanın temel görüşlerindeki yanlışların bir sonucu olarak yenilgiler veya ağır darbeler de alınmış olabilir. Proletaryanın politikası bir kez tesbit edildikten sonra bir daha hiç gelişmez diye bir kural yoktur. Ne varki onun da nesnel temelleri olmalıdır. Politikayı ortaya çıkaran nesnel şartlarda esaslı bir değişiklik olmadan politikada temel bir değişiklik düşüncülemez.

Burada dikkat çekmek istediğim noktalar bugün görülemeyecek türden şeyler değildir. Tıpkı geçmişte olduğu gibi.

12 Mart yenilgisinin yarattığı karamsarlık, yılgınlık vb.leriyle birlikte bu sakat mantıkla soruna yaklaşıldığından dolayı 12 Mart yenilgisini geçmişte kimileri temel stratejik

noktalarda bir yenilgi olarak değerlendiren, kimileri de hiçbir şey yokmuş gibi bir yaklaşım yolunu seçtiler. 12 Mart yenilgisinin stratejik bir yenilgi olduğunu söyleyenler bunu ispatlamak için neler söylemediler ve ne türden örnekler vermediler ki. Devrimin temel ilkelerinde yanlış çizgi izlendiğini göstermek(!) için yeni teoriler icat edildi. ML adeta yeniden keşfedildi. ML'e yeni "katkılar"(!) yapıldı. Yenilginin stratejik olduğuna karşı çıkanlar ise özde aynı anlayışta hareket etmesine -farklı şeyler söylenmekle birlikte- karşın yenilginin ciddi siyasi taktiklere dayandığını ileri sürerek bunu ince kılıflara büründürmekte oportünizmin esnek manevra kabiliyetini sergiliyorlardı. İki değerlendirme de özünde aynı anlayışı barındırmasına rağmen birincisi olguculuğa tekabül ederken, ikincisi ise öznelciliğe dayanmaktaydı. Bu görünürdeki fark, kitlelerin bilincinin karartılmasında ve saptırılmasında gerçeklerin tüm açıklığıyla ortaya çıkarılmamasında önemli bir etkisi olmuştur.

Her yenilginin özgür şartlarda ve yaşanan tarihsel kesitin kendine özgü özellikleriyle çok yakından ilintili olan çok çeşitli nedenleri vardır. Nedenlerin bunca çeşitliliği ve karmaşık görünümüne rağmen yine de nedenleri genelleştirerek teorik planda iki kategori altında toparlayabiliriz. Birincisi, objektif nedenler. İkincisi, subjektif nedenler. Objektif etkenler devrimci hareketin veya proletaryanın iradesi dışında varolan şeylerdir. Örneğin; bir ülkede belirli bir zaman kesitinde varolan devrimci hareket açısından o ülkedeki sınıflararası güç dengeleri, düşmanın gücü, uluslararası planda güç dengesinin durumu ve kimin lehine olduğu, ulusal ve uluslararası planda düşman kamp genelindeki iç çatışmalar ve bu çatışmalarının boyutu, ülkedeki halk kitlelerinin yaşam düzeyi, kitlelerin istemleri (dile getirilmesiyle karıştırılması) vb. gibi olguların her biri nesnel etkenler kapsamına girer. Subjektif etkenlerse; devrimci hareketin proletaryanın ve insan iradesiyle gerçekleştirilebilecek şeylerdir. Örnekleyecek olursak; bir proletaryanın örgüt-

lü gücü, kitlelerle varolan bağlarının boyutu, harekete geçirebildiği kitle-sel güç, izlediği siyasal çizgi, yan kuruluşları vb. gibi olgular öznel faktörler içinde sıralanabilir.

Zaten zafer nesnel ve öznel faktörler yönünden rakibine göre avantajlı olan bir gücün bu avantajlarını iyi kullanarak rakibini yenilgiye uğratması değil midir? Elbette evet. Ama sorunun izah edilişi bu kadar basit değildir. Geçici ve kalıcı zaferler kazanabilmek için birinci olarak nesnel koşulların elverişli olması şarttır. İkinci olarak nesnel koşulların elverişli olması yetmez. Bu elverişli koşullarda düşmanı alt etmek için eldeki güçlerin en uygun şekilde konumlandırılıp seferber edilmesi ve somut şartlara uygun düşen doğru bir politik çizginin izlenmesi gereklidir. Ve bir ön koşuldur.

Soruna tam ters bir açıdan yaklaşacak olursak yenilgi sadece ve her koşulda yanlış bir stratejik ve taktik politika izlenmesinin bir ürünü olamaz. Tersine öyle özgül durumlar olabilir ki proletaryanın doğru bir politika izlemesine rağmen yenilgiyle yüzyüze gelebilir. Yani nesnel faktörler onu böyle bir yenilgiye mahkum edebilir. Böylesi önemli bir noktayı daha somut bir şekilde ortaya koyup örneklendirmek amacıyla Stalin'e başvuracağım.

Çin devriminin 1927'de uğradığı yenilginin 'muahafet' tarafından Stalin'i yıpratacak bir koz olarak kullanılmaya yeltenilmesi üzerine konuya ilişkin suçlamaları çürüten Stalin, Çin devriminin geçici bir yenilgiye uğratılmasının temel nedeni şu şekilde açıklık getirmekteydi: "1905 devriminin yenilgiye uğradığı ve bu yenilginin Çin devriminin bugünkü yenilgisinden çok daha derin olduğu bilinir. O zaman Menşevikler 1905 yenilgisinin Bolşevikler'in aşırı devrimci taktiği sonucu olduğunu söylüyorlardı. Kamanev arkadaş burada devrim tarihimizin Menşevik yorumunu örnek almayı ve Bolşeviklere taş atmayı düşünüyor mu? Ve Bavyera Sosyalist Cumhuriyeti'nin yenilgisini nasıl açıklamalı. Yoksa sınıf güçleri ilişkisiyle değil de, Lenin'in siyasası ile mi? Macaristan Sovyetik Cumhuriyeti'nin yenilgisini nasıl açıklamalıdır.

Yoksa sınıf güçleri ile değil de Komünist Enternasyonalin siyasası ile mi? Şu yada bu partinin taktiğinin sınıf güçleri ilişkisini ortadan kaldırdığını ya da tersine çevirebileceğini nasıl söyleyebilir? Bizim siyasamız 1905'te doğuydu. Doğru değil miydi? Neden o zaman yenilgiye uğrayacağına tanıklık etmiyor mu? Devrim sırasında sınıf güçler ilişkisini unutan ve herşeyi sadece şu yada bu partinin taktiği ile açıklamaya kalkışan kişileri nasıl nitelemeli? Bu kişiler için şu söylenebilir; Onlar Marksizmden kopmuşlardır." (Stalin, Milli Demokratik Devrim, sf: 138)

Bu uzun pasajı aktarmamın bir diğer amacı da Stalin'in burada yenilgi olayına (nedenlerini ele alma bakımından) ML tarzda yaklaşım sorununu formüle ediyor olmasındandır. Açıkça görülebileceği gibi herhangi bir yenilgi olayının ML tarzda ele alınabilmesi için öncelikle yenilginin yaşandığı o özgül konjonktürde ulusal ve uluslararası durum, sınıf güçleri arasındaki ilişkinin devrim güçleri açısından elverişli olup olmadığı noktasından hareket edilebilmesidir. Elbette ki burada, yenilgi faktörünün ele alınışı, sözkonusu ülkenin sosyo-ekonomik yapısı ve ona uygun düşen devrim stratejisi açısından çok önemli farklılıklar gösterir.

Herhangi bir yenilgi olayını ML tarzda ele alırken dikkat edilecek ikinci önemli husus ise, meydana geldiği özel konjonktürde proletaryanın izlediği politikanın somut şartlara uygun düşüp düşmediği ve proletaryanın subjektif gücünün elverişli olup olmadığı sorunudur. Yalnız objektif şartlar elverişli değilse, izlenen çizginin doğru olup olmaması alınan yenilgi açısından belirleyici derecede bir faktör değildir. Bu proletaryanın böyle bir somut durumda doğru bir politika izleyerek ancak ve ancak yenilginin boyutlarını daraltarak devrimci hareketin bu yenilgiden daha az bir zararla sıyrılmasına katkıda bulunabilir. Yenilgi olayına ML tarzda yaklaşım sorununu teorik alanda kısa bir şekilde ortaya koyduktan sonra mücadelenin çeşitli evrelerinde alınan yenilgileri biçim açısından ele

alabiliriz. Biçim sorununu ele alırken hareket noktamız nesnel ve öznel koşulların elverişli olup olmadığı gerçeği üzerine oturmalıdır.

a- Daha baştan nesnel koşulların yeterli derecede elverişli olmasından dolayı veya bu çerçevede ani bir olumsuz değişme ve gelişmenin sezildiği bir ortamda devrimci bir atılımın başarısızlıkla sonuçlanabileceği kestirilebilse bile, kitlelerin mücadelesi önemli bir boyut kazanmasa yine de bir atılım yapılabilir. Veya proletarya böyle bir atılımı yapmak zorunda kalabilir. Yani mücadele arenasındaki bu potansiyeli devrimci mücadelenin hedefleri doğrultusunda kanalize edip önemli başarılar elde etmek ve kitleleri mücadele içinde eğitip kendi deneyimleriyle bilinç düzeylerini yükseltmek vb. diğer birçok uzun vadeli çıkarlara hizmet edebilmek ve doğan tarihsel fırsattan yararlanmak için, yükselen mücadeleye iradi olarak müdahale edip kitlelerin önüne geçerek savaşa katılabilir. Veya katılmak zorunda kalabilir. 1905 devrimi arifesinde patlak veren kendiliğindenci kitle hareketini doğru görmediği halde RSDİP'nin katılıp Çarlık rejiminin yıkılması hedefi doğrultusunda kanalize etmeye çalışması gibi.

Yine düşmanın devrimci hareketi boğup yükselen kitle mücadelesini bastırmak için harekete geçmeye hazırlandığı veya harekete geçtiği özgül durumlarda proletarya, girişeceği saldırının büyük olasılıkla yenilgiyle sonuçlanacağını bildiği halde devrimci bir atılım yapmak zorunda kalabilir. Bu tür koşullarda proletaryayı bu şekilde hareket etmeye iten şey, kitle hareketinin bastırılacağı ve proletarya güçlerinin büyük ölçüde dağılıp katledileceği gerçeğinin bilincinde olmasına rağmen, kitleleri yalnız bırakmama ve ona önderlik etmeye çalışma sorumluluğunu duymasıdır. Bu yüzden elini kolunu bağlayıp kaçınılmaz sonu çaresizlik içinde beklemektense, düşmanın oyunlarını bozmak, düşman saldırısını püskürtmek, oyununu rahatlıkla sergilemesini baltalamak vs. için inisiyatif ve denetimi altındaki güçleri harekete geçirip, örgütsüz kitleleri peşinden sürükleme

şansını deneyerek, devrimci bunalmıdan yararlanarak zorunlu bir atılım yapılabilir. II. Emperyalist paylaşım savaşı öncesinde Avusturyalı sosyalistlerin Hitler Almanya'sının desteğiyle ülkelerinde tezgahlanan faşist darbeden sonra düzenledikleri ayaklanma gibi.

Bu ve benzeri durumlarda proletaryanın izleyeceği politika ve taktikler ne kadar doğru olursa olsun nesnel koşullar devrimci hareketin zafer kazanması için elverişli olmadığından dolayı tayin edici bir öneme sahip değildir. İstisnalar hariç yukarıda verdiğimiz iki örnek ve yine Çin devrimci hareketinin 1927'de şehirlerde uğradığı geçici yenilgi gibi daha birçok örnekte bu gerçek somut olarak görülebilir. Böyle durumlarda özel koşulların zorlaması sonucu değiştirmeye yetmemektedir. Yenilgi nesnel koşulların zorunlu bir sonucu olarak gerçekleşmektedir.

b- Uluslararası güçler dengesinde meydana gelen ani değişikliklerin ülke özgüline yansımaları, ulusal platformda sınıflararası güç ilişkilerini o özgül koşul için devrimci hareket açısından (saldırıya geçmesi ve zafer kazanması bağlamında) elverişli koşulların ortaya çıkmasına yol açabilir. Yani böyle bir gelişme ile ülke özgülünde sınıf güçleri ilişkisi geçici olarak devrimci hareket lehine değişebilir. Böylesi önemli bir gelişme ile yüzyüze gelen bir sınıf bilinçli proletarya doğan bu tarihsel fırsatı proletaryanın çıkarlarına uygun olarak kullanmak üzere harekete geçerek iktidarı ele alabilir.

Macaristan ve Bavyera Sovyetik Cumhuriyeti'nin kurulması gibi II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonlarına doğru Vietnamlı sosyalistlerin iktidarı ele geçirmeleri, İran Kürdistanında Mahabat Cumhuriyetinin kurulması gibi...

Fakat uluslararası güçler dengesinde birçok ülke özgülünde sınıf güçleri ilişkilerini devrimci hareket açısından olumsuz yönde etkileyen değişmelerin meydana gelmesi ile birlikte, ani değişmelerin yarattığı avantajlardan yararlanılarak kazanılan zaferler yenilgiye dönüşebilir. Sıraladığımız örneklerin bilinen sonuçla noktalanmalarında olduğu gibi, yani Macaristan ve Bavyera Sovye-

tik Cumhuriyetleri, Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin yıkılması, Vietnam devrimci hareketinin şehirleri terk edip kırlara çekilmesi gibi.

Bu ve benzeri yenilgilerin alınmasında belirleyici olan etkenler nesnel olanlardır. İzlenen politikanın doğruluğu geçici bir zafer kazanmaya imkan verse de zaferin korunmasına yetmemektedir. Çünkü normal şartlarda zafer kazanabilmek için asgari düzeyde gelişkin subjektif gücün varlığı sözkonusu değildir. Varolan devrimci güçler normal koşullarda zafer kazanacak güçten hayli uzaktır.

c- Ulusal ve uluslararası planda güç ilişkilerinin durumu devrimci hareketin yürüttüğü mücadeleyi zaferle taçlandırmasına (subjektif güç en azından asgari düzeyde uygunsa) esas olarak elverişli olduğu ama yine de karşı-devrim cephesinin devrimci hareketin zafer kazanmasının önüne çeşitli biçimlerde ciddi engeller dikebilecek bir güce sahip olduğu durumlarda, yani klasik biçimiyse ifade edecek olursak Lenin'in teorik planda bir formülasyon olarak ortaya koyduğu "devrimci durum" nitelendirmesine benzer bir durumda proletaryanın izleyeceği politika tayin edici bir öneme sahiptir. Mücadelenin zaferle taçlandırılıp taçlandırılmayacağı noktasında proletaryanın o özgül koşullarda izleyeceği politikanın doğru olup olmasına bağlıdır. Böylesi tarihsel durumlarda doğru bir politika izlendiğinde mücadelenin zaferle sonuçlandığını gösteren birçok örnek vardır. Şubat Devrimi, 1917 Ekim Devrimi, Çin'de II. Emperyalist paylaşım savaşı sonrası kesintisiz olarak süren ÇKP'nin mücadelesinin zaferle sonuçlanması vs.

Yanlış politika izlendiğinde bu mücadele yenilgiye kesintiye uğrar. En bariz örneklerden biri olarak Yunanistan İç Savaşı öncesi ve İç Savaş sırasında YKP'nin izlediği yanlış politikanın YKP'yi yenilgiye götürmesi ve Yunanistan devrimci hareketinin çok ağır bir yenilgiye uğramış olmasını gösterebiliriz.

d- Bir diğer örnek, devrim durumunun yeterince olgun olmaması ve ona uygun davranmama veya çeşitli zaafaların gelişmesinden meydana

gelen "Spartaküs Haftası" denen yenilgidir. Rosa Lüksemburg bu yenilgiyi şöyle değerlendiriyor:

"Yukardaki sorunun ışığında Spartaküs Haftası denen yenilgi nasıl değerlendirilmelidir? Bu, kâhplarına sığmayan kabaran bir devrimci enerjiye rağmen devrim durumunun yeterince olgunlaşmamasından doğan bir yenilgi miydi? Yoksa eylem alanındaki zaafardan ve yarımliklardan doğan bir yenilgi miydi?

İkisi de: Bir bunalımın ikili karakteri, yani Berlin kitlelerinin güçlü, kararlı, saldırgan görünümüyle, Berlin'deki önderliğin kararsızlığı, korkaklığı ve yetersizliği arasındaki çelişki, en son yaşanan bir olayın temel özellikleri olmuştur." (Spartaküsler Ne İstiyor sf. 191-172)

e- Yarı-sömürge ülkelerde devrimci hareketin izleyeceği strateji, bağımsız kapitalist ülkelerde devrimci hareketinin izleyeceği stratejiden çok önemli farklılıklar gösterir. Dolayısıyla bu ülkelerde yaşanan yenilgilerin biçimi, boyutu ve diğer değerlendirmesi vb. noktalarda da önemli farklılıklar ortaya çıkar. Yarı-sömürge ülkelerin tarihsel, siyasal, sosyal ve iktisadi vb. özelliklerinin zorunlu bir ürünü olarak, devrimci mücadele açısından objektif etkenler, kapitalist emperyalist ülkelere kıyasla önemli farklılıklar gösterir. Bu farklılıkların doğal bir ürünü olarak devrimci hareketin izleyeceği rotalarda da büyük farklılıklara yol açar. Bu yüzden nesnel koşulların elverişli olup olmadığı sorununa yaklaşım sorunu da farklı bir şekilde ele alınmak zorundadır.

Böyle bir ortamda yürütülen devrimci mücadelenin başarıyla yoluna devam etmesinde proletaryanın izleyeceği politika daha büyük bir önem kazanmaktadır. Proletarya mücadele içinde politika üretip yeni taktikler uygulamaya koyarken, sınıf güçleri ilişkisinin kendi aleyhinde olduğu sürece bu dezavantajı sürekli olarak ve kesinlikle gözönünde bulundurmamak zorundadır. Yani nesnel koşulların devrimci hareketin gelişip güçlenmesine elverişli ortam yaratan (kitlelerin kendiliğindenci mücadelesi, bunalım vb. gibi) kesimiyle devrimci hareketin gelişmesi önüne engel olarak dikilen (karşı-

devrimin istikrar sağlamış olması vb.) kesim arasındaki ilişki ve bağlantıları iyi saptayıp her özgül koşulda genelde ağır basan devrimci hareket aleyhindeki nesnel koşullar, özelde varolan lehte koşulları arasında alt düzeyde geçici dengelerin oluşturulmasını hedefleyen bir anlayışla, politika ve taktikler üretebilme yeteneğine sahip bir proletarya, mücadeleyi kesintisiz olarak sürdürülebilir.

Proletarya, alt düzeydeki geçici dengeler üretip her dengeden mücadeleyi bir adım daha ileri götürme, devrimci harekete yeni yeni mevziler kazandırma anlayışını, nesnel koşullardaki değişme ve gelişmelerin yönüne göre hayata uygulamaya çalışır. Yani nesnel koşulların devrimci hareketin lehinde olan kesim gerileyip zayıflarken, devrim aleyhinde olan kesim ilerleyip güçlendiği sırada proletarya, bu gelişmeye bağlı olarak yeni kazanımlar için değil, güçlerini korumak için, en az kayıpla durumu atlatmak için, nesnel koşulların bu iki zıt yönü arasında daha geri düzeylerde geçici alt dengeler oluşturmayı hedefleyen bir anlayışla politika ve taktiklerini çizmek zorundadır. Bu ise bir cambazın tel üzerinde yürütmesine benzer. Zaten tam da bu yüzden yarı-sömürge ülkelerin proletaryasının doğru politika üretip hayata uygulamaları hem çok önemlidir, hem de zordur.

Yine bu yüzden kendisinden güçlü bir düşmanla uzun süre mücadele etmekten başka seçeneği olmayan devrimci hareketin sık sık zaferleri kazanması nasıl yadsınmazsa, geçici yenilgiler alması da yadsınmaz. Zaman gelir beklenmeyen ani değişmeler ve hızlı birtakım gelişmeler olur ve doğru bir politikanın izleniyor olması böyle bir durumda geçici bir yenilginin alınmasının önüne geçmeye yetmez. Zaman gelir devrimci hareketin gelişmesine zaten elverişsiz olan nesnel koşullara bir de yanlış politikanın izlenmesi eklenirse yine geçici bir yenilgi kaçınılmaz hale gelebilir. Bazen öyle özgül durumlar olur ki; nesnel koşulların olumsuzluğu tek başına devrimci hareketin yenilgiye uğratılmasına elvermezken, buna proletaryanın izlediği

doğru politikadaki sapmalar ve politikanın hayata istenilen şekilde uygulanamaması eklenince, yine taktik bir yenilgi kaçınılmaz hale gelebilir. Kısacası yarı-sömürge ülkelerde yenilginin nedenlerinin ele alınışı sorunu çok karmaşıktır. Bu karmaşıklığın kaynağında o ülkelerin ekonomik ve toplumsal yapılarının farklı oluşu ve bu farklılığın getirdiği devrim yolu ve mücadele biçimlerindeki farklılık yatar. Sömürge, yarı-sömürge ülkelerdeki geçici aralıklarla kısmi istikrar sağlansa da, sürekli olarak şu ya da bu ölçülerde devrimci durum mevcuttur. Ama aynı anda devrim aleyhinde olan nesnel faktörlerin de şu ya da bu ölçüde varlığı söz konusudur. Ve bu durum mücadelenin "stratejik denge" evresine kadar, devrim aleyhindeki nesnel faktörler genel olarak hep ağırlıktadır. Bu yüzden en doğru olan yöntem, bu ülkelerde yaşanan her yenilgi, yaşandığı kesitte ve özgül koşullarıyla birlikte ele alınıp incelenmelidir.

İşte bu gerçeklerden hareket ederek 12 Mart yenilgisini ele almalıyız.

Revizyonizm içerisinde iki çizgi mücadelesi temelinde ortaya çıkan proletaryanın temel teorik görüşleri, geniş tabanlı bir güce ve yeterli kadroya sahip değildi. Bundan dolayı da, tüm yükleri omuzlamak zorunda kalması, sınıf mücadelesinin zorlu görevleri ve örgütlenmenin tüm yükü esas olarak tek başına omuzlarına binmişti. Proletarya, bizzat mücadele içinde gelişip güçleneceği gerçeğini kavranmış olmakla birlikte, henüz mücadeleyi başlatacak bir örgütlülük tam manasıyla oluşmuş değildi. İkincisi, varolan kadrolarda revizyonizm içinden gelmişti. Revizyonizmin gerçek bürokratik örgütlenme ve oportünist çalışma tarzının yarattığı uyuşukluk, gevşeklik, hantallık ve kolay başarı hayallerinin izlerini tamamen gidebilmiş değildi. Revizyonizmin içindeyken edinilen birçok küçük burjuva zaaf ve alışkanlıklar beraber taşınmıştı. Bunların birçoğu sonradan yeni dünyalar keşfetmeye soyundu. 12 Eylül sürecinde de farklı olmadı. Bugün de yeni dünyalar keşfedener çıkacaktır. Yine "sırça koşklar" haval edenler eksik olmayacaktır.

Proletaryanın bu yapısıyla 12 Mart cuntasının azgın saldırıları karşısında uzun süre tutunabilmesi çok zordur. Tek başına kişisel inanç ve meziyetlerinden kaynaklanan enerjik, hareketli mücadele azmi de proletaryayı uzun süre ayakta tutmaya yeterli olamazdı. Proletaryanın ML görüş ve taktiklerine karşın (yanlış taktik tesbitleri de vardı) bunu hayata uygulayacak ve devamını sağlayacak yetkin bir kadro ve örgütlenme düzeyi yaratacak aşamaya gelinememişti.

Proletaryanın tüm kadroların genç ve tecrübesizliği, revizyonizmden taşınan küçük-burjuva hastalıklarla birleşince proletaryanın düşman saldırılarına karşı uzun süre tutunamamasının nedenleri daha iyi anlaşılır.

Her şeyden önce genç ve tecrübesiz unsurlar tarafından yürütülen mücadelenin kısa sürede çalışma tarzında olsun, örgütlenme ve mücadele anlayışında olsun, henüz bir yetkinleşme söz konusu olamaz. Ama bu birçok hata ve eksikliği beraberinde getirir. Ayrıca bu nesnel durum nedeniyle henüz kitlelerle bağın zayıf olması vb. nedenlerden dolayı düşman saldırıları karşısında kayıp vermemesi imkânsızdır. Bu aşamada meydana gelebilecek bir yenilgi bulunulan koşullarda diğer bazı etkenlerle birleşince kaçınılmaz hale gelmiştir. O dönemde proletaryanın kayıp verilmemesi ve yenilgiye uğramaması için sınıf mücadelesini tatil edip kendi kabuklarına çekilmeliydiler. Bu ise sınıf bilinçli proletaryanın yapacağı iş olamazdı. Üstelik sınıf bilinçli proletaryanın bu objektif durumu, yani et ve kemik gibi önderliğin kendisinde bulunmesi, sınıf mücadelesinin çetin şartları karşısında onu zayıf düşürüyordu. Bu subjektif gücün objektif durumuydu. Bu görülmeden veya kavranmadan yenilgi tek yanlı değerlendirilir. Bu durum o günkü koşullarda kısa sürede aşılabilecek bir durumda değildir. Yenilgi, proletaryanın ve sınıf mücadelesinin doğal gelişimi içinde o kesitte ortaya çıktı. Kısacası yenilgi tarihi koşullarda bir anlamda kaçınılmazdı. Yoksa bazılarının öne sürdüğü gibi "mücadeleyi başlatma", "saldırı

taktiğine başvurma", olmadığı gibi tek başına "durum değerlendirilmesini abartma" vb. de değildi. Sorun sadece taktik tesbitlerin içinde gizli olan da değil. Pratiğe uygulananlar içinde de gizlidir. Pratik uygulamalardan kopuk olarak teorik tesbitler ve pratik uygulamalar arasındaki ilişkiyi iyi kavrayamaz ve nerelerde ne şekilde aradaki ilişkinin uyum sağladığı ve uyumsuzluğun ortaya çıktığı noktalar doğru olarak tesbit edilemezse, yapılan ve yapılacak olan değerlendirmeler objektif olmaz.

1972'lerde, proletaryanın 12 Mart yenilgisine yolaçan siyasi hatalardan biri olarak "çağımız emperyalizmin toptan çöküşü, sosyalizmin bütün dünyada zafere ilerlediği çağda" tesbitinin yolaçtığı söyleniyor ve kabul ediliyor. İddia edildiği gibi bu tesbit 12 Mart yenilgisine yolaçan temel siyasi hatalardan biri değildir. Proletaryanın çağ tesbitinde yaptığı bu hata sadece proletaryanın örgütsel yenilgiye uğramasında etkide bulunmuştur. Daha önce de belirttiğimiz gibi yapılan bir tesbit değerlendirilirken, o tesbitin nasıl kabul edildiği, o tesbitten kaynaklanarak yapılan diğer taktik politikalara etkisinin ne olduğu vb. gözönüne alınmak zorundadır. Kavranarak yapılmayan, pratik mücadeleye yön vermeyen bir tesbit kabul edilse de, pratik bir değeri olamaz. Bu durumda esas değerlendirilmesi gereken nokta, o tesbitin neden kavranmadan ele alındığı, niçin kabul edildiği olmalıdır. Tesbitin kendinden önce, hata burada aranmalıdır. Tabii ki dediğimiz çerçevede cereyan etmişse.

Proletaryanın bu tesbiti kabul etmesine rağmen pratiğine (bazı etkileri olsa da) yansıtılmamıştır. Diğer yandan "emperyalizm ve proleter devrimleri çağı" Leninist tesbiti yapılmış ve kabul edilmiştir. Proletaryanın mücadelesine esas olarak bu çağ tesbiti yön vermiştir. Bunun böyle olduğunu proletaryanın temel görüşleri açıkça ortaya koymaktadır. Her şeyden önce bu tesbiti proletarya kavrayarak veya kendisi yapmış değildi. (İlla kendisinin yapması şart değil elbette. Önemli olan onu hangi temelde kabul etti-

ği, benimsediği veya görüşlerine yansıttığıdır.) Proletarya bu tesbiti kabul etmekle birlikte benimsememiştir. Benimsemeyi şu anlamda kullanıyorum. Kabul edilen tesbiti politikasına ve mücadelesine yansıtması. Oysa proletaryanın esas olarak kabul ettiği ve benimsediği tesbit Leninist çağ tesbitidir. Bu durumlar iyice değerlendirilmeden kaba bir bakışla hareket edip; "bizim yaptığımız bu tesbit emperyalizm çağında evrensel hale gelen kapitalizmin dengesiz gelişme kanunu, buna bağlı olarak "emperyalist zinciri" en zayıf halkasından kopacağı, tek tek ülkelerde proleter devrimin ve sosyalizmin inşasının mümkün olduğu şeklindeki Leninist tezleri reddeden bir tesbitti. Bu tesbit proleter dünya devrimi sürecinin tek tek ülkelerde devrimin gerçekleşmesi ile geleceği, emperyalizmin dünya çapında, toptan, bir anda değil, tek tek ülkelerin emperyalist zincirin halkalarından devrimler sonucu kopması ile süreç içinde yıkılacağını kavramayan bir tesbitti." (abç.) denmesi proletaryanın gerçekleriyle ne derece uyuyor acaba?

Bence bu değerlendirmenin iler tutar yanı yoktur. Eğer sorun salt söylenenlere bakılarak değerlendirme yaparsa, yukarıda söylenenlerin tam tersine yığınla değerlendirme vardır. "Leninist tezleri reddettiği", "kavramadığı" iddiası gerçekte uyum içinde değildir. Ayakları havada kalmaktadır. Proletaryanın revizyonizmle polemiklerinde kapitalizmin dengesiz gelişme kanununu savunmuş ve onun ülkemize yansımalarını anlatmıştır. Ülkemizin her yanında durumun aynı olmadığını, dolayısıyla mücadelenin de gelişme seyirinin aynı olamayacağı üzerine basa basa vurgulamış ve pratikte de öyle davranmıştır. "Reddedilen", "kavranmayan" bir tesbit nasıl olur da bu kadar tutarlıca, kararlıca savunabilir ve pratiğe uygulanabilir. Proletaryanın pratiğine baktığımızda esas reddedilen ve kavranmadan ve benimsemeden kabul edilen tesbitin anti-Leninist çağ tesbitinin olduğu görülecektir. Yukarıya aldığımız alıntıda anti-Leninist çağ tesbitinin neyi içerdiğini anlatımıyla proletaryanın onu benimseyip benimse-

mediği birbirine karıştırılmıştır. Niyetler, yani o çağ tesbitinin gerçek içeriği esas görüşlerinin yerine konulmuştur. Yazıda da dendiği gibi, o çağ tesbitinin gerçek içeriği "Leninist tezleri" reddediyor. Buna bir itirazım yoktur. Benim itirazım bu içeriğin proletarya tarafından benimsenip benimsenmediğidir.

1978'lerde yapılan değerlendirmelerde, sınıf bilinçli proletarya hakkında öylesine haksız eleştiri ve tesbitler var ki, bu değerlendirmeler gerçekten proletaryayı ML bir ideolojik bakışa sahip olmaktan çıkarabilecek cinstendir. Mesela, "Bizim çağ tesbitimiz proleter dünya devriminin karşısındaki engeller olan (emperyalizm, sosyal-emperyalizm) ve her türden gericiliği küçümseyen dünya çapında devrimin güçlerini ise abartan bir anlayıştan kaynaklanmaktaydı", "Böyle bir durumda 'emperyalizmin toptan çöküşü'nden söz etmek subjektif isteğimizi objektif gerçekliğin yerine geçirmek anlamını taşıyordu.", "...Aynı zamanda devrimin objektif ve subjektif unsurların birleşiminin sonucu ortaya çıktığını kavramamamızdan kaynaklanıyordu.", "...Biz bu hareketlere bakıyor, bu hareket ve önderlerinin sınıf niteliklerini incelemiyorduk. Bu ML proletaryanın subjektif unsurun devrimdeki önemini tam olarak kavrayamamızdan kaynaklanıyordu." vb. biçiminde değerlendirmeler yapılarak proletaryaya haksız eleştiriler yöneltiliyor. Tam aksine proletarya bunları kavramıştır. Devrimde objektif ve subjektif gücün oynadığı rolü, önderliğinin vazgeçilmez önemini çok iyi görmüş ve geniş olarak üzerinde durmuştur.

15-16 Haziran işçi direnişinden çıkarılan dersler bile proletaryanın devrimdeki öneminin ne derece kavrandığını gösterir. Daha bir yığın somut belge ve pratik yok sayılarak bu tür ayakları yere basmayan iddialar ileri sürmek proletaryaya yapılan bir haksızlık değil de nedir? Bizce sorunu bu kadar subjektif ele almak proletaryanın politikasının ne derece kavranmış olduğunu göstermektedir. Bu iddialar ve haksız eleştiriler üzerinde fazla durmayı gereksiz görüyoruz. Çünkü proletarya belgeleri ve pratiği iddianın tersi görüşler-

le doludur. Burada sadece şu söylenebiler özeleştiriyi diye ileri sürülen bu iddialar gerçekten proletarya politikası kavranarak yapılmamıştır.

Proletaryanın "anti-ML çağ tesbiti"ni savunmasına yolaçan nedenlere gelince, bunun bence iki nedeni vardır. Birincisi bu çağ tesbitinin içeriği üzerinde yeterince durularak kavranamamış olmasıdır. İkincisi ÇKP'nin "yanılmaz bir otorite" olarak görülmesi dolayısıyla o tesbit olduğu gibi kabul etmektir. Bu çerçevede uluslararası ML hareket içinde bir ilkesizlik sözkonusudur. Fakat bu ilkesizlik 1978'lerde denildiği gibi genelde bir "ilkesizlik" değildir. Daha doğrusu özeleştiride ilkesizliğin ne olduğu belirtilmekle, niyet ne olursa olsun objektif olarak proletaryanın genel bir ilkesizlik içinde olduğu izlenimi verilmektedir. Bu yanlıştır. Düşülen hata belirtilirken onun hangi çerçevede olduğu da belirtilmelidir. Bir diğer düşülen hata da şu: "ÇKP'nin her tezinin üzerinde fazla düşünmeden ML olarak adlandırıyor ve savunuyorduk" deniyor. Bence bu da doğru değildir. Proletarya doğruları savunmuştur. Geline aşamada ÇKP'nin veya Mao Zedung'un bazı hatalarını tesbit ediyor olmasından hareketle bunların o dönemde tesbit edilememesinin nedenini "...fazla düşünmeden ML olarak adlandırıyor ve savunuyorduk" diyerek ideolojik bir zaaf olarak görmek ve göstermeye çalışmak her şeyi kendi koşulları içinde incelemek anlayışını kavramamaktır. Bugün bile Mao Zedung'un görüşleri zor kavranırken o zaman niçin kavranmadı diyerek hata tesbit etmek doğru değildir. Ancak olsa olsa bu bir eksikliklerdir. O dönem proletaryanın genç, tecrübesiz vb. oluşları dikkate alınmalıdır. O kısa zaman içinde her şeyin ayrıntılarına kadar görünmesi herhalde düşünülmüyordu. Bunu düşünmek hayalcilik olur.

"Toptan Çöküş" çağ tesbitinin "dünyada baş çelişme" tesbitine de yansıdığını söylemek, sorunun özünü karartmaktır. Fakat "...Lin Piao'nun dünya çapında baş çelişme tesbitini kullandı ama bu tesbite temel olan düşünceyi savunmadı" denilerek ikili davranılıyor. Oysa pro-

letarya doğru olarak dünyada baş çelişme tesbitini yapmıştır ve bu tezi doğru görerek kullanmıştır. Bu- nu Lin Piao'ya bağlamak bilinçli bir çarpıtmadır. Tersini iddia etmek, proletaryanın çağ tesbitine yolaçan düşünceyi savunduğunu iddia etmektir. Ki bunun böyle olduğuna dair hangi belge gösterilebilir. Gerçi o konuda yukarıda dediğimiz gibi, proletaryayı ML olmaktan çıkaracak şeyler, dil ucuyla da olsa söyleniyor. Ama ya farkına varılmıyor ya da kavranamıyor. Dünya çapında çağ tesbiti meselesi temel ideolojik bir ayrımdır. ML ile revizyonizm ve Troçkizm arasında temel bir ayrım çizgisidir. Özeleştiride devamen şunlar söyleniyor: "Lin Piao'nun dünya kırları, dünya şehirleri, dünya çapında halk savaşı gibi tezleri de proletarya tarafından savunuldu" deniliyor. Proletarya bu tesbitleri savunmuş değildir. Savunulan şudur: Dünya devriminin "fırtına merkezleri", Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleridir. Bu tesbit, hem o gün doğrudur, hem de bugün geçerliliğini korumaktadır. İddia edildiği gibi, proletarya hiçbir yerde ve hiçbir belgesinde "dünya çapında halk savaşı" tezini savunmamıştır. Buna rağmen böylesine temelsiz eleştiriler yapılıyorsa, bu büyük bir haksızlıktır.

Haksız eleştiriye yol açan mantık, kendisini proletaryanın kadın örgütlenmesinin önemini yeterince kavrayamadığı ve gereken önemi vermediği, doğru bir kadro politikası izlemediği ve çalışma tarzı uygulamadığı gibi haksız eleştirilerin yanısıra, uluslararası görevleri için de gösteriliyor. "Uluslararası alanda 1972'de yapılması gerekli olan şey, içinde bulunduğumuz çağın emperyalizm ve proleter devrimleri çağı olduğu, Leninizmin ilkelerinin eskimeydiği, Mao'nun görüşlerinin Leninist görüşler olduğu tezlerinin savunulması idi. O dönemde de emperyalizmin toptan çöküş çağı teorisine karşı ML ilkelere dayalı bir mücadele yürütmeli, bu teorinin Kruşçev modern revizyonist tezleri ile özde bir olduğu ortaya konmalı idi. Yapılması gereken şey uluslararası alanda hakim olan anti-ML akımlara karşı ilkel bir mücadele yürütmektir. Bu görevi

yerine getiremedi..." denmektedir. Her şeyden önce bu dönemi doğru tahlil etmek gerekli. Genç, tecrübesiz ve yeni ortaya çıkan bir hareket, hem ulusal plandaki ve hem de uluslararası plandaki görevlerini tam olarak yerine getirebilir mi? Yeni doğan genç hareketlerin ilk planda ulusal görevleri ağırlıktadır. Henüz kendi iç sorunlarını yeterince çözmemiştir. Çözmek istemediğinden ya da doğru ideolojik yaklaşımlar ortaya koyamayacağından değildir. Esas olarak buna nesnel şartların elvermemesindedir. Sorunu ele alırken dikkate almamız gereken birinci yan budur. İkincisi ise, ulusal ve uluslararası görevleri birbirine karıştırmamak ve karşı karşıya koymamaktır. Ülke içinde sayılan o görevleri tam olmasa da yerine getirmiştir. Mao Zedung'un revizyonizme karşı ve diğer anti-ML düşüncelere karşı savunulması, Leninizmin ilkelerini kendi somut koşullarımızla bütünleştirerek savunması, Leninist çağ tesbitinin savunulması ne anlama geliyor? O dönemde uluslararası planda diğer ML'lerle ilişkileri kuramamış olması, sorunun öneminin kavranmadığından değil, objektif koşulların buna izin vermemesindedir.

Sınıf bilinçli proletaryanın, aradan uzun yıllar geçmesine rağmen hâlâ uluslararası plandaki görevlerini yeterince, adına layık yerine getirememesi neye yorumlanmalıdır? Bence bu çok doğaldır. Ancak sorunu ele alırken proletaryanın içinde bulunduğu durumu dikkate almanın gerekliliğine inanıyorum. Üstelik bugün, kendi iç ve ülkemizdeki devrimci mücadelenin sorunlarına yeterince çözümler getirip pratiğe uygulayamazken, uluslararası plandaki görevlerini nasıl yerine getirebilir? Sorun salt o alanda bir iki kadronun görevlendirilmesi değildir. Öyle olsaydı sorun kalmazdı. Sorun her iki görevin yapılmasının koşullarının diyalektik birliği içinde ele alınması, birbirinden koparılmasıdır. Kaldı ki, birbirini tamamlayıcı öğelerdir. ama ne yazık ki, iddialar hiç de öyle değildir. Niyetlerle gerçekler, yani yapılması gerekenlerle yapılanlar, birbirine karıştırılıyor. Niyetler gerçeğin yerine konu-

larak eleştiri yapılıyor. Doğal olarak bu temelde yapılan ve yapılacak olan eleştiriler yerini bulmayacak, gerçekleri kavramamıza yardımcı olmayacaktır. Mesela, "uluslararası alanda hakim olan anti-ML akıma karşı ilkel bir mücadele yürütmektir. Bu görevi yerine getiremedi" demek, proletaryanın ilkesiz bir mücadele yürüttüğü anlamına gelir. Aynı zamanda ML ilkeleri savunmadığı yorumu da çıkartılabilir. Görüleceği gibi yapılan eleştiriler hem haksız, hem de proletaryayı ML olmaktan çıkarabilecek ve onu inkâra kadar vardırarak boyuttur ve haksızdır. Belki ilk etapta öyle olduğunun farkına varılamayabilir, ama süre içinde ona yol açma tehlikesini içinde taşımaktadır.

12 Mart yenilgisi üzerine bu çağ tesbitinin etkisi nedir? Madem yenilginin alınmasında yalnız çağ tesbiti belirleyici değildir, o halde hiç mi etkisi yok vb. diye sorulabilir. Evet, çağ tesbitinde yapılan bu hata, 1. yenilginin alınmasında etkileyici bir rol oynamıştır. Bu kendisini dönemin değerlendirilmesinde subjektivizme düşülmesinde göstermiştir. Yani o tesbit dünyada ve ülkemizdeki objektif durumun tesbit edilmesinde etkileyici olmuş, olaylara nesnel bakmanın önüne sis perdesi çekmiştir. Burada şunu belirtmekte yarar var, subjektif tesbitler ile de çağ tesbitinden kaynaklandığı ileri sürülemez. Leninist çağ tesbiti yapılmasına rağmen yine de subjektivizme düşülebilir. Yani demek istediğimiz, subjektivizme düşüp düşmemek yalnız çağ tesbitine bağlı değildir. Fakat, o koşullarda subjektivizme düşmenin baş nedeni budur. Bu dönemde dünyada durum değerlendirilmesi, bu çağ tesbitine rağmen esasta doğrudur.

Gerçekten de o dönemde, Asya, Afrika ve Latin Amerika'nın ezilen mazlum halkları başta olmak üzere, ezilen tüm dünya halklarının ayağa kalktığını ve devrim fırtınalarını estirdiğini, emperyalizme ve yerli uşaklarına karşı silaha sarıldıklarını, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesine giriştiklerini görebilmek için, dönemi somut olarak incelemek yeterlidir. Uluslararası durum değerlendirmesi doğru yapılmasına

rağmen, bunun ülkemiz somutunda ele alınışı ya da yansımaları abartılmıştır. Dolayısıyla, subjektivizme düşülmüştür. "Türkiye'nin ezilen yoksul ve çilekeş köylülerinin büyük çoğunluğunun kendi kurtuluşunun silahlı mücadele ile olacağını kavradıkları" tesbiti abartılmış bir tesbittir. Birakalım kavramış olduklarını, büyük çoğunluğunun bunu görmüş olmalarından bahsetmek bile abartma olur. Bu tesbiti, ülkemizin belli yörelerinin köylüleri için doğru olduğunu kabul etsek bile, genelleştirmek doğru değildir. Dikkat edilirse, Türkiye köylüsünün büyük çoğunluğu için söyleniyor. Dolayısıyla bu tesbiti böyle kabul edersek, özgül bir durum genelleştirme eğilimi taşımaktadır.

Ülkemizde devrimci durum 12 Mart'la birlikte giderek bir alçalma sürecine girmesine rağmen, bunun tam tersine devrimci durumun yükselişinden bahsedilmiştir. Bu tesbit, subjektivizmden kaynaklanmaktadır. Etkileyen dış koşullar olarak, dünyadaki devrimci durumu ve ülkemizdeki 69-70 yıllarında gelişen kendiliğindenci sınıf mücadelesinin yüksek boyutlarını sayabiliriz. Diğer yandan devrimci durum tesbitine uygun olarak belirlenen mücadele taktikleri kendi içinde tutarlı ve yerindedir. Geçmişte ve bugün bazı kafalar, sınıf bilinçli proletaryanın Çin'deki mücadele taktiklerini "doğmatik" olarak ele alıp uygulamaya çalıştığını sonuçlara bakarak ileri sürmektedir. Bu bence doğru değildir. Sorun yanlış ele alınmakta, haksız eleştiriler getirilmekte ve bunlar vesile edilerek ciddi saldırılara girilmektedir. Bence sorun bu şekilde ele alınırsa gerçek durum kavranabilir. Siyasi hataya düşmenin ideolojik kaynağı (pratiğe yanlış biçimiyle devrimci durum değerlendirmesidir) subjektivizmdir. Diğer sonuçlar bundan kaynaklanmaktadır. Bundan dolayı ideolojik hatalardan subjektivizmi tesbit etmeliyiz.

Döneme özgü mücadele taktikleri ve çalışma tarzını ele alırken de "bu şartlarda", "bugün..." diyerek sadece o koşullara uygun veya o koşulların olduğu her dönemde aynı mücadele taktiklerini ele almakta-

dır. O tesbitlerin hangi koşullarda geçerli olduğu ve olacağı, o koşullar olursa (veya tesbit yapılırsa) tesbit edilen mücadele taktiklerinin uygulanıp uygulanmayacağı üzerinde durulmadı. Dediğim gibi, o tesbitler proletaryanın o günkü devrimci durum tesbitine uygundur ve proletarya o konuda kendi içinde tutarlıdır. Tesbitlerin, o döneme özgü olduğu görülmediği için, 12 Mart sonrası aynı taktikler uygulanmaya çalışıldı. Değişen koşullara göre değişik mücadele biçimleri geliştirilmedi. Sanki, sınıf bilinçli proletarya o mücadele taktiklerinin her dönemde uygulanacağını ve geçerli olduğunu söylemiş gibi bunu esas olarak ML'ler doğmatik olarak ele aldı. Ama bundan doğan sonuçları ve nedenlerini de sınıf bilinçli proletaryaya yükledi.

Sonuç olarak;

1978'lerde 12 Mart yenilgisi kısa ve öz olarak şöyle değerlendiriliyor: "Sınıf bilinçli proletaryanın uğradığı bu ağır yenilginin esas sebebi proletaryanın izlediği siyasi ve örgütsel hatalardır" (abç.). Bu değerlendirmenin gerçeği yansıtmadığını daha önce belirttim. Bence bu tek yanlıdır. O günkü koşullarda sınıf bilinçli proletaryanın objektif durumu ile, devrim/karşı-devrim arasındaki ilişkiyi ve proletaryanın üzerine düşen tarihsel görevi gözardı eden bir değerlendirmedir.

Her pratik belli bir anlayış ve politikalar sonucu gündeme gelir. Bu genel bir doğrudur. 12 Mart döneminde proletaryanın mevcut "durum değerlendirmesi"ni abarttığı, kitlelerin politik seviyesini abarttığı ve böylece subjektivizme düştüğü doğrudur. Ancak o kısacık dönemde tesbit ettiği görüşleri tam olarak hayata geçirdiğini söyleyemeyiz. Proletaryanın "örgütsel" yenilgisi, tesbit edilen siyasi görüşlerin uygulamasının henüz başındayken gündeme geldi. Bunu dikkate almak zorundayız. Yoksa sorunu bir bütün olarak kavrayamayız. Burada şu da sorulabilir: Eğer tesbit edilen politikanın bir süreci olarak hayata uygulanma biçimi yaşansaydı yenilgi alınmaz mıydı? Bu soruya yanıtım, evet, yine yenilgi alınırdı olacaktır. Çünkü; koşullara uygun bir politi-

ka izlenmemektedir. Her iki halde de sonuçta yenilgi ortaya çıkıyor. O halde "her yol Roma'ya varır" anlayışından hareket edebilir miyiz? Bence hayır. "Her yol Roma'ya varır" anlayışı yanlıştır. Bu sonuçlardan hareket etmektir. Anti-bilimseldir. Sonuçta her ikisi de aynı noktaya varabilir. Sonuçlar aynı olsa da nedenler de aynı olacaktır diye bir kural yoktur. Sonuçlar aynı olsa da neden farklı olabilir. Bence önemli olan sonuçlara yolaçan nedenlerdir. Bir politika tesbit edilmiş ve bu hayat bulmadan kesintiye uğramıştır. Yani, yenilgi ortaya çıkmıştır. O zaman durup düşünmek zorundayız. Acaba bu yenilgi esas olarak izlenen siyasi ve örgütsel politika sonucu mu, yoksa nesnel koşullar sonucu mu ortaya çıkmıştır.

Esas olarak 1. yenilginin, izah etmeye çalıştığım nedenlerden hareketle yaptığım değerlendirmeden dolayı, nesnel koşullardan geldiği görüşündeyim. İzlenen yanlış çizgi, nesnel koşullarla birleşince yenilgi sürecini hızlandırmış ve yenilginin boyutlarını büyütülmüştür. Daha fazla kayıp vermemek, eksiklikleri gidermek, varolan hata ve zaafı bir an önce aşmak için bir süre sonra geri çekilme politikasına başvurulmalıydı. O tarihi kesitte, geçmişin revizyonist, pasifist, parlamenterist ve darbeciliğe karşı ihtilalci bir çıkış içinde yerini almak zorundaydı. Bu tarihi görevini eşine ender rastlanır bir tutarlılıkla yerine getirdi. Devrimci durum iyice geriledi. Devrimci hareket ağır darbeler yedi ve yenilgiye uğratıldı. Düşmanın tüm saldırıları bir noktaya yöneldi. Kitleler iyice bastırıldı ve sindirildi. Artık amaç doğrultusunda geri çekilmeli ve hazırlık bu taktik politika içinde yapılmalıydı. Bu politikaya yönelmemesinin nedeni ise, subjektivizmden kaynaklanan yanlış durum değerlendirilmesi ve buna uygun hareket edilmesinden dolayıdır. Bu durum, kendisini koruma, az kayıpla dönemi atlatma yönünde tesbitler yapması ve ona göre politika belirlenmesini engellemiş, gözlere sis perdesi çekmiştir. Bu anlamda şu söylenebilir: Eğer durumu doğru değerlendirebilirse ve doğru mücadele ve

Devamı Syf: 98'da

HALKIMIZ BİR "BEŞ YIL DAHA" ANAVATAN SOPASI MI YİYECEK?

Emperyalizmin baskı ve tahakkümü altında yaşayan halkların kaderleri, yazgıları öylesine birbirine benzemektedir ki, insan şaşkınlıktan donakalmaktadır. Emperyalistlerin bu ülkelerde çevirdikleri dolaplar, entrikalar, darbeler, komplolar genellikle aynı gerekçe ve yöntemlerle yapılmaktadır. Üstelik o kadar kaba ve uydurma ki, düşünen insanları çileden çıkarırcasına. Beyazı kara yapan, karayı beyaz yapan esas öge açıktan ve pervasızca uygulanan zordur. Emperyalist efendilerin direktifleri, uşakları tarafından kelimesi kelimesine yerine getirilmektedir. Emperyalistler, çizdikleri sınırdan hafif bir

sapma gösteren, teşhir olan, artık iş yapamaz hale gelen uşaklarını hemen sahneden çekmektedir. Bazen bu iş öylesine apar topar olmaktadır ki, uşakları neye uğradıklarını bile anlayamamaktadırlar.

Çeşitli emperyalist tekellere direkt bağlı komprador burjuva ve toprak ağalarının sözcüsü partiler, adeta birbiriyle yarışırmasına görevlerini yerine getirmektedirler. İşlerinde ustalaşan hakim sınıf partileri, geçmişten çıkardıkları tecrübeden olsa gerek, aralarındaki çelişkileri uzlaşmaz boyutlara vardırılmamaya özen göstermekte, eleştirilerini yumuşak, usturuplu, saygılı bir dille birbirlerine yöneltmektedirler. Danışıklı döğüş-

lerinde yalan yanlış savurdıkları yumrukların bile sınırlı ve belirli anlarda olması dikkat çekicidir.

Son dönemlerde Türk hakim sınıfları doğrusu çok şey başardılar. Anayasa'yı deldiler. Arkasından terleri dahi kurumadan seçim maratona girdiler. Şimdi artık rahat bir nefes alabilirler. Hele şu bizim "ton-ton" sağlığıyla bile ilgilenememişti. Yorgunluk kahvesini içer içmez soluğu babasının memleketi olan Amerika'da aldı. Hem sağlığından dolayı ziyaret, hem de kapıya dayanmış olan alacaklıların borçları için kredi bulma gibi ticaret yapacaktı. Neyse ki işbitiricidir şu bizim tonton. Zamlar da gecikmişti hani.

Seçimlerden dolayı sıkıntılı bir bekleş vardı. Bu da midede gaz yapmaya başlamıştı. Maalesef o da oldu. Artık tonton'un kokusundan bir "beş yıl daha" geçilmez.

"Kaderin tecellisi"ne razı olanlar yeni görevlerine hazırlanmak, muhalefetinin muhalefetini nasıl yapacaklarına kafa yormak zorundalar. "Kaderin tecelli"sine razı olmayanlar ise, ya zorunlu durumu sineye çekerek bekleyecek, ya da Ecevit misali köşeye çekilmek isteyeceklerdir. Artık cici demokrasimiz tam anlamıyla rayına oturmuş, hiç kimsenin küsüp darılmasına ve komünistlerin de bazı açıkları kullanmalarına neden kalmamıştı. Hani bir de Komünist Parti kurarsak bu iş tamamı ya. Neyse, yakındır bunu da kurducağız.

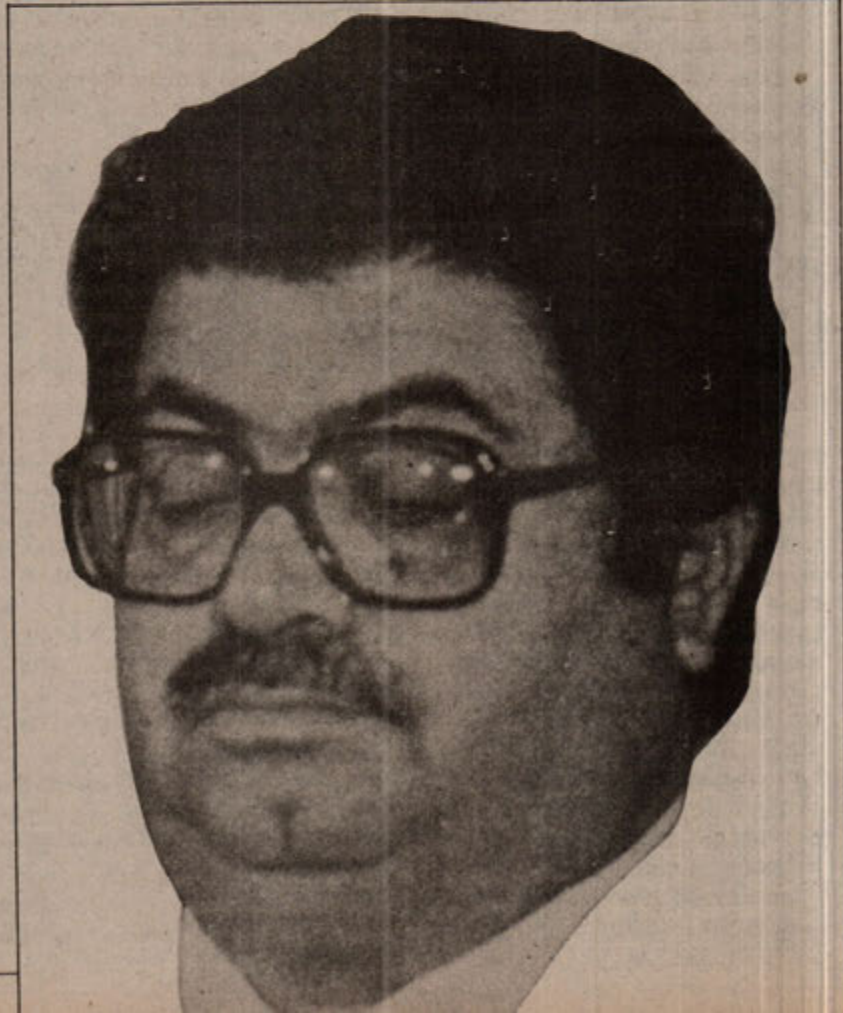
Gerçekten de ne kadar göstermelik bir seçim olduğunu seçim atmosferine bakarak görebiliriz. Seçim öncesi televizyonda konuşan hakim sınıf parti sözcüleri, kurulu piyon misali tekerleme lafları yuvarlayıp durdular. Miting alanlarındaki kasketli kalabalıkların seçimden ziyade geçim derdinde olması, ilgi çekmek için son anda başvuru gösterişli propaganda yöntemlerine rağmen atmosferin yükseltilmesi sağlanamamıştı. Bol keseden işçiye, köylüye, memura, esnafa, gençliğe verilen vaatler, çağ atlama ve atlama formülleri de halkın derdine çare değildi. Muhalefet partilerinin ucuzluk, refah, köylülerin banka borçlarının silineceği propagandaları da pek öyle dişe dokunur değildi. Gösterişli, cafcaslı sözler, yıllardır her seçim döneminde halkın duyduğu şeylerdi. Ama iş iktidar koltuğuna oturunca bunları yapmaktı. Sözün kısası, halkı kandırma, peşine takma ve iktidara oturmada izlenen yol, genellikle aynı yoldu. Hakim sınıf partilerinin muhalefette kalan kesimi, TC'nin kurulduğundan bugüne, çok partili seçim dönemlerinde yürüttüğü muhalefetin özü, güzel ve tantanalı sözlerden ibaretti, eğer iktidara gelmiş ise, ben bilmez merkez bilir hesabı işine gelmez, anlamaz ve duymazdan gelirdi.

ABD emperyalizminin Ortadoğu jandarma karakolu durumunda

olan Türk devletinin, 12 Eylül askeri darbesiyle sağladığı sükunetin giderek bozulması, yeni bir atılımı gündeme getiriyor. 12 Eylül'ün siyasal alanda sağladığı başarının ekonomik alanda sağlanamamış olması, -ki sağlanamazdı da-, yaranın dikişlerinin çabuk açılmasına neden olmaktadır. Devrimci ve sosyalist hareketin postallarla ezilmiş, halkın susturulmuş olmasına rağmen, ekonomik alanda başarının sağlanamaması hakim sınıfları derin derin düşündürmektedir. Elbette kendileri de bilme durumundadırlar bu ekonominin düze çıkamayacağını, yalnız ölmeden yaşamasını sağlama çabısından başka bir anlam ifade etmemektedir bugünkü atımları.

ABD emperyalizminin plan ve programı doğrultusunda hareket eden Türk hakim sınıfları, 12 Eylül paşalarının elbiselerini daha fazla teşhir olmadan değiştirmeyi emretmektedir. Askeri elbiselerle hızla teşhir olmanın ve bunun yolaçağacı

halk hareketinin yanında, kendi aralarındaki birliğin dahi bozulmasına ve iki büyük kampa bölünme gibi ciddi bir tehlike arz etmektedir. Tüm bu ve benzeri nedenlerden dolayı elbiseleri ağır ağır değiştirmenin zorunluğu ortadadır. Lakin, işi sağlama almak, kendi koydukları sistemle düzenin yürütmesini garantilemek zorunda idiler. Yoksa yaptıkları icraatların haydan gelen huya gider misali uçup gitmesine neden olacak, bunun meyvelerini kısa bir zamanda tüketeceklerdir. Oluşturdukları 82 Anayasası'nın tam teşekküllü uygulanması, korunması ve denetlenmesi için tüm ipleri ellerine almak, bu planın bir zorunluluğu idi. Seçim sistemini oluştururken de geçmişlerinden ders çıkaran hakim sınıflar, böylece kaos ortamına da müsade etmeyeceklerdi. Siyasal istikrarın kendi aralarında sağlanmasında, merkezci klik bir sana iki bana hesabıyla işleri garantiye almıştı. Hele geçmişteki koalisyonlardan nefret

eder hale gelmişti. Neydi o 3-5 milletvekilli partilerin kopardıkları fırtınalar. Siyasetin gülü Erbakan bile dekarte olmuştu koydukları seçim sistemi sayesinde.

Bugünkü 29 Kasım seçimleri, 12 Eylül felsefesine uygun, bu felsefenin somuta uyarlanması ve yeni bir atılımı sağlamanın tasarısından kaynaklanmıştır. Pratikte zaten bir anlamı kalmayan anayasanın geçici 4. maddesiyle hakim sınıf sözcülerinin belli kanatlarına uygulanan yasağın kaldırılması için referandumla gidilmesi ilk adımdı. Üstelik, dünya ve ülke kamuoyundaki tepki ve hoşnutsuzluğu da yatıştırmanın, arkasından seçimlerle düzleşme çıkmanın hesabını yapmakta idiler. 12 Eylül demokrasi oyununun tam anlamıyla oynanmaya devam edildiği gibi, geçmişte bıraktığı kan lekelerini de temizlemeyi sağlama, böylece yeni yeni kanlar akıtmanın yollarını da açmış oluyorlardı. Tüm bunları göremeyen dar kafalı, akli bir karış havada aydın ve devrimcilerimiz, referandumda "evet" demenin demokrasiye "evet" demek olduğunu bağırmağa başladılar. Aslında, kendileri de 12 Eylül'ün de-

mokrazi tuzağına düşmüş oluyorlar, gerçekleri görmezlikten geliyorlardı. Geçen sayımızda referandum ve seçimlere ilişkin genişçe tavrımızı koymuştuk, burada tekrar ele almıyoruz.

Referandumun hemen akabinde Evren-Özal kliği tarafından erken seçim kararının açıklanması, diğer hakim sınıf kliklerinin başta seçim sistemine ve tarihine ilişkin itirazları, hatta işi boykot edeceklerini belirtmelerine yolaçmış, sonuçta aynı şartlarda seçime girmişlerdir. İtirazları seçim tarihinin ertelenmesi ve milletvekili adaylarının merkezden değil de önseçimle belirlenmesinde yoğunlaşmıştır. Bunda ise SHP aktif bir rol oynamış ve kendi adaylarının tümünü önseçimle belirlemiştir. Diğerleri ise kısmen DYP ve tamamen de ANAP, milletvekili adaylarını merkezden belirlemiştir. Ki bu zorunlu bir kural olmadığı için siyasal sonuçları bakımından değerlendirilmeye tabi tutulabilir. Bu konulardaki tartışmaların seçim sisteminin özüne yönelik olmaması, seçimin demokratikliğine ilişkin herhangi bir tayin edici etkide bulunmamıştır. Kaldı ki seçim sistemi farklı da olsa seçimlerin demokratikliği, düze-

nin kendi yapısına direkt bağlı bir sorundur. Parlametionun özü ve bunun oluşumunda izlenen yol tayin edici değildir. İzlenen yolun şöyle ya da böyle olması hakim sınıfların kendi aralarındaki çelişkinin bir ürünüdür. Ki 12 Eylül demokrasisi, komprador burjuva ve toprak ağalarının belli kanatlarına yasağı fiilen kaldırmış olmasına rağmen, koyduğu seçim sistemiyle yine bir kısmının parlamentoda temsiline müsaade etmemektedir. Böylece aslan payının bölüşümünde sofraya sınırlı bir bölümünün oturması sağlanmış olmaktadır. Seçim sistemine ilişkin koparılan fırtınanın özü buradan kaynaklanmaktadır. Merkezci kliğin ipleri gevşetmeye dahi hiç mi hiç niyetli olmadığının bir göstergesidir.

Sonuçta aynı şartlarda seçime giren komprador burjuva ve toprak ağalarının farklı partileri, iktidar olma hevesiyle bol keseden konuşmaya başlamışlardır. Seçim sistemine ilişkin eleştiri ve itirazları öze değil, -MGK'nce oluşturulan seçim sistemi ve % 10 barajı- ANAP'ın sık sık seçim sistemindeki bazı noktaları değiştirme çabasına yönelik olmuştur. Eğer seçim sisteminin tümüne karşı olsalar idi, alternatif seçim tasarılarını meclise sunarlardı. İşin içinde kendilerinin de aynı oy potansiyeline sahip olması durumunda, tek başına iktidarı alma ihtimalleri vardı. Ülke genelinde % 10'luk baraj sistemine ciddi bir eleştiri yoktur. Eleştiri ANAP'ın getirdiği çevre barajı ve bu barajların belirlenmesine yöneliktir. Çevrelerin oluşumunda da ANAP kendisini kayıran bir politika izlemiştir. Bazı seçim çevrelerinde barajın % 50'lere varması Anavatan'ın rakiplerine attığı bir kazıktır. Sonucunda ANAP'ın izlediği bu tür yöntemlerle milletvekili sayısını daha da artırmıştır. Kaldı ki, bu değişiklikler olmasa dahi, eski seçim sistemine göre ANAP yine iktidardır. Böylesi bir seçimle, yani ya beni seç ya beni seç alternatifiyle yapılan seçimlerde Özal % 36.29 oy oranıyla, % 65'lere denk düşen oy oranına eşit 292 milletvekili ile iktidarını tazeliyordu. İnönü'nün SHP'si % 24.81 oy oranı ile 99 milletvekili, Demirel'in DYP'si ise % 19.15 oy oranı ile 59 milletve-

kili çıkarabilmişlerdi. Bu durumuyla oluşan parlamentonun meşruluğu bu faşist partilerce tartışma gündeminin dışındadır.

Parlamentonun 3/2'lik çoğunluğuna baraj sistemi ile ulaşan Özal, sütün kaymağını tek başına yeme arzusundadır. Bu başarısını seçim gecesi 25 kiloluk pasta ve şampanyalarla kutlayan Özal, Demirel'in DYP'sine de "aramızda fark yok, gelin birleşelim" çağrısında bulunmuştur. Bu ise insanlarımızda iki partili meclis çağrışımında bulunmuş ve sonucunda acaba başkanlık sistemine mi geçeceğiz yorumunu gündeme getirmiştir. 12 Eylül demokrasi oyunu aksayan yanlarına rağmen gerçekten başarılı bir şekilde oynanmaya devam etmektedir. 29 Kasım sonuçları, 6 Kasım 1983 seçimlerinde olduğu gibi yine 3 partinin meclise girmesine yolaçması, dikkat çekici bir başka noktadır. 12 Eylül felsefesinin temel taşlarından olan ABD emperyalizminin pragmatik mantığına dayanmaktadır. Gündeme gelen somut sorunları çözmede hantal davranmamakta, düzenin tüm kurum ve kuruluşlarını işleterek fonksiyonunu oynamayı, otorite boşluğuna meydan vermemeyi hedeflemektedir. Referandumla bunu çok iyi başarmıştır. Seçimlerde de koyduğu sistem sayesinde bunu başarmış, böylece Türk devleti 12 Eylül döneminin en azgın olduğu dönemleri aratmayacak imkân ve uygulama gücüne erişmiştir. Burada şu soruyu sormakta yarar var. Bir SHP iktidar olsa idi durum ne olurdu? Başta da belirttiğimiz gibi düzenin ipleri, yürütme-yargı-yasama, ordu,

askeri strateji, iç ve dış politikalarda herhangi bir değişikliğe yolaçmayacaktı. Ekonomik açıdan 24 Ocak Kararları'nı uygulamaktan başka çaresi de yoktur. Nispi bir takım değişiklikler olacaktır elbette. Bu da gerçekten sorunun özünü değiştirmemektedir. Üstelik düzenin ömrünü uzatmada, demokrasinin "tam anlamıyla" rayına oturduğu imajını yaratmada, gelişen halkın tepkisini törpülemeye geçici de olsa bir rol oynayacaktı. Yani SHP 12 Eylül'den hesap sorma yerine, onunla bütünleşmenin bir bütün yollarını aramaktan başka çıkar yolu yoktur. Ki bugün bile, bugüne kadar yürüttüğü muhalefet ile, temsil ettiği komprador burjuva ve toprak ağalarının Avrupalı kesiminin çıkarlarının zedelendiği noktalarda harekete geçmiştir, muhalefet yürütmüştür. Tüm bunlardan dolayı da SHP kuyrukçusu sosyalistlerimizin fazla büyük hayallerle yaşamamalarını tavsiye ediyoruz.

Tarihin affedebileceği hatalar olduğu gibi, affedemeyeceği hatalar da vardır. Nihayetinde buna kararı yine tarih verecektir. Sınıf bilinçli proletaryanın referandum ve seçimlerde aldığı tavır yerinde ve doğru bir tavidir. Yalnız bunu hayata uygulamada, içinde bulunulan şartların da hesaba katılmasıyla başarılı olduğunu söyleyemeyiz. Diğer yandan oportünist ve revizyonistlerin referandum ve seçimlere ilişkin aldıkları tavır, tarihi açıdan bir yanlıdır. SHP'nin adının başında bulunan "sosyal demokrat" ibaresine bakarak tavır alanların, geçmişte yedikleri "sosyal demokrat" zılgıtla-

rı çok çabuk unuttuklarının ve ders çıkaramadıklarının göstergesidir. Bu faşist partinin uygulayacağı havuç ve sopa politikasını tek başına sopa politikasının yerine koymaktan başka bir yolu yoktur. Diğer yandan "sosyalist bağımsız aday"lar belirleyenler hangi ülkede yaşadığımızı, parlamentonun özünü kavrayamıyorlardı. Ülkemiz gerçekliği bize neyi emrediyordu? Sınıf uzlaşmacısı, teslimiyetçi, pasifist, parlamentarist bu sağcı rüzgarın ülkemizde kırılması, devrimci hareketin gelişebilmesi için tayin edici öneme sahiptir.

Emperyalist sistemin krizi giderek derinleşmektedir. Krizin yoğunlaşması savaş ve devrim etkenlerini yükseltmekte, emperyalistleri 3. bir paylaşım savaşına doğru sürüklemektedir. Bugün hâlâ devrim akımının esas olmasına rağmen emperyalizmin artan krizi, halkların bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini kamçulamakta, haklı savaşların şafak renkli meşalelerini körüklemektedir. Emperyalist sistemin krizinin faturası, yarı-sömürge, yarı-feodal ülke halklarına kesilmektedir. Komprador burjuva ve toprak ağalarının iktidarları, bu ekonomik yapıya sahip ülkeleri emperyalizme daha da bağımlı hale getirmekte, zam üstüne zam yapması kaçınılmaz olmaktadır.

Bugün ABD emperyalizminin bir numaralı uşağı, 12 Eylül felsefesinin devamcısı ve uygulamalarından sorumlu olan Özal, başa geçer geçmez icraatının ilk ürünlerini gösterdi. Zamların peş peşe gelmesi, yoksul emekçi halkı çileden çıkarmıştır. Bu sefaletin, yoksulluğun yıkıma uğratıldığı, yaşanmaz hale getirdiği hayatı, önmüzdeki dönemde ANAP'a oy veren en geri kesimleri bile harekete geçirecektir. İşçilerin, köylülerin, dar gelirli memurların, esnafın, öğrenci gençliğin azılı düşmanı olan Özal iktidarını zor günler bekliyor. Gül bahçesi sandığı bu memleketin, koyun sürüsü yerine koyduğu halkın mücadelesi karşısında zorlanacaktır. Kürt ulusunun ulusal sorunu daha da yakıcı bir hal alacaktır. Jakoben güçlerin mücadelesi yükselecektir. Yani ne kendisi gülecek ne de halk gülecektir. □

Tehlike Çanları Çalıyor!

Gülistan Doğan

Egemen sınıflar tarihin her döneminde içine girdikleri ekonomik çıkmazın yükünü daima emekçi halkın sırtına yüklemiştir. Enflasyona gerekçe olarak ücretlerin yüksek oluşunu, işçilerin verimli çalışmamasını gösterirler. 1980'de uygulamaya konulan 24 Ocak "istikrar" kararları ile uygulanan 7 yıllık "keiner sıkma" politikası da içinde buldukları ekonomik çıkmazdan kurtulmalarına yetmedi.

bir şey yapamadılar. Gelecekleri çok yakından ilgilendiren kararları gazete köşelerinde okumakla yetindiler. İktidarı etkileyerek kendi çıkarları doğrultusunda kararlar alınması konusunda baskı grubu oluşturmaları gereken sendikalar, gerek yasal baskılar ve gerekse Türkiye'de sendikal hareketin sınıfsal bir temele oturmamış olmasından dolayı yeterli bir varlık gösteremediler. Yoğun ekonomik ve siyasi baskıların var olduğu böylesi bir dönemde egemen sınıflar aldıkları bütün kararları rahatça uyguladılar, ama bu da yetmedi ekonomik çıkmazdan kurtulmalarına.

kendini yeniden üretebilmesinin hiç de kolay olmamasıdır. Çünkü üretimde öylesine yüksek bir artı-değer ve feodal rant yaratılmalıdır ki, bu hem dış sömürüye, hem de iç büyüme yetsin.

Yarı-sömürge ülkelerde emperyalistlerle, kompradorların evliliğinden doğan tekelleşme, bu ülkelere özgü aşılama bir tekelleşmektir. Ve emperyalist tekelleşimin sermaye ihracı, dünya pazarlarını ele geçirme gibi temel özelliklerini taşımaz, taşıyamaz da.

Emperyalist tekeller, tekelleşimini borç ve kredi vererek, patent hakkı, teknoloji, gelişmiş sanayi ürünü, ara mallar satışı ortak şirketler kurarak, yatırımlar yaparak girdikleri yarı-sömürge ülkeler pazarlarına da taşırlar. Dolaylı bir biçimde de olsa tekellerini oralarda da kurarlar.

Türkiye'deki tekelleşme ise, emperyalizmle birlikte, yani onun ülkemizdeki egemenliğine bağlı olarak doğmuş ve gelişmeye başlamıştır. Komprador burjuvazi Türkiye'de başından itibaren tekelleşen bir karakter taşır. Çünkü, komprador burjuvazi emperyalist tekellerin bir uzantısı olarak varlığını sürdürür. Emperyalist sistemdeki en ufak bir krizi ilginde kemiğinde hisseder.

Dışa bağımlı olarak gelişen kapitalist üretim tıkanmıştır. Çünkü alınan krediler Türkiye'de hiçbir zaman kaynak değerlendirme açısından gerekli olmamış, yalnızca dış bağımlılığın sürmesine yardımcı olmuştur. Alınan krediler yatırıma yolaçmamış, çoğu kez sadece borçluların faizlerinin ödenmesinde kullanılmıştır. Bu nedenle sermaye kendini yeniden üretememiş ve ekonomide tıkanmaya yolaçmıştır. Sürekli kur ayarlamaları ve fiyat artışları girdi fiyatlarını da arttırmıştır. Talep düşmelerinin yarattığı stok artışı ve bunun sonucu işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için sü-

Kitlelerin konuşmadığı her türlü ekonomik ve siyasi baskının hüküm sürdüğü bu dönemde, işçilerin hakları yasa maddeleri ile sınırlandırılmış (Toplu Sözleşme Yasası, İş Yasası, SSK Yasası'nda yapılan değişiklik, kıdem tazminatlarının sınırlandırılması vb.), işçiler kendileriyle ilgili kararların alınmasında seyirci konumunda bulunmaktan başka

Türk ekonomisinin içinde bulunduğu çıkmazı tek tek politikacıların iyi ya da kötü niyetine bağlamak veya politikacıların beceriksizliği olarak değerlendirmek büyük bir yanılğı olur. Asıl neden, bizim gibi yarı-sömürge, yarı-feodal sosyo ekonomik yapıya sahip ülkelerde emperyalizmin geliştirmeye çalıştığı (kapitalist modelin) üretim ilişkilerinin

rekli kredi talepleri artmıştır. Ve bu kredilerin geri dönmesindeki zorluk, piyasada tekellerin sürekli fiyat yükseltmelerini beraberinde getirmiş, bundan dolayı da enflasyon sürekli yükselmiştir. Ayrıca Türkiye'de toplam arz ile toplam talep arasındaki aşırı uçurum, enflasyonu körükleyen bir başka etken. Piyasaya aşırı derecede karşılıksız para sürülmesi (emisyon), paranın değerinin sürekli düşmesine ve fiyatların yükselmesine neden olmaktadır. Yani tedavüldeki para miktarıyla, malların ve satın alınabilir hizmetlerin toplamı arasındaki sapmanın büyümesinden meydana gelen ve fiyatların toptan yükselişi ile ücretlerin bunun gerisinde kalması biçiminde kendini gösteren ekonomik bir süreç. Yoksa tek yanlı mal ve hizmet fiyatlarının yükselmesi enflasyon değildir. Çünkü mal ve hizmetlere yapılan zam oranında ücretler de artarsa enflasyon olmaz, yalnızca fiyatlar yükselmiş olur. Bu şekildeki bir fiyat yükselişi ile enflasyon aynı şey değildir. Arz-talep ilişkisi pazar fiyatını belirler, enflasyon üretim fiyatlarının altına düşme eğilimi gösteren piyasa fiyatlarını yukarı çekme gibi bir işlev görür. Enflasyon genel olarak fiyat genel düzeyinin yükselmesinde belirleyici rol oynar.

Paranın sürekli devalüe edilmesi, sürekli enflasyon, insanları artık yaşayamaz hale getirmiştir. Yıllardan beri uygulanan ithal-ikameci kalkınma modeli bir bütün olarak tıkanmış, çünkü emperyalist sermaye kendini yeniden üretememe ile karşı karşıya kalmıştır 1980'lerde.

Tıkanan ekonomik yapıyı düzeltmek için arayışlar başladı. Bu amaçla 24 Ocak "istikrar" kararları uygulamaya konuldu. İthal-ikameci kalkınma modeli yerine ihracata yönelik kalkınma modeli uygulamaya konuldu. Ücretler, maaşlar ve taban fiyatları düşük tutulmuş, yatırımların kısılması, faiz hedeflerinin yükseltilmesi gibi talep kırıcı önlemlerin yanında döviz gelirlerini arttırıcı önlemler olarak turizm ve işçi dövizlerinin girişlerini özendirmek gibi önlemler, ihracatı arttırmak için liberasyon listelerinin kapsamının genişletilmesi, ihracatçıya vergi iadeleri, teşvik primleri vb. önlemler,

vergi reformlarıyla konulan ek vergiler, büyük miktarlarda alınan dış borçlar vb... önlemler de Türk ekonomisinin içinde bulunduğu çıkmazdan kurtulmasına, ödemeler dengesi açığının kapatılmasına yetmedi.

24 Ocak kararlarının mimarı Özal, 1983 seçimlerinde siyasi arenaya çıkarken halka şöyle sesleniyordu: "Eğer anarşinin anası olan açlığın, işsizliğin, çaresizliğin ekonomik önlemlerle ortadan kalkacağına inanıyorsan oyunu ANAP'a ver." "Bir an önce çalışacağın ve hak ettiğini kazanacağın bir işin olmasını istiyorsan, işsizliği çözmeyi planlamış, programlamış uygulamaya hazır ANAP'a ver oyunu." "Hayat pahalılığından, geçim darlığından kurtulmak istiyorsan oyunu, hayat pahalılığının belini kıracak, ekonomiyi kontrol altına alacak ANAP'a ver." vb...

Bütün bu vaatleriyle alternatifsiz olduklarını söyleyen Özal, iş başına

ruyabilmek için erken seçimi tek kurtuluş yolu olarak görüyordu, bu nedenle seçimin 1987 yılı içinde yapılmasında ısrar etti.

Daha seçimlerin resmî sonuçları açıklanmadan, seçimin ertesi günü zamlar peşpeşe sıralanmaya başladı. Halkın en çok kullandığı ve genel kullanım içerisinde % 51'i bulan gıda maddelerine yapılan zam oranları % 45. Bu gıda maddeleri içerisindeki temel kullanım maddelerine yapılan zam oranı % 47 olurken, tekel maddelerinin zam oranı % 36, ulaşım hizmetlerine gelen zam oranı % 30 ile % 65 arasındadır.

Dünya gazetesinin araştırmasına göre 100.000 TL'nin değeri iki gün içinde 61.520 TL oldu. Yani satın alma gücü % 38.48 oranında azaldı.

Bir de sanayi sektörünün kullandığı temel girdi mallarına yapılan zamlar vardır ki, bunlar girdi olarak kullanıldıkları maddelerin fiyatlarını katmerli olarak yükselteceklerdir.

	1980	1981	% Artış	1982	% Artış	1986	1987	% Artış
Elektrik (kw/saat)	1,6 TL	4.08	155	6,32	55	42,5	62,7	46,53
Buğday (kg)	7,5	20	166	22,5	12,5	81	114	40,7
Kâğıt (Ton)	50.000	75.000	50	104.700	39,6	256.000	306.000	19,53
Benzin (Litre)	53	74	39,6	102	38	282	358	26,95

Elektrik aralık ayında % 40.19 artarak 87,2 TL'ye yükselirken, kâğıt % 129 artarak 600.000 TL'ye yükselmiştir. (Dünya Gazetesi).

gelir gelmez zamlar peşpeşe dizildiğinde, "bizden önceki hükümetlerin para musluklarını gevşetmiş olmasının acı meyvalarını topluyoruz, ertelenmiş, gecikmiş zamları yapıyoruz" diyerek kendinden önceki hükümetleri suçluyordu. Şimdi sayın Özal'a sormak gerek, bugünkü acı meyvaları kimin beceriksizliğinden dolayı topluyoruz acaba?

Ücretler, maaşlar ve taban fiyatlar düşük tutulmuş, yatırımlar kısılmış, işsizlik çığ gibi büyümüş, satın alma gücü 1970'lerin düzeyine düşmüş, % 20'lerin altına çekeceklerini söyledikleri enflasyon % 50'lerin üzerindedir. Sadece yıl sonuna kadar ödenmesi gereken dış borç miktarı 6.5 milyar dolardır.

Böyleki koşullarda her geçen gün biraz daha yıprandığını gören Özal, bir 5 yıl daha "güzel cennetini" ko-

Özal, ülkede "yoklukların son bulduğunu, kuyrukların kalmadığını, Avrupa mağazalarında satılan her şeyin Türkiye'de de bulunduğunu", halkın içinde bulunduğu yaşam koşullarıyla alay edeceğine söyleyebilmektedir. Kıtıkların, kuyrukların kalkması, birçok malın fiyatının önceki dönem karaborsa fiyatlarının üstüne çıkması ile olmuştur. Reel gelir geriliyor; geniş halk kitleleri fiyatları sürekli artan pek çok malı piyasadan alamıyor. Satın alma gücü öylesine düşmüştür ki, neredeyse üretim için kendini yenileyemeyecek düzeye inmiştir. Ekmeğine katık almakta güçlük çeken halk, yabancı sigara, çikita muzunu ya da Fransız peynirini nasıl alsın sayın Özal. Uzmanlar bundan daha düşük bir beslenme düzeyinin olmayacağını söylüyorlar.

Katliamlar ve Öğrettikleri

Bazı olaylar vardır ki, o olayların izleri uzun süre toplum yaşamından sökülüp atılamaz. Etkisini uzun süre devam ettirir. Hatta o ülke tarihinin yazılışında bu olayların atlanması veya ihmal edilmesi mümkün olamaz. Çünkü tarihi önemde bir yer işgal etmiştir. Bu tür olayların unutturulmasına çaba sarfedenlerin karşısında, mutlaka onu unutturmamaya çalışan güçler ve onların mücadelesi vardır. Sözüünü ettiğimiz olaylar, bu gücü, o toplumun geçirmekte olduğu ya da yaşamakta olduğu süreci tamamlamaya uygun düşen durumlar olmasından tarihi gerçeklik alırlar. Öyle ki, bu olaylar ilk bakışta bölgesel (mevzii) bir özellik gösterebilir, ama yarattığı derin etki ile bölgesel olmaktan çıkıp ulusal bir karaktere bürünebilirler. Ondan da öte söz konusu olayın ve olayların oluş biçimi, nedenleri, yarattığı sonuç ve etkileri ile uluslararası bir özellik kazanabilir. Ve dünya halklarının dağarcığında kuşaktan kuşağa aktarılabilecek ölçülerde yer edebilir. Dolayısıyla bu tür olaylar, sadece o ülkenin veya genel olarak dünyanın yaşamakta olduğu o günkü döneme ışık

Erdal Gönen

tutmakla kalmazlar, genel birtakım tarihi ve pratik dersler edinme olanaklarını da bizlere sunarlar. Bu nedenle bu tür olayları sürekli canlı tutmak, onları çeşitli yönleri ile işlemek ve bunlardan çıkarılan dersleri yaygınlaştırıp halk yığınlarına mal etmek oldukça büyük önem kazanır.

Bu olaylar devrimci ve sosyalistler için olumlu veya olumsuz olabilirler. Ama, örneğin, ele aldığımız o tarihi olaylar ne kadar acı ve tüyler ürpertici olursa olsun, açık bir gerçektirler. Ve bundan dolayı görmezlikten gelinmesine veya geçiştirilmesine olanak yoktur.

Sınıflar mücadelesinde emekçi yığınların kazandığı zaferi ele alıp açıklamak ve onlardan yararlanmak ne denli önemli ise, halk yığınlarının başarısızlıkları ve ve yenilgileri ile vahşice katliamlara maruz kalmalarını da ele almak, onların neden ve sonuçlarını incelemek de o denli önemlidir. Çünkü bu mücadelede elde edilen başarılar kadar başarısızlıklarda sözkonusudur. Bu başarısızlıklar ve ye-

nilgilerle dolu olan sınıf mücadelesi tarihini doğru olarak inceleyip açıklamak ancak ileriye yönelik başarıların ilk basamağı olabilir. Karşımıza yeniden, belki de daha gelişmiş bir biçimde çıkan benzer olaylar karşısında hazırlıklı ve uyanık olmamız veya böyle olası bir durum karşısında uygulayacağımız taktikler konusunda belli bir alt yapıya sahip olmamız, ancak bu çeşit tarihi birikimlerin özümlemesi ile mümkün hale gelebilir. Yığınların biriken öfkelerini, bilinçli bir toplumsal eyleme dönüştürmek gibi bir gerçekle yüzyüze olan bizlerin, böylesi olayların üzerinde durmasının önemi buradan gelir.

Bu tür olayların, katliamların vb.'nin yarattığı duygular, hümanist çerçeve ile sınırlı kalamaz, onu salt bir protesto veya sembolik bir teşhir günü olarak kavramamıza neden olamaz. Çünkü; sınıf mücadelesi tarihi boyunca, halk yığınlarına yönelik katliam ve sayısız yok etme eylemleri ahlaki, hukuki, dinsel vs. gibi soyut kavramlara dayandırılmış olan tavırların sonucu değil, o aşamada iktidarda bulunan egemen sömürücü sınıfların çıkarlarının bir gereği ve biçimlenen sınıfsal tavırlarının sonucudur.

Yani sorun, "ahlaki" değil, sınıfsaldır. Dolayısıyla bu katliamlar sıradan insanların bütün değer ve ahlaki yargılarına ters düşen bir biçimde değil, öncelikle ve özellikle sınıfsal gerçeklikler ışığında teşhir edilmelidir. Öyle bir vahşetin hangi sınıfsal ve sınıfların "mücadelesi" olduğu açıklıkla izah edilmeden ve bu doğru temele oturtulmadan, olayın kaynağına inilmeden, katliamlar düzenleyen hakim sınıfların; örf, adet, gelenek, din, ahlak, hukuk vs. gibi üst yapılarını oluşturan kurumlarına saldırmak mümkün olmaz. Mümkün olsa da bu çarpık ve doğru olmayan bir tavır olarak, yüzeysel bir yöneliş olarak kalmaya mahkumdur.

Boyle bir durumda da katliamların asıl nedenleri bulanıklaştırılmış, kitlelerin önüne somut suçlu hedefler koymak olanaksızlaştırılmış olur. Bu vahşetleri yaratanların tüm tertip ve katliamlarını engellemek hayal olur. Bu bulanıklığa meydan verilmesi, sınıf mücadelesinin zarar görmesine, hatta katliamları "haklı", katliama uğrayanların "haksız" duruma bile sokmasına olanak hazırlanmasına neden olabilir. Yani katliamlar, düpedüz "meşru"laştırılabilir. Tüm tarih boyunca feodaller, köleciler, "tanrının elçisi" ruhbanlar, faşist barbarlar milyonlarca emekçiyi kırıp geçirirken, kendilerini mutlaka haklı çıkarmaya çalışmışlar, kâh dinsel bir tabuya, kâh ırksal bir "koruma", kâh toplumun yerleşik değer yargılarına dayanmak suretiyle hem bu eylemlerin sınıfsal özünü, hem de bu sınıfların her türlü çıkarlarını bundaki payını gizlemek istemişlerdir. Bu "gizleme" eylemi aynı zamanda onlara, ilerdeki olası katliamları için zemin hazırlamaya ve sıkıştığında yeni, daha sistemli katliamlar uygulamasına cesaret zemini yaratacağı için; bu konulara gereken ilgi ve duyarlılığı gösterme zorunluluğu bulunmaktadır.

Emperyalistler ve Onların Uşakları Katliamları Başvurmaktan Çekinmezler

Söyle bir genelleme yapılabilir: Katliamlar sınıfların oluştuğu, toplumların ezen ve ezilen şeklinde kesin olarak bölündüğü ve ezilen sınıfların bir zor engel olarak devletin bir olgu haline geldiği toplumsal sistemlere özgüdür. Sömürücü sınıfların kendi iktidarlarını korumak veya hegemonyasını ülke sınırları dışına da taşımak amacıyla yürüttüğü savaşta, kullandığı en kanlı ve vahşi yöntemlerden biridir. Bu yöntem ileriye tem-

sil eden sınıfların değil, karşı-devrimci sınıfların yöntemidir ve onun sınıf karakterinin adeta aynasıdır. İktidarda kalmak veya onu sağlamlaştırmak için her yola başvuran egemen sömürücüler, özel birtakım oluşumlarda kanlı provakasyonlarla da meydana getirdikleri katliamlarla kendi iktidarlarını koruma, sağlama alma amacı güderler. Onlar için Makyevalistlik tamamen "haklı"dır, çıkarları için herşey mübahtır. Dolayısıyla işkenceyi savunmak kadar "meşru" bir savaşım yöntemidir.

Dikkat edilirse; sorun yine sınıflarası sürüp giden iktidar savaşına dayanmakta ve çoğu katliamlar, bu savaşım gerçeğinin üstünde yükselmektedir. Çeşitli katliamların görünüş biçimleri, çoğu kez olayı açıklamakta tamamen yetersiz kalır. Örneğin, Hitler Almanya'sında Yahudilere yönelik katliamlar, ırkçı, siyonist, İsrail'in Filistin'lilere yönelik katliamları, kökleri yüzyıllara dayanan dinsel biçime, ama sadece ve sadece biçime bürünürler. Faşist Hitler'in kitleleri hayızca demogojilerle aldatarak, Alman emperyalist burjuvizisini emellerine hizmet ettirebilmesi, kitleleri ırkçı politikasına daha da yakınlaştırıp, hegemonyası altına alabilmesi; onlardaki en gerici istemleri sürekli canlı tutmak ve kendi ırklarından başka tüm ırklara düşman etmek ve bunu geliştirmek amacı güdüyordu. Bu salt sadistçe kan dökme ihtirasından mı kaynaklanıyordu? Kuşkusuz hayır! Esas olarak, Alman emperyalist burjuvazisinin emellerini gerçekleştirmek için kitleleri gerekli kıvama getirebilme hedefleniyordu. Tüm katliamları da kendilerince "haklı" temellere dayandırıyorlardı. Asıl amaç; Almanya'da veya başka ülke burjuvazilerinin sınıfsal çıkarlarını gizleyebilmektir. Dünya kamuoyunda bu gibi tüm katliamlar nefret uyandırmakta, gizlenmeye çalışılan ana hedefler çoğu kez ortaya çıkarılamamaktadır. Ancak burjuvazinin gizleyemediği, kitleleri aldatamadığı katliamlar açık sınıf savaşımı sonucu sosyalistlere ve devrimcilere karşı düzenlenmiş olan katliamlardır. Endonezya'da bir milyona yakın insanın komünist ve onların sempatisini olduğu gerekçesi ile katleden faşizmin, kanlı pazarı düzenleyen Çarlık despotizminin, Paris Komünü'nü ezen onbinlerce silahsız komünarı ve halkı birkaç gün içinde katleden Fransız burjuvazisi, Bismarç'ın Alman komünistlerini ve işgal ettikleri ülkelerdeki komünistleri, Sovyetler Birliği'ndeki komünistlere yönelik katliamları onların gerçek yüzünü bütün çıplaklığı ile ortaya koymuş, bu katliamların sınıfsal izleri en açık şekilde bu örneklerde gözlenebilmiştir.

Afrika anakarasına yayılan, İngiliz ve Amerikan anakarasında yerlileri soykırımına uğratan Yankee ve Avrupa kapitalistlerinin saldırıları, görünüşte uygarlığı taşımak, barbarlığı ortadan kaldırmak ve daha örneklerini sayabileceğimiz bir dizi nedenle birlikte, dünyanın mazlum halkları, geleceği temsil eden proletarya ve müttefikleri ardi-arkası kesilmeden katliamların hedefi olurlar. Şu açık bir gerçektir ki; bu katliamların gerçek nedeni sınıfsaldır, baskı, yağma ve talandır. Bu; köleci Roma imparatorluğunun köle isyanlarına karşı tavrı, günümüzde İsrail siyonistlerinin katliamları, Güney Afrika'daki katliamlar hep aynı "gerçek" üzerinde yükselmiştir. Sömürücü sınıflara uygun düşen ideolojik-politik stratejilerinin doğrudan sonucudur. Hedef ya ülkede iktidarlarını korumak, sağlamlaştırmak, ya da dünya pazarlarında söz sahibi olabilmek, aslan payını alabilmek; kendisine karşı bağımsızlık için savaşan halkları bastırmak, sindirmekdir. Çok özel istisnalar sayılmazsa sınıf mücadeleleri tarihindeki katliamların gerçek içeriği ve özü bunlardır.

Katliam, yani toplu yoketme, kıyım eylemi insanlığın yüzyıllardır yüzyüze geldiği vahşettir. Ezen sömürücü sınıfların çıkarlarını koruma uğruna sürdürdüğüleri savaş kendi lehlerine çevirebilmek, karşısındaki güçleri (rakip ezenler ve hegemonyasındaki güçler) halklar veya sınıfsal-ulusal savaşım yürüten güçleri zaafa uğratma, dirençlerini kırma, korku ve yalınlık yaymayı amaçlayan karşı-devrimci savaş yöntemidir. Esas ağırlıklı olarak bu yöntem gerici ve sömürücü sınıflar tarafından düzenlenmiş ve düzenlenmektedir. Daha uzun bir tarihi dönemde de yaşanacaktır. Tarihi süreç içinde, bu sorunun olumlu çözüme bağlanması, sınıflar mücadelesinde, proletaryanın elde edeceği kesin zafere bağlıdır. Proletarya tüm mücadele tarihi boyunca bu halk düşmanı eylem biçimine başvurmadan, bu tür kanlı tertiplere sık sık başvuran sömürücü sınıfları bir daha dirilmeyecek biçimde yok ettiği zaman katliamlar da yok olacak ve insanlık tarihinde lanetle anılan kara birer sayfa olarak yer alacaktır. Katliamları, işkence ve insanlık dışı tüm uygulamaları sınıfsal çıkarları için uygulamaktan çekinmeyen karşı-devrimci sınıfları yok etmek, tarihi olarak tamamen haklı ve gerekli bir girişimdir. Çünkü her türlü insanlık dışı vahşetin kaynağı ve uygulayıcıları bu sınıflardır. Onların ayakta tutmaya çalıştığı üretim ilişkileri, üst yapı kurumları ile birlikte yok edilince, bataklıkta kökten kurutulacak ve insanlığa zararlı bütün sivrisinekler yok edilmiş olacaktır. Böylece bütün kötü-

lüklerin (katliamlar dahil) kaynağı olan sınıfsal temel ile birlikte tarihin çöplüğüne atılacaktır.

Tarihin incelenmesi bize şunu gösterir ki, toplu kıyımların ortaya çıkışı, sınıfların ortaya çıkmaya başladığı toplumlarda çeşitli çıkar gruplarının belirlediği ve yeni bir iş bölümünün, özel mülkiyete dayanan yeni bir üretim aygıtının şekillenmeye başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Sınıfların olmadığı, insanların doğaya karşı savaşında ve kollektif çıkarları için birleştiği ilkel komunal toplumda katliamlara rastlamak olanaksızdır. Dolayısıyla hiç tereddütsüz söyleyebiliriz ki, emperyalizmin çöküşü ile birlikte katliamlarda bütün dünyada yok olacaktır.

Bu hedefe ulaşmak için verilen sınıf savaşımında sosyalistler katliamları, zulüm ve işkenceleri, savaşım yöntemleri olarak hiçbir zaman kullanmazlar. Bunlar günümüze kadar gerçekleşmiş proletarya devrimleri deneyimlerinde net olarak görülen gerçeklerdir. Fakat proletaryanın müttefiki olan diğer sınıf ve tabakaların da bu konuda proletarya kadar tutarlı olacağı anlamına gelmez. Çünkü biliyoruz ki; çeşitli küçük-burjuva örgütlenmeler, içinde bulunduğu özgül durumda devrimci özellikler gösteren ulusalcı hareketler, zaman zaman nedeni ne olursa olsun kabul edemeyeceğimiz çeşitli kitlesel kıyım eylemlerini düzenleyebilmekte ve hatta bunu "savaşın bir gereği" olarak teorikleştirmektedirler. Küçük ya da büyük çapta olsun hedef gözetmeksizin halk kitlelerinin toplu olarak bulunduğu yerlere yönelen askeri saldırılar, kim tarafından ve hangi amaçla yapılırsa yapılsın katliamdır. Devrimciler, her türlü eylem biçimini belirler ve gerektiğinde kullanırlar. Gerekeceği halka, savunmasız kitlelere yönelik eylemleri kapsamaz. Bir yandan bütün katliamları kınar ve ona karşı tavır alırken, diğer yandan onu onaylayan ve benimseyen bir tutum içerisine girmez. Katliam, kim tarafından yapılırsa yapılsın katliamdır, ya savunulur, ya da savunulmaz, ona karşı mücadele edilir. Ortasında üçüncü bir yol, ancak kendiliğindenci ve çıkarıcı bir politika izleyen küçük-burjuva grupların benimseyeceği bir yol olur ki, halk adına halka saldırmanın ta kendisidir. Sosyalistler bu konularda anlayışlarını net olarak ortaya koyup, gerekli kesin tavrılarını belirleyemezse, giderek kendilerini de tehdit eden ilkesel bir yozlaşma, kitlelerden kopma, tecrit olma kaçınılmaz hale gelir. Bu, aynı zamanda dünya halklarından tecrit olmanın garantili yollarından biridir. Burjuvazinin bütün katliamları dar görüşlü ve esas olarak ki-

sa vadeli hareket tarzına eğilimlidir. Üstelik kendi iktidarları sallanmaya başladığında, kendi koyduğu yasaları ve tüm değer yargılarını da ayaklar altına almaktan çekinmez. Dolayısıyla bu tür eylemlerin kitlelerdeki olumlu-olumsuz yansımından çok, geldiği aşamada en kestirme yoldan kendini sağlama almayı, sınıfsal çıkarlarını korumayı hedeflerler. Bu nedenle sorunları böyle "kestirme", dümdüz ve tabii ki "kolay" şekilde çözmek özlemindedirler. Onların sınıfsal karakterlerinden kaynaklanan bu tür "çözüm" sömürücülerin öğretilerinde "meşru" bir yer tutarlar. Oysa bu bir proleter siyaseti ve uygulaması olamaz. Proleter devrimci bir yöntem olarak savunulamaz.

Burada bir kavram karışıklığına neden olmamak için şunu açıklığa kavuşturmalıyız:

Katliam, savunmasız halka hiçbir hedef gözetmeksizin topluca gerçekleştirilen yok etme ve imha hareketidir. Burada halka yönelmiş bir eylem söz konusudur. Savaş durumunda, savaşın haklı veya haksız niteliğini ayırt etmek, gerekir. Devamla, savaşın normal seyrinde karşılıklı askeri hedeflerin imhası ise farklı bir statüdedir.

Örneğin, halkın toplu olarak bulunduğu bir terminale, kahveye, sinema vb. yerlere bomba koyarak veya silahla tarayarak gerçekleştirilmiş bir eylem, gerekçe ne olursa olsun, halka yönelmiş karşı-devrimci bir eylemdir. Nitekim yakın tarihte dünyada bu tür eylemler faşist bir savaşım yöntemi olarak kullanılmış ve kullanılmaktadır.

Hem ideolojik-teorik, hem de pratik olarak sosyalistlerin bu konudaki anlayış ve uygulamaları açık ve net olmak ve kalın çizgilerle ayrılmak zorundadır.

Dünyamıza, günümüze kadar burjuvazinin şu veya bu gerekçe ile yaptığı katliamlarda, sınıfsal özünü gizlemekte başarılı olamadığı, esas olarak sınıf çatışmasının yüksek, devrim dalgasının kabardığı dönemlerde bu katliamların hız kazandığını görüyoruz. Paris Komünü, çeşitli Avrupa ülkelerindeki köylü ve işçi ayaklanmaları katliamlarla bastırılmaya çalışılmış, öyle ki, İspanya'da, Guernica'da yapıldığı gibi bir şehrin olduğu gibi imha edilmesine bile yönelmişlerdir. Asıl amaçlarını başka kılıflar altında gizlemeye çalışarak, emellerine hizmet etmesi açısından, sistemli olarak yürütülen katliamların en acımasız ve dizginsiz olanı ise Alman faşizminin Yahudilere karşı girişmiş olduğu soykırımlardır. Bu soykırımın gerçek nedenleri, bir çok emperyalist burjuvazi tarafından halen tam olarak kabul edilmeyip, salt biçimsel yönü ile alınmakta. Kafatasçı

fanatiklerden kaynaklandığı propagandası hâlâ yapılmaya çalışılmaktadır. Oysa gerçek nedenler, yukarıda da değinmiş olduğumuz gibi, kitleleri emperyalist burjuvazinin yedeğine çekebilmek ve bu amaç doğrultusunda harekete geçirebilmek, hazırlanan savaşa aktif katılımlarını sağlayabilmek için en gerici yönleri ayakta tutabilmektir. Nitekim Nazi-faşizmi bu emperyalist burjuvazinin istemlerini hayata geçirebilmiş ve Alman ulusunu topyekün savaşa sokabilmiş, savaş öncesi ve süresince altı milyon aşkın Yahudi, nefreti körtükleyebilmek ve canlı tutabilmek uğruna hunharca katledilmiş, soykırıma uğratılmışlardır.

Savaş sonu 1948'de, bu soykırımın dünya kamuoyunda yarattığı tepki ve Yahudilere duyulan insani ilgiler, Yahudilerin devlet kurmak için Siyonizm doğrultusunda her türlü entrikaya başvurarak Filistin topraklarında gasp'a ve hedefe varmak için, Deir Yasin katliamıyla başlayan ve birçoklarıyla devam eden sınırsız ve dizginsiz katliamların uygulayıcısı bu kez siyonistler olmuştur. Hitler faşizminin kendilerine yaptığını, bu kez onlar, topraklarını gaspetmek amacıyla Filistin'lilere yapmış ve günümüzde de sürdürmektedirler. Ulusal bağımsızlık ve topraklarına geri dönebilme mücadelesi veren Filistin'lilere karşı bu katliamları hep meşrulaştırmaya çalışmakta, bunu açıkça savunmakta, hatta günümüzde olduğu gibi bir başka ülke topraklarında dahi katliamlara girişmekten çekinmemektedir. Bundan sonra da bunu sürdürmek zorundadır. Çünkü savaş ekonomisini uygulamak, kendi içindeki muhalefeti yok edebilmek en azından bastırabilmek için sürekli bunu canlı tutmak ve saldıran, yok eden kendisi olmasına rağmen, hep tehdit edilen, yok edilmeye, katliama uğrayanın kendileri olduğunu yaymak zorundadırlar.

Türk Egemen Sınıflarının Çeşitli Katliam Girişimleri

Ülkemizde de bu katliamların sayısız örneği yaşanmış ve yaşanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğunun Ermeni soykırımını Türk komprador burjuvazisi ve toprak ağalarının kendi çıkarlarını diğer emperyalizmin uşağı azınlık milliyetlerden kompradorların zararına geliştirmek ve onları tasfiye etmek isteklerinden kaynaklanmıştır. Bu katliamda ordusu- nu kullandığı gibi yerleşik aşiretleri de kışkırtarak üzerine saldırtmış, Teçhir adını verdikleri zorunlu güçle gizleme-

ye çalıştıkları bu katliamlar sonucu 1,5 milyon Ermeni katledilirken, mal varlıklarına da İttihat ve Terakki el koymuştu. Komprador burjuvazi ve toprak ağalarının çıkar çatışmasında halk kitleleri kullanılmış, bu amaçlara ulaşmışlardır.

Yukarıda ele aldığımız katliamlara duyulan nefret ve tepki ile, bu ulus ve milliyetler tepkisellikle hareket edip aynı yöntemlere başvurmaları onların haklılığını yokedici, dünya kamuoyunda katliamların gerçek konularını gizlemelerine yardımcı olur.

Yine ülkemizde Abdülhamit döneminde Kürtlerin ayaklanma girişimlerine karşı oluşturulan Hamidiye Alayları, bizzat Kürt aşiret reisleri arasındaki çelişkilerden yararlanıp, bir kısma karşı diğer bir kısmı kullanarak bastırılmıştır. Yine bu Hamidiye Alayları Ermeni katliamında da dönem dönem kullanılmıştır.

Cumhuriyet döneminde de sayısız Kürt ulusal ayaklanmaları en vahşi biçimde bastırılırken, Kemalist yönetimin resmi güçleri Osmanlı İttihatçı geleneğini sürdürerek aşiretler arası çelişkileri körükleyip, en gerici yanlarından yararlanıp, bazı Kürt aşiretlerini kendi safına çekerek, isyancılara karşı yöneltmiş ve soykırımlar uygulatmıştır.

Dünyada ve ülkemizde ezen burjuvazinin katliamları öz olarak birbirinden ayrılmaz. Temelde hepsi ezilen ve sömürülen kitlelerin başkaldırısını engellemek ya da ulusal hareketleri yok edebilme-yi, baskı, sömürü, hegemonyasını korumayı sistemleştirmeyi hedeflemiştir.

Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi ülkemizde de çeşitli milliyetler mozağinden ve bunların farklı kültürel yapılarından söz edebiliriz. Homojen bir özellik göstermeyen toplum yapısından, değişik gelenek, örf ve adetlerin kendine özgü oluşum ve gelişmelerinden doğan karşılıklı uyumsuzluk, zaman zaman çatışmalara yeterli bir ortam hazırlayacak bir objektivite gösterilebilir. Ya da tarihi olarak ortaya çıkmış olan kültürel ayrılıklar, proleter olmayan sınıflar, örgütler ve devletler tarafından genel bir karışıklığa, yaygın bir kaosa veya daha özel nedenlerden yola çıkmış bulunan ciddi sonuçlara yol açabilecek kıskırtmalar nedeniyle, bir veya birden fazla provakasyon ve olayların, katliamların doğmasına konu olabilirler. Tek bir kültür içinde eriyememenin, homojen ortak bir kültür yaratamamanın, ya da dinsel tutuculukta daha da belirginleşen farklılıkların, özellikle ekonomik ve siyasi bunalımı artan ölçülerde hissedilen ülkelerde, halk kitlelerini birbirine kırdıran, canlı provaya dönüşebilecek karakter taşıdığı farklı tarihi kesitler-

de görmek mümkündür.

Bu tarihsel gerçeklik, yalnız ülkemize özgü olmayıp, yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler ve ileri kapitalist ülkelerde uygulanabilecek karşı-devrimci yöntemdir. Aşlında kural olarak gelişen kapitalist üretim ilişkileri, iletişim araçlarının da gelişmesiyle birlikte, halkların toplumsal bilincinde gelişmelere neden olur. Onların eski katı ve gelenekçi yapılarını kırar ve pre-kapitalist kültürlerinde yer yer hızlı, yer yer tedrici ve acılı çözümleri gündeme getirir. Burjuva kültürü etrafında onları toplar. Ve kendi sınıfsal amaçları doğrultusunda kalıba döker. Fakat artık çoktan devrimci özelliğini yitirmiş olan burjuvazi karşısında, alternatif olarak yükselen proleter kültüre karşı yeni ittifaklar arama durumuna girer. Bu nedenle en ilkel ve gerici kültürle ilişki kurup onu ayakta tutmayı benimser. Örneğin, birçok yarı-sömürge ülkelerde emperyalist burjuvazi, bir yandan yoz kültürü pompalarken, diğer yandan ülke içinde dayandığı feodal sınıfların gelenek ve göreneklerini, üst-yapı kurumlarını ayakta tutmaya çalışır. Bu gibi ülkelerde, feodal kültürün etkinliği sadece feodal sınıflarla ittifakta olan komprador burjuvazinin desteklenmesiyle tutumundan kaynaklanmaz. Emperyalizmin de çok büyük rolü vardır. Ülkemiz de böyle bir kültür politikasının hedeflerinden biridir. Ve bunun etkilerini yaşamaktadır. Çağımızda burjuvazi bu bakımdan da karşı-devrimci bir yol izler, halk arasındaki çelişkileri körükler, ortada böyle bir çelişki yoksa yaratmaya, eğer varsa onu koruyup derinleştirmeye çalışır.

Örneğin, ABD ve İngiltere emperyalist burjuvazisi "beyaz ve siyah halk" şeklindeki ayrımı tasfiye etmek değil, canlı tutmak ister ve bunun çeşitli örgütler aracılığıyla yasal olarak yapar. Köleci kültür kahınlarına büyük bir istihla sarılırlar. Almanya'da "aşağı kültür insanı" Asya ve Kuzey Afrikalıları aşağılama, onlara karşı yeni öfke odakları oluşturma ve ülke halkı ile göçmenler ve yabancı işçiler arasında düşman bir ortam yaratma siyaseti izlenir. Yani kin tohumları atılır. Ve emperyalizmin genel buhranı yaşadığı koşullarda filizlenmeye başlar.

Egemen sömürücülerin genel bir tavır olarak gözlediğimiz bu ayrım politikası sonunda "meyvalarını" verir. Bu açıdan ülkemiz tipik bir örnektir. Ve egemen sınıfların bu konudaki siyaseti farklılık göstermez.

Bu genel doğrular ışığında şunu açıkça ifade edebiliriz. Ülkemizdeki katliamların; Maraş katliamı, Çorum, Malatya, Sivas, Erzincan vb. gibi birçok toplu ki-

yımın gerçek suçluları; emperyalistler ve onların yerli işbirlikçileri olan komprador burjuvazi ve toprak ağalarıdır. Ülkemizdeki tüm katliamların yaratıcısı ve uygulayıcısı bu sınıflardır. Gerçi pratik uygulayıcılar, bazen katliamın içinde yer alan, provake edilmiş halkın ta kendisi olabilmekte, ama sadece görünüştedir. Çünkü bu gibi olayları, harekete geçirilmiş kitleye bakarak değerlendirmek olanaksızdır. Eğer böyle hareket edilirse birçok katliama, küçük-burjuva yığınların kendiliğinden bir eylemi damgasını vurmak kolaylaşır. Oysa bu, yanlış ve sorunu özünden koparmaktır. Çünkü, şu veya bu örgütün dayandığı kitle temeli, her zaman o örgütün sınıfsal niteliğini belirlemez. Bunu bu nitelikli birtakım eylemlere de uygulayabiliriz. Biraz daha açmak gerekirse, Almanya'da Hitler iktidara gelmeden önce ve sonra çok geniş küçük-burjuva tabanı içinde barındıran, örgütleyen Nazi partisine önderlik ediyordu. Hatta SA ve SS gibi vurucu faşist örgütlerin, örgütlediği kitle içinde küçük-burjuvalar ezici bir çoğunluğa sahipti. Ama bu Nazi partisi ve iktidarının tekeli burjuvazinin partisi ve iktidarı olduğu gerçeğini perdelemeye yetmemiştir. Keza, kitle etkilediği, örgütlediği, kitle bakımından farklılık gösteren bu kanlı örgütlerinin yönettiği sayısız katliamları yöneten ve programlayanların kim olduğu sorusuna da ışık tutar.

Bunu, Maraş katliamının baş sorumlularından faşist MHP için de söyleyebiliriz. Çoğu bölgede bu faşist örgüt, halkın en yoksul kesimlerinde tutunabilmiştir. Onun ve yan kuruluşlarının faal militanları, genellikle yoksul kesimden aldatılan unsurlardır. Ama bu, yine de MHP'nin komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının çıkarlarını en keskin biçimde savunan faşist ve militarist örgütlerden biri olduğu gerçeğini gizlememiştir. Örgütlerin sınıfsal temelini ortaya koyan şey, örgütledikleri unsurların bireysel sınıf kökenleri değil, ideolojik-politik hattı ile temsil ettiği sınıf ve savunduğu siyasetidir. Bu temel, en azından ilericiler, demokrat ve devrimci kamuoyu tarafından açıkça bilinmektedir. Geri bilinçli halk yığınlarının bir kısmı açısından sorun net ve açık değildir. Zaten böyle olmadığı içindir ki, Maraş'taki sünni halk potansiyel bir seçenek olarak el altında tutulabilmiş, gerici yönlere sürekli işlenmiş, dinsel fanatizmin körüklenmesiyle devrimcilerin etkin olduğu ve alevilerin oturduğu mahallelere karşı bir güç olarak kullanılabiliştir. Faşist propaganda, ajitasyon ve kitle çalışmaları, bu bölgede dinin ağır etkisi altında olan halk kesimi içinde MHP'nin

güçlenmesine olanak sağlamıştır.

12 Eylül öncesi sivil faşistler kahve, otobüs tarama gibi eylemlerle halka baskı, devrimcilere gözdağı vermeye çalıştılar.

Buna tepki olarak bazı küçük-burjuva devrimcileri de yer yer benzer nitelikli karşı eylemler düzenlemeyi devrimci şiddetin (!) bir gereği olarak gördüler ve öyle lanse ettiler. Sistemli bir çizgi haline getirilmemiş olsa da, faşistlerin istedikleri ortama çekilmiş oldular. Faşizmin bu alana devrimcileri çekmek için bilinçli bir çaba harcadığını göremediler. Ve esas hedeflerinden zaman zaman sapmalarının uzun süre farkına bile varamadılar, bu kısır döngü içinde dönüp durdular. Asıl hedefleri ihmal etme, tali plana düşürme pahasına mücadelenin bir parçası (ama bütünü olmayan) genelleş-tirmeye başladılar. MHP'li faşistler hedef alınarak bunların etkin olduğu alanlarda eylemleri yoğunlaştırdılar. Tüm dikkatlerin salt sivil faşistlere yönelme-

Oysa katliamlara karşı en geniş halk yığınlarını, hatta bu olayları insani ve ahlaki açıdan kınayan kişi ve kuruluşları seferber edebilmek, her şeyden önce faşizme karşı mücadele etmeye soyunmuş olan devrimcilerin katliamlar ve her türlü vahşet karşısındaki tavrının samimiyetine ve tutarlılığına bağlıdır. Eger böyle bir tutarlı, belirgin siyasi tavır yoksa, katliamları kınayan insanları harekete geçirmek güçleşir.

Aslında bu olayın sadece bir yönü, belki de sonuçta yeralan bir biçimdir. Sakat anlayışların yaratacağı bu 'biçim', çok daha büyük olumsuzluklara neden olabilir. Yani tek kıstas halkın göstereceği tepki değildir. Halk "hoş karşılar, sessiz kalır" gibi gerekçeler bile, devrimcilerin ve özel olarak sosyalistlerin bu sorundaki doğru tavrında bir değişmeye yolaçmaz, açmamalıdır. Gerçekte öyle durumlar olur ki, öfkesi kabaran halk, bizzat katliamı isteyebilir. Halkın bu yanlış tepkilerine katılmamak, bu alan-

pragmatik veya liberal tutum, sosyalizmin yüce ideolojisinden taviz vermek ve ya ona gölge düşürmek anlamına gelir.

Maraş Katliamının Hazırlanmasının Ekonomik ve Siyasi Nedenleri

Maraş katliamının bölgesel etkilerine girmeden önce 1978 yılı sonlarına kadar ülke içindeki siyasi durumu ele almak, sorunu temelinden kavramak açısından önemlidir.

Sınıf mücadelesinin sistemli ve programlı yükselişi olmasa da ülke içindeki devrimci durumun ulaştığı boyutlar açısından, devrimci örgütlerin ve sosyalistlerin kitleler içinde örgütlenmesi, küçümsenmeyecek boyutlara ulaşmış, faşizmin çok yakında sonunun geleceği korkusuna kapılmasına ve bunu engellemek için devlet terörünü yaygınlaştırebilmenin yollarını aradığı, siyasi ve ekonomik kriz had safhalara ulaşmaya başlamıştı. 12 Mart darbesinin ardından kısmi ekonomik istikrar, giderek 75-76'larda yerini istikrarsızlığa ve komprador burjuvazi ve toprak ağaları sınıflarının çeşitli kesimlerinin açık dolaşmasının artmasına, dolayısıyla siyasi krizin de yükselmesine neden olmuştur. Esas olarak hakim sınıfların iki faşist partisi arasında değişen hükümetler, birçok entrikalara başvurarak koalisyonlarla hükümet olmaya çalışmaktaydı. İşçi sınıfının, reformistlerin önderliğindeki ekonomik-demokratik mücadelesi karşısında alabildiğine gerileyen, paniğe kapılan komprador burjuvazi ve toprak ağaları yükselen muhalefeti bastırabilmek için farklı görünümdeki politikaları uygulamaya çalışmışlar, MC iktidarı döneminde faşist AP'nin genel başkanı S. Demirel'in "iti ite kırdırma" şeklinde formüle ettiği şiddet yanlısı politika uygulanmaya konulmuş, ülkenin her yanında hükümet ortağı faşist MHP'nin sivil faşist çeteleri halk üzerine salınmış, ülke içinde devrimci örgütlenmelere, grevlere karşı kullanılmaya çalışılmış, faşist çetelerin örgütlenmeleri her alana kaydırılmaya, devlet dairelerinde faşist kadrolaşmaya hız verilmeye başlanmış, tek tek devrimci, demokrat, yurtseverlerin öldürülmesinin yanısıra, halkın toplu olarak bulunduğu alanlara yönelik saldırılarda yoğunlaşmaya başlamıştı. Tüm resmi ve sivil faşist saldırılara karşın, devrimci ve sosyalistlerin mücadelesinin bastırılması bir yana, giderek faşist saldırıların önüne dikilmesi ve sivil faşist çetelerin adım adım örgütlendiği bölge-

si ve esas hedefe yönelmemesi, tek yanlı bir şartlanmayı beraberinde getirdi. Esas hedef, mücadele biçim ve alanlarının gözlerden irak tutulmasına (tayin edici olmasa da) önemli bir etken oldu. Ortamın rahavetine kapılındı. Üstelik bu hedeflere yönelirken de kahve, otobüs vb. tarama eylemleri ile halka objektif olarak zarar verildi, onlardan tecrit olmayı, güvensizliği de beraberinde getirdi. Bu dönemde doğru siyasal hatta tutarlı bir şekilde yürünemedi ve bunun sonucu bir dizi hatalar zincirleme peşi sıra gündeme geldi.

daki istemlerine karşı çıkmak, onların hoşuna gitmek için sapmalara düşmek gerekiyor. Ya da galeyana gelen halk, kendiliğinden bir katliam girişimine, bilinçsiz bir öfkenin sonunda, düşmanlık beslediği bir başka halk kesimini kıyıma yönelebilir. Bu durum karşısında devrimci tavır, kitlelerin bu akışına kapılmak değil, bu akışı, provokasyonu önlemektir. Çünkü her şart altında, katliama karşı çıkmak bile bir ilke sorunudur. Bu, proletarya siyasetinin gereği, onun özünün doğal ve tamamen anlaşılır bir parçasıdır. Şüphesiz en ufak

lerde söktüp atmaya başlaması, ellerinde bulundurdukları fabrika ve okulların çoğunda tecrit edilmeleri bu saldırıların başarısızlığa uğramasına, yeni arayışlar içerisine girmesine neden olmuştur. Komprador burjuvazi ve toprak ağalarının, iktidarlarını korumak için girdiği arayışlarda, ABD uşağı kesimlerin sertlik ve "iti ite kıldırma" politikaları sökmeyince, yeni bir alternatifin savunuculuğunu yapan ve yüzüne reformist maske takmış olan faşist CHP, yapılan 77 seçimlerinden sonra hükümet bu kez toplumsal muhalefeti bastırabilmek için hükümetin "sopa" politikasının karşısına "havuç ve sopa" politikasını hayata geçirmeye çalışmış, bir yandan sahte vadelerde bulunup kitleleri pasifize etmeye çalışırken, devrimci örgütlere karşı da devlet terörünü tırmandırıyordu. Ordu ve polis teşkilatını modernize etmek için MC hükümetinden daha yoğun çaba harcıyordu. Ancak tüm çabasına rağmen kitlelere sunulan "havuç ve sopa" politikası da sökmeyecek, işçi sınıfının mücadeleleri giderek ekonomik taleplerini siyasi çerçeveye içine sokmaya, sendika içindeki devrimci örgütlerin etkinleşmeye başlamasıyla, devrimci durum daha da yükselmeye başlamış, komprador burjuvazi ve toprak ağaları iktidarının paniğe kapılmalarına neden olmuştur. Hakim sınıfların tüm kesimlerinin esas ve birincil hedefi olarak iktidarın sürekliliğini sağlamak ve halkı sindirmek başarıya ulaşmıyordu. CHP mevcut yasalarla durumu kurtarmaya, dolayısıyla "havuç" sunma görüntüsünün yok olmamasına çabalyor. Bu nedenle açıktan SYNT ilan ederek politikasını kitleler nezdinde tamamen teşhir olmasını istemiyordu. Bu nedenle DGM'lerin başka kılıf altında piyasaya sunulması olan "İhtisas Mahkemeleri"ni savunmaya başlıyordu. Esas çekindiği, ilan edilecek SYNT sonucu, insiyatifin elinden çıkması ve devre dışı kalması idi. Diğer faşist partilerle arasındaki ayrılığın temelini bu oluşturuyordu. En az, ABD uşağı faşist partiler kadar saldırgan olmasına rağmen, mevcut yasalara bazı ilaveler yaparak "havuç" istemeyenlere "sopa" uygulamasını yapabileceğini savunuyordu. Nitekim ekonomik alanda uluslararası piyasada devletin itibarı sınıra inmiş, tamamen teslimiyetçi bir politika izlenerek IMF'nin rotasına girilmiş, ancak buna rağmen ekonomik istikrar sağlanamamıştır.

Amerikancı faşist AP ve yordakçıları ise, açıktan şiddeti savunuyor ve ancak "olumsuz" gidişin şiddetle durdurulacağını, bu temelde de en sert önlemlerin alınmasını savunuyordu. Kendisine maşa olarak kullandığı MHP'li sivil

faşist çeteleri kullanarak, onları güçlendirmeye ve "iti ite kıldırma" politikasını daha sert uygulamayı savunuyordu. Açıktan açığa siyasi planda "milliyetçiler adam öldürüyor dedirtemezsiniz" diyerek onları himaye ediyor, devletin güçlerine yardımcı olduklarını savunuyordu. Zaten MC hükümeti döneminde de bu politikanın sürdürülmesini teşvik ediyordu.

Ülke içinde açık faşist örgütlenmenin uygulayıcısı MHP ise, daha değişik bir taktik yürütmekteydi. Seçim yolu ile tek başına iktidarı almaya çok zayıf olduğundan, esas çabasını ordu içinde etkinlik sağlamaya ve bu yolla iktidarı almaya yöneltiyordu. Tüm olanaklardan yararlanıyor, gerek cinayet şebekelerini yaygınlaştırmaya, gerekse devlet kurumlarında kadrolaşmasını hızlandırmaya çalışıyordu. Ancak her iki alanda da önüne dikilen engeller, bu çabaları önemli ölçüde zaafa uğratiyordu. Parlamenter yolla iktidara gelmesi, diğer hakim sınıf kesimlerinin zararına gelişmesinin önünde emperyalist AET ülkelerinin uşaklığını yapan CHP ile dalaşmasından dolayı pek kolay olmayacağından, bu hedefe götürecek ve cinayet çetelerinin gerilemesini, kendisinin giderek tecrit olmasını engelleyecek yöntemlere yönelmesine neden oluyordu. Kitleler içinde, hata ve zaafı olmasına rağmen devrimci örgütlerin genişlemesi, sivil faşist teröre devrimci şiddetle karşılık verilmesi, bu alanda giderek teşhirini ve gerilemesini gündeme getiriyor ve daha önce etkili olduğu mevzilerde güç kaybına neden oluyordu. İşte bu nedenler temelinde, ülkede cinayetler, giderek katliamlar örgütleyerek, siyasi alandaki çıkmazdan ordu süngüsü ile çıkmayı ve güç kaybını durdurup SYNT desteği ile gelişme hedefleniyordu. AP'den ve ABD uşağı hakim sınıf kesimlerinden önemli ölçüde himaye görmesi, daha pervasızca saldırılara girişmesine neden oluyordu.

Devrimci örgütlerin çatışmaları ise birbirinden bağımsız kopuk olmasına, kendiliğindencilik halini almasına rağmen, önemli gelişmeler sağlamakta, özellikle devrimci fikirlere açık olan yörelerde örgütlenmeler hızla yayılmaktaydı.

Özellikle örgütlenmeye elverişli alanlarda sıkıntıya girmeden örgütlenme, kitleler içinde siyasi çalışmanın belli bir noktadan sonra dar bir çerçeveye içine hapsolmuş olması, halk kitlelerinin büyük bir kısmını faşist propagandanın etkisinde görüp, onlar arasında çalışmaya yanaşmama anlayışı, özellikle feodal kültürün yoğun olduğu alanlarda, faşistlerin rahat çalışma ortamı bulmasına ve

hiçbir engelle karşılaşmadan kitlelerin gerici kültürünü körüklemeye ve bu yolda etkinlik kurmalarına olanak sağlıyordu. Örneğin; Halkın alevi olan kesimi yüzyıllardır devletin ayrılıkları körüklemesi sonucu, gerek din konusunda hoşgörülü sahibi olmaları, gerekse baskıları sonucu devrimci düşüncelere açık olmaları nedeniyle, bu kesim içinde örgütlenme hızlandırılmıştır. Bunun karşılığı olarak kırsal alanlardaki sünni kesimin din açısından daha tutucu olmaları, bunların içinde devrimci çalışmanın ihmal edilmesine neden oluyor. Faşist propaganda etkisi altında kalmaları, daha da fanatikleşmelerine neden oluyordu.

Bu şartlarda, CHP'nin "havuç ile sopa" politikasının başarıya ulaşamayacağı kesin olarak ortaya çıkıyordu. Hakim sınıfların duyduğu endişe aralarındaki çelişkinin daha da keskinleşmesine neden oluyor, el altında bulundurulmuş MHP'nin çözümüne olanak sağlıyordu

Maraş Katliamının Çeşitli Nedenleri:

1) Alevi-sünni denen, tarihi olarak oluşmuş dinsel hizipleşme sonucu ortaya çıkmış ve varlığını sürdürmüş olan bu iki ayrılık noktası, Maraş katliamında faşistlere provokasyon için gerekli olan en önemli dayanaklarından biri olmuştur. Zaten varolan ve her an işlemeye müsait bulunan çelişkiler, bilinçli bir ön çalışma ve örgütlenme neticesinde birbirini yok etme derecesine varmış, iki "düşman" kamp doğurmaya yetmiş, ya da zaten sıcaklığını muhafaza eden geleneksel çatışmalar, bugüne uzanan izleri böyle bir gerçeklik olmasını hızlandırmıştır. Bu gerçek; Maraş'ta da sınırlı değildir. Özellikle bu çelişkinin sıcaklığını koruduğu bir dizi il'de, benzer nitelikli katliamların düzenlenmesi veya bu temelde çeşitli faşist girişimlerin varlığı, 12 Eylül öncesi yoğunlaşarak sürme eğilimine giren benzer katliamlarda bu ayrımın provokatörler için önemli bir neden teşkil ettiğini söylememizi gerekli kılmaktadır. Aslında halklar arasındaki her türlü ayrım, tarihi gelişimin zorunlu bir sonucu olarak halklar arası yakınlaşmaya dönüşür. Ama bu süreçte iradi olarak müdahale eden karşı-devrimci güçler, kendi varlıklarının bir gereği olarak, bu yakınlaşma ve bütünleşme eğilimine tam tersi bir biçimde gözlenen çeşitli yöntemlerle cevap verirler. Bu politika ve uygulamalar sonucundadır ki, farklı dinsel, kültürel vb. yapıları sahip hatta ayrı uluslara mensup halklar, uzun yıllar barış içinde yaşamış olsalar bile kendilerini kanlı ve sıcak bir çatışmanın

eşğinde bulurlar. Belirsizleşmeye yüz tutan veya tutacak olan bu çelişki, böylece daha belirgin ve keskin hale gelir. Yeniden düşmanlık canlılık kazanır.

Maraş'ta bunlar olmuştur. Faşist provokasyonun yol açtığı etkiler (bu madde içinde takip edebileceğimiz) şunlardır:

a) Devrimcilere yakın olan alevi kitlelerinin bu nitelikli örgütlere kayması önlenilecek ve bir "ders" olacaktır. Bu vahşet, önemli bir gözdağı verecek, onları kendi kabuklarına çekebilecek, katliamın yarattığı baskı ve yıldırganın ürünü olarak meydana gelecek olan pasifikasyon, devrimciler için potansiyel güç olan bu kesimi baskı altında tutabilecek-tir.

b) Giderek kitleleri saran devrimci örgütlenmenin, halklar arasındaki çeşitli ayrımları aşan ve sınır tanımayan karakteri ve halkı da kendine çeken gelişimi, faşizm için ayrı bir tehlike oluşturuyor, dolayısıyla faşistler bunun da önüne geçmek için böyle bir katliama gerek görüyor.

c) Her iki şıkta da egemen sınıfların devrimci ve sosyalistlere yönelik doğrudan saldırısı, bu katliamda da çok açık gözlenebiliyor. Alevi-sunni ayrımı temelinde körüklenen saldırının altında böyle bir gerçek yatıyor. Olay bu ayrımı çok çok aşan sınıfsal bir saldırı niteliğine bürünüyor. Devletin güvenlik güçleri, katliamı bütün şiddetiyle sürerken hiç müdahale etmeksizin seyirci kalmış, hatta saldırıya katılan faşistlere destek ve yardımcı olması bu gerçeği daha iyi bir şekilde açığa çıkarıyor. Gerek AP ve gerekse MHP'nin sıkıyönetimin ilanını isteyen açıklamaları ve zorlamaları, bu katliamla birlikte yoğunlaşıyor. Faşist tedbirlerin daha sert ve yoğun gündeme gelmesi için yürütülen çalışmalar hissedilir bir artış gösteriyordu. Bütün bunlar katliamın çok yönlü ve çok amaçlı komple bir çabanın sonucu olarak hazırlanmış gerçeğini vurgulayan belirtiler, kanıtlar olarak şekilleniyor. Maraş öze-linden yola çıkarak, genel bir gözdağı ve kanlı bir şantaj mesajı vermek, tüm halka korku salmak, işin başka bir yönünü oluşturuyor.

2) Giderek yükselen ve derinleşen sınıflararası savaşım, aşiretler, dinler ve yerleşik değerlerarası vb. çatışmalara büründürülmek isteniyor. Ona böyle bir görünüm verdirilerek, geniş halk kitlelerinin gerçek sınıf hedeflerini bulanıklaştırmak, ya da onun bu yönelişini yolundan saptırmak amaçlanıyor. Halklar, bu amaçla, özellikle feodal ilişkilerin hakim olduğu, dinsel bağnazlığın kırılmadığı bu gibi alanlar etnik temelde bölünüyor. Çünkü burjuvazi bölerse, onları birbirine kırdırırsa daha kolay yöne-

teceğini biliyor. En azından çatışmaların bu düzeyde ve nitelikte kalması, onun iktidarını tehdit eden bir karakter göstermiyor. Belki o an iktidarda olan hakim sınıf partisini zorlayabiliyor veya ömrünü tüketmesini hızlandırabiliyor. Ama devlet iktidarını doğrudan tehdit eden potansiyel hareketler niteliğine bürünmüyor. Çünkü bizzat devlet ve onun varlığını sürdürmesini savunan ve bunu uygulayan kuruluşlar, bu eylemleri hazırlayıp başlatıyorlar, ya da buna çanak tutuyorlar. (Burada Demirel'in ünlü "iti ite kırdırma" şeklinde formüle ettiği taktiği özellikle vurgulamak ve sadece MHP'yi değil, AP'yi de bu katliamın baş sorumlularından olduğunu açıkça belirtmek gerekiyor.) Demirel AP'sinin bu taktiğinin açık ifadesi, "halkı halka kırdırma" anlamına geliyor. Ciddi bir gençlik örgütüne sahip olmayan AP, bu açığı MHP'nin militan gençliğini kullanarak kapatıyor. MC bağlaşığı ve özellikle MHP ile olan sıkı dayanışması, ona bu olanağı sunuyor. Demirel, devletin güvenlik güçlerine ek olarak bu faşist militanları ustaca kullanıyor. Böylece AP komünizmi gördüğü yerde ezmeyle kalmıyor, aynı zamanda bu olaylar sonucu yıpranan CHP'yi düşürmek ve kendisini hükümete getirecek bir zemin yaratmak istiyor. Katliam düzenleyenler, büyük bir "masumiyetle" katliamları en keskin bir biçimde lanetleyen(!)ler oluyor. Ve "halkın can ve mal güvenliği" demogojisi daha somut ve işlenmeye müsait bir hal alıyor.

Devamla, özellikle '78 sonu ile '79-'80 yıllarında faşist provokasyon, katliam ve suikastler dikkat çekici bir tırmanma kaydediyor. Halkın tanıdığı veya az çok sevdiği ünlü isimler öldürülüyor. Malatya'da AP'li belediye başkanı Hamido, tam bir provakasyon örneği gösteren bir eylemle öldürülüp, bu bahane ile Malatya karışırken, Çorum'da aynı oyunun tezgahlanması, Tarsus olayları, İstanbul ve diğer illerde CHP'li milletvekili ve il yöneticilerine yönelik suikastler, işçilere, grevlere, köylere, öğrencilere yönelik toplu saldırılar ile birlikte ilerici, devrimci sosyalist örgütlere ve onların kitlelerine dönük kanlı uygulamalar. Türk mafyası ile de köklü ilişkiler kurmuş olan MHP'li faşistlerin Abdi İpekçi'yi öldürme vb. gibi eylemleri, çok açık bir biçimde yoğunluk kazanıyor.

Mevcut siyasi bunalım; otorite boşluğuna ve yaygın güvensizliğe de derinleş-tirerek büyütülmüş oluyor. Buna göre: Oy, seçim ile ve parlamento aracılığıyla tek başına iktidar olma ve devlet aygıtına bu şekilde egemen olup Hitlervari bir faşizmi ülkede yerleştirme özlemi ve planı ile hareket eden, ancak buna

olanak bulamayan faşist MHP, öyle bir genel kargaşa anında ordu içindeki MIT ve polis teşkilatındaki etkin güçlerle birlikte ve milis güçleriyle kısmi halk desteğini pekiştirdiği, organizesi yukarıdan yapılan bir eylemle (hükümet darbesi) amacına ulaşabilecekti. MHP'nin stratejisi buydu. Ve taktiklerde buna uygun düşüyordu. Faşist terör, esas olarak bu amaca hizmet edecek bir biçimde tirmandırılıyordu. Özellikle MHP, ülke çapına sıkıyönetim ilanını zorluyor ve buna dilinden düşürmüyordu. Ordunun, ülkenin siyasal yaşamında (eskisinden daha önplanda) yer almasını istiyor ve ordu içindeki küçümsenmez gücünün böylece daha da artacağını hesaplıyordu. Sıkıyönetim komutanlarının yetkilerinin artırılması ve onu bağlayan parlamento gibi bir aygıtın karşısında güçlenmelerinin, kendi amacına ulaşmada gerekli olan önemli bir aşama olarak görüyor. Böylece MHP, gerçekleştirdiği darbe ile kendini "yepyeni bir iktidar", "başbuğün önderlik ettiği kurtarıcı bir hareket" olarak sunacak ve sürekli olarak işledikleri "güçlü devlet-güçlü iktidar" sloganı somut hale gelecektir. Onlar, henüz gereğince politize olamamış halkın önemli bir bölümünü arkalarına takmayı ve faşist katliamlarını sürdürerek devrimci dalgayı kırmayı hesaplıyor ve hem de hakim sınıflararası kızışan çelişkileri kendi lehine çözmeyi ve onlar üzerinde de baskı oluşturarak "tam" bir siyasal istikrar kurmayı programlıyordu.

b) Programı nitel bir farklılık göstermeyen -ki Türkiye savunmasında "düşünmesini iktidarda kendisi cezaevinde olan tek örnek (dünyada) biziz" diyerek bu gerçeği özlü bir biçimde izah ediyordu- ama pratikte birbirinden ayrılan bir organizasyon gözleniyordu. Bu, ordu üst yöneticilerinin hiyerarşisiye bağlı olarak ve anayasaya dayanarak kendileri için meşru sayılabilecek bir temelde askeri bir müdahaleye hazırlanışı belirliyordu. Müdahale planları, müdahalenin gününü ve saatini dahi saptayan ayrıntılara kadar indiriyor, iç ve dış destekler tamamlayıcı hareketlerle sağlamlaştırılıyordu. Örneğin ordunun iktidar olduğu bir dönemde aratacak tutum içine girmesi genel kurmayın önemli bir taktiği olarak gözleniyordu.

c) AP ve CHP kurmayları ise, aynı sınıflara ve devlet çıkarlarına hizmet etmek için, ama yöntemlerde ayrılarak bu genel kargaşa ortamından sınıf mücadelesini ezip geçmek açısından yararlanmak hesabına yatıyorlardı. Aslında her ikisi de askeri bir darbenin çok yakın olduğunu biliyordu. Ve hatta gerek Ecevit, gerekse Demirel 12 Mart'a benzer askeri faşist bir müdahale ile, bu buna-

lımdan fazla yara almadan sıyrılmayı hedefliyorlardı. Onların yukarıdaki iki oluşumdan ayrılmasına neden olan en temel yöntem, parlamentonun fesh edilmeden kendi kontrollerinde yapılmış ve kendilerine yönelmemiş bir askeri darbe ile buhrandan çıkma biçiminde şekilleniyordu. MHP ve ordu için ayak bağı olmaya başlayan parlamento ve diğer partileri tasfiye ederek değil, bunları düzenin selameti için, "demokrasi"(!) yoluyla bir karşı-devrimci hal tarzına bağlamayı programlıyorlardı. Egemen sınıflar içinde bu özeldir ortaya çıkan ve keskinleşen siyasi çelişkiler, Maraş katliamı ve ondan sonra ilan edilen kısmi SYNT'den elde edecekleri sonuç ve beklentilerde, doğal olarak farklılaşıyor, ama hepsi ortak bir paydayı paylaşıyor: Halkın gelişen mücadelesini bastırmak!

Maraş katliamından dolayı CHP'yi doğrudan suçlamak bile, yukarıda belirttiğimiz diğer egemen sınıfları; bu katliamın hedeflerine ulaşmak için önemli bir basamak olarak kullanıyorlar. Daha kanlı bir iktidar için bu katliam, sözünü ettiğimiz program zincirlerinin ciddi bir halkasını teşkil ediyor.

Öz olarak belirtirsek, Maraş katliamı iktidar uğruna keskinleşen savaşımın temelinde patlak veriyor. Katliamın en esaslı nedeni bu oluyor. Feodal-burjuva sınıflar kendi iktidarlarını korumak için her yola başvuracaklarını bu katliamla bir kez daha kanıtıyor.

Türk, Kürt ve diğer azınlık milliyetlerden halkımız, temelini uzlaşmaz sınıf çıkarlarının varlığından alan bu katliam, emperyalist ve onun ülkedeki işbirlikçileri olan komprador burjuvazi ve top rak ağalarının çıkarları doğrultusunda yükseliyor. Özellikle Pentagon, kendisi için stratejik bir konum ihtiva eden bir ülkede, daha kanlı bir faşist diktatoryanın oluşumuna yolaçacak olan bu ve benzer birçok katliamı, çıkarlarına daha iyi hizmet edecek bir oluşuma yolaçması kaçınılmaz olan gelişmeler için bir araç olarak kullanıyor. Sivil faşist hareketin yarattığı bir kaos onun ekmeğine yağ sürüyor. Bu yüzden bu tür hareketleri teşvik ediyor, destekliyor veya fiili roller üstleniyor. Türkiye'de yükselen sınıf mücadelesi, Kürt ulusal kurtuluş hareketini bastırması, içte güçlü olan müttefik bir Türkiye'nin özlemini duyuyor. Böylece Orta Doğu'ya dönük hesaplarını daha güçlü bir biçimde hayata geçirebileceğini tasarlıyor.

Buna ek olarak bu tür olaylar, burjuvazinin "milletçe birlik ve beraberlik" içinde bulunmak şeklindeki propagandasının güçlenmesine yolaçıyor. Veya katliamın ve "başı bozukluğun" yarattığı sonuçlara, kendi devletini güçlendir-

mek ve halkın desteğini elde etmek için bir kaldıraç olarak kullanıyor. Devleti, bu olayların üstünde olan "adil bir hakem" gibi sunma propagandasını ve bu temelde yürüttüğü sözde toplumsal de-

görüyor. Ama buna rağmen, devlet, kendini olayların akışına kaptırmadan kontrolü belirli ölçülerde elde tutmaya özen gösteriyor. O dönem, özellikle devletin büyük bürokratlarının, generale-

mogojisini halk kitlelerine yaymada, bu önlemler son derece elverişli zemin yaratıyor.

Çünkü feodal burjuvazi, devletin her geçen gün eriyip gittiğini, halkın devlete karşı güvensizlik beslemeye başladığını görüyor. Bu yüzden bu katliam bir yandan devlet otoritesini zaafa uğratan bir özellik gösterirken, diğer yandan onun durumunu daha da sağlamlaştırıp, hegemonyasını pekiştirecek gelişmelere yolaçabiliyor. Kamuoyunda, varolan devletin ve onun koruduğu düzenin "en iyisi" olduğunu, sistemli olarak empoze etmek suretiyle, ne denli "haklı" olduğunu büyük bir ustalıkla yapıyor. "Devlet Baba"nın "şevkatli" (!) elini uzattığı anda, tüm "acıların son bulacağını", böyle olaylardan sonra daha somut ve inandırıcı bir şekilde izah etme olanağını eline geçiriyor. "Ya devlet başa, ya kuzgun leşe" özdeyişinde olduğu gibi, "devlet, devletliğini bilecek" şeklinde hareket edebilmek için, daha geri planda kalmayı, orta ve uzun erimli amaçları gereği o gün için daha uygun görüyor. Daha üst düzeyde müdahalede atılım için devlet, bu dönemde, taktik olarak geri çekilmeyi, daha alt düzeyde hareket etmeyi geçici bir politika olarak uyguluyor, daha doğrusu zorunlu

rinin, polis şeflerinin ve istihbarat örgütlerinin böyle bir taktiği geçici bir süre için benimseyip uyguladığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

12 Eylül öncesinde meydana gelen bütün katliamlarda (buna 1977 1 Mayıs katliamı da dahil) bu gerçeği görmek mümkündür. O halde şunu belirtmeliyiz: Türkiye'de hakim sınıflar, kendi devletini korumak ve onun hem içte hem dıştaki "meşruluğunu" güçlendirmek için katliamlar yapmak ve körüklemekten çekinmiyor. Katliam ve provakasyon düzenleyenler; daha sonra devrimci ve sosyalistleri "iç savaş" çıkartmaya çalışmakla suçluyor, "yargılayan" durumuna gelebilecek bir kıvraklığa ve tarihi devlet yönetme tecrübesine sahip bulunuyor. Hatta bu katliamlarda kol kola girdiği MHP'yi, devletin genel ve uzun vadeli çıkarları için belirli bir süre yargılamayı, o uygun bir anında ise tekrar palazlandırıp el altında tutmayı "politika ustalığı"(!) sayıyor. Ve bunu uyguluyor. Her bunalımlı dönemde Türk egemenleri, bu yöntemle başvuruyor. (Örneğin; 1957'deki "Tan olayı" DP iktidarının tepetaklak gittiğini farkettiğinde, durumu kurtarmak için 6-7 Eylül olaylarını çıkarmayı gerekli görüyor. 12 Mart'ta, devlet, kültür sarayı yangını,

Boğaziçi Köprüsü'ne sabotaj girişimleri, gemi batırma vb. gibi eylem senaryoları düzenliyor. Üstelik, Türk devletin bu geleneğinin kökleri ta Osmanlı'ya kadar uzanıyor. Çünkü Osmanlı bu konuda son derece zengin örneklerle dolu bir tarih bırakmıştır bunlara.)

Öz olarak şunu belirtmek gerekiyor. Halkı katleden sivil faşistler ve onların Maraş'ta estirdiği terör, arkasında varolan etkin bir devlet terörü ile pekişiyor. Bunları birbirinden bıçak gibi ayırmak olanaksız. Görünüşte ama sadece görünüşte o an için önplana çıkan, ya da daha doğru bir deyimle çıkarılan MHP, aslında ve özünde kol-kola girdiği devlet terörü eşliğinde, halka kan kusturuyor. Onun için, burjuvazinin bazı "önlü" kelimeleri, "testiyi kıranla dolduran" yani devleti yıkmaya uğraşanla onu korumaya çalışanların titiz bir biçimde ayırdetmek gerektiğini sürekli belirterek MHP'ye kanat geriyorlar. Aynı şey El Salvador'da oluyor. Burada MHP'nin misyonunu, Ölüm Mangaları yerine getiriyor. Parlamentoda temsil edilen bir partiye dayanan ve finanse edilen bu caniler, görüntüde devletle organik bir ilişkiye girmeden, devlet adına devleti en ileri derecede savunan ve koruyan faşist sivil milis örgüt olarak halka kan kusturuyor. Aslında bunları, Salvador egemenleri ve ABD finanse ediyor. Benzer örnekler Brezilya ve Filipinler'de görülüyor. Daha bir dizi ülkede benzeri örgütler, faşist devlet aygıtının ve onun gerçek efendilerinin çıkarlarını koruyup yaşatmak için mantar gibi yerden bitiyor. Büyük ölçüde varlık nedenleri bu oluyor. Varlık nedeni diyoruz, çünkü; A veya B ülkesinde burjuvazinin iktidarını hedefleyen ciddi bir halk muhalefetinin belirip yaygınlaştığı süreçlerde, bu tür örgütlenmeler gündeme geliyor. Eğer durum böyle değilse, egemen sınıflar, iktidarlarını daha "yumuşak" savaşım yöntem ve araçları ile sürdürmeye çalışıyorlar. Dikkat edilirse MHP ve yan vurucu örgütleri, ancak halk muhalefeti ve devrimci mücadeleye yükselmeye başladığı 1960'lı yılların son çeyreğinden itibaren piyasaya sürülüyor. Bunları kuran ve yöneteninde, devletle organik veya inorganik bağ içinde bulunan "büyük başlar" olduğu gözleniyor. Devletin koruyucu kanatları altında, bunlar devlet içinde devlet gibi örgütleniyor, ülke çapında askeri kamplar böyle bir tarihi süreçte olgu haline geliyor. Büyük işadamları ve toprak ağaları, açık ya da örtülü yardımlarla, devlet ise, parlamentoda yeralan MHP'yi resmi ödenekler ve daha bir dizi olanaklarla finanse ediyor. (MHP davasındaki bazı önemli belgelerin "devletin çıkarları" gereği açıklan-

maması buna çok somut bir örnektir. Buna karşın Murat Bayrak, Ali Koçman, H.Narin gibi işadamlarının MHP'yle olan ilişkileri yine de gizlenmemiştir. Tabii ki bu sayı aslında daha kabarıktır.)

d) Maraş katliamına konu olan bir diğer neden ise ekonomiktir. Şöyle ki; bulunduğu gibi, özellikle 1977'den sonra, ülke ekonomisi her gün daha kötüye gidiyordu. Artan bunalım karşısında çaresiz kalan emperyalist burjuvazi ve toprak ağaları, bunalımdan en fazla etkilenen emekçi yığınların devrim seçeneğine her geçen gün daha fazla itibar ettiklerini görüyordu. Spontane bir özellik gösteren bu akış, bilinçli ve iradi olarak varolan devrimci örgütlerin varlığıyla pekiştiğinde, tehlike daha da büyüyordu. Gerçi bu, ekonomik kriz anlarında karşı-devrimcilerde gelişebilecek olanaklar bulur ve devrimin gelişmesi, reaksiyonel güçlerin gelişmesine de yolaçabilir. Genel bir formülasyon olarak "devrim karşı-devrimi, karşı-devrim devrimi güçlendirir" gerçeği, ekonomik buhranın katmerleştiği oranda daha ciddi bir hal alır. O gün Türkiye'de buna uygun düşen bir gelişme vardı. Fakat ne olursa olsun devrim daha hızlı geliyordu. Bu dengesiz ve eşitsiz gelişme, karşı-devrim için büyük bir tehditti. Ve ekonomik krizin doğrudan bir sonucu oldu. Kaldı ki böyle bir kriz, siyasal istikrarsızlığı günbegün boyutlandıran başlıca bir faktördü.

O halde, Türk egemenleri ekonomik bunalımı aşmayı hayati bir sorun olarak kavıyordu. 24 Ocak Kararları bu temelde ülke yaşamının gündemine hızla girdi. Ama bu tedbirlerin uygulanabilmesi için, halk muhalefetinin kesin bir biçimde bastırılması ve devletin reorganizasyonunun sağlanması gerekli idi. Bu tamamlayıcı faktörler olmadan, 24 Ocak Kararları havada bir kâğıt demeti olarak kalmaya mahkûmdu. Ekonomi ile politika arasındaki bu dolaysız ilişki, hem birbirini etkileyen ve hem de şartlandıran ayrılmaz bütün oluşturuyordu. O yüzden Maraş vb. gibi katliamlar, açık faşist diktatörlüğe geçiş kolaylaştırıp zemin hazırlayacaktır. Bu eylemlere sempati ile bakmış ve bunu her fırsatta kollayıp beslediği MHP'ye duyduğu yakınlıkla sık sık açığa vurmuştu. İstedikçe kadar "uzak" ve "dolaylı" gözüksün, bu gerçek MARAŞ KATLIAMI'nda komprador burjuvazi ve toprak ağalarını sorumluların başına oturmuştu.

Üstelik bu katliam ve yağma özelliği de gösteren benzer katliamlar, "mal canının yongasıdır" anlayışını içine içine sindirmiş olan küçük ve orta burjuva kesimlerde, özel mülkiyete de saldıran

"komünist parmağını"(!) aramaya itecek olan bir gelişmenin beklentisini hazırlamıştır. Sömürücüler, "din-vatan elden gidiyor" demojosisi ile, "komünistler camiye bomba attı" şeklindeki provokasyonlarla yetinmiyor, "can güvenliğinin" yanına "mal güvensizliğini" oturtuyordu. Özel mülkiyet konusunda son derece hassas olan bu kesimler, bu katliamlarla birlikte yoğunlaştırılan benzer propagandalara kayıtsız kalmamışlardır. Küçük ve orta burjuvazinin, köylülüğün ve geri bilinçli işçilerin, zemini hazırlanmış yükseltile ve 12 Eylül'de tarih sahnesine çıkan askeri darbeyi büyük ölçüde desteklemiş veya ona karşı tavırsız kalmış olmasının nedenlerinden birini oluşturmuştur bu korku.

Küçük ve orta işletme sahiplerini kuşruğuna takabilmiş, 12 Eylül'le birlikte, kendilerinin de mahvına yolaçacak olan bir ekonomik politikanın etki alanına onları sokabilmiştir. (Farklı nedenlere dayanarak da olsa Şili'de "özel mülkiyete yönelik açık saldırı var" yollu ısrarlı propagandalar etkisini göstermiş ve uzun bir süre küçük ve orta burjuva yığınlar Pinochet'i desteklemiştir. Bu sınıflar, Pinochet faşist diktatörlüğünün eşliğinde uygulanan ekonomik politikanın, kendilerini de silkelediğini gördükten sonra da ki, cuntaya olan desteğini çekmeye ve giderek ona muhalefete başlamıştır.)

Kısaca bu maddede şunu söyleyebiliriz: Komprador burjuvazi ve toprak ağaları, ekonomik krizi aşmak ve giderek daha da güçlenmek için gereksinim duydukları siyasal istikrara kavuşmayı hızlandıracak karşı-devrimci komplotrika, provakasyon ve katliamları destekleyip, finanse etmiş ve bu "siyasal istikrarın" geçmişten daha fazla bir biçimde kendilerine bir siyasal merkezileşmeye paralel, ekonomik merkezileşmeye hegemonya getireceğini görmüştür. Bu tarihi fırsatı da en katı ve acımasız bir biçimde kullanmıştır. Mülksüzleştirilenler, kendilerini bu "acıklı" hale sokanın büyük holdingler ve toprak ağaları olduğunu pratik olayların getirdiği gerçeklerin içinde görmeye ve bu faaliyette, devletin en aktif rol üstlendiğini anlamaya başlamıştır, ya da olaylar onu bu gerçeğe eninde sonunda yaklaştıracaktır.

Nedenler bölümünü şöyle tamamlamak gerekiyor:

Maraş katliamı sözde mevzi ama gerçekten tüm ülkeyi bir anda saran etkileriyle yankılanıyor. Bu katliamın türdeş olan diğerleri de böyle oluyor. Böylece, ülke çapında bir yılgınlık, korku, telaş ve panik havası yaratmak amaçlanıyor. İşçiler, köylüler ve diğer emekçi

kesimlerin sınıf çelişkilerinde yoğunlaşmaya başlayan dikkatleri, bu olaylarla dağıtılıyor, farklı yönere kaydırılıyor. Milyonlarca insan, iş, ekme, özgürlük, demokrasi, sömürü gibi kavramlardan adım adım uzaklaştırılıp, her an öldürülecekmiş gibi bir duygunun, psikolojinin içine hapsedilmek ve böylece can güvenliği hepsinin üstünde ve hepsinden önemli bir talep durumuna getirilmek isteniyor. Hakim sınıflar önce "kaybettirip" sonra "bulduruyorlar". Bunu bardsıkları ölçüde de iktidarı elde tutma

Maraş Katliamından Çıkarmamız Gereken Dersler Nelerdir?

Aslında bazı toplumsal olaylar vardır ki, olayın oluş biçimi ne olursa olsun, başlangıçtaki seyrinin çok daha üstünde çıkabilir ve farklı hedeflere yönelebilir.

Örneğin, kendiliğinden kitlesel eylemler, bazı durumlarda, çıkış noktasından

İran'da Şah'ın başvurduğu çeşitli katliamlar ve en son olarak bir sinemada yüzlerce insanın diri diri yanmasına yol açan faşist eylemi buna bir örnektir. Dünya tarihi bize buna benzeyen birçok karşı-devrimci eylemin varolduğunu gösteriyor.

Maraş, Çorum, Piyangotepe, Sivas, vb. faşist katliamlar, devlet açısından olmasa bile, MHP açısından böyle bir sonuç yaratabilmiş, bu katliamlarla bu faşist örgüt, ülke çapında hızla teşhir olma sürecine girmiştir. Bunda, devrimci

savaşı kolaylaştırıyor. Gerçekleri bu gibi olaylarla çarpıtan devlet, geniş yığınları, devrimci ve sosyalistlere karşı sert ve kanlı mücadelelerle etkisizleştiriyor veya tarafsızlaştırıyor.

Öz olarak tanımlamak gerekiyorsa Maraş Katliamı ülkedeki emperyalist tahakkümün zaafa uğramasını engelleyip güçlendirmeye, komprador burjuvazi ve büyük toprak ağalarının siyasi ve ekonomik iktidarını koruyup güçlendirmeye hizmet edecek olan eylemlerden biri, bu nitelikli adımlardan önemli sayılabilecek biri, Türkiye sınıf mücadelesi tarihine geçmiş oluyor. Bunu istersek Rusya'daki KANLI PAZAR'a, istersek Çin'deki komünist işçileri yok eden KANLON KİYİMİ'ne benzetebiliriz. Benzetmeliyiz de. Çünkü bütün hepsinin ortak özelliği, ezen ve ezilen sınıflararası süren iktidar savaşında birleşiyor. Katliam ezilenleri daha da ezmek için karşı-devrimciler tarafından uygulanıyor.

çok daha ileri boyutta noktalanabilir. Hedefi daha kapsamlı hale, hiç de önceden kestirilemeyen bir boyuta ulaşabilir. Dolayısıyla bu gibi eylemler, eylemin meydana geldiği ülkede toplumsal bilinçte önemli sıçramalara kaynaklık edebiliyor, devrimci hareketi, çeşitli biçimde etkileyen özel ve genel dersleri formüle etmeye yarıyor. Önemli sonuçlar çıkarmaya doğrudan katkıda bulunabiliyor. 15-16 Haziran'da patlak veren toplumsal eylemi, bildiğimiz bir örnek olarak burada verebiliriz.

Ya da bizzat karşı-devrimin devrime karşı yönelttiği çeşitli eylemleri, kısa süre içinde, onu vuran bir silah haline gelebilir. Hakim sınıfların (bilmeyerek ya da ister istemez) başvurduğu o eylem, beklediklerinin tam tersi bir biçimde sonuçlanarak devrimcilerin güçlenmesine hizmet edebilir. Karşı-devrimin gücü bu ve benzeri eylemlerde daha iyi açığa çıkarılır ve halktan tecritini hızlandırabilir.

ve sosyalistlerin MHP'yi hedefleyen eylemleri de önemli bir rol oynamıştır. Bu katliamlar, onların istemedikleri objektif bir gelişmeye, yani kitlelerin artan ölçüde devrimci örgütlere eğilim ve güven duymasına yolaçabilmiştir. Yer yer halkın öz savunma dinamitlerini kendiliğinden harekete geçirebilmiş, barikatların ardında halkla devrimci örgütler arasında kısmi de olsa bir kaynaşmaya hizmet etmiştir. Denilebilir ki, bu katliamlar, halk yığınlarının devlet otoritesini acilen artacak objektif bir temel yaratmakla sınırlı kalmamış, bunun gerçek bir olgu olmasına rağmen, kendisinin yanında çarpışan devrimcileri görmesi, hakim sınıfların hiç de istemediği bir olumlu yakınlaşmayı zaman zaman yaratabilmiştir. Fakat devrimci ve sosyalistler, halkın bu yakınlaşmasının daha da gelişip güçlenmesini sağlayacak düzeyde bir yeterlilik gösterememişler ve halkın desteğini sağlamlaştıramamışlardır. Ger-

çekte bu tür katliamlara karşı çıkan devrimciler, doğru, tutarlı ama aynı zamanda sürekli bir politika hayata geçiremedikleri için, katliam silahını geri teptiren bir silah olarak kullanamamış, faşizmi pişman ettiren ölçüde varlık gösterememiştir. Böyle olmasındaki en önemli faktör, devrimci ve sosyalist iradi çaba ve organizasyonların, olayların gerisinde kalan yetersizlikleridir. Türkiye'de gün gelmiş bazı kitlesel eylemler kendiliğinden öylesine, uygun objektif koşullar yaratmıştır ki, devrimci ve sosyalistler bu objektif unsurun çok gerisinde kalmışlar, dolayısıyla, bu objektiviteden gereğince yararlanamamışlardır. Genel olarak devrimci ve özel olarak sosyalist hareket, kitlelerin kabaran eylem ve tepkilerinin öylesine gerisinde kalmışlardır ki, geniş halk yığınlarını bizzat kendi eylemleri ve deneyleri içinde örgütlemek ve kazanmak gibi çok önemli bir görevi, teorik bir sorun olmaktan çıkıp pratik bir gerçeklik haline getirme noktasında yetersiz kalmışlardır. Özel birtakım istisnaları saymazsak 12 Eylül öncesi kitle hareketine kendiliğindencilik, esas olarak damgasını vurmuştur. Katliamlarda devrimcilerin koyduğu tavırlar için de geçerlidir bu gerçek. Gerçi ÇORUM katliamında faşistler umduklarını bulamamışlar ve nispeten başarılı bir karşı kooyuşla faşist saldırı dalgası ÇORUM'da geri püskürtülebilmıştır. Ama yine de, bizim yukarıda belirttiğimiz genellemeyi geçersiz kılacak denli çok değildir böyle karşı kooyuşlar. Nitekim Maraş katliamı, bizim bu genellememize ters düşmeyen bir örnek olarak geçmiştir tarihi. Faşistlerin Maraş'ta katliama hazırlandığı bir sır olmadığı halde, hemen hemen bütün devrimcilerin Maraş'ta tezgahlanması planlanan katliam hazırlıklarından en çok haberdar olduğu halde, harekete geçmemek, ya da edilgen kalmak, kaçınılmaz olarak katliamın yarattığı tahribatı ve halkın çektiği acıyı büyütme sonucunu vermiştir. Uyanık olmamanın, hazırlıksızlığın çok ötesinde, "ihmal"dir bu. Belki bu tür olaylar konusunda tecrübesiz olan bir devrimci hareketin ve özel olarak sınıf bilinçli proletaryanın, bu eleştiriyi "kısmen yumuşatan" ya da "yumuşatması" gereken karakterlerinden söz edilebilir. Ama böyle olsa bile, bu o gün olayların akışına kendini kaptırılmış olan devrimci ve sosyalistlerin kendiliğindencisi, pasif tutumunu açıklamaya çalışmamız için bir zeden olamaz. Özellikle sosyalistler bilmek zorundadırlar ki, kitlelerin daha hızlı örgütlenmeye ve mücadeleye atıldığı, bizzat kendi politikası doğrultusunda onların da içinde yer aldığı hareketlere katılabilirler. Şu

veya bu merkezden veya merkezlerden yayınlanan tumturaklı bildiri ve ajitasyonlarla kitleleri kendi yanına çekmek ve onların içinde kök salmak çoğu zaman hiçbir şey yapmamakla eşdeğerdir. Daha "insafılı" bir tanımlama ile, barışçıl propaganda ve ajitasyon (eğitim) faaliyetlerinin on yılda veremediği, bu gibi eylemler içinde yer almak ve bilinçli bir aktiflikle hareket etmek, elde etmek istediğimizi, bize çok daha kısa sürede verebilir. Sınıf mücadeleleri tarihi, kitlelere güven vermenin ve onu örgütlemenin en sağlıklı ve sağlam yolunun teori ve programa uygun pratik atılımdan geçtiğini gösteriyor. Örneğin; Devrim öncesi Nikaragua'da, Sandinistlerin ilk geniş kitle güven ve desteğini kazandığı, ya da kazanmakta araç olduğu olay, doğal bir afet (deprem)dir. SANDINISTLER depremden doğan zararı, halkın lehine kapatmak ve onun yaralarını sarmak için giriştikleri fedakâr çabalarıyla, bir anda o yöre halkının sevgi ve sempatisini kazanabilmişlerdir. O doğal afeti bile devrimcilerle halk arasında ilişki kurmak ve geliştirmek için kullanabilmişlerdir. Düşünmek gerekiyor: Maraş katliamında halkın yanında, halkın canı ve malını korumak, saldırıyı püskürtmek ve püskürtüldükten sonra onun yaralarını sarmak, hiç de küçümsemeyecek sağlıklı bir ilişki ve çalışmanın kıvılcımı olurdu. Çünkü bütün savaşlar ve çatışmaların yarattığı ortak psikoloji, aynı kaderi paylaşmak durumunda kalan insanlararası ilişkileri, eskisinden çok daha olumlu ve yakın kılabilir. Çatışmaların kızgın ateşi içinde, halk, belki de çatışma öncesi hayal edemeyeceği, ya da gerçekleştiremeyeceği sıkı ve içten bir dayanışmanın içinde buluyor kendini. İşte bu yakınlaşma ve etkin dayanışmayı iradi ve bilinçli, ama aynı zamanda sürekli kılacak olan sağlam bir önderliğe bağlıdır. İşte böyle ortamlarda halkın içinden, onun yanbaşında fışkıran devrimci kadrolar. O halde burada şu sonucu çıkartabiliriz:

Sosyalistler, halkı kendi eylemleri içinde ve bu eylemlere bizzat katılarak daha hızlı kazanabilirler. Bu yapılmadan kitlelere önderlik etmek, güzel bir hayal

olarak kalmaya mahkûmdur. Maraş katliamı, bu bilinen gerçeği bir kez daha kanıtlamış ve sosyalistler bu olay karşısında kendinden bekleneni yerine getirememiştir.

Maraş ve benzeri katliamların, sosyalistlerin genel çalışma alanları olarak saptadığı bölgelerde patlak vermesine karşın, esas alınan örgütlenme anlayışının yanlışlığından faaliyet bu özde kayda değer bir canlılık gösterememiştir. Oysa hakim sınıfların en zayıf olduğu bu alanlarda, özellikle bu ve benzeri katliamlarla (kırların hızla denetimden çıkacağı korkusuyla) harekete geçmesi ve bu nedenden dolayı da aşırı tepkiler göstermiştir. Burjuvazi zayıf olan yanının bilincinde hareket etmiş, fakat sosyalistler, bu zayıflığın üstüne gitmekte önemli derecede yetersiz kalmıştır. Subjektif gücün yetersizliği önemli bir yer tutmaktadır.

Maraş ve benzer katliamlar Türkiye devrimci hareketinin geleneksel bir zafı olarak yansıyor, ortak düşmana karşı savaşında, eylem ve güç birliklerine gitme (halka yönelmiş saldırıları birlikte püskürtme gibi temel bir savaşım yöntemi) bakımından da ne denli geri olduğunu ortaya koymuştur. Eğer bizler, birbiri ardına tutuşturulan katliam kıvılcıklarının, devrimci ve sosyalistleri kül etmeyi amaçlayan devasa yangınların yaygınlaştırılmasını amaçladığını kabul ediyorsak, o zaman, hakim sınıfların, emekçi sınıflara karşı yönelttiği bu genel sayabileceğimiz saldırıları ortaklaşa karşılamamanın önemi ve gerekliliğine olan inancımızı belirtmiş oluyoruz.

Maraş ve benzeri katliamların bir daha olmaması veya olduğu zaman, sonuçlarının karşı-devrim için ne denli önemli tehlikeler yaratabileceğini açık seçik gösterebilmesi için, şehirlerde tamamlayıcı bir faktör olarak ele alınmalı ve meydana gelen katliamı protesto için en geniş kitleleri seferber edebilmek için pratik adımlar daha önceden atılmalıdır. Bu adımlar MARAŞ KATLIAMI'ndan sonra düzenlenen miting ve yürüyüş gibi yaygın kitle gösterileri, kınama mitingleri, çeşitli propaganda, ajitasyon fa-

aliyetleri olabileceği gibi ülke çapında kınama grevleri, yer yer iş bırakmalar, çeşitli meslek gruplarının günlük yaşamı durdurabilecek kısa süreli direnişleri, boykotları ve benzeri gibi dizi eylem biçimleri de olabilir. Keza katliamdan zarar görenlere yiyecek, giyecek, para ve moral desteği verebilmekte önemlidir. Kaldı ki, bu gibi katliam ve halka yönelik faşist saldırıların, daha da etkin protestosunu mümkün hale getirebilmek için, bütün devrimciler ve sosyalistler, yurtdışı olanaklarının da zorlanarak, çeşitli uluslararası forumlarda, devlet ve onun beslemelerinin iğrençlikleri, en geniş bir şekilde teşhir edilebilmelidir. Dünya kamuoyunda bu gibi saldırıları mahkûm etmek daha kolaydır. Ama ne olursa olsun, uluslararası ve ulusal kamuoyunun tepkileri kendiliğinden olmamalı (ki bu onun sönük ve kısa süreli niteliğini de beraberinde getirir), bilinçli ve zorlayıcı çalışmalarıyla, iradi bir çabanın ürünü haline getirebilmelidir. Ne var ki, bu dediğimiz işi ne denli ciddiye aldıklarına da bağlıdır. Aksi takdirde, kamuoyu oluşturmak gibi en önemli bir unsur ihmal edilmiş olur. Örneğin: Maraş ve diğer katliamlar konusunda gerek ulusal ve gerekse uluslararası platformlarda yeterince kamuoyu oluşturulamamış ve faşizm bir bütün şeklinde teşhir edilememiştir. Bu konuda yapılanları

küçümsemiyoruz, hiç kuşkusuz Türkiye'li devrimciler ve sosyalistler, katliamları lanetleyen çeşitli eylemler düzenlemişlerdir. Ama biz burada bunların son derece cılız ve çoğu kez kendiliğenciler bir karakter gösterdiğini vurgulamak istiyoruz. Bunu vurgularken de, örneğin; 12 Eylül sonrası ağırlık taşımaya başlayan iradi teşhir ve propaganda faaliyetlerinin, yurtdışında neden 12 Eylül öncesinden çok farklı olduğunu ve aradaki bu çelişkinin nasıl izah edilmesi gerektiğini de bir soru olarak bilgi dağarcığına getirmek istiyoruz. Hatta şunu da söylemeliyiz; Şatilla, Sabra katliamı gerçekleştirildikten sonra, uluslararası kamuoyu öylesine ayağa kalktı ki birçok ülkelerde halklar çeşitli kınama eylemlerine başladılar. Gerçi, bu katliam Filistin'in özel durumundan da kaynaklanıyordu, ama Ezine'de Türkiye'de bir biri ardına gelen katliamlar, nitelik bakımından farklı veya ondan daha az önemli değildi. Hiçbiri Şatilla, Sabra gibi yankı bulmadı. Oysa faşizmin halka kalkan ellerini havada yakalamak, ancak uluslararası proletarya ve ezilen halkların desteğini almakla gerçek anlamını bulur. Bundan şunu çıkarmak istiyoruz; çeşitli ülke halklarını, yine o çeşitli ülkelerdeki ilerici, devrimci ve sosyalist örgütlerle kısmen ve büyük ölçüde harekete geçirme olanakları yaratıla-

madı. Uluslararası ilişkilerde bu anlamda önem verilmelidir.

Katliamı ve dolayısıyla devletin niteliğini daha iyi açığa çıkarabilmek için, özellikle katliama katılmış, teşhir olmuş hedeflere yönelik, şehirlerde ve kırlarda daha üst boyutlarda teşhir, oldukça önemlidir. Veya kendiliğinden bir teşhirin hazırlanmasına katkıda bulunulur. Burada dikkat edilmesi gereken şey, o günkü gücümüz, karşı-devrimin gücü ve ülkenin objektif (somut) durumu ve bunun doğru tahlilidir. Çünkü amaç salt bir katliamı protesto etmek, duygusal bir tepki göstermek veya "görevimizi yapıyoruz!" görüntüsünü vermek değildir. Her adımımız sadece faşist bir eylemi protesto ile sınırlı olmadığı ve en azından birden fazla sonuç elde edilmek istendiği için bu böyledir. Yani, çok özel istisnalar hariç, bu ve benzer eylemlerimizi ve hedeflerimizi bunun (büyüklükü veya küçüklüğü vs. vs.) ülkenin objektif ve subjektif durum tayin eder. Bu katliam tarihleri (ulusal ve uluslararası plandaki katliam tarihleri) özel olarak işlenmelidir.

Sonuç olarak söylemek gerekiyorsa; bir ülkede ola gelen toplumsal olaylar, bu olaylar içinde yeralan veya o ülkede faaliyet gösteren devrimci ve sosyalistlerin (sözünü ettiğimiz eylemler karşısındaki tutumu ve tepkisi) çoğu kez gerçek varlığının bir aynası, onun pratik durumunu gösteren bir yansıması, gelmiş oldukları aşamanın projeksiyonu oluyor. Bu bakımdan geçmişe dönüp baktığımızda (devrimciler ve özel olarak sosyalistler olumlu çalışmalarına rağmen) olumsuzlukların, yetersizlik ve hataların ağırlıklı bir yer işgal ettiğini görebiliyoruz. **MARAŞ KATLAMI** bu tür olumsuzluklardan sadece biridir.

Şunu bir kez daha belirtiyoruz ki; sınıf mücadelesine önderliği fiili olarak ele geçirmek, kitaplarda ve bildirilerde olduğu kadar kolay değildir. Her zafer kitlelerin eseri ise, o zaman kitleleri kazanmak, onlara nüfuz edip harekete geçirmeyi bilmek gerekir. Bu "olmazsa olmaz" kuralıdır, ama hepimizin bildiği gibi bu kuralı, yaşayan canlı bir organizma haline getirmek, ancak kitlelerin yanında yeralmak onunla haşır neşir olmak, günlük çalışmalara kadar uzanan sosyalist faaliyete vakıf olabilmekle mümkündür.

Dolayısıyla **MARAŞ** vb. katliamların bir dizi kitlesel eylemin bize öğrettiği en özgül, ama en önemli yaşam dersi budur. Ve bu dersin gereklerini yerine getirerek pratik adımlarla değerlendirilmelidir. Ya da, sadece kâğıt üzerinde kalmış, hiçbir değer ifade etmeyen, değersizleştirilmiş bir ders olarak kalacaktır. □

BASIN AÇIKLAMASI

8 Kasım 1987 Pazar günü Çanakkale E-Tipi Cezaevi Başgardiyanı İsmail ÜNAL, tecritte kalan 55 yaşındaki tutuklu İBRAHİM ÇALIŞKAN'ı dövmele suretiyle kolunu kırmıştır. Adı geçen tutuklu, Çanakkale Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alınmıştır.

Söz konusu olay şu şekilde gelişmiştir:

Tutuklu İBRAHİM ÇALIŞKAN sorunlarını anlatmak için kapının mazgalına vurarak gardiyayı çağırmıştır. Bu esnada berberde bulunan İSMAİL ÜNAL, tecrit kapısını açarak tutukluya saldırmış, fena halde dövmele kolunun kırılmasına neden olmuştur.

Bu olay onlarca mahkumun gözü önünde cereyan etmesine rağmen, olay tutanağa: "İBRAHİM ÇALIŞKAN'ın kaldığı tecrit koğuşunun ampulünü değiştirirken düşüp kolunu kırması" biçiminde geçmiştir.

Yetkililer bu vahşice ve canice saldırıya bir kaza süsü verip olayı örtbas etmeye ve kapamaya çalışmaktadırlar. Bu saldırı olayı İSMAİL ÜNAL'ın ilk saldırısı olmadığı gibi görevde kaldığı sürece benzer saldırılardan geri durmayacağını da göstermektedir. 1983-1984 yılları içerisinde Çanakkale E-Tipi Cezaevi'nde yüzlerce siyasi tutukluya işkence uygulanırken bu işkencelerin başını çekenlerden biri de gardiyan İSMAİL ÜNAL'dı. İSMAİL ÜNAL ve işkenceciler hakkında yüzlerce insan suç duyurusunda bulun-

muş, soruşturma açılmış gardiyanların zor kullandıkları savcılıkça da kabul edilmiş ama, "Sıkıyönetim Komutanlığının emirleri ve içinde bulunulan dönem gereği zor kullanılabilirdi" gerekçe gösterilerek işkenceciler aklanmış, soruşturmaya TAKİPSİZLİK KARARI verilmişti. Bir süre sonra da adeta işkenceciler ödüllendirilirdesine İSMAİL ÜNAL "Başgardiyana" yapılmıştır. Kol kırma olayı üzerine Çanakkale E-Tipi özel cezaevinde yatmakta olan 200'ü aşkın tutuklu İSMAİL ÜNAL'ın görevden alınması ve yargılanması için Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe vererek suç duyurusunda bulunmuşlardır. Geçmişteki örnekleri de gözönünde bulundurarak bu olayın da örtbas edileceği endişesini taşıyoruz. Basını, kamuoyunu, insan hakları dostlarını bu saldırıyı kınamaya ve olayın faili İSMAİL ÜNAL'ın görevden alınması için duyarlı olmaya ve dayanışmaya çağırıyoruz. □

ÇANAKKALE E-TİPİ CEZAEVİ SİYASİ HÜKÜMLÜLERİ!..

CEZAEVLERİNDE BASKI VE İŞKENCELER SÜRÜYOR!

S seçimlerin yapıldığı şu günlerde, hakim sınıf partilerinin iktidar olabilmek için seçim aldatmacalarıyla halkımıza demokrasi-den dem vurmakta, onlardan oy alabilmek için, kimi yerlerde parayla kimi yerlerde ise yiyecekler, giyecekler dağıtılıyor, sokaklarda seçim otobüslerinde, mahallelerde, köşe başlarında kurdukları seçim bürolarıyla, kahve toplantılarıyla, TV, Radyo ve basında bolca bizleri meşgul ediyorlar ve Avrupa Konseyi'nde imzaya açılan "İşkence ve Kötü Muamele ile Mücadele Sözleşmesi"ne İrlanda ile birlikte imza atmayarak onaylamayan iki ülkeden birisi oluyorlar, cezaevlerinde işkence, baskı ve keyfi uygulamalar devam ediyordu.

Bursa Özel E-Tipi Cezaevi'nde Tek

Tip Elbise giymedikleri için tutuklular, ziyarete çıkarılmıyor, tutuklular dövülüyor, onlardan duvarları aşır gelen "Ziyaret Hakkımız Engellenmez" sloganlarından başka bir haber alınamıyor, cezaevlerine Eylül ayında gönderilen "karıştır-barıştır" talimatı ile, cezası az kalan tutukluları (2-3 ay gibi) sağcılarla aynı koğuşlarda kalmaya zorlanıyor ve buna uymayanlara ise infazlarının yakılması tehditinde bulunuluyordu. Ekim ayında Sağmalcılar 2. ceza ve tutukevi açılarak, buraya eski sivil Sağmalcılar'dan 50'ye yakın siyasi tutuklu getiriliyordu. Buraya getirilen tutuklular TTE giymedikleri için aileleri ve avukatlarıyla görüştürülmüyor, tıpkı polis merkezlerindeki gibi yakınlarıyla pu-sula ile haberleşebiliyorlardı. Mahke-

meye giderken zorla TTE giydiriliyor, mahkemede TTE çıkarıp yırtan tutuklular mahkeme heyetinin gözleri önünde askerlerce tartaklanıyorlar, mahkeme heyeti ise askerlerin bu tutumlarına hiçbir işlem yapmadığı gibi, elbiseyi yırtan tutuklular hakkında davalar açılıp cezalar veriliyor ve sevk zinciri uygulaması devam ediyor. Diyarbakır askeri cezaevinde mektup yasağı sürüyor, Mersin E-Tipi Cezaevi'nde yine TTE giymeyen tutuklulara aile ve avukatlarıyla görüşme ve mektup yasağı konuyor. Çanakkale Özel E-Tipi Cezaevi'nde ise 55 yaşındaki tecrit koğuşunda kalan İbrahim ÇALIŞKAN, gardiyan İsmail ÜNAL tarafından dövülerek kolu kırılıyordu.

İşkencenin bir insanlık suçu olduğunu söylüyor, işkence yapan ve yaptırılardan hesap sorulmasını, bunlara sessiz kalan yetkililerin de en az bu işkenceciler kadar sorumlu olduklarını söylüyoruz. Çanakkale Cezaevi'nde ki bu olayın şahitleri olan tutukluların, olay hakkındaki suç duyurusunu yayınlıyoruz. □

Güle Güle
Aydın Erol

Trakya Üniversitesi Öğrenci Derneği Tarafından

Moral ve Dayanışma Gecesi Düzenlendi

Hacıbayram Camii'nde kılındı namaz. Sonra otobüslerle Karşıyaka Mezarlığı'na gidildi. Yollar, polisten geçiliyor. Video'ya alınmıyor camiden beri. Mezarlıkta inildi otobüslerden, kendiliğinden kortej oluştu. Hazırlanan gömüte kadar yürüdü 500'e varan kalabalık sessizce. İmam görevini bitirdi, sakin ve normaldi her şey. Ve kalabalıktan biri saygı duruşuna davet ediyordu Aydın için. Sol ellerin havaya kalkmasıyla, kalabalığa doğru elindeki jopu saklayan polis: "İndirin ellerinizi lan, nedir sizden çektiğimiz, nerede polisler" diyerek, kalabalıktan biriymiş gibi saldırıyordu insanlara. Kalabalıkta bir anda başlayan durgunluk "kaldırılalım arkadaşlar" sözüyle dağılıyor ve sol eller tekrar havaya kalkıyordu. Bu arada güya ortalığı yatıştırırmaya uğraşır gibi görünüyordu Polis komiseri. Ama diğer taraftan bir hengame oluyor, insanlar itilip-kakılıyor, dövülüyordu. Olayı görüntülemek isteyen basın mensupları polisin hışmına uğruyor ve üç tane si polis otosuna alınıyor arabanın içinde dövülüyordu. Olayın heyecanına dayanamayan yaşlı bir teyze bayılıyor, insanlar şaşkınlıkla sağa-sola bakıyorlardı. Kalabalık polis bu davranışına yabancı olmadığı için dağılmıyor inatla-istenilen biçimde olmasa da- bırakıyorlardı toprağa. Ve otobüslere tekrar biniliyor, otobüslerin her birinin ardında mavili, yeşilli özel otolar ve de minibüsler takılıyordu. Gençlik Parkı'nda otobüslerden inenler arkadaşları polis arabalarına alınıyordu. 30 kadar kişi polis merkezinde sorguya çekilip dövülerek bırakılıyordu.

4 Kasım Çarşamba günü Ankara Karşıyaka Mezarlığı'nda böyle veriliyordu toprağa acizliğimizin ve çirkinliğimizin son örneği Aydın EROL. □

Birçok keyfi engellemelere rağmen Nisan ayında tüzelli kazanmış olan Trakya Üniversitesi Öğrenci Derneği (T.Ü.Ö.D.), 19.11.1987 tarihinde "Dayanışma ve moral" gecesi düzenledi. büyük ligi gören geceye 600 dolayında coşkulu bir öğrenci kitlesi katıldı. Tıklım tıklım dolu salonda sivil polislerin çokluğu dikkati çekiyordu. Edirne'nin bütün polisleri video kameralarıyla çevrenin dikkatlerini üzerlerine çekiyorlardı. Geceye, sanki yasal olmayan bir şey varmış gibi, kitleye gözdağı vererek korkutmaya çalışıyorlardı. Fakat hayalleri kursaklarında kaldı.

Gece, TÜÖD başkanı tarafından yapılan açılış konuşmasıyla başladı. Konuşmada Demokratik kitle örgütlerinin gerekliliği vurgulanıyordu. Devamla, rektörlüğün anti-demokratik uygulamaları eleştiriliyor-

du ve konuşmasını "Derneğimiz Gücümüzdür, Gücümüz Sesimizdir", "Yaşasın Özerk Demokratik Üniversite" sloganlarıyla tamamlıyordu. Daha sonra "Folklor" gösterileri "Şiirler", halk ozanı HASAN KAPLAN ve hafif batı müziğiyle birinci bölüm sona erdi.

İkinci bölümde TÜÖD'nin çalışmaları sonucunda oluşturduğu halk müziği (koro ve sololarla) geceye ayrı bir renk katıyordu. (Tabii bu arada ses kolonlarına aralıklı olarak polis telsizleri karışıyordu. Gecenin sunucusu, salonda bulunan emniyet görevlilerine telsizlerini kapatmalarını anons eder, bu sözlerin sonucunda salon alkışlarla çalkalanır. Bu uyarıdan sonra telsiz sesleri kesilir.) Daha sonra "Şiirler" ve son olarak ta "Grup Yorum" müzik topluluğunun güzel parçaları ile gece sona erdi. □

ÜNİVERSİTE KAYNAKLARI HOLDİNGLERE PEŞKEŞ ÇEKİLEMEZ

Söz gazetesinin ilk sayısında "Trilyonluk olaya çomak soktuk" başlıklı bir haber yayımlandı. Olayı kısaca özetlemekte yarar var.

Üzerinde kamulaştırma hakkı I.Üniversitesi'ne ait olan Sarıyer Bilezikçi Çiftliği Alarko Holding ortakları tarafından 6 milyar TL'ye 5 ay önce aldığı araziye I.Üniversitesi'ne 24 milyara satmak için mahkemeye başvuruyordu.

Şimdi olayın arka planına bakalım.

I.Ü. Yönetim Kurulu 22 Aralık 1977'de Orman Fakültesi sınırlarına kadar uzanan Bilezikçi Çiftliği'ni kamulaştırma kararı alıyordu.

Bakanlık kamulaştırma için bir saykınca olmadığını belirterek kararı onaylıyordu.

Adı geçen gazetede Kıymet Takdir Komisyonu'nun, Çiftliğin 1. kısmına 180 milyon, 2. kısmına 203 milyon değer biçtiği şeklinde bir başka açıklama yer alıyordu. Birinci kısım için belirlenen 180 milyon lira 1983 yılında çiftlik sahiplerine ödendi. Bu durumun gerçekleştiği 1983 tarihinde Cem Demiroğlu I.Ü.Rektörü idi. Fakat çiftliğin 2. kısmı için kamulaştırma kararı olmasına rağmen burası için bir işlem yapılmadığını öğreniyoruz.

Alarko sahipleri "Yıltaş Yıldız Turistik Tesisleri" 1987'de kamulaş-

Gazi Üniversitesi öğrencileri, ortaya çıkan sınav usulsüzlüğünün giderilmesi için açlık grevi yaptı

turma kararına rağmen çiftlik sahipleri ile anlaşarak 6 milyar liraya araziyi satın alıyor; çiftliğin satılması aşamasında hiçbir işlem yapmayan İ.Ü. Rektörlüğü olay ortaya çıktığında devreye girip, arazi üzerinde kamulaştırma hakları olduğunu holdinge iletliyordu.

Bunun üzerine Alarko Holding Sarıyer Asliye Mahkemesi'nde 24 milyar 400 milyonluk kamulaştırma bedelinin arttırılması ve tahsili için dava açıyordu. Böylece holding 6 milyara aldığı arazi için 18 milyar fark istiyordu. İ.Ü.Rektörlüğünün ihmal ve sorumsuzluğu sonucu arazi 203 milyona alınabilecek iken 24 milyar liraya alınmak zorunda kalınabilir.

Olayın öğrenci gençliği ilgilendiren tarafı nedir? Neden açıklama gereği duyuyoruz?

Öğrenci gençliğin her istemi karşısında sessiz ve ilgisiz davranan YÖK ve onun alt organları, zorda kaldıklarında sürekli olarak kaynak yokluğundan veya sınırlılığından söz etmektedirler. Sınırlı olduğu söylenen kaynaklar, ihmal sonucu büyük bir beceri ile heba edilebilmektedir. Bu bir ihmal değil ise, çıkan sonuç İ.Ü. Rektörlüğünün bu tezgahta parmağı olduğudur.

Bizler sorunu kendi sorunumuz olarak kabul eden ve olaya ilgisiz kalmayan öğrenciler olarak İ.Ü. Rektörünü ve muhtemel işbirlikçilerini İSTİFAYA DAVET EDİYORUZ.

Bu olay Üniversite yönetiminin ve rektörlüğünün ne kadar ihmal ve sorumsuz olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Ortadaki meblağın öğrenci gençliğin sorunları için taşıdığı önem ortadadır.

Eğer bu kadar sorumsuzca harcayabilecek kadar geniş ve zengin kaynaklara sahip isek, biz öğrenciler, öğrenim hakkımızı gasp etmenin aracı haline getirilen, işçi ve emekçi çocuklarını güç durumlara sokan ve fırsat eşitsizliğini derinleştiren harç uygulamasının kaldırılmasını talep ediyoruz.

**İ.Ü.EDEBİYAT
FAKÜLTESİ'NDEN
BİR GRUP
DEMOKRAT ÖĞRENCİ**

Toplumsal sorunlara karşı duyarsız, suskun, "vatanına milletine bağlı" tek tip kafa yaratma çabasıyla çıkartılan 2947 sayılı YÖK Yasası'nın, 1987'ye gelindiğinde gericiliği ve çağdışılığı artık gizlenemiyor. Artık hiçbir şey istedikleri gibi gitmiyor. Asker postallarıyla askeri kışlalara çevrilmiş olan üniversitelerin, düşünmeyen, robot standart kafalar yaratma anlayışı geriye tepmiştir. Toplumun her kesiminde olduğu gibi, öğrenci gençlikte akademik-demokratik haklarını kazanmak için tüm yolları denemeye başlıyor.

Gazi Üniversitesi'nde yapılan bir sınavda hata yapıldığı, öğrencilerin açlık grevine başlamasıyla ortaya çıkarılıyordu. Öğrenciler, 2 Kasım 1987'de yapılan bütünleme sınavına dersin hocasının gelmediğini, sınav sorularının derslerde işlenmeyen konularda sorulduğunu, buna itiraz ettiğimizde ise bu konuların müfredat programında olduğunu belirten ho-

ca, ben sorarım dedi. Tek ders sınavında üç soru soruldu (50-25-25 ağırlığında). Hoca, "50 puanlık soruyu yanıtlayanın alını karışlarım" dedi. Bizlerin geçebilmek için 54-57 arası notlar almamız gerekiyordu ve 46 kişiden 30'un üzerinde kişi kaldı ve hepimiz okuldan atıldık. Bu durumun düzeltilmesi için açlık grevine başladık dediler.

Konuyla ilgili olarak görüştüğümüz Gazi Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanı, 2 Kasım'da dersin hocasının başka bir okula gitmesinden dolayı sınavı bir asistan yapmış. Dersin hocasının yapması gerekirdi, bir hata yapılmış, bundan dolayı bir komisyon kuruldu ve yeni bir bütünleme sınavının yapılması kararlaştırıldı dedi.

"Özerk-demokratik üniversite istiyoruz ve sonuna kadar mücadele edeceğiz" diyen öğrenciler, isteklerinin kabul edilmesiyle 28 Kasım'da açlık grevine son verdiler.

ODTÜ Öğrenci Derneği 1. Olağan Genel Kurulu toplandı

ODTÜ-ÖD 29 Nisan 1985 yılında Emniyet Müdürlüğü Dernekler Masası'na tüzü-

ğünü verdi ve 9 Eylül 1985 yılında tüzel kişiliğini kazandı. Tüzel kişilik kazandıktan sonra, Öğrenci Der-

neği, "Derneğe üye olmak isteyen her öğrenci Rektörlükten izin alır" şeklindeki YÖK maddesine karşı çıktı ve mahkemeye başvurdu. Rektörlük ise, ÖD kurulurken Rektörlükten izin alınmadığı gerekçesiyle mahkemeye başvurdu. Arkasında Valilik, dernek tüzüğü'nün iki maddesini uygunsuz bularak dava açtı. Bu davalar sürerken ODTÜ-ÖD sınırlı olanakları ile çalışmalarını sürdürdü. Gözaltılar ve DGM'ler varken, Haziran 1987'de tüm mahkemeler sonuçlandı ve Dernek Yasal Genel Kurulu'nu yapma hakkını elde etti. Genel Kurul'un 6 ay içinde yapılması gerekiyordu. Ancak Rektörlük, dernek tüzüğü'nde yeralan "ÖD okul içerisinde her kurum, kuruluş ve kişilerle iyi ilişkiler kurar" maddesini gerekçe göstererek yer vermiyordu. Sonunda 21 Kasım'da yer verildi ve Genel Kurul 23 Kasım'da yapılabildi.

Genel Kurul saat 13.00'te başladı. Üye listesinin Dernekler Masası'na bildirilmesine ve Kurula Hükümet Komiserinin gelmesine rağmen salona bir de kamera getirilmişti. Kameranın getirilme nedeni sorulduğunda görevli polis "neden gocunuyorsunuz? Cumhurbaşkanı bile çekiyoruz" dedi. Tüm üye listesinin kendilerinde olduğunu ve istedikleri üyeyi alabileceklerini belirten görevli, "ya burada birisi ölürse ne yapacağız" gibi sözlerle keyfiliklerine kılıf bulmaya çalışıyordu.

Kameralar, Dernekler Masası yetkilileri ve diğer görevlilerle birlikte başlayan Genel Kurul'da önce emperyalizme karşı mücadelede şehit düşenler için 1 dakikalık saygı duruşunda bulunuldu. Daha sonra Geçici Yönetim Kurulu Başkanı Derneğin kuruluşundan bugüne kadar olan süreci anlattı. GYK başkanı, "iki buçuk yıllık mücadelemizin sonunda jandarma ve polis karakollarından, mahkeme kapılarından ve meydanlardan süzülerek geldik bugüne. Bu süreç haklarımızı ancak ve ancak mücadele ile alabileceğimizi öğretti bize" diye anlatıyordu. Yapılan diğer konuşmalarda artık

gençliğin YÖK'ün tüm olumsuzluklarına ve düzenin yapısına karşı olduğu; bunların değiştirilmesi için örgütlenilmesi gerektiği vurgulandı.

"Egemen sınıfların her şeyin sorumlusu üniversite özerkliğidir" diyip, 12 Mart sıkıyönetiminden geriye kalan kısmi demokratik hak kısıntılarını da kaldırdığı, demokratik muhalefeti bastırıp, üniversiteleri, yurtları zapt-ı rapt altına almaya çalıştığı, okul yaşamına kışla disiplininin hakim kılındığı, yurtların parmaklıksız hapishaneye çevrildiği şeklinde gerçekler dile getirildi.

Yapılan seçim sonucunda ODTÜ-

ÖD'nin yeni Yönetim Kurulu belirlendi.

Yönetime seçilen bir üye gelecekle ilgili görüşlerini şöyle dile getirdi:

"Öğrenci Derneği'nin kitleselleşeceğini biliyoruz. Öğrenci örgütlenmesinin net bir biçimde koyduğu hedefler doğrultusunda çalışabileceği ve artık hiçbir kuvvetin kitleselleşmeyi engelleyebileceğini sanmıyorum. Öğrenciler kendi sorunlarına ve toplumun sorunlarına karşı her zaman duyarlı olmuşlardır. Bundan sonra daha geniş katılımı ve daha örgütlü bir şekilde dile getireceklerdir." □

"BAĞIMSIZ SOSYALİST ADAY"LARIN KAMPANYA GÖREVLİLERİNE SİYASİ ŞUBE'DE DAYAK!

29 Kasım erken genel seçimlerine "bağımsız sosyalist aday" olarak katılan Müslüm Özbey, Muzaffer Bal, Muteber Yıldırım, Sungur Savran, kendilerini tanıtmak ve amaçlarını açıklamak üzere bir kampanya başlatmışlardır. Kampanyanın bir parçası olarak Bülten Seçimlerde Sosyalist Tavır adlı siyasi bir dergi yayınlamışlardır. Kendilerini destekleyen 6 dergi temsilcisi ve "bağımsız sosyalist adayların" 14 Kasım 1987'de düzenlediği panelde siyasi şube polislerince Bülten Seçimlerde Sosyalist Tavır dergisinin yazı işleri müdürü Hakan Güldağ gözaltına alınmıştır. Hakan Güldağ'ın gözaltına alınması ve şubede gözleri bağlanarak işkence görmesini protesto eden "sosyalist adaylar" basın açıklamalarında şöyle demişlerdir:

"Bu olay Bağımsız Sosyalist

Adaylar'ın seçim kampanyasını bası altına alma ve engelleme çabalarının yeni bir örneğini oluşturuyor. Hatırlanacağı üzere, Bülten Seçimlerde Sosyalist Tavır adlı derginin, bağımsız sosyalist adayların seçimlere ilişkin görüşlerini yansıtan özel sayısı Ekim sonunda Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığı'na toplatılmıştı. Bunu takiben, Ankara 1. Bölgeden aday Ali Fidan'ın seçim çalışmaları çerçevesinde geçtiğimiz Pazar günü Ankara'da düzenlenmesi düşünülen bir panel, Ankara Emniyeti tarafından hiçbir panel için talep edilmeyen ve tertip heyeti üyelerinin kısıtlılık hali olmadığına ilişkin belgelere kadar uzanan bir dizi formalite bahane gösterilerek engellenmiştir. Hakan Güldağ'ın gözaltına alınarak dövülmesi, bu olaylar zincirinin şimdilik son halkasını oluşturuyor." □

Sinop Cezaevi'nde Vahşet

Çanakkale Cezaevi'nde yatmakta olan Nuri Akyol'un, Garbis Altinoğlu ile ilgili dergimize gönderdiği açıklamayı yayınlıyor, yüreğinde insanlık onurunu ve sevgisini yitirmemiş her devrimci demokrati bu vahşete sessiz kalmamaya çağırıyoruz.

Yeni Demokrasi

YENİ DEMOKRASİ dergisine

12 Eylül'le birlikte zindanlara doldurulan binlerce devrimciye çeşitli biçimlerde uygulanan işkence ve baskılar, 7 yıllık aradan sonra; demokrasi, insan hak ve özgürlükleri üzerinde bolca nutukların atıldığı bir dönemde koşulların gerektirdiği biçim ve yöntemlerle hâlâ sürdürülmektedir. Bu uygulamaların çarpıcı örneklerinden birini -gerekli duyarlılığı gösterip yayınlacağınız düşüncesiyle- derginiz aracılığıyla kamuoyuna duyurmak istiyorum.

Yaklaşık bir yıldan beridir Sinop Cezaevi'nde kalmakta olan arkadaşım Garbis ALTINOĞLU ile yazışmalarımızın son iki ayda alışılmışın da ötesinde kesintiye uğraması üzerine, nedenini öğrenmek amacıyla Sinop Cezaevi Savcılığı'na verdiğim dilekçeye: Garbis ALTINOĞLU'nun "...iki yıl içerisinde, dört kez hücre nevinde disiplin cezaları ile cezalandırılmış olduğundan, ceza infaz kurumları ile Tevkif evlerinin yönetimine ve cezaların infazına dair Tüzük'ün 161/son maddesi gereğince iyi hal gösterinceye kadar altı (6) ayı geçmemek üzere inzibatı ve hücre şartlarına tabi tutulduğu..." yanıtını aldım.

Garbis ALTINOĞLU'nun "inzibatı ve hücre cezası şartlarına tabi..." tutulmasına neden olan mevcut Tüzük ve Yönetmeliklerin hangi mantığın ürünü olduğu üzerine

fazla söze gerek yok. Ayrıca bir süre öncesine kadar mevcut Tüzük'ün hiçbir yasallığı yokken, cezaevlerindeki uygulamaların bizzat Cumhurbaşkanlığının emirleri, bilmem kimin direktifleri ile gerçekleştikleri gerçeğini bir gazetecinin sorusu üzerine zamanın adalet bakanı açıklamıştır. 12 Eylül'le beraber "astığını astık, kestiğini kestik" felsefesine uygun olarak cezaevlerinde sürdürülen onlarca insanın ölümü, yüzlercesinin sakat kalmasına neden olan işkence ve baskılar, süreç içerisinde, toplumda olumlu yönde gelişen birtakım kıpırdanışlara bağlı olarak koşullara uygun biçimlerle sürdürülmesi ihtiyacı doğdu. Demokrasiye geçtik denildiği bir aşamada cezaevleri Cumhurbaşkanının direktifiyle yönetiliyor, ayıbına da artık son vermek gerekiyordu. Bu nedenle Tüzük ve Yönetmeliklerle sözkonusu işkence uygulama ve baskılara (tabi sayın Cumhurbaşkanının direktiflerine de) yasal bir çerçe kazandırılmaya çalışıldı, çalışıldı.

Yaklaşık yedi (7) yıldır içerde bulunan Garbis ALTINOĞLU diğer devrimci tutsaklar gibi emniyetten başlayarak cezaevlerinde sürdürülen işkence ve baskılara maruz kaldı. Ermeni milliyetinden bir devrimci olmasından ötürü, ırkçı ve şöven yaklaşımların ürünü olan hakaretlere ve "özel" muamelelere tabi tutuldu. Son bir yıldan beri idam cezasına hükmen tutuklu olarak kaldığı Sinop Cezaevi'nde, diğer devrimci tutuklulardan tecrit edilmiş durumda hücre yaşantısını aratmayacak koşullar altında bulundurulmaktadır.

Dilekçem üzerine, Cumhuriyet Savcılığı kanalıyla bana tebliğ edilmiş olan Sinop Cezaevi Müdürlüğü'nün ilgili yazısı gerçekleri yansıtmaktan uzaktır. Yazıda iddia edil-

diği gibi, 6 aylık hücre gözetiminde bulundurulması tıpkı diğer uygulamalar -görüş, havalandırma, elbise, mektup, vs. yasakları- gibi yeni değildir. Yeni olan Tüzük ve Yönetmeliklerin, arkasına sığınarak, bir yıldan beri sürdürüle gelen uygulamaların görmezlikten gelinmiş olmasıdır.

Yaklaşık bir-iki yıldan beri Garbis ALTINOĞLU ile beraber Sinop Cezaevi'nde kalmakta olan 10-15 idam hükümlüsü devrimci, iğrençe yaşam koşullarına karşı yaşam mücadelesi vermektedirler. Sinop Cezaevi idaresi bu uygulamaların birinci derecede sorumlusudur. Tam da "Evren'in bunları öldürmeyip te besleyecek miyiz" mantığına uygun bir davranış içerisinde. Daha bir süre önce insani birtakım talepler uğruna yapılan ve 22 gün süren açlık grevinin bitiminde cezaevi idaresi kantin ve manav satışını süresiz yasaklamış ve bu yolla gerekli şekilde beslenmeleri engellenmiş; üzerlerindeki sivil elbiseler zorla alınmış, mektup, görüş, hastane, doktor vb. yasaklarıyla yoğun bir baskı ortamı yaratmıştır. İşte Garbis ALTINOĞLU'nun "iyi hal" göstermeyip te altı aya varan hücre cezasına çarptırılmasının nedeni bu uygulamalara tavır almış olmasıdır. Ayrıca Garbis ALTINOĞLU yeni değil, 7 yıldan beri hücre yaşantısı altındadır. Yatmış olduğu cezaevlerinde araştırıldığı gibi bu gerçek görülecektir.

Tüm devrimci, demokrat ve yurtsever kamuoyunu insanlık dışı uygulamalar altında yaşam mücadelesi veren Garbis ALTINOĞLU ve diğer idam hükümlüsü devrimcileri sahiplenmeye çağırıyorum.

1 ARALIK 1987

NURİ AKYOL

ÖZEL E TİPİ CEZAEVİ

ÇANAKKALE

AYSEL'E PASAPORT VERİLSİN!

Ölüm Orucu direnişçisi Aysel Zehir'in tedavisi amacıyla yurt dışına gidebilmesi için pasaport verilmesi ve yardım toplanması için başlatılan kampanyayı Yeni Gündem'de okuduk. Görülüyor ki, Özal Hükümeti, seyahat özgürlüğü gibi temel bir insan hakkını, tüm dünya gericiliğinin demagojik bir övünç konusu yaptıkları bir hakkın kullanımını yasa dışı bir konuda dahi engelliyor. Cem Karaca gibileriyle Avrupa platformunda demokrasi gösterilerine kalkışan hükümetin, 12 Eylül sonrası cezaevlerindeki insanlık dışı uygulamaların ve onurlu direnişin canlı bir simgesi olan Aysel'in tedavi için yurt dışına çıkışını engelleme çabası onun sahtekarlığını gözler önüne sermektedir.

Aysel, 12 Eylül öncesi ve sonrası üç kez polis işkencesinden geçti. Bir kez bile boynu eğik çıkmadı. Cezaevinde siyasi kişiliğimizi yoketmeye yönelik saldırıları önünde göğüsledi. Baskının en yoğun olduğu, suskunluğun, yılgınlığın kol gezdiği

günlerin boyuneğmez bir direnişçisiydi.

O, onur gönderimizde dalgalanan,

bayraklardan, devrim ve sosyalizm mücadelemizin yiğit neferlerinden birisidir. Bugün Aysel'e pasaport verilmemesi onun bu onurlu kişiliğini cezalandırmak, onun şahsında tüm yurtsever ve devrimcilere gözdağı vermek amacını taşıyor.

Aysel'in yurt içinde tedavisi için tüm olanaklar kullanıldı, fakat bu gerçekleşmedi. Tedavi için yurt dışına gitmesi bir zorunluluk haline geldi. Yaşamsal bir konuda dahi pasaport yasağı uygulanması, insanlık dışılığın çarpıcı bir kanıtıdır. Bu yasağın en kısa zamanda kaldırılarak Aysel'e pasaportunun verilmesini istiyoruz.

Tüm devrimci ve demokratları bu kampanyayı desteklemeye çağırıyoruz. Siyasi hükümlüler ve bir kısım kaçakçılık davası hükümlüleri olarak, tedavi masraflarının karşılanması için açılan maddi yardım kampanyasına da olanaklarımız ölçüsünde katılıyor, 156.500 TL'sini Türkiye İş Bankası Rihtım Şubesi 2345267 Nolu hesaba gönderiyoruz.

**BURSA ÖZEL TIP CEZAEVİ
SİYASİ HÜKÜMLÜLERİ**

MEHMET ALİ ARSLAN
1951-1987

Demokrasi ve Bağımsızlık mücadelesinin yılmaz savaşçısı Mehmet Ali Aslan'ın ölümünün 1. yılında saygıyla anıyoruz. Onurlu mücadelesi yolumuzu aydınlatıyor.

Kardeşi
BÜLENT ASLAN

Dokuzuncu Yıldönümünde “Tariş Olayları” Adlı Kitap Üzerine

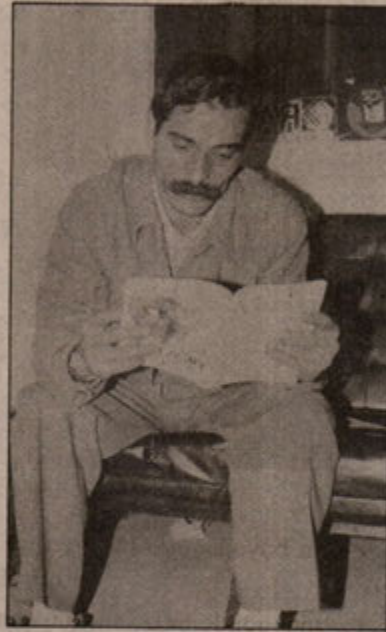
N.Kuyumcu

“**A**kşam Ticaret Lisesi 4. sınıftan ayrılan H.Yılmaz 1958 Kars doğumlu. 78-79 arasında Tariş iplik fabrikasında işçi olarak çalışan Yılmaz, 1982 Mayıs'ından, 1986 Eylül'üne kadar 4.5 yıl cezaevinde kalmış...”

Bir dönemin sadece tanığı değil, sanığı da olmanın yüklediği sorumlulukla kaleme aldığı “Tariş Olayları”; yaşanan sürecin sorgulanmasında ve yeniden değerlendirilmesinde, belgesel bir önem taşıyor.

Bugüne kadar genellikle, sınıfın sorunlarını dışarıdan birileri yazmış, belgelemiştir. Siyasal-ekonomik-toplumsal yaşamımızda öne çıkan pek çok olay gibi Tariş'i de gazeteci-yazarlar; kendi bakış açılarından yansıtmışlardır. Ya da profesyonel sendikacılarımız(!) bir gün emekliye ayrıldıklarında “anı”larını yazarken değinmişlerdir, değineceklerdir. Kuşkusuz bu yadsınacak bir tavır değil. Ne var ki bu konuda belki de en fazla söz sahibi olması gerekenler; o üretim birimlerinde konumlananlar, haklı direniş sonrasında işten atılanlar ve kefaretni “zor günler”le ödeyenlerdir.

1980 - 12 Eylül'ü son dönemin bir başlangıcı olarak alınırsa; yaşananlar, bundan sonraki yıllara da damgasını vuracak niteliktedir. Politik/ekonomik gelişmelerden kültür ve sanata kadar... “Yaşayan anlat-sın” deyimindeki gerçeklik, son yıllardaki düşünsel/entelektüel yaratımlarda ifadesini bulmaya başlamıştır. Ve bu gelişmelerin en sevindirici yanlarından birisi de, ellerde dolaşan-okunan kitapların yazar ve şairlerinin bildik, tanıdık insanları-

mız olması... Kendi kendinin ve kendi sınıfının farkındalığını kavramış içimizden birilerinin yazmalarıdır.

“Dünyayı değiştirme ve döntüş-türme”de iddialı olanların -bütün eksik ve yanlışlarına rağmen-, üretme ve maletmede de kendilerine sorumluluk yüklemeleri sevindirici bir gelişme. Giderek, sınıfın kendi aydınını yaratması, entellektüel üretimi bir avuç burjuva azınlığın elinden kurtarmayı da dayatacaktır.

Dahası; genç ömürlerini, yaşamamış yıllarını inançları ve idealleri uğruna seferber edenlerin bir misyonudur yazmak. İnanıyorum ki, eylem insanı olmak, bu yanıyla örtüştüğü zaman daha bir anlam kazanacak, gereksiz hüznün ve kederle daha az arkadaşı olacaktır.

x x x

“Tariş Olayları” adlı kitaba bu bağlamda bakıldığında belgesel-anlatımsal yanındaki eksikliklere daha hoşgörülü yaklaşabiliriz.

“Tariş Nedir”? başlığıyla değinilen konu, bazılarımızın pek net olmadığı bir noktayı da açıklıyor. Tariş kimindir? Resmi ya da yarı resmi bir kuruluş mudur? Yönetimini kimler ya da hangi kurumlar belirler? Bunları yazarın kendisinden aktaralım: “Tariş, yaklaşık 80 bin üretici ortağı olan bir üretim kooperatifidir. Ortaklar Ege Bölgesinin çeşitli illerinde (Aydın, Manisa, İzmir) bulunan üreticilerdir... Kooperatifin Yönetim Kurulları, ortaklar tarafından seçilir. Ancak, öylesine demokratik bir seçim olur ki, her türlü pratik oyunlar, pazarlıklar döner. Her nedense yönetim kurulları belirli adamlar arasında nöbet değişikliğinden öteye geçmez. Bu insanlarda büyük toprak kapitalistleri ve kooperatifin büyük hissedarlarıdır.

Kooperatife bağlı fabrika müdürleri, genel müdür ve diğer bürokratlar, bakanlıklar tarafından atanır. Bu anlamda yarı-resmi bir kuruluş sıfatını taşır...” (sf: 9)

Tariş, sadece değişik birimlerinde çalışan binlerce işçisiyle değil, % 90 üretimiyle de öne çıkan bir üretim alanıydı. Ülkenin ekonomik/politik yaşamında küçümsenemeyecek önemi olan Tariş'i “egemen güçler” elbette boş (!) bırakmayacaklardı. İktidardaki AP hükümeti bu birimlerde de yukarıdan aşağıya doğru kendi faşist, geric kadrolarını yerleştirmek telaşındaydı. Kazan kaynamalı “anarşi ve terör”ü bastırma adı altında provakasyonlar tezgahlanmalıydı.

“Takvimler 22 Ocak 1980’i gös-

terirken sabahın erken saatlerinde Tariş kreşindeki işçi bebeleri panzer sesleriyle uyandı." Niyetlerinin "arama yapmak" olduğunu söyleyen güvenlik güçlerinin yüzlerce işçiyi gözaltına almasının ardından işçiler DİRENİŞ kararı alırlar. İstemleri:

a- Olaylardan polisin sorumlu tutulması,

b- Gözaltına alınanların bırakılması.

c- İş ve can güvenliğinin sağlanması.

İzmir genelinde diğer işçi ve öğrencilerin desteğiyle hareket yeni boyutlar kazanıyordu: "Direnişinizi Direnişimizle Destekliyoruz!"

Ertesi günden itibaren burjuva basını "felaket tellallığı"yla misyonunu yerine getirmeye başlamıştı bile: "Tariş'te İşçiler Polisle Çatıştı", "İşçiler Ellerinde Silahlarla Dağlara Çıktılar", "İzmir Bir Savaş Günü", "Maskeleri Düştü, Komünist Militanlar Türk Askerini Arkadan Vur, Rus Askerine Selam Dur" diye sloganlar atıp yazılar yazdılar..." (sf: 16-17-29)

Direniş devam ederken bu alanda da örgütlü olan DİSK; mücadeleyi yolundan saptırmanın, kendi ideolojik, anlayışı doğrultusuna kanalize etmenin yöntem ve araçlarını rasyonalize etmeye çalışıyordu. İzmir mitinginde Abdullah Baştürk; işçilerin yüksek coşkusu karşısında "Savaşlık Savaşacağız"(!) sloganını atarken perde arkasında da direnişin kalkmasını organize ediyordu. Mücadele içindeki uzlaşmacı anlayışların, DİSK ağalarının etkilediği unsurların ve egemen güçlerin etkisizleştirme politikaları, dolaylı da olsa karşı devrimin asgari müşterekini oluşturuyordu.

1. No'lu Üzüm İşletmesinin Müdürünün; "İstersek, hemen polis çağırabiliriz, DİSK'in de sizleri yasadışı olarak nitelemesiyle meşruluğunuzu kaybettiğinizin farkında mısınız." (sf: 21) demesiyle saç ayağı gerçeği pekişiyordu: a- Tariş yöneticileri, b- Güvenlik güçleri, c- DİSK yönetimi ve uzlaşmacı gruplar...

Keza DİSK yöneticilerinden Tekstil Genel Başkanı Rıdvan Budak 4 Aralık 1982 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan sorgulamasının

bir bölümünde, "Tariş direnişini başlatan değil, bitiren kurum olmuştur" derken; DİSK yöneticilerinin "Savaşlık, Savaşacağız" nidalarının ne denli samimiyetsiz olduğunu ve DİSK gerçeğini teslim ediyordu.

"Bu şartlar altında direniş sürdürmenin anlamsız olacağına" karar veren diğer direnişçi işçiler, direnişe kendiliğinden son verirler. Böylece 22 Ocak'ta başlayan direniş, 31 Ocak'ta biter. Biter ama aslında hiçbir şey bitmemiştir..." (sf: 22)

İkinci direniş ise "Tariş Genel Müdürlüğünün 'Fabrikaların bir hafta süreyle kapatıldığını, noter kanahıyla hasar tespitinin ve revizyonun yapılacağı' basın yoluyla iş-

çilere ve kamuoyuna açıklamasının" ardından başlar. 7 Şubat günü polis tekrar operasyona başlar. Yüzlerce işçi gözaltına alınarak Alsancak Stadyumu'na götürülür. Çiğli-Çimentepe-Maraş mahalleleri gibi gecekondular bölge halkı ve güvenlik güçleri doğrudan karşı karşıya gelirler.

Yazar, 14 Şubat saat 04.00'ü şu satırlarla anlatır: "Fabrika havadan ve karadan sarılır. 10 bin asker, tanklar, kariyerler, helikopterler,

hava indirme komandoları, savaşa hazırlanmışlardır. Kesin imha emri olan savaş güçleri karardır. 'Vatan toprakları işgal edilmiştir. Kurtarılacak.' Paris komünü üzerine yürüten Versay ordularını andırırlar. Ama Tariş işçileri 'göğü fethetmeye kalkışan kahramanlar'ın bilincinde değildir henüz. Ve iktidarı da almış değil..."

Sonuçta işçilerden bir kısmı tutuklanır ve ilk yargılama sonunda 135 işçiye 25 aylık ceza verilir. Bu cezalar sonrası yargılamalar da değişir. Geriye sorular kalır. Niçin? Neden? gibi... Bu soruların yanıtları elbette kitabın sınırları içinde verilmeye elverişli değildir. Bu yanıyla hukukçuların alanına girer.

Buna kitapta bir işçinin savunmasından yapılan alıntı belki de en iyi yanıtı getirmeye çalışıyor: "Ama inanıyorum ki, bir gün dosyalar tozlu raflardan indirilip, bu tarihi yargılama yeniden yapılacaktır. Ve asıl suçlular insanlığın göğüs kafeslerinde ve yine insanlık adına mahkûm olacaklardır. Bundan kimsenin şüphesi olmasın. Yani, diyeceğim şudur ki; Tariş olayları tarihi ve belirli bir döneme damgasını vuran onurlu bir direniştir. Tariş direnişi, sömürüye, zorbalığa ve zulme karşı direnen insanların onurlu bir mücadelesidir..."

"Her zorlu dönemde olduğu gibi, direnişimizin her zorlu aşamasında da yalınlık gösterenler, teslim olmayı önerenler ve köşeyi dönüp kaçışanlar oldu. Bu durum, kendi sınıf bilincini kavramış işçiler tarafından yargılanmadı, hor görülmedi ve zorlama yapılmadı..." (sf. 54)

Kuşkusuz Tariş olayları, ülkemiz işçi sınıfının mücadelesi sürecinde önemli bir işleve sahiptir. Ve tüm boyutları bu kitabın sınırlarını aşar. Olayların daha bir ayrıntılı sınıfsal-ideolojik değerlendirmesi, başka araştırmaların konusu olmaya elverişli... Psikolojik derinliğinden, perde arkası gizlerine dek Hukuksal açmazlarından, "12 Eylül yıldönümlerinin değişmez bir televizyon görüntüsü" olmasına dek.

Kitap, başlangıç olması anlamında olumlu... Eksiklikleri ise, sorumluluk duyan başkalarınca doldurulmalı.

“Tariş Olaylar’ı” Hakkında H.Yılmaz İle Söyleşi

Namık KUYUMCU

Yalçın Yayınları tarafından yayınlanan “Tariş Olayları” adlı kitabın yazarı Hacay Yılmaz ile N.Kuyumcu arkadaşımızın yaptığı röportajı Tariş olaylarının yıldönümü vesilesiyle sunuyoruz.

SORU: Hacay, ben kitap öncesi çalışmalarını yakından izlediğim için biliyorum. Güç koşullarda malzeme toplayabildin. İlgili birçok kişi bilgi ve belge vermekten kaçındılar. Bunun nedenlerini açıklar mısın?

H.YILMAZ: 12 Eylül’ün suskunluğuna başlıyorum.

SORU: Tariş olayları, ülkemiz işçi sınıfı mücadelesinde önemli bir işleve sahip. Senin deyimle, “Anarşi ve Terör” programlarının amentüsü” haline getirilen Tariş sence nedir? Nasıl değerlendirilmelidir?

H.YILMAZ: Tariş, Ege Bölgesinde önemli bir üretim kooperatifidir. Hammaddesinden üretimine kadar onbinlerce insanı hayati düzeyde ilgilendiren bir kuruluştur. Dolayısıyla, bu alandaki herhangi bir olay, biralakım diğer kesimleri belirttiğim onbinlerce insanı yakından ilgilendirir. Ama “anarşi ve terör programlarının amentüsü” haline getirilmesinin arkasında yatan gerçek, genelde karşı devrimin, özelde 12 Eylül ideolojisinin Tariş nezdinde Türkiye işçi sınıfına ve emekçi halkına karşı ideolojik bir saldırıdır.

Haklı ve meşrû tarihsel bir direnişi “anarşi-terör” eylemi olarak mahkûm etmeye çalışmalarıdır. Sınıflar mücadelesinde deney belirleyici önemde yer tutar.

İşte televizyon görüntüsünün yapmak istediği şey bu deneyi, yani işçi sınıfının önemli bir direnişini hafızalardan kazımaya ve/veya onu basit bir “terör eylemi” olarak köreltmeye yöneliktir.

SORU: Olayları yaşayan birisi olarak “bu görevde kendini sorumlu” sayman sevindirici. Bu hem “yaşayan anlatsın” deyimindeki gerçekliği ifade ediyor, hem de sınıfın kendi sorunsalını işleyen düşün-en-yazan insanını.. Sana bu görevleri yükleyen nedenler nelerdir? Niçin yazdın “Tariş Olayları”nı?

H.YILMAZ: İşte bundan dolayı kendimi sorumlu saydım ve yazdım. Genelde karşı devrimin ve özelde 12 Eylül ideolojisine karşı, sınıfın önemli bir direnişinin tarihsel olarak savunulması gerektiği için yazdım.

Hemen burada bir şey belirteyim. Eksikliklerimin bilincindeyim. Ama sınıfa ve sınıf politikasını savunanlara güveniyorum. Ve Tariş’i, tarihsel olarak hak ettiği yere ulaştıracaklarına inanıyorum.

SORU: Biliyorsun ki Tariş’te kurumsallaşmış DİSK’in dışında farklı siyasal-örgütsel yapılanmalar da vardı. Önderliğin sadece kendilerine ait olduğundan, direnişin sadece kendilerine malolduğunu söyleyenlere kadar.. Kitabında bu ayrıntılara girmemişsin. Daha çok bir aktarımcılık sözkonusu.. Ne dersin, daha bir yanlışlık, objektif olmaya gölge mi düşürürdü?

H.YILMAZ: Tariş’te yer alan gruplara ayrı ayrı değinme gereği duymadım. Nedeni; olayı bir bütün olarak karşı-devrim saldırılarına karşı savunmaktı. İlk önce yapılması gereken şeyin işçilerin haklı olduğunu, Türkiye toplumuna maaletfik olduğuna inanıyorum. Diğeri ise iç sorununuzdur. Direniş tamamen meşruluk kazandıktan sonra, iç sorunların tartışma gündemine getirilmesinin daha doğru olacağı düşüncesindeyim.

SORU: DİSK, Barış Derneği, TÖB-DER davalarında, hukuksal prosedürü didik didik eden ve mah-

keme heyetlerine zor anlar yaşatan hukukçularımızın, aynı duyarlılığı, Tariş davasına göstermemelerini nasıl açıklıyoruz? Ne dersin, işçiler devrimci-demokrasi mücadelesinde fazla mı ileri gittiler yoksa?

H.YILMAZ: Tariş davasında kendilerinin koyduğu hukuk bile yoktur. Bunu kitaptaki çalışmamda yeterli ölçüde verdiğim kanımdayım. Ancak, buna rağmen diğer bahsettiğiniz davalardaki tepkilerin oluşmamasının nedeni, gerçekten sınıfı savunanların seslerinin kısılmasıdır. Ama onlar er-geç gerekeni yapacaklardır. Buna inanıyorum.

SORU: “Son söz” de; “Tarih er geç yargılayacaktır. Tarihi yargılamada herkes görev alsın istiyorum” diyorsun. Bunun dışında kitabında söylemediğin, söylemek istediğin bir şey var mı?

H.YILMAZ: İşte buradan “Son söz”ümde belirttiğim tarihi yargılamaya geçebiliriz. Ben suçlayıcı taraf olmak istiyorum. Yani, yargılanması gerekenlerin Tariş işçileri ve onların nezinde suçlanan Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkının değil, onları yargılayanların yargılanması gerektiğine inanıyorum.

Elbette ki tarihsel olarak er geç yargılanacaklardır. Ama bu yargılamaya Tariş olaylarından başlanması gerektiğini ve zamanının da geldiğini düşünüyorum. İşte bundan dolayı haksızlığa karşı olan ve insan sevgisini içinde duyan herkesin böylesi bir haksızlığa karşı suskun kalmasını istiyorum.

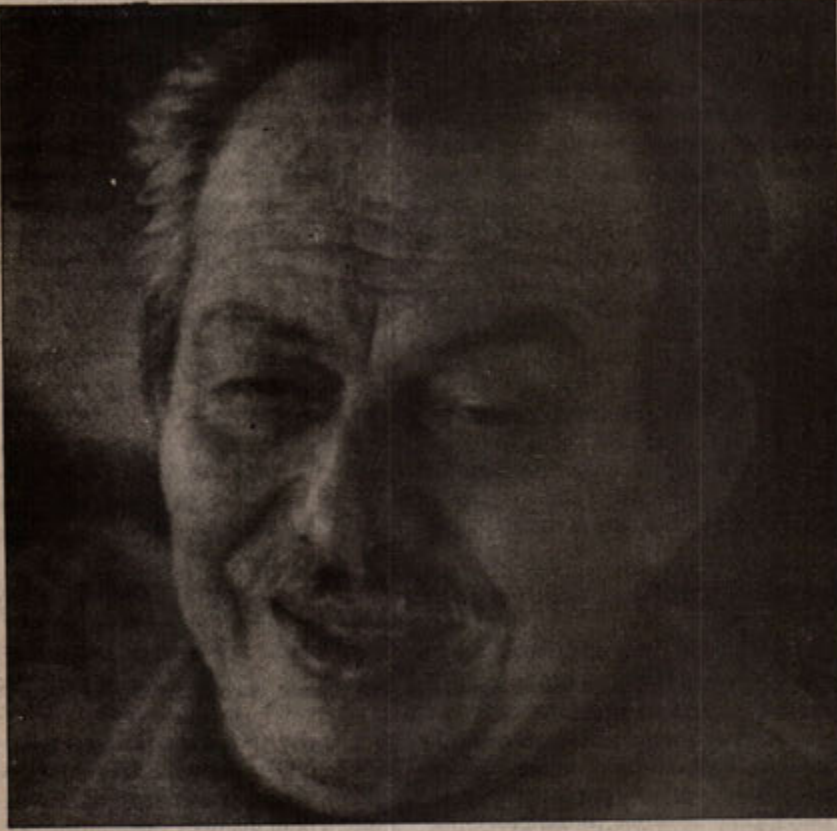
Burada bir parantez açmak istiyorum: Dikkat edilecek olursa, yargılayacak olan işçi sınıfı olacağı için, yargılama bir başlarsa, nerelere varacağını kestirebiliriz herhalde. Şimdi anlayabiliyor musun, bazı “demokrat” (!) çevrelerin neden suskun kaldığını... İşte bunları söylememiştim. Yine de tam olarak söylemediğimi burada belirtmek istiyorum...

SORU: Peki Hacay, bizim söyleşimize dair “son söz” anlamında söylemek istediğin bir şey var mı?

H.YILMAZ: Bu çalışmaya başlarken belirli çevrelerden destek göreceğime inanıyordum. Burada hep sine teşekkür etmek istiyorum.

SORU: Ben de söyleşimiz için sana teşekkür ediyorum Hacay. Çalışmalarında başarılar...

“PARLAYAN HER ŞEY ALTIN DEĞİLDİR”

Tonguç Güleç

“...Bir kişi bilimi (nedenli yanıt olursa olsun) bilimin kendinden değil de dışarıdan, yabancı dış ilgilerden kaynaklanan bir görüş açısına uydurmaya uğraştığı zaman, ben o kişiye aşağılık derim...”

Karl Marks

“Bir gün insanlar, dahası Marksizme düşman olanlar bile, yaşadıkları tarih diliminin Marx'ın analizine uygun olarak ilerlediğini farkedecekler.”

“Sayın Altan sizin için yeniden Marksizme dönüyor diyebilirler.” Güldü. “Bunu bilmeyen var mı?” diyerek ek-

ledi: “Marksizmden vazgeçmedim ki hiç.”

Evet, 2000'e Doğru dergisindeki röportajında böyle diyordu Çetin Altan.

Ama durum gerçekten böyle miydi? Yani Altan “yeniden Marksizme mi dönüyor”du? Ya da o, kendi deyimiyle “Marksizmden hiç vazgeçmeyen” bir kişi miydi? Röportajının içinde kullandığı ve 2000'e Doğru dergisinde de manşetleştirilen “Marksizm Hakkı” veya “Hayat Marksizmi Doğruluyor” gibi sözler ile röportajın bütünsellikli mantığı gerçekten uyum içinde miydi? Yoksa bu şatafatlı sözlerle gerilen perdenin altında Marksizm içti mi ediliyordu?..

İşte bütün bu ve benzeri soruların cevabını Marksizmden bir nebze de olsa

nasibini almış bir kişi, yanıtını sanırım rahatlıkla verecektir. 2000'e Doğru dergisinin Altan'a “Sizin için yeniden Marksizme dönüyor diyebilirler” şeklinde atıfta bulunmasına gelince; öyle bir hava yaratılıyor ki, sanki önceden Altan Marksist'ti, bir dönem bundan uzaklaştı ve bugün Marksizme geri dönüyor. Oysa Altan ne geçmişte Marksist'ti, ne de bugün Marksist'tir. Tersine Marksizmin düşmanı bir konumdadır. Sorun bir kişinin Marksizm üzerine bir şey söylemesi değildir. Önemli olan ne söylediği ve söylediğini hayata uygulayıp uygulamadığıdır.

Şu garipliğe bakın. Hem “kapitalizm ile sosyalizm arasında sistem olarak fark görmüyorum” diyeceksin, hem de Marksist olacaksın öyle mi? Pes doğrusu. Meğer şu ülkemizde ne kadar ucuzdan Marksist olunuyormuş da bizim habirimiz yokmuş. Ne garip; kaşla göz arasında Marksist'te olunuyormuş? Var mı öyle üç köfte yirmibeş? Hele bir de 2000'e Doğru dergisinin Bay Altan'ı manşetten Marksist ilan etmesi, doğrusu bi işin hafifliğine de diyecek yok!

Neyse biz bütün bunları bir yana bırakalım da şimdi Bay Altan'ın Marksizmin haklılığı üzerine söylediği şeyler üzerinde tek tek duralım.

Altan, diğer düşünürlere kıyasla insanların Marks'ta daha çok ilgilenmesini şöyle yorumluyor.

“Marksizm evreni, evrendeki değişimi, gelişimi, diyalektik materyalizm denilen tez, anti-tez, sentez formülasyonu ile ifade edilen çelişmeler yasasıyla açıklaması ve toplumu da evrenin, doğanın bir parçası olarak görmesinden geliyor bence.”

Altan burada diyalektik üzerine bir şeyler söylemeye çalışıyor ama ağızdan çıkan her kelimeyle hem bilgisinin yüzeyselliğini ortaya koyuyor, hem de bir o kadar da saçmalıyor.

Sebebine gelince:

Birincisi: Tez, anti-tez, sentez eşittir diyalektik demek değildir. Eğer Bay Altan, ben böyle söylemiyorum, diyalektik materyalizmden bunu kastediyorum diyorsa, o zaman “diyalektik materyalizm denilen tez, anti-tez, sentez” demek

de ne oluyor? Bu ifade tarzı, bu iki şeyi aynılaştırmıyor mu?

İkincisi: Yine Bay Altan tez, anti-tez ve sentez ile çelişme yasasını bir ve aynı göstererek sap ve samanı birbirine katmaktadır. Oysa diyalektik materyalizmin çelişki yasası denilince, Marksistlerin aklına hemen zıtların birliği yasa gelir. Çünkü bu yasa "yani karşıtların birliği yasası materyalist diyalektiğin temel yasasıdır."

Engels, "Hareketin kendisi bir çelişmedir" der. Ve çelişki "her türlü hayatın ve her türlü hareketin köküdür." Dünyadaki bütün şeyler sürekli bir hareket ve sürekli bir alt-üst oluş içindedir. Evrende hareket halindeki madde nin dışında hiçbir şey yoktur. İşte doğanın ve toplumun böylesine çeşitlilik gösteren gelişmelerini ancak diyalektik materyalizmin temel yasası olan zıtların birliğinden hareketle çözebiliriz. Bu konuda Lenin şöyle der:

"Diyalektik karşıtların birliği teorisi olarak tanımlanabilir kısaca. **Diyalektiğin çekirdeği bununla seçilip kavranacaktır.** Ama bu bir dizi açıklamayı ve geliştirmeyi gerekli kılar." (a.ç. YD)⁽¹⁾

Verdiğimiz alıttıdan da anlaşılacağı gibi, diyalektiğin çekirdeği, özü ancak ve ancak zıtların birliği ile kavranabilir. Demek ki bu yasa diyalektiğin asli özümüştü. Ve hatta diyalektik kısaca da olsa böyle tanımlanabilirdi.

Üçüncüsü ise: (ki önemli bir nokta bu) Bay Altan'ın iddiasının aksine Marksizm hiçbir zaman doğadaki ve toplumdaki gelişmeleri ve değişimleri tez, anti-tez ve sentez formülüyle açıklamamıştır. Hatta bunu aklından dahi geçirmemiştir. Bazen özel bir görüşünün bu şemaya uymasına rağmen bu böyledir.

Aslında Altan bu iddiasıyla Marksizmi önemli bir noktada iğdiş etmekte ve onu Hegelcilik derekesine indirmeye çalışmaktadır. Bunun böyle olduğunu bizlerden daha iyi kavrayacaksınız.

Peki öyleyse nedir bu yasa? Tez, anti-tez, sentez veya Hegel'in bu üçlüsünün diğer adları olan durum, karşıtlık, oluşum; ya da olumlama, yadsıma ve yadsımanın yadsıması biçiminde ifade edilen bu üçlüden ne anlaşılmalıdır. Şimdi kısaca bunun üzerinde duralım.

Her şeyden önce bu üçlü, Marks ya da Engels'in formüle ettikleri bir yasa; ya da diyalektiğin temel yasası değildir. Tersine bu yasa en tam ve kesin şeklini Hegel'de bulmuştur. Bu durumu Engels şöyle izah eder: "Yadsımanın yadsıması yasası kesinlikle ilk kez olarak Hegel tarafından formüle edilmiştir."

Felsefi yazında "üçlüler" ya da üç aşamalı gelişme yasası olarak bili-

nen bu yasya göre birinci aşama tez, ikinci aşama anti-tez, üçüncü aşama da sentezdir. Ya da daha değişik şekilde ifade edersek sırasıyla olumlama, yadsıma ve yadsımanın yadsımasıdır.

Hegel'de idealist biçimde salt düşünme yasası olarak işlev gören bu beylik yasası onda "tüm sistemin yapısı için temel yasadır." Her şeyi saf aklın hareketine bağlayan bu beylik yasasına göre, saf aklın hareketi "kendisine durum almaktan, kendisine karşı olmaktan, kendisini oluşturmaktan; kendisini tez, anti-tez, sentez olarak formüle etmekten; ya da gene kendisini olumlamaktan, kendisini yadsımdan, kendi yadsımasını yadsımdan ibarettir."⁽²⁾

Hegel'in bu üçlüsü, ya da üç aşamalı gelişim formülü nesnel dünyadaki gerçekliği yapay bir biçimde salt soyut hareketi idealistçe tanımlamaktan başka bir anlama gelmez. Öyle ki Hegel her gelişimi bu mutlak yöntemle çözer.

Peki Hegel'in mutlak yöntemi nedir? "Hareketin soyutlaması, hareketin soyutlaması nedir? Soyut durumda hareket. Soyut durumda hareket nedir? Hareketin saf mantıksal formülü ya da saf aklın hareketi. Saf aklın hareketi nelerden ibarettir? Kendisine durum almaktan, kendisine karşı olmaktan, kendisini oluşturmaktan. Kendisini tez, anti-tez, sentez olarak formüle etmekten; ya da gene kendisini olumlamaktan, kendisini yadsımdan, kendi yadsımasını yadsımdan ibarettir."⁽³⁾

Oysa biz biliyoruz ki Marks'ın yöntemi Hegel'ci yöntemden yalnızca farklı değil, onun tam karşıtıdır. Marks "Benim diyalektik yöntemim Hegel'den yalnızca farklı değil onun tam karşıtıdır da" derken, tam da "Hegel'in elinde diyalektiğin mistizmle bozulması" ve onun "insan beyninin yaşam süreci, yani düşünme süreci -Hegel bunu 'fikir' adı altında bağımsız bir özneye dönüştürür- gerçek dünyanın yaratıcısı ve mimarı olup, gerçek dünya yalnız fikrin dışsal ve görüngüsel" biçimdeki sistemini kastedmektedir. Ve Marks bunun ardından şu önemli yargısını ileri sürer. "Benim için ise tersine, fikir maddi dünyanın insan aklında yansımından başka bir şey değildir."

Demek ki Hegel de salt düşünme yasası olarak işlev gören ve tüm sistem için temel yasa olan bu beylik yasası Hegel'in kendi yasasıdır, diyalektiğin değil. Hegel bu noktada önemli bir yanlış içindedir. Ve onun bu konudaki en temel yanılışı da "bu düşünceleri doğa ve tarihten çıkarmayıp, bunları düşünce yansısı olarak doğa ve tarihe zorla yansıtması gerçeğinde yatar."

Marksizmi bu noktada iğdiş etmeye

çalışanlarla yeni karşılaşmıyoruz. Meşhur Dühring bu noktada ilk savaş açanlardandır. Yine Lenin döneminde Mihailovski öğretiyi bu noktada saldıranlardandır. Ama onların tümü de öğretimin özünü kavramadan yalnızca anlatım biçimine sarılıp Marksizmin temellerini dinamitlemeye çalıştılar. Altan da bu anti-Marksist anlayışın kötü bir kopyasıdır.

Halkın Dostları Kimlerdir adlı yapıtında bu konuda Mihailovski ile uzunca bir polemik yürüten Lenin şöyle der:

"Bu baylar öğretiyi karşı hiçbir temel sav getirmediklerinden, Marx'ın anlam biçimine sarılmışlar ve onun özünü böylece sarsacaklarını düşünerek teorinin kaynağına saldırmışlardır."⁽⁴⁾

Oysa;

"Marx'ın diyalektiğine saldıran Dühring'i yanıtlarken Engels, Marx'ın herhangi bir şeyi Hegel'ci üçlüler aracılığıyla 'tanıtlamayı' asla aklından geçirmediğini, Marx'ın yalnızca gerçek süreci incelediğini ve araştırdığını, onun tanıdığı tek teori ölçütünün bu teorinin gerçekliğe uygunluğu olduğunu söylüyor. Bazen özel bir toplumsal görüşünün gelişmesi Hegel'ci şemaya, yani tez, yadsıma, yadsımanın yadsıması şemasına uydursa bunda şaşılacak hiçbir şey yoktur. Çünkü bu doğada hiç de ender olan bir şey değildir."⁽⁵⁾

Demek ki durum böyleymiş Bay Altan. Marksizm hiç de iddia ettiği gibi evrendeki gelişimi ve değişimi tez, anti-tez ve sentez ile açıklamıyormuş. Marksizmin aksine bu düşünceleri tüm sisteminin temelini oluşturan ve her şeyi onunla açıklamaya çalışan Hegel'miş.

Engels, Dühring'le girdiği polemiklerinde "özel bir toplumsal görüşünün" bazen uygun düşüştüğü yadsımanın yadsınması anlayışı üzerinde durur ve çeşitli örnekler verir. İşte bunlardan biri. Şöyle der Engels:

"Bir arpa tanesi alalım. Böyle milyarlarca arpa tanesi öğütülür, pişirilir, sonra da tüketilir. Ama eğer böyle bir arpa tanesi kendisi için normal koşullar bulursa, eğer elverişli bir toprağa düşerse, ısı ve yaşlığın etkisi altında onda özgül bir dönüşüm olur, çimlenir; tane tane olarak yok olur, yadsınır, onun yerine ondan doğan bitki geçer; tanenin yadsınması. Ama bu bitkinin normal ömrü nedir? Büyür, gelişir, döl lenir ve sonunda yeni arpa taneleri verir ve bu taneler olgunlaşır olgunlaşmaz, sap solar, yadsınır. Bu yadsımanın yadsınmasının sonucu olarak, elimizde gene başlangıçtaki arpa tanesi, ama tek başına değil, sayısı on, yirmi, otuz kez artmış bir biçimde bulur."⁽⁶⁾

Lenin felsefe defterlerinde bu yasa

için görünürde eskiye dönüş der. Bunun sadece görünüşte böyle olduğu gerçeği iyi kavranmalıdır. Çünkü aslında bu gelişmenin kendisi "eski muhtevanın yerini daha üstün yeni bir muhtevanın almasına yol açar" şeylerin gelişme süreçlerinin tümü zıtların birliği kanunuyla açıklanabilir. Görünürdeki benzeşmeler yanılığa götürür insanı.

Şimdi de bir başka sorun üzerinde duralım.

Altan, "bir sınıfsal devrimin zorunluluğunun ortadan kalktığını", ama buna rağmen halen "Marksizmin eskime-diyini" söylüyor. Çünkü Altan'a göre "bir sınıfsal devrim'in zorunluluğunun ortadan kalkmasını Marksizmin eskime-siyle aynılaştırmak yanlıştır."

İşte size Altan'ın Marksizm anlayışı. Bay Altan'a göre toplumsal dönüşüm-lerin temelinde yatan devrim sorunu ve her devrimin en temel sorunu olan iktidar meselesi ve yine proletaryanın bütün sömürücü sınıflar üzerinde bir tahakküm gücü oluşturması gibi şeyler artık zorunlu değildir.

Böylesine ehilleştirilmeye çalışılan bir Marksizme kimsenin itiraz edeceğini pek sanmıyorum. Ve bu anlayışı savunanlar da kendilerine ne derse desinler anti-Marksist bir konumdadırlar. Sınıf bilinçli proletarya bu eski türküleri çok dinledi ve artık bu durum bir komediye döndü. Marksizmin en azlı düşmanları bile ona açtıkları saldırıya yerine onun içini boşaltmayı kendilerine daha uygun görmekte-dirler. Bu geçmişte olduğu gibi bugün de böyledir. Bütün revizyonistler, oportünistler ve Marksist kisvesine bürünmüş karşı devrimcilerin tümü boş bir çaba içindedir. Ve ellerindeki pahl silahlar kendilerini yok edecektir.

Her türden burjuva dünya görüşüyle kendi arasına kalın bir ayırım çizgisi çeken Marksizm, Altan'ın iddiasının aksine, devrim sorununu öğretisinin temel taşlarından biri olarak ortaya koyar. Çünkü Marksizm mevcut kurulu düzeni şurasından burasından yapılan müdahalelerle onarmaya çalışmaz. O, mevcut sömürü düzeninin bütün kurullarıyla alaşağı edilmesini savunur. İşte Altan da dahil olmak üzere bütün Marksizm düşmanlarını kahreden bu gerçektir.

Şunu hemen belirtelim ki, Marksistler bir devrimin zorunluluğundan bahsederlerken bunu insanların ölümünden zevk alan ve kan dökülmesinden hoşlanan kişiler olduklarından istemezler. Ama onlar Altan gibi burjuvaziye karşı iyimser bir hava içinde de değillerdir. Onlar bilirler ki saçından turnağına kadar silahlanmış olan ve en ufak bir ki-

pidanmayı bile silahla bastıran sömürücü sınıflar iktidarlarını uslu uslu terketmezler. Bundan dolayı da iktidar ancak bir devrim ile ele geçirilmek zorundadır.

Kaldı ki, sınıflar arasındaki mücadele sorunu ve yine devrim sorunu iradi değildir. Biz istesek de istemesek de, olsak da olmasak da bize rağmen bu olacaktır. Marks, kendisini sınıf mücadelesini yaratmakla suçlayanlara şöyle der: "Sınıf mücadelesini ben yaratmadım, o benden önce de vardı, ben ise bu mücadelenin proletarya diktatörlüğüne varacağına söyledim." Sınıflar arasındaki mücadelenin ve yine bir devrim sorununun objektif olgular olduğunu söylemek, subjektif ögenin bunda hiç rolünün olmadığı anlamına gelmez. Toplumsal dönüşümde bilinçli müdahalenin oynadığı rolü gözardı etmek bizi kendiliğindencilığe götürür.

Altan'ın "bir sınıfsal devrimin zorunluluğunun ortadan kalktığını" söylemesi şüphesiz ki bir sonuçtur. Altan bu sonuca havadan varmıyor. Onu bu sonuca iten şeyin ne olduğuna gelinece; her şeyden önce Altan gerek sistem olarak kapitalizme ve gerekse de sermaye sınıfına karşı alabildiğine iyimser bir hava içindedir. Ve bugün artık Altan sermaye sınıfını toplumsal gelişmenin önünde bir engel olarak görmüyor. Aksine onlar Altan'a göre gelişmenin motor gücüdür ve bugün artık devrimi de, Leninizmi de geçersiz kılan şey budur.

Bu bizim yorumumuz değil, Altan'ın düşünceleridir. İşte bu konuda röportaj-

da söyledikleri.

"Burjuvazinin teknolojinin önünü tıka-dığı dönemde bunu gidermek için sınıf kavgası gerektiği tezi doğrudur. Şimdi tıkanıklığın aşıldığı koşullarda sınıf kavgası önemini yitirdi" ve yine bunun ardından "Bugün Leninizmi geçersiz kılan şey, kapitalizme geçişi emperyalizmin ihraç ettiği bir dünyada yaşamamızdır."

Bu sözlerin başka bir anlama geldiğini iddia eden biri varsa, herhalde o kişinin anlayışı epeyce kıttır. Altan şimdi artık tıkanıklığın aşıldığını ve bundan dolayı da artık sınıf kavgasının önemini yitirdiğini söylüyor. Bütün bunları yapan kim? Tabii ki sermaye sınıfı. Ayrıca bugün Altan'a göre Leninist emperyalizm tahlili de geçersizdir. Çünkü her şeyden önce emperyalizm değişmiştir. Hatta bugün kapitalizme geçiş sorunu emperyalizm çözülüyor artık. İşte bundan dolayı da Leninizm geçersizdir.

Sermaye sınıfı Altan'ın benliğini öylesine cezbetmiş, öylesine büyülemiş ki, Altan onları her şeye kadir görmektedir. Hatta Altan'a göre dünyayı sınıfların ortadan kalkması yönünde döndüren de ve bu bağlamda Marksizmin doğruluğunu ispatlayan da sermaye sınıfıdır.

Bunun böyle olduğunu Altan'ın şu sözlerinde rahatlıkla görebiliriz.

"Burjuvazinin, teknolojinin önünü tıka-dığı dönemde bunu gidermek için sınıf kavgası gerektiği tezi doğrudur. Şimdi tıkanıklığın aşıldığı koşullarda sınıf kavgası önemini yitirdi, ama bu kez toplumun gelişimi Marksizmi bütünüyle doğruluyor. Dünya sınıfların ortadan kalkması yönünde dönüyor."

Evet Bay Altan, dünyanın sınıfların ve sınıfların olmadığı bir toplumsal gelişme aşamasına varacağına olan inancımız tamdır. Ama buraya varış hiç de senin bahsettiğin biçimde olmayacaktır. Senin düşüncelerin buraya varmayı engellen ve sermaye sınıfına ait olan düşüncelerdir.

Oysa Marksistler açısından sınıfların bir bütün olarak ortadan kaldırılmalarının çok derin tarihsel anlamı vardır ve bu iş öyle birkaç günün veya senenin işi de değildir. Sınıfları ortadan kaldırmak için her şeyden önce bütün sömürücüleri mülkiyetlerinden arındırmak yani mülküzleştirme gerekir. Ama bu bile tek başına yeterli değildir. Çünkü biz biliyoruz ki; "sınıfları tam olarak ortadan kaldırmak için sömürücüleri, toprak ağalarını ve kapitalistleri alt etmek yetmez, onların mülkiyet hakkını kaldırmak yetmez, ayrıca üretim araçlarının tüm özel mülkiyetini kaldırmak gerekir,

kol işçileri ile kafa işçileri arasındaki ayrımı olduğu gibi, kent ile kır arasındaki ayrımı da yok etmek gerekir. Bu çok uzun bir zaman ister. Bunu başarmak için üretici güçleri geliştirmekte ileri doğru dev bir adım atılmalıdır; küçük üretimin sayısız kalıntılarının (özellikle inatçı ve özellikle yenilmesi zor olan, çoğu kez pasif) direnişini alt etmek gerekir; bu kalıntılarla bağıntılı olarak büyük alışkanlık gücünü ve tutuculuğunu alt etmek gerekir.”⁽⁷⁾

Demek ki durum böyleymiş Bay Altan. Sınıflar ortadan kaldırmak için yukarıda sıralanan şeylerin gerçekleştirilmesi gerekiyormuş. Ve bütün bunlarda sermayenin hüküm sürdüğü koşullarda olamayacağına göre, senin bu noktada ileri sürdüğün şeyler boş bir aldatmacadan öte bir şey değildir.

Ayrıca Altan'a göre bugün artık dünyada emek ile sermaye arasındaki çelişki temel çelişki olma özelliğini de yitirmiştir. Çünkü artık günümüzde burjuvazi otomatizasyon ve robot teknolojisi sayesinde işçi-sınıfını üretimin dışına itmektedir ve bu gelişimin doğal bir sonucu olarak da işçi sınıfı artık tarihe karışacaktır. İşte Altan'ın sınıfların ortadan kalkmasından anladığı. Bu yolla işçi sınıfı tarihe, dünya sınıfların olmadığı bir aşamaya ve Marks da ölümsüzlüğe ulaşacak(!) ne kadar şahane bir teori değil mi?(!) Ama iş burada bitse gene iyi. Altan bu anlayışla öyle ilginç bir pozisyona düşüyor ki, en azgın bir sermayedarın bile söylemeye cesaret edemediği bir şeyi gayet cürretkâr bir şekilde söylüyor. Altan'a göre “İşsizlik o kadar kötü değil”, hatta “İşsizliğin artması aslında insanların mutluluğa gittiğini gösterir. Marksizmin hedeflerinden biri de, ameli çalışma süresini kısaltmak değil mi?”

Sermaye sınıfı Altan'ı bu üstün hizmetlerinden dolayı ne kadar kutlasa azdır. Ülkemizin gözde ‘Marksistlerin’ böyle açıklamalarda bulunmalarını onları bayağı mutlu ediyor olmalı. Onlar mutlu olmaya mutlu da bizim Bay Altan bayağı mutsuz durumda. Çünkü henüz daha bir türlü işsiz olmayı beceremedi. O henüz daha kötü olan şeyi yapıyor, yani halen çalışıyor. Ama bütün bunların ne gereği var Bay Altan. Sendeki mutluluğa yönelmek için işsizler ordusuna katılana. Ayrıca sen seçkin bir ‘Marksist’ olarak bu davranışınla, yani çalışmakla mutluluğa giden yolu tıkadığının farkında değil misin?

İnsani bayağı güldürürsün Bay Altan. Galiba sen hayatında hiç işsiz kalmadın ve ayrıca açlığın da ne demek olduğunu bilmiyorsun. Evet Marksizm in-

sanların çalışma sürelerini mümkün olduğunca kısaltmak ister ve hatta' o, çalışmanın zorunluluktan çıkıp bir zevk haline geldiği ve herkesin yeteneği ölçüsünde çalışıp ihtiyacı oranında aldığı bir düzenden yanadır. Bütün zenginliklerin gürül gürül fışkırdığı insanlığın altın çağı tam da burasıdır. Ama buraya ne yazık ki senin dediğin yöntemlerle varılamaz Bay Altan. Hele insanların hiç çalışmadan bu altın çağı yaşayacaklarını düşünmek çok daha saçmadır. Çünkü bir toplum nasıl ki tüketim sorununu ortadan kaldıramazsa, üretim sorununu da ortadan kaldıramaz. İnsanlar kendi kendilerini yeniden üretebilmek, yani yaşamlarını devam ettirebilmek için bir şeyler tüketmek zorundadırlar. Ama unutmayalım ki bunun yapılabilmesi için de her şeyden önce ortada tüketilecek bir şeylerin olması gerekir. Yani önce bir şeylerin üretilmesi lazımdır.

Marks, insanlar siyasetle uğraşmadan çok önce üretim sorunuyla uğraşmışlardır. Çünkü insanlara siyasetten önce bu gereklidir. Bu günümüzde de böyledir. Açlık çeken bir insan önce bunu gidermenin yollarını arayacaktır. Ondan sonra diğer faaliyetlere yönelecektir. Marksizm çalışma süresini kısaltmayı amaçlarken, bunu insanları işsiz bırakma pahasına yapmaz. Tersine eski toplumdaki devraldığı işsizlik sorununa bir çözüm getirir. Sosyalist bir ülkede (bugünkü sözde sosyalist olan ülkeleri kasdetmiyorum) işsizlik sorunu yoktur. Çalışma süresinin kısaltılması meselesine gelince de bundan amaç, insanların zamanlarının geri kalan bölümünde kendilerini sosyal, kültürel, sportif vb. faaliyetlerle daha fazla geliştirebilmeleridir.

Şu otomatizasyon ve robot teknolojisiyle işçi sınıfının tarihe gömüldüğü tezine gelince bu da yeni bir şey değil. Andre Gorz'un proletaryaya elveda etmesinin kötü bir kopyası bu. Ama Gorz bu konuda soruna daha samimi yaklaşıyor. O, proletaryanın bugün artık proletarya olmaktan çıktığını, otomatizasyon sayesinde bunun mümkün olduğunu, bu anlamda artık, proletarya ile burjuvazi arasındaki bir çelişkiden ve bir sosyal devrimden bahsetmenin anlamsız olduğunu ve Marksizmin de artık geçerliliğini yitirdiğini söylemektedir. Gorz'a göre “Marksizm buhranda, çünkü işçi sınıfı buhranda.”

Altan ise aynı şeyleri söylemesine rağmen sonuçta hayatın Marksizmi doğruladığını ve içinde yaşadığımız “tarih diliminin Marks'ın analizine uygun olarak ilerlediğini” söylemektedir.

Gerek açıktan, gerekse de üstü kapalı bir biçimde söylensin, bu iki düşün-

cenin ortak olan bir özelliği var ki o da Marksizm düşmanlığıdır.

Kaldı ki bu konudaki tartışma yeni değildir. Marks ve Engels kendi dönemlerinde makina ve onun girdiği yerlerde yarattığı sonuçlar üzerinde birçok burjuva iktisatçısı ile tartışmaya giriyor ve şöyle diyor.

“**Makina**, usta işçilerin yerine düz işçileri, erkeklerin yerine kadınları, erginlerin yerine çocukları koyarak çok daha geniş bir ölçekte aynı sonuçları getirir. Makinaların yeni uygulandıkları yerlerde el işçilerini yığın yığın sokaklara dökerek ve makinaların geliştirdikleri, yetkinleştirdikleri ve yerlerine daha üretken makinaların konduğu yerlerde ise işçileri daha küçük yığınlar halinde işlerinden ederek, aynı sonuçları yaratır.”⁽⁸⁾

Üretkenlikte oynadığı sonuç ne olursa olsun, gerek ilkel bir makina gerekse de günümüzün modern makinaları olsun, demek ki bunlar “yeni uygulandıkları yerlerde işçileri yığınlar halinde sokaklara” döküyormuş. Tabii ki bunda suçlu olan makina değil sistemin kendisidir.

Ama, Marks ve Engels hiçbir zaman makinaların bu fonksiyonunun sonucunda işçi sınıfının ortadan kalkacağını söylemedi. Aksine onlar bu anlayışta olanlara karşı şöyle dediler:

“Makina yüzünden tüm üretici işçiler sınıfı ortadan kalkacak olsaydı, üretici emek olmadıkça sermaye olmaktan çıkan sermaye için bu ne korkunç bir şey olurdu.”⁽⁹⁾

İşte Marksizmin bu konudaki anlayışı budur Bay Altan. İşçi sınıfını sermayenin eliyle mezara yollamaya çalışırken özünde Marksizmi mezara yollamak istiyorsun, ama ne kadar beyhude bir çaba içinde olduğun açık. İnsan bir kere sapmayadursun. Senin felsefi olarak içine girdiğin çıkmaz, hangi dala el atıyorsan onu elinde bırakıyor. Ama bütün bunlara rağmen halen daha kendini, Marksist ilan edecek ya da ettireceksen bravo sana. Ama şunu da unatma ki, ülkemizin sosyalist hareketinin sen ve senin gibi ‘Marksistlere’ ihtiyacı yoktur. Belki sana çok acı gelecek ama, biz devrimi hâlâ seviyoruz Bay Altan.

DİPNOTLAR

(1) Lenin, Felsefe Defterleri, sf: 181

(2) Marks, Felsefenin Sefaleti, sf: 115

(3) Marks, Felsefenin Sefaleti, sf: 115

(4) Lenin, Halkın Dostları Kimlerdir, sf: 42

(5) Lenin, Halkın Dostları Kimlerdir, sf: 42

(6) Engels, Anti-Dühring, sf: 233

(7) Lenin, Burj. Demokrasisi ve Prolet. Dik, sf: 182-183

(8) Marks-Engels, Seçme Yapıtlar I, sf: 209

(9) Marks-Engels, Seçme Yapıtlar I, sf: 210

SAVUNMADAN CEZA ALANLAR

12 Eylül'le birlikte ceza ve tutuklevlerine doldurulan onbinlerce insan ağır baskılarla fiziki olarak yok edilmeye çalışılırken, mahkeme ve savcılık tarafından yöneltilen ağır itham ve suçlamalara gereken cevabı vermelerine olanak tanınmıyordu. Değil gözaltına alınmaları, aranır duruma düşmeleri bile suçlu olmasına yetmişti. Cezaevlerinde ağır fiziki baskı ve işkenceye tabi tutularak teslim alınmaya çalışılan insanlar, mahkeme karşısında da konuşturulmuyor, ya da konuştuklarında ağır hapis cezaları verilerek susturulmaya, ideolojik olarak teslim alınmaya çalışılıyorlardı.

İstanbul cezaevlerindeki (Metris, Sağmalcılar, Sultanahmet) tutuklular değişik baskı ve uygulamalara maruz bırakıldılar. Tutuklulara TTE uygulaması dayatılıyor, buna uymayanları zorla don-kilot mahkemeye götürülüyorlardı. Mahkemeler işe sanıkların "uygunsuz vaziyet"te olduklarını söyleyerek onları dışarı atıyordu. Binlerce insan sorgu ve savunmasını mahkemede yapmadan ceza alıyordu. Sorgu ve savunmayı yazılı veya sözlü olarak yapmayı başaran birçok insana savunma yaparken suç işledikleri gerekçesiyle ceza veriliyordu. Amaç cezaevlerinde teslim alamadıkları devrimcileri mahkemelerde susturmak, ideolojik saldırılar karşısında sessiz kalmalarını sağlamaktı. Ama buna rağmen yüzlerce insan inançlarını mahkemede haykırıyordu.

Murat KUSEYRİ, Mehmet ÖRNEK, Akucan KORKMAZ, Şükrü KAYGUSUZ, C.AKKAŞ ve Mustafa YAVUZ İstanbul cezaevlerinde kalıp yaptıkları savunmada, ceza alan yüzlerce insanın birkaçıydı. Ve bundan çoğu esas cezalarını yatıktıkları halde tahliye edilmiyor, savunmadan aldıkları cezalar için Çanakkale Cezaevi'nde tutuluyorlardı.

Murat KUSEYRİ:

TDKP (İstanbul) davasından yargılanırken, yaptığı savunmadan dolayı hakkında ayrıca dava açıldı. As-

keri Savcılık tarafından hazırlanan iddianamede; komünist ve bölücü olduğu, çeşitli toplantı ve mitinglere katıldığı iddia ediliyordu. Yaptığı savunmada bu iddiaları cevaplandırırken komünistlik iddiasını kabul ediyor, ancak bölücülük suçlamasına karşı çıkıyordu. Suçlamaların tersine Türk ve Kürt ulusların, ezilen ulusların, birliğinden, birlikte mücadelesinden yana olduğunu vurgulayarak, esas bölücülüğün hakim sınıflar ve onların uşakları tarafından yapıldığını belirtiyor. Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkından yana olduğunu söylüyordu.

Yaptığı bu savunmada suç unsuru olduğu iddia edilerek hakkında ayrı bir dava açılıyor ve ikinci kez tutuklanıyordu. Davası, savunma yaptığı 13.6.1983 tarihinden sadece 3 ay sonra sonuçlandırılarak 28.9.1983 tarihinde 9 yıl 4 ay hapis cezasına çarptırılıyordu. Sanığın, TDKP'nin görüşlerini açıkladığı ve bundan ötürü kendisine ceza verilemeyeceği şeklindeki savunmasına mahkeme tarafından itibar edilmiyor, savunma sınırlarını aştığı ve bu nedenle cezalandırıldığı iddia ediliyordu.

Mahkeme 3 ayrı suçtan ve davadan; MGK'nın manevi şahsiyetini alenen tahkir ve tezyif etmek, (TCK'nın 159/1. maddesi) Bölücülük propagandası yapmak (TCK'nın 142/3. maddesi), Ulusal birlik ve bütünlük ve milli duyguları zayıflatmak, halkı kin ve düşmanlığa teşvik etmek (TCK'nın 312. maddesi) suçlarından sanığın savunmasında suç işlediğini belirterek ceza veriyordu. İşin ilginç yanı, M.KUSEYRİ bölücü olmadığını ve bu suçlamayı reddettiğini açıklarken, bölücülük yaptığı iddiasıyla cezalandırılıyordu. Verilen 9 yıl 4 aylık ceza Yargıtay tarafından usulden bozuluyor, ikinci kez yapılan yargılanmasında bu kez de komünizm propagandası (TCK'nın 142/1. maddesi) iddiasıyla cezalandırılıyordu. Askeri Yargıtay 2. Dairesi'nin kararına göre M.KUSEYRİ savunmasında komünizm propagandası yapmıştı, bu nedenle mahkemenin verdiği ceza 30

Mayıs 1984 günü onaylanarak kesinleşiyordu. Sanığa esas davası devam eder ve daha sonuçlanmamışken yaptığı savunmadan ötürü 6 yıl 8 ay ceza verilmişti. Esas davası ise 27.10.1984 günü sonuçlanıyor, TCK'nın 141/5 maddesine göre (gizli örgüt üyesi olduğu gerekçesiyle) 6 yıl 8 ay ceza veriliyordu. Dava sonuçlandığında 6 yıl 8 ay ceza alan tüm tutuklular serbest bırakılırken, yaptığı savunmadan ceza verildiği için M.KUSEYRİ tahliye edilmiyordu. M.KUSEYRİ'nin cezası Yargıtay 2. Dairesi tarafından komünizm propagandası yaptığı (TCK'nın 142/1. maddesi) gerekçesiyle 30 Mayıs 1984 tarihinde onaylanmıştı. Oysa, Garbis ALTINOĞLU'nun aynı mahkemeden aldığı ceza Yargıtay Genel Kurulu tarafından bozulmuş, örgüt üyesi sanıklara örgütlerinin görüşlerini açıklamalarından dolayı TCK'nın 142/1. - 142/3 ve 312. maddelerinden ceza verilemeyeceği belirtilmişti. M.KUSEYRİ'nin cezası Yargıtay 2. Dairesi tarafından 30.4.1984 günü **oybirliği** ile onaylanırken, G.ALTINOĞLU'nun cezası 15.6.1984 günü yine **oybirliği** ile bozulmuştur. 15 gün önce, örgüt savunması yapılması sırasında komünizm propagandası yapmaktan verilen cezayı onaylayan Askeri Yargıtay 2. Dairesi'nin 3 üyesi 15 gün sonra bu tür durumlarda ceza veremeyeceğini belirten Askeri Yargıtay Genel Kurulu kararının altına imza atmışlar ve aksi yönde görüş belirtmişlerdir.

M.KUSEYRİ'nin aldığı örgüt cezası Mayıs 1985 tarihinde bitti. O tarihten bu yana, savunmasından aldığı cezayı yatıyor.

Mehmet ÖRNEK:

Hakkında İst. SYNT. Ask. Mahkemelerinde açılan davada TKP/ML HAREKETİ üyesi olmaktan yargılanıyordu. Henüz sorgu dahi vermeden dosyası başka bir bölgede açılan dava ile birleştiriliyordu. Mahkeme devam ederken bütün ısrarlara rağmen M.ÖRNEK

SAVUNMADAN CEZA ALANLAR

bizzat davasının görüldüğü mahkemeye götürülmüyor, İstanbul'da tutuluyordu. M.ÖRNEK'in Mahkeme Başkanlığı'na yazdığı dilekçeye 18.8.1983 günü cezaevi görevlilerince el konuyor, bu dilekçeyi yazdığı için TCK'nın 142/3-4 ve 159/1 maddelerinden 42 ay ceza alıyordu. M.ÖRNEK verilen cezaya itiraz ediyor, ancak itiraz dilekçesi cezaevi yönetimi tarafından Yargıtaya gönderilmediği için cezası kesinleşiyordu. M.ÖRNEK daha sonra, dilekçede iddia edilen görüşlerden yargılanmanın devam ettiğini, taşıdığı sorumlulukla yaşama ve kendisine yönelik saldırılara müdahalesinin doğal hakkı olduğunu, dilekçesinin bizzat kendisi tarafından mahkemeye verildiğini... TCK'nın 79. maddesine göre işlenen bir fiilden birçok maddeden ceza gerektirse bile, en fazla cezayı gerektiren maddeye göre ceza verileceği, oysa kendisine üç ayrı maddeden ceza verildiğini, yi-

ne 80. maddenin ihlal edilip aynı yerde TCK'nın 159/1. maddesinin üç kez uygulandığını... Temyiz hakkını kullanmasına rağmen "itiraz etmedi" kaydıyla işlem yapılmadığını vs. gerekçelerle yaptığı başvurulardan sonuç alamamıştır. Milli Savunma Bakanlığı'nda cezayı 5 Haziran 1987 gün ve 31-26-1987 Şube 3 cevabi yazısıyla yerinde görüyordu.

Bu dilekçeden aldığı ceza kesinleştiğinde M.ÖRNEK'in ana davadan yargılanması devam ediyordu. M.ÖRNEK dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesine neden olan itihamlardan beraat ederken Adana SYNT Komutanlığı 1 Nolu Ask. Mahkemesi'nin 20.7.1984 gün 1983/163 esas nolu gerekçeli hükmünde 168/2'den 10 yıl ceza verirken yukarıda sözü edilen dilekçesi ve mahkemedeki tavırları örgüt üyesi olduğuna delil gösteriliyordu. M.Örnek'in ana davadan aldığı 10

yıl cezası bitti. Şu anda diğer cezayı yatıyor.

Akucan KORKMAZ ve Şükrü KAYGUSUZ:

İstanbul SYNT Komutanlığı 3 Nolu Askeri Mahkemesi'nde TKP/ML HAREKETİ üyesi olmak savıyla yargılanıyorlarken verdikleri yazılı sorgu ve savunmalarında bakiş açıları ve mevcut görüşleriyle neden devrimci olduklarını toplumun yapısını, gerçek suçluların kimler olduğunu, kendilerinin suçlu olmadıklarını, yaptıklarının geleceğin toplumu için mücadele olduğunu dile getirdikleri ve kendilerini savundukları için TCK'nın 159/1. maddelerinden 14 ile 34 ay ceza alıyorlardı.

Mustafa YAVUZ:

Kurtuluş örgütüne üye olduğu savıyla yargılanırken yaptığı savunmada suç unsuru olduğu ileri sürülerek hakkında dava açıldı. TCK'nın 159/1. maddesi iki kez uygulanarak toplam 2 yıl 8 ay ceza verildi. İşkenceciler hakkında suç duyurusu yapılması için verdiği dilekçede suç unsuru olduğu iddia edildi ve bir dava daha açıldı. M.YAVUZ, TCK'nın 159/1. maddesine göre bu kez de 4 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bu cezayı temyiz etmesine rağmen temyiz dilekçesi cezaevi yönetimince engellendiği için itirazı Yargıtay tarafından reddedildi ve cezası kesinleşti.

Mustafa Yavuz; ana davasından 13 yıl 4 ay (168/1) ceza aldı. Oysa savunma ve dilekçelerden aldığı cezaların toplamı 6 yıl 8 ayı buluyordu. M.Yavuz, Eylül-1987'de cezasını bitirdi ama kendini savunduğu için verilen cezalardan ötürü tahliye olamayacak.

Cihan AKKAŞ:

Kurtuluş örgütü üyesi iddiasıyla yargılanırken yaptığı savunmadan dolayı hakkında dava açıldı. Ve TCK'nın 159/1. maddesi uyarınca 1 yıl 4 ay ceza verildi.

Savunmaları nedeniyle cezaya çarptırılan Çanakkale Cezaevi Hükümlüleri: (Soldan sağa) Ayaktakiler: Cihan Akkaş, Şükrü Kaygusuz, Mustafa Yavuz. Oturanlar: Mehmet Örnek, Murat Kuseyri, Akucan Korkmaz.

SAVUNMADAN CEZA ALANLAR

Sayın YENİ DEMOKRASİ Dergisi

Bizler TKP/ML TIKKO III adıyla açılan davada Yargılanmaktayız. Ortalama üç yıllık bir tutukluluk süresinden sonra 12.12.1984 tarihinde açılan mahkeme bugün savunma aşamasındadır.

Bu aşamaya gelene kadar geçtiğimiz evrelerdeki anti-demokratik ve gayri-hukuki uygulamalar üzerinde durmaktan ziyade, özellikle, savcının geçtiğimiz günlerde verdiği mütalaa üzerinde durmak istiyoruz. Siz(ler)e bu mektubu yazmamızın nedeni de budur.

Bilindiği gibi 12 Eylül sürecindeki yargılamalarda savcılar, Poliste işkenceyle ve çoğu okumaksızın imzalanan ifadelere dayanarak iddianameler hazırlamış, soruşturma safhasında aynı ifadelere dayanarak görüş belirtmiş ve yine mütalaalarını da aynı ifadelere dayandırarak hazırlamışlardır. Sanıklarla ve eylemleriyle ilgili yazılanlar -genelde-iddianamede ne ise mütalaa da o olmuştur. Hatta daha da vahimi buna dayanarak karar veren mahkeme heyetlerinin hazırladıkları "gerekçeli karar"ları da bunların birer özeti olmuştur. Belgeler incelendiğinde sözlerimizin doğruluğu anlaşılacaktır... Bizim davamızda da öz olarak böyle olmuştur. Hatta davaya bakan Askeri savcı (Deniz Hakim Bnb.) Erdoğan Savaşeri, diğer bazı davalardaki savcıların yaptıkları gibi mütalaa da, gelişmeleri baştan beri özetlememiş, sanık ve tanıkların polis ifadeleri ve oradaki diğer tanıklar, savcılık, tutuklama hakimliği ve açık duruşmadaki ifadelerini özetleyerek varılan aralarındaki çelişkileri yorumlayarak değerlendirmeye

ve istemini belirtme yolunu seçmemiş, davanın bir an önce bitmesi amacıyla aceleye getirip baştan savma bir yaklaşımla; "sanık şu şu eylemleri yapmış, faaliyetleri yürütmüştür. Fiilinin TCK'nın 146/1. maddesi kapsamında bulunduğu polis, savcılık, tutuklama hakimliği, duruşma tutanakları ve dosya münderecatı ile sübuta ermiştir" şeklinde değerlendirerek 36 kişiye idam ve onlarcasına da ağır cezalar talep etmiştir. Denilebilir ki, mahkeme heyeti savcının isteğine uymak zorunda değildir. Gerçekten yasal olarak öyledir de. Fakat somut bir gerçek varsa, o da bunun tam tersi olduğu, heyetlerin, savcıların taleplerine uydularındır. Ancak buradaki amacımız esas olarak devamız savcısının mütalaaasındaki anlayışları olduğundan konuya geçiyoruz.

Savcı; "Türk Ceza yargılamasında da uygar devletlerin hukuk sistemi paralelinde "vicdani kanıt sistemi" kabul edilmiştir" diyor. Ve bunun, "herşeyin kanıt olabileceği" "hakimin, kendisine sunulan 'kanıt'lardan hangisine güvendiğini serbestçe taktir yetkisine sahip olduğu" anlamına geldiğini belirtiyor.

"Vicdani kanıt sistemi"nin "uygar devletler"de hukuk sistemi olarak benimseyip benimsemediği tartışmasına burada girmeyeceğiz. Ancak belirtmek gerekir ki, bu sistemde hiçbir somut maddi yanıt olmadan insanların en ağır cezalara çarptırılmaları olağandır ve zaten bugün ülkemizde de öyledir. Savcı da bu sistemde öyledir. "şiddete dayalı bir yaklaşım"ın alınması gerektiğini savunu-

Mütalaaadan birkaç alıntı:

"Şiddete dayalı dahi olsa (italik savcıya ait) oluşa uygun düştüğü ve yan delillerle desteklendiği ahvalde hukuki bir değer ifade etmesi gerekir. Cebre dayalı ikrara da itibar edilmesi vicdani delil sisteminin bir gereği bulunmaktadır.

"Polis tarafından yapılan sorgudaki ikrar da bir delil sayıldığına ve dosyadaki delillerle duruşmadan edineceği kaniya göre sonuca varacak olan hakimin dosyada bulunan bu delili de değerlendirmesi ve gerçeği ifade ettiği kanısına vardığı takdirde hükme dayanak yapması da "vicdani delil sisteminin" tanıtıldığı bir yetkidir.

"Genelleştirmek mümkün olmakla birlikte polisin bu görevleri (ifade almayı bn.) yerine getirirken aşırılığa kaçtığı da bir gerçektir."

"İkrarın elde edilmesinde işkence yapıldığı veya başka türlü hileli yollara başvurulduğu gerçekleşse dahi bu tür davranışlar görevlilerin sorumluluğunu gerektirir, ayrı bir keyfiyet olacağından eğer ikrar başka yan deliller ve maddi olaylar ile (somut maddi kanıt olsa gerek bn.) teyit ediliyorsa bunun değerlendirilip hükme dayanak yapılmasında hukuki bir sakınca bulunmadığı..."

Türkiye'de işkencenin bir devlet politikası olarak uygulandığını genişçe belirtmeyi gerekli görmüyoruz.

Yaptığımız aktarmalardan da anlaşıldığı gibi savcı, işkence altında alınan ifadelerin hükme dayanak yapılabileceğini açık bir dille savunmakta ve daha önemlisi bu tavrıyla, bir insanlık suçu olduğu genel kabul gören işkence olayını meşru görmektedir. "Bu davranışlar görevlilerin sorumluluğunu gerektirir" demesi bu çabasının vahşi yüzünü gizleyemez. Türkiye'de yüzbinlerce insan işkence gördüğü halde, sadece işkenceyle öldürülenlerin bazılarıyla ilgili soruşturma açıldığı, bunlardan da sadece bir kaçına kamuoyunu aldatmak için göstermelik cezalar verildiği bilinen gerçeklerdir.

SAVUNMADAN CEZA ALANLAR

Diğer yandan savcının, işkence altında alınan ikrarların delil olması için yan delillerle desteklenmesi halinde hükme dayanak yapılacağı görüşü de aynı vahşiliği gizlemenin bir çabasıdır. Çünkü savcı, hiçbir yan delil, somut maddi bir kanıt ve teşhis vb. şeyler yokken salt kişinin polisteki ikrarına dayanarak; yine kişinin hem kendi ikrarı, hem de somut maddi kanıtlar olmadığı halde sadece bir başka kişinin verdiği ifadeye (suç atmaya) dayanarak birçok arkadaş hakkında idam cezalarını talep etmektedir.

Belirtmek gerekir ki, somut maddi kanıtlar varsa zaten sanığın ifadesinin delil olup olmayacağını tartışmaya da gerek kalmayacak, buna ihtiyacı doğmayacaktır. İşte tam da bunlar olmadığından savcı, işkence altında alınan ifadelerin delil sayılıp-sayılmayacağını tartışıp, sayılması gerektiğini iddia ediyor.

Savcı öyle zorlamalara giriyor ki, bizzat duruşma tutanaklarında tanıklar tarafından teşhis edilmediği belirtilirken, savcı, sanığın teşhis edildiğinden söz etmekte ve bu teşhisi(!) istediği cezaya dayanak olarak göstermektedir... Daha vahimi, mahkemeler de aynı anlayışla rahatlıkla cezalar vermektedirler. Bu ülkemiz adına utanç verici bir durumdur. İşkence, baskı ve keyfi uygulamalara, yani haksızlıklara sessiz kalınması aynı zamanda sorumluluğuna da ortak olunması anlamına gelmektedir. Sorun bu bilinçle kavranmalıdır. Başta devrimci-demokrat güçler olmak üzere tüm dürüst insanlar bu uygulamalara karşı çıkmalı, teşhir etmeli ve bu insanlık düşmanı anlayış ve uygulamaların son bulması için çaba göstermelidir. Dileğimiz bu çabada sizlerin de payının olmasıdır. Bugün hâlâ işkence cüretkar bir tarzda yapılıyor ve savunulabiliyorsa insanlarımız bunun üzerinde daha bir hassasiyetle durmalıdır. Kamuoyununun baskısı karşısında işkenceciler ve yandaşlarının bazen gerilemesi ya da öyle gözükmesi bizimiz aldatmamalıdır.

Savcı mütalaasında, "*birden fazla gasp eylemini gerçekleştirenlerin TCK'nın 146/1 maddesi kapsamına alınmasını*" savunmaktadır. Daha

2-3 ay önce "*birden fazla gasp eylemiyle*" suçlanan arkadaşların durumlarını TCK'nın 146/3. maddesi kapsamında değerlendirerek tahliyelerini isteyen -ki, bugüne kadar bütün diğer davalarda da böyle olmuştur- savcı, Yargıtay'ın son çıkan bir daire kararına dayanarak bu isteminden hemen ertesi duruşmada vazgeçmiştir. Bugün ise o arkadaşların da idamla cezalandırılmalarını istemektedir. İnce hukuki tartışmalar bir tarafa, bugüne kadar uygulanagelen bir olgunun Yargıtay'ın bir dairesinin farklı yorumuyla birlikte savcının hemen görüş ve değerlendirmesini değiştirmesi ilginç bir olaydır. İki duruşma arasında böyle bir değişiklik olmuştur. Oysa olayın değerlendirilmesini yaparken Yargıtay'ın bir dairesinin yorumuna bakarak değil de, bugüne kadar olan uygulamaya bakarak bir önceki duruşmada yaptığı gibi hareket edebilirdi.

Burada vurgulamak istediğimiz, savcının her türlü yolu, olanakları kullanarak salt bizim ağır cezalara çarptırılmamız amacıyla hareket ettiğine dikkati çekmektir... Aynı şeyi mahkeme heyeti içinde belirtmeden geçemeyeceğiz. Yargılama boyunca olan olaylar bunun kanıtıdır. Bu, dava dosyasında ve duruşma tutanaklarındaki belgelerle sabittir.

Diğer yandan önümüzdeki günlerde sıkıyönetim mahkemelerinin kaldırılıp, görülmekte olan davaların sivil yargıya devredileceği kamuoyunda tartışılmaktadır. Bazı yetkililerin bu yöndeki beyanları da bu ihtimali güçlendirmektedir. Böylelikle, olmayan sıkıyönetimin dayanaksız ve gayri hukuki olarak varlığını sürdüren mahkemeleri de kaldırılacaktır. İhtimalin küçük olması dahi süren yargılamaların durmasını gerektirmektedir. Durum böyleyken, bizim davamız alelacele bitirmek istenmektedir. Savcı üstünkörü bir şekilde mütalaasını hazırlamış, heyet de hemen savunma için gün belirlemiştir -ki yazılı savunmalarımızı okutacakları, sözlü olarak konuşmalarımızı dinleyip tutanağa geçecekleri de şüphelidir. Çünkü bugüne kadar olan uygulamaları bunun tam tersi olmuştur. Bizlere söz

hakkı verilmemiş, açıklama ve anlatımlarımız dinlenmemiştir. Sadece sorulan soruları "evet-hayır" ya da "yaptım-yapmadım" diye yanıtlama, bir de gerçeklerini belirtmeye dahi izin verilmeden, "tahliyemi talep ediyorum" diye konuşma izni verilmiştir. "Yedi yıldır tutukluyum. Aleyhimde bir delil olmadığı halde, devrimci düşünceleri savduğum için kasıtlı olarak tutukluğum devam ettirilmektedir. Bu politik bir tavidir, hukuki değildir. Politik olarak cezalandırma tavrından vazgeçilmelidir. O nedenle tahliyemi talep ediyorum. Tutukluğum cezaya dönüşmüştür" vb. şekilde bir konuşma o kişinin duruşmadan atılmasına gerekçesi olmakta, bu durum iki kez tekrarlandığında ise o kişilerin bir daha hiç duruşmaya alınmaması kararı verilmektedir. Davamızda bu durumda olan ve dolayısıyla savunmalarını (ki bu en doğal hakkı) yapacak olanakları olmayan 6-7 arkadaş vardır.

Yukarıda kısaca özetlediğimiz olaylar, duruşma tutanakları ile defalarca toplu ve kişisel olarak verdiğimiz dilekçeler incelendiğinde açıkça görülecektir. Bizlerin çeşitli biçimlerde gösterdiği tepkiler mahkeme heyetini haksızlık yapma, keyfi ve kasıtlı davranma noktasında bir adım geriletmemiştir.

Gelinen noktada, sıkıyönetim yargılamalarının durdurulup sivil yargıya devretme işlemlerinin hazırlıklarının yapılması gerekir. Yapılacak olan düzenlemenin kendi iç mantığı bunu gerektirir. Oysa bizim davamız kasıtlı bir yaklaşımla alelacele ve üstünkörü bitirilmek istenmektedir.

12 Eylül rejiminin yargılamalarının tipik bir örneğini teşkil eden davamızda, aynı uygulamalar bugün de sürdürülmektedir. Ciddiyetten uzak mütalaa ve mahkemeyi alelacele bitirme çabası da bunun bir devamıdır. Buna karşı çıkmak tüm ilerici, devrimci-demokrat, aydın; yurdunu seven tüm dürüst insanların görevidir. Sizlerden de bunu bekliyoruz.

*Arkadaşları adına
Hüseyin Yaman, Memik Horoz
Metris Askeri Cezaevi E-15*

HÜCREM DEMİR, YÜREK DEMİR, CAN DEMİR

5 NOLU ZİNDAN GERÇEĞİ -IV-

M.Zeki Yılmaz

Bu yiğit insanlar yaşamı herkesten daha çok seviyorlardı. Onursuz ve aşağılık bir yaşamı sevmeyecek kadar çok seviyorlardı yaşamı. Yükselen alevler, çığlıklar dünyanın dört bir yanında görülüp duyuldu da... BİR TEK TÜRKİYE'DE DİYARBAKIR'DA NE GÖRÜLDÜ, NE DE DUYULDU!.. SESİMİZİ DUYURMAK İÇİN GALİBA, DAHA ÇOK CAN VERMEMİZ GEREKİYORDU.

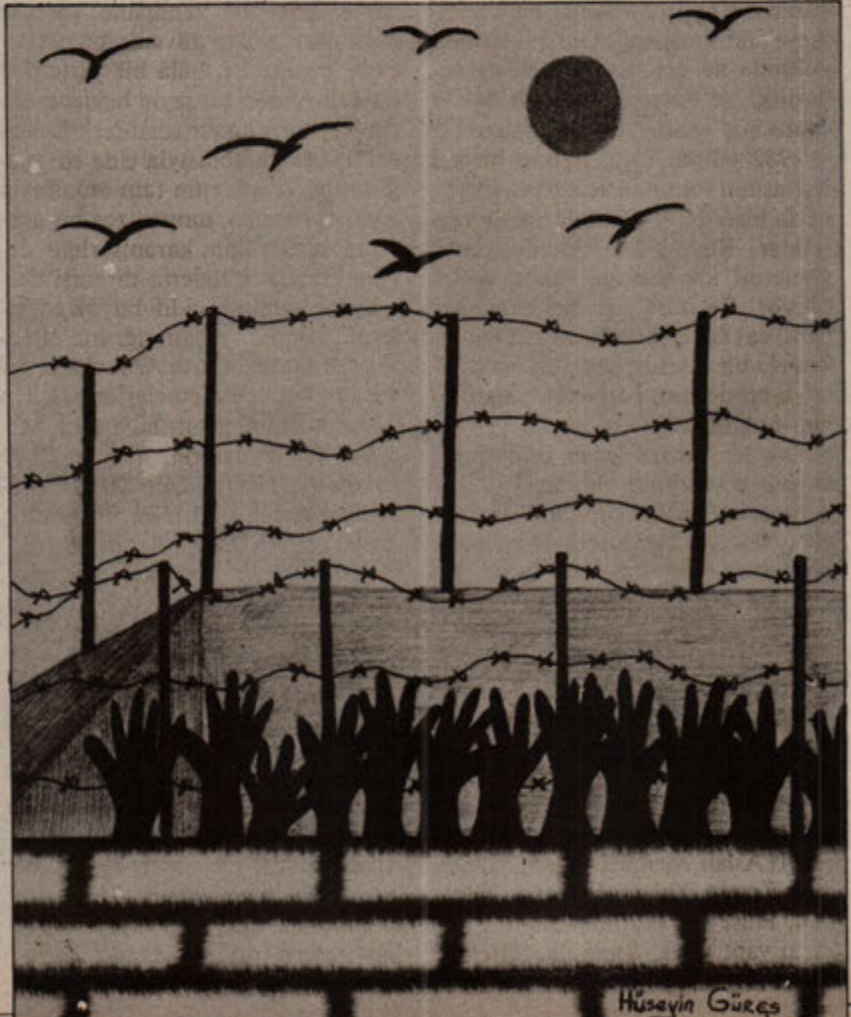
Bu yiğit insanlar, yaşamı herkesten çok seviyorlardı. Onursuz ve aşağılık bir yaşamı sevmeyecek kadar çok seviyorlardı yaşamı. Yükselen alevler, çığlıklar dünyanın dört bir yanında görülüp duyuldu da... Bir tek Türkiye'de, Diyarbakır'da ne görüldü, ne de duyuldu!.. Sesimizi duyurmak için galiba, daha çok can vermemiz gerekiyordu.

Teslimiyet, ihanet ve vahşet zincirleri yavaş yavaş çatırdıyordu.

5 no.lu zindanda yaşamak için ölmek gerekiyordu. Yaşamak için birbir türlü gerekçelere sığınmanın zamanı çoktan gelip geçmişti artık. Bir kez isyan ateşi tutuşmuştu . Bu ateşi söndürmeye ne işkencecilerin, ne de itirafçı, ispiyoncu hainlerin gücü yetmeyecektir.

1982 yılının 14 Temmuz'un-da KEMAL PİR, M.HAYRİ DURMUŞ, AKİF YILMAZ ve ALİ ÇİÇEK mahkeme salonunda "hiçbir taleplerinin olmadığını" belirterek, ölüm orucuna başladılar.

İsyan türküsü, 5 no.lu zindanda

Hüseyin Gürçes

dalga dalga yankılandı.

1982 yılının 14 Temmuz'unda Kemal Pir, M.Hayri Durmuş, Akif Yılmaz ve Ali Çiçek mahkeme salonunda "hiçbir taleplerinin olmadığını" belirterek, ölüm orucuna başladılar. Kemal Pir "Bu benim son mahkemem olacaktır" diyerek uzun bir ölüm yolculuğuna başladı. Bu arkadaşların, ölüm orucu eylemlerini Yüzbaşı Esat Oktay Yıldırım "dört salağın başlattığı ölüm orucunda, bisküvit yiyerek farelerin yediğini söyleyerek akılları sıra bizi kandırmaya çalışıyorlar..." türünden hakaret dolu yalan ve gerçek dışı bir açıklama yaparak bizleri, onların peşinden gitmemeye ve onların eylemlerini kötülemeye bizlerin her türlü desteğini kırmaya çalışıyordu. Onları beton üzerinde çoğu günler, su bile vermeden ölüme giden bu saygın insanları daha beter yıpratmak, ölüm orucundan vazgeçirmek, caydırmak için olmadık yollara başvurdular. Fakat bilmiyorlardı ki, bu kararlı ve onurlu insanlar bir kez ölmeye and içmişlerdi. Onları bu ölüm yolunda ne beton yığınları, ne susuzluk, ne de yalan dolana dayalı sahte boş vaatler durduramazdı.

1982 yılının eylül ayının birinci haftasının sonunda ve haftasında sırayla birer birer yaşamalarını noktalandılar. Kemal Pir ölmeden önce gözlerini kaybediyor, daha sonra ölüyor. Bu dört yiğit arkadaş, her türlü caydırıcı uygulamalara karşın onurlu bir şekilde gün gün, saat saat, santim santim eriyerek yaşamlarını noktalandılar.

Dörtler, üstün insan iradesinin, direnişin sembolü oldular.

Bu arkadaşlarla birlikte Fuat Çavgun, Mustafa Karasu ve daha sonra ise Hasan Hayri Aslan ve bir kısım arkadaşlar ölüm orucuna girerek mahkemelerde savunma hakkını elde ederek uygulamaların hafifletilmesi yolunda söz alarak ölüm orucuna son verdiler.

Burada şunu belirteyim, 1981 yılının ekim ayına kadar TKP-ML dava dosyasından onbeş-yirmiye yakın taraftar ve sempatizan vardı. H. Hayri Aslan, Mehmet Özgül, Ali Demir, Kazım Akkuş, Hüseyin Yıldırım, Hüseyin Yağmur (daha sonra itiraf yaptı) Zeki Karagök, Mazlum

Eren, Mustafa Kaya ve daha birçok sempatizan ve taraftar yakalanarak cezaevine geldiler.

Kemal Pirler'in, Hayri Durmuş'ların ölümünden sonra cesetleri üzerine tüküren yetkililer "iyi ki öldüler, bunlardan kurtulduk" türünden konuşmuşlar. Kemal Pir'in şu sözlerini unutmak mümkün mü? "Benim ölümüm, sizleri sağ kalışımın daha çok korkutacaktır."

Bu ölüm orucunda Mustafa Karasu 63. günde yaşama geri döndü. Fuat Çavgun ise gözlerini ve dengesini kaybetti. Şu an (uzun bir süreden sonra) gözleri görüyor, fakat yürümekte hâlâ güçlük çekiyor.

Bu ölüm orucunun, kitleleri tam anlamıyla kucaklayamamasının sebeplerini şöyle açıklayabiliriz: Cezaevi kitlesinin üzerindeki korku, baskı ve tehditin hâlâ olanca ağırlığıyla devam etmesi. Kitlelerin gözünü açacak, kendi durumlarını düşünecek fırsattan yoksun olmaları, insanların gerek kendisine gerekse başkalarına olan güvenin büyük ölçüde sarsılması, hâlâ bir yerlerden başkalarından bir şeyin beklenmesi, gerçek kurtuluşun kendilerinin bizzat ayağa kalkmasıyla elde edileceği bilinç ve güvenin tam anlamıyla hasıl olmaması, umutsuzca bir arayışın, çaresizliğin, karamsarlığın devam etmesi, kitlelerin direnişi destekleme yönünde ciddi büyük engellerdi. İnsanlar yaşam uğruna ölmeyi göze alamıyorlardı. Onursuzca bir yaşamı kabul etmemelerine rağmen yaşama istemlerinin hâlâ ağır basması, her şeyden önemlisi güçlü ve yeterli bir ÖRGÜTLENMENİN yaratılmaması... Kitleler bir tarafta, önderleri ise başka bir taraftaydı.

Bu ölüm olaylarının sonra insanlardaki yenilgi döneminin getirmiş olduğu suskunluk, güvensizlik, umutsuzluk bulutları, yavaş yavaş dağılmaya başlıyordu. "Devrimci düşüncenin, devrimcilerin bitip tükenmediği, kalmadığı, herkesin vatana ve milletine yararlı birer Türk evladı olduğu" düşüncesi, insanların kafasında yavaş yavaş yerini "devrimcilerin ve devrimci düşüncenin bitmediği, gerektiğinde düşüncesi, inandığı dava uğruna ölebilecek kadar kararlı, onurlu insanların hâlâ

var olduğu" düşüncesine bırakıyordu. Uykudan uyanışın, bir kıpırdanmanın hareketliliği, yeniden toparlanmak gerektiği yönünde bir canlılık, hareketlilik koşullarda gözle görülür bir şekilde hissedilmeye başlamıştı.

Mahkemelerde, cezaevlerinde işkencenin insanlık dışı bir yaşamın, ortamın var olduğunu söyleme cesaretini çok az kişi gösterebildi. Mahkemelerde siyasi savunma yapma cesaretini gösterenlerin de sayısı çok azdı.

Mahkemelerde, cezaevlerinde işkencenin insanlık dışı yaşamın, ortamın var olduğunu söyleme cesaretini çok az kişi gösterebildi. Mahkemelerde siyasi savunma yapma cesaretini gösterenlerin de sayısı çok azdı. Mahkemelerde devrimci olduğunu, cezaevlerinde işkencenin var olduğunu söyleyenler öldüresiye bir işkenceyle karşılaşıyorlardı. (Böylesi bir cesareti gösterenler PKK davalarında belli başlı arkadaşlar TKP-ML davasında belli başlı arkadaşlar (Hasan Hayri Aslan, Kazım Aksu, Müslüm Elma, Cafer Cangoz, Hüseyin Yıldırım), Kawa davasından bir-iki arkadaş, DDKD davasından yargılanan bağımsız Paşa Uzun, Mehdi Zana'dan başka, kalkıp işkenceleri protesto etmek, lanetlemek cesaretini 1983 direnişine kadar kimse gösterememiştir.)

Diyarbakır eski Belediye Başkanı Mehdi Zana gerek vahşet döneminde gerekse 1983 Eylül ve 1984 Ocak direnişlerinde yerini direnişçilerden yana belirleyerek, bütün cezaevi kitlesinin saygınlığını ve sevgisini kazanmış değerli bir abimizdir. Bu saygın insan en zor şartlarda bile insanların moral ve cesaret kaynağı olmuştur.

1981 yılının başından 1984 yılının 5 Eylül'üne kadar Ali Ereğ, Mazlum Doğan, ölüm orucunda ölenler, kendini yakan arkadaşlar dışında, yirminin üstünde arkadaş, işkence ve işkencenin yarattığı hasta arkadaşların tedavilerinin yapılmaması, ih-

malkârlık sonucu ölen arkadaşların sayısı yirminin üstündedir.

Hastaların durumu içler acısıydı. Tedavi görmek için giden ağır hastalar (ölümcül duruma gelmeyenler zaten hastahaneye sevk edilmiyorlardı) hastahane yapılan işkenceler sonucu sağlıklarını daha beter kaybediyorlardı. Bu olay çok defa ölümle sonuçlanıyordu. Hasta arkadaşları esas duruşta yatırmak, yerlerde ranza diplerinde süründürmek, tuvalete bırakmamaktan tutun, falakaya yatırmak, hastalara gelen yemekleri askerlerin yemesine kadar her türlü işkenceler yapıyordu. Hastahanedeki bir an önce taburcu olup cezaevine dönmek için tutuklular can atıyorlardı. Kötü yaşam koşulları yüzünden tüberküloz olan TKP-ML davasından yargılanan MEDET ÖZBADEM hastahane işkence sonucu yaşamını yitirdi.

Cezaevinden alınıp, polis soruşturmasına giden arkadaşlar ise, polis soruşturmasında kalmak istiyorlardı.

POLİS İŞKENCESİNİ, CEZAEVİ İŞKENCESİNE TERCİH ETMEK! İşte 5 NO'LU ZINDAN GERÇE-

Cezaevinden alınıp, polis soruşturmasına giden arkadaşlar ise, polis soruşturmasında kalmak istiyorlardı.

Polis işkencesini, cezaevi işkencesine tercih etmek! İşte 5 NOLU ZINDAN GERÇEĞİ.

1981 yılının Ekim ayında 3. koğuş sorumlusu ALİ SARIBAL adında arkadaş, HASAN BORA ve bir iki ihbarcı hainin ihbarları neticesinde öldüresiye|bir|dayak sonucu hastahaneye kaldırılincaya kadar yaşamını yitirmiştir. Tek suçu, insan olmak ve koğuş arkadaşlarını cellatlara karşı savunmaktır.

1984 yılının sonuna dek kırka yakın arkadaş işkence sonucu ve işkencedeki protesto sonucunda yaşamalarını yitirmişlerdir.

Acaba 1981 Mayıs'ında cezaevi genelinde teslimiyet dönemi yaşanmasaydı bu kadar ölüm olayı yaşa-

nır mıydı, yoksa yaşanmaz mıydı? diye soruyorum kendi kendime. Benim kişisel görüşüm ölüm olayları yine çok olurdu, ama sayı kırk olmaz, daha aşağıda olurdu.

Diyarbakır zindanında yaşanan teslimiyet ve direnişin bu kadar içiçe yaşandığı başka bir cezaevi gösterilemez.

5 no.lu zindan artık yaşanılır gibi değildi. Koyun keser gibi, pırasa doğranır gibi insanlar boğazlanıyordu. İdarenin "sizler iyi oldukça bizler de iyi olacağız" söz ve vaatleri hiçbir zaman gerçekleşmedi. Biz "iyi oldukça, daha iyi" olmamız istendi, daha iyi oldukça daha çok iyi olmamız istendi. Bu "iyi olmanın" içeriği, kapsamı, ölçütü neydi? Hiç ama hiç bilinmezdi. Biz "iyi olma-ya" çalıştıkça daha çok can aldılar. Mahkeme huzurunda birçok davadan yargılanan arkadaşlar, cezaevinde işkencenin olduğu, insanların öldürüldüğünü, yer, isim belirterek açıklamalarına, mahkeme heyetinden can güvenliğimiz istenmesine rağmen, "bu bizim görevimiz değil, cezaevi idaresinin sorumluluk ve görevi içindedir" denilerek kimse sorumluluk kabul etmez olmuştu. Kalemimiz, kâğıdımız yoktu ki gerekli yetkili kişi ve mercilere şikayet dilekçeleri yazalım. Kaldı ki yazsaydık bile, değil idare kapısından, koğuş kapısından çıkmazdı, çıkarmazlardı. Kaldı ki mahkeme heyetlerinin bir sorunu da sanıkların can güvenliğini sağlamak değil mi? Sözlü başvurularımızın hiçbiri ciddiye alınmadığı gibi çok defa cezaeviyle ilgili olarak konuşturulmadık bile. Her türlü yasal yol tıkanmıştı. Ricalar, minnetler para etmiyordu. Ağlamalar, sızlamalar, dövünmeler kâr etmiyordu. Ne yapacaktı bu savunmasız, masum insanlar? "Kural" dediler uyduk, "düzelecek" dediler inandık. "Sizler iyi oldukça bizler de iyi olacağız" dendi. Bizler "iyi" oldukça işkenceler daha da arttı. Daha çok can alındı.

ÖLÜMÜ SEÇME HAKKIMIZ BİLE BİR ANLAMDA ELİMİZDEN ALINMIŞTI.

B elki, sizleri kurşuna dizeceğiz, bir anda ölmek isteyen var mı? denseydi, inanıyorum bu vahşeti yaşamaktansa gözümüzü kırpmadan bir an önce ölmeyi kabul edenlerin sayısı yüzü geçirdi. Onlara göre bir an önce ölmek kurtuluştur. Onların istediği şekil ve yöntemle ölmeliydik. Her gün her saat daha da çok acı ve ızdırap çekerek, sürünerek ölmeliydik. Biz istediğimiz için değil, onlar istediği zaman ölmeliydik. Ölümü seçme hakkımız bile bir anlamda elimizden alınmıştı.

Evete! Artık yaşamak için ölmek gerekiyordu. Başka seçeneğimiz kalmamıştı. İki yol vardı önümüzde. Ya onursuzca bir yaşamı kabul edip itiraf yapacaktık, ya da onurlu bir şekilde başkaldırarak sonunda ölüm dahi olsa direnişi kabullenecektik. Üçüncü bir yol yoktu.

Yıllardır biriken kin, öfke ve hınç bir anda patlamıştı. Artık bıçak kemiğe gelip dayanmıştı. Koğuştaki isyancılardan tutun, itirafçıların koğuşuna ve işkenceci canilere dek hepsinin yüreğine korku salınmıştı, işkencecilerin körktukları başlarına gelmişti.

B öylesi rezil, sefil ve onursuzca bir yaşama her türden baskı ve işkenceye dur demek için tecrit kısmında, hücrelerde daha önce örgütlenmesi PKK'lılarla TKP-ML'den arkadaşlar tarafından yapılarak, PKK-Suruç grubu mahkemesinde açıklanarak 1 Eylül'de ölüm orucuna başlandı. 35. koğuştaki bir grup arkadaşın ölüm orucuna girdikleri haberi bir anda bütün cezaevine yayıldı. Bir umut, sevinç dalgası cezaevini içten içe kapladı, işkenceleri protesto edip, işkencelere dur demek için yirmiye yakın arkadaş ölüm orucunu başlattı. 1983 yılının 5 Eylül sabahı, D Blok 37. koğuştaki arkadaşlardan Zeki Karataş, koğuşça direnişe girdiklerini, ölüm orucundaki arkadaşları desteklediklerini ve yüreğinde insan sevgisi taşıyan her-

kesin bu direnişte yer almaları gerektiğini, direniş gününün gelip çatışım belirten bir konuşma yaptı. Ve "KAHROLSUN İŞKENCE", "İNSANLIK ONURUMUZ İŞKENCECİLERİ YENECEKTİR" sloganları duyuldu. Bir anda sanki bütün cezaevindeki insanlar daha önce anlaşmışlar gibi bu çağrıya katıldıklarını ispat edercesine slogana ortak oldular. Dalga dalga E blokta, D bloka, D blokta C bloka, C blokta B bloka bir slogan ve direniş dalgası yayıldı. Beklenen, yıllardır özlemi çekilen direniş günü gelip çatmıştı. Bütün bunlar bir iki dakika içinde göz açıp kapatıncaya dek çabuk olmuştu. Yıllardır biriken kin, öfke ve hınç bir anda patlamıştı. Artık bıçak kemiğe gelip dayanmıştı. Koğuştaki isyancılardan tutun, itirafçıların koğuşuna ve işkenceci canilere dek hepsinin yüreğine korku salınmıştı, işkencecilerin korktukları başlarına gelmişti.

Daha önce bizleri acımasızca döven bu insan azmanı hayvanlardan tutun, bizleri bir sigaraya, bir bardak suya, bir kaşık mercimeğe satan hain ispiyoncular sanki daha önce bu alçaklıkları kendileri yapmamış gibi, bizlerden yana olduklarını kendilerinin suçsuz günahsız olduklarını, kandırıldıklarını, yani, bütün suçu idareye yüklemeye başladılar.

Dünyada en büyük acı, kölelik acısıdır. En büyük acı, köleliğe karşı başkaldırmaktan vazgeçmenin acısıdır.

Koğuşlarda bir bayram havası yaşıyordu. Sevinç gözyaşları dökülüyor, insanlar birbirine sarılarak öpüşüyor, koğuştan koğuşa, blokta bloğa selam yollanıyordu. Şiir okumalar, devrimci marşlar söylemeler, halaylar çekilmeye başlandı. Onurlu insanlar için bundan daha güzel, daha anlamlı bir gün olamazdı. Dünyada en büyük acı kölelik acısıdır. En büyük acı köleliğe karşı başkaldırmaktan vazgeçmenin acısıdır. 1981 yılından beri kölece yaşayan bizler, artık hür ve özgür birer insan oluştuk bir anda. Köleliği yaşamayan özgürlük ve bağımsızlığın anlam ve değerini an-

layamaz.

Bu coşkunun engel tanımaz seli, hiçbir bent hiçbir güç durduramazdı. Ne işkencecilerin zincirleri, kelepçeleri ne de onların küfür dolu hakaret ve tehditleri durduramazdı.

İdare şaşkına dönmüştü bir anda bütün cezaevi insanların birden bire yıllarca susarak nasıl olur da bir anda başkaldırabileceğini düşünüp de hayal bile edemiyordu. Artık ok yaydan çıkmıştı. Bu kez kendileri, bizlere sloganları kesmemizi "taşkınlıklara" bir son vermemizi istiyordu. Rica ediyordu. Bu coşan insan selini ne iç emniyet amiri Abdullah Kahraman ne de cezaevi müdürü susturamazdı. Onlar, bir çözüm yolu buldular, 35. koğuştaki dört arkadaşı Mustafa Karasu, Ali Rıza Altun, Muzaffer Ayata ve Celalettin Delibaş'ı getirip koğuşları birer birer gezdirerek susturmaya çalıştılar. Dört arkadaş "sloganlara bir son verip, gereksiz davranışlara girmeden, sabırlı ve ağırbaşlı bir şekilde direnişi sürdürmemizi, herkesin ölüm orucuna girmesinin gereksiz olduğunu, çünkü üç-dört gün içinde ölüm orucuna girenlerin sayısının yüzü aştığını söyleyerek, bizlere, daha güçlü bir direniş için daha dikkatli ve uyanık olmamız" gerektiğini söyleyerek ayrıldılar. Ve cezaevi yeniden suskun bir bekleyişe geçti. Koğuşlar ölüm orucundaki arkadaşları birer haftalık açlık grevleriyle güçleri oranında desteklediler. Bazı, geçmişteki ispiyoncular, idareye, kendilerini koğuştan alıp başka bir koğuşa yani hainlerin koğuşuna vermeleri için yalvardılar. Ne acı ki ispiyoncular, efendilerine yıllarca yaptıkları hizmetin karşılığını alamadılar. Onlar da bizim içimizde tecrit bir vaziyette kaldılar. Bir hafta sonra idare, bütün koğuşları dağıtacağını söyleyerek dağıtıma başladı. İdare, koğuştan çıkarılan herkese "direniştikten yana mısın, değil misin?" sorusunu sorarak, direniştikten yana olmayanları birkaç koğuşta topladı. Cezaevinin büyük bir çoğunluğu direniştikten yanaydı. Böylece bir eleme yapmalarının amacı bir kısım tutukluların zorla, baskı sonucu direniştikten yana tavır alabileceklerini hesaplayarak, tek tek, karşı karşıya bir eleme yaparak, tutuklu-

ların kendi özgür iradelerini kullanarak bir seçme yapmalarını isteyerek, bu eleme yolunu seçtiler. Evet diyenlerin sayısı ezici bir çoğunlukta idi. Çünkü bu direniş, bütün kitlenin ihtiyacına cevap veriyordu.

Bu direniş içerisinde bir iki koğuşa saldırı olduysa da idare başarılı olamayacaklarını anlayarak koğuş baskınlarından vazgeçtiler, koğuşlar yeniden değişti. Ölüm orucuna girenlerin hepsini 36. koğuşta (eski 37. koğuş) hücrelerde topladılar.

(TKP-ML davasından ölüm orucuna ilk girenler Hasan Hayri Aslan, Müslüm Elma, Cafer Cangöz birkaç gün sonra Mehmet Özgül, Mazlum Eren... Ve öyle bir durum oldu ki neredeyse TKP-ML davasındaki arkadaşların yarısı ölüm orucuna girmişti. İsimleri şu an aklımda değil.)

İdare için, sönmüş bir yanardağın yeniden faaliyete geçmesi gibi bir volkan gibi parlayan bu insanların taleplerini yerine getirmekten başka bir şey kalmamıştı. Ve öyle oldu.

Yıllardır, gülmeyi unutan yüzler, gözler, artık güler olmuştu. Yıllarca mapusluk yatmak vız geliyordu bize. Çünkü artık insan olduğumuzu, cellatlara kabul ettirmiştik.

29 günlük ölüm orucu sonucunda İstiklal Marşı'nın haftada iki kez okunması koşulunun kabulünün dışında bütün askeri kurallar ortadan kaldırıldı.

Yıllardır gülmeyi unutan, yüzler, gözler artık güler olmuştu. Yıllarca mahpusluk yatmak vız geliyordu bize. Çünkü artık insan olduğumuzu, cellatlara kabul ettirmiştik. Artık mahkemelere başımız önde eğik değil, dik bir vaziyette gidip geliyorduk. Önceleri birbirimizin yüzüne dahi bakmazken birbirimizle konuşup, gülebiliyorduk. Bundan daha güzel bir duygu olamazdı.

İNSANLAR HER ŞEYİNİ KAYBEDEBİLİR AMA ONURUNU ASLA!..

83 direnişini sonrasında gerek PKK, gerek TKP-ML davasında gerekse KAWA ve daha birkaç davadan yargılanan arkadaşlar, mahkemelerde suç duyurusunda bulundular. Cezaevinde de ölen arkadaşların ölüm nedenleri ve biçimlerini kimlerin sorumlu oldukları koğuş ve tarihlerini belirten geniş bir dilekçe hazırlayarak sorumlular hakkında suç duyurusunda bulundular. Fakat hak ve hukukun uğramadığı bu diyarda suç duyuruları dosya altı oldu. Ve hiçbir netice elde edilemedi. Fakat, ileride canilerin ortaya çıkmaları açısından bu suç duyuruları birer tarihi belge olacaktır. Diyarbakır Askeri Cezaevi idaresi, mahkemeler ve Kolordu birlikte çalışıyordu. Şu an bile bu dosyalar ortaya çıkarılsa kimse bu canice katliamların sorumluluğunu üstlenmez. Bütün işkence davalarında olduğu gibi bir-iki piyon durumundaki asker ve en çok bir subay harcanarak, bu meseleyi kapatmaya çalışacaklardır. Kim güçlüyse, haklı odur, mantığı ve işleyişi yine işleyecektir.

Hasan Hayri Aslan abimiz mahkemeye giderken şunları söyledi: "...Bu direniş sonucunda zafer elde etmenin sarhoşluğuyla mahkemelerde keskin laflar etmeyiniz. Bizler, zor günlerde kalkıp konuşan devrimciler olmalıyız."

83 direnişini sonrası mahkemeye çıktığımızda, yılların özlemiyle birbirimize sarılıyor, konuşuyor, acı anıların etkisinden kurtulmaya çalışıyorduk. Hiç unutmam mahkemeye gitmek için cenaze arabasına bindirildiğimizde Hasan Hayri Aslan abimizin etkili ve insanların tüylerini diken diken eden konuşmasını unutmam. Bu arkadaş bizlere şunları söyledi: "Bizler, halkın gerçek evlatları olarak ağırbaşlı, sabırlı ve ciddi tavrımızı her yerde olduğu gibi mahkemelerde de sürdürmeliyiz. Bizler, rahat ve geniş günlerde gevezelik yapan insanlar değil, asıl acımasız zor koşullarda konuşan, sus-

mayan insanlar olmalıyız. Halkımıza yakışan devrimci tavrımızı önce olduğu gibi, bugün ve yarın da mahkemelerde sürdürmeye devam ettirmeliyiz. Bu direniş sonucunda zafer elde etmenin sarhoşluğuyla mahkemelerde keskin laflar etmeyiniz. Bizler, zor günlerde kalkıp konuşan devrimciler olmalıyız." Asker gardiyanlara dönerek "Sizler, halkın gerçek evlatlarını döverken hayvana mı vuruyordunuz? İnsana mı? Sizde insaf merhamet yok muydu? Sizin de anneniz, babanız, bacınız, kardeşiniz yok muydu? Sizleri de evde bekleyen bir sevdiğiniz yok mu? Bu caniliğiniz, bu yaptığınız canilik ne zamana dek sürecek? Sizleri kullanıyorlar, ateşi sizin gibi maşalarla tutuyorlar. Sizler de, artık gerçek dostunuzu, düşmanınızı tanıyın. Suç işlemeye devam etmeyin" türünden bir konuşma yaptı. Arabanın içinde sanki kimse yoktu. Herkes pür dikkat, bu ölüm orucundan yeni çıkmış onurlu ve saygın insanı dinliyordu.

İşkenceciliği meslek edinmiş caniler, 5 no.lu zindan insanların iki-üç aylık bir insanca yaşam koşullarını bile hazmedemediler. Çünkü, insanları dayak, küfür, tehdit ve işkenceyle yok etmeye, insanların onurlarını ayaklar altına almak düşüncesi canilerin beyinlerine, yüreklerine, hücrelerine işlemişti. Elbette ki insanca hiçbir davranış ve yaşamı kabullenemezlerdi. Ve öyle oldu.

Caniler, sudan bahanelerle dışlerini göstermeye başladılar. Ziyaret kabinelerinde, mahkemelere gidiş-gelişlerde, havalandırmalarda bir dizi sorun yaratmaya, güçlük çıkarmaya çalışarak saldırı yapmanın zemini hazırladılar. 30 Ocak 1984 günü 10. koğuştaki arkadaşlara görüş yerinde sudan bahanelerle saldırdılar. Ve bir slogan "kahrolsun işkence..." bu insanlar öyle duyarlı ve hassas olmuşlardı ki sessiz kalmaları mümkün değildi. Onları görmezsek bile biliyorduk ki yine bir yerlerde masum insanlar cendereye alınmış olacak ki, ikinci bir kez, onurlarının parçalanmaması için başkaldırıyorlardı. İkinci bir "kural" denilen işkencelere boyun eğmek, bizler için

artık ölümden beter olurdu. Bu yüzden ikinci bir slogan dalgası daha gür bir sesle dalga dalga cezaevine yayıldı. "Kahrolsun İŞKENCE-İN-SANLIK ONURUMUZ İŞKENCE-CİLERİ YENECEKTİR - ÖLMEK VAR DÖNMEK YOK-İŞKENCE-CİLERDEN HESAP SORACA-GIZ."

İdarece eski kurallar yeniden başlatılmak istendi.

İdare, mahkemeye gidiş-gelişlerde ve koğuş içinde "Tek Tip" denilen alt-üst lacivert elbiseler getirttiklerini ve bunu giymemizin Adalet Bakanlığı'nın emri olduğunu söyledi. Bununla birlikte yine onlara "Komutanım" denmemiz istendi. Havalandırmalarda Gençlik Marşı söyleyerek yürüyüş yapmamızı istediler. Yemekten önce dua okumamızı istediler. Kısaca, eski kurallar yeniden başlatılmak istendi.

İdarenin saldırısı bütün acımasızlığıyla başladı. Bu acımasız, vahşi saldırıya karşı elbette ki zorunlu bir direniş gerekiyordu. Ve öyle oldu.

Genç Osman'ın ALLAH ALLAH nidalı türkülerinden, işkence sesleri artık duyulmaz oldu.

Takviye güç olarak yüzlerce komando cezaevine getirildi. ALLAH ALLAH sesleriyle, komando coplarıyla, kalaslarıyla koğuşlara saldııyorlardı. Osmanlı Ordusunun Viyana kaplarına kadar işgal ettikleri yerlerde taş üstüne taş bırakmaz saldırı ve vahşetini aratmayacak şekilde korkunç bir vahşet sergilediler. Coplar, kalaslar, dur durak bilmez oldu. Feryatlar, çığlıklar yeri göğü inletti. Sloganlar, boğazları kuruturcasına daha yüksek sesle atılmaya, işkenceler lanetlenmeye başlandı. Cezaevi tam bir savaş alanına dönmüştü. Koğuşlardan yükselen işkence sesleri etrafta duyulmasın diye cezaevinin dört bir köşesine Genç Osman'ın türkülerinin çalındığı hoparlörler yerleştirildi. Genç Osman'ın ALLAH ALLAH nidalı türkülerin-

den, işkence sesleri artık duyulmaz oldu.

GÖNÜLLÜ OLARAK KENDİNİ YAKIP, İŞKENCELERİ PROTESTO ETMEK İÇİN, BİRÇOK KOĞUŞTAN ARKADAŞLAR KENDİNİ YAKMAYA BAŞLADI.

Koğuşlarda, "Osmanlı Ordusunun" saldırısını önlemek, durdurmak için kapı arkalarında tahta ranzalardan, yataklardan barikatlar kuruldu. Ne kadar kâğıt, bez, elbise parçası varsa ranzaların dört bir yanına yerleştirilerek "Osmanlı'nın" saldırısı karşısında yakılmaya başlandı. Bu arada gönüllü olarak kendini yakıp işkenceleri protesto etmek için birçok koğuştan arkadaşlar kendini yakmaya başladı. Cezaevinde, dumanlar direniş boyunca hiç durmadı. İnsanlar, koğuşları kendilerini yakarak bu vahşeti durdurmaya çalışıyorlardı. Ele geçen demir tabaklarla, demir parmaklıklara vuruyor, slogan atarak protestomuzu, nefretimizi, kinimizi dile getirmeye çalışıyorduk. Barikatlar kurulduktan sonra idarenin verdiği yemeklerimizi alamaz olduk. Ve günlerce açlığa terk edildik. Zaten daha sonra kendileri günlerce yemek vermediler bize.

Koğuş baskınlarında şanlı direniş örnekleri gösterildi. 26. koğuştaki arkadaşlar, 23. koğuştaki arkadaşlar şanlarına yakışır direniş örnekleri gösterip saatlerce onlarca, yüzlerce cellatın karşısında direndiler.

Koğuşlar basılıyor, koğuşlarda insanlar yanyana, bir yandan askerlerin ALLAH ALLAH sesleri, bir yandan bizlerin KAHROLSUN İŞKENCE sloganlarımız, gürültüler, feryatlar, inlemeler... Tam bir savaş alanı görünümünü yapıyordu. Bir yandan, barikatları kapıdan saldırarak yıkmaya çalışan askerler, diğer yandan saldırı başlar başlamaz koğuşu, kendini yakmaya çalışanların ateşlerini söndürmek için pencere-lerden itfaiyenin yangın hortumlarıyla tazyikli su sıkıyorlardı. Koğuşlar üç taraftan saldırıya uğruyordu.

Ayaktakiler: Hanifi YILDIZ, Mustafa KAYA, Engin VURKIR, Müslüm ELMA, Mahmut KARAÇALI, Yaşar ÇERİ, Serdar CAN.
Oturaneler: Ramazan KILAVUZ, Mehmet ÖZGÜL, H.Hayri ASLAN, İbrahim EKİNCİ, Ayhan TOPRAK.

Kapıdan, pencereden ve tavanlardan. Koğuşu ve kendini yakma protesto şekline başka daha önceden ele geçirilen permatik jiletleriyle boynunu, bileklerini kesenlerin sayısı bilinmez oldu.

Koğuş baskınında zorla açılan kapıdan içeri giren askerler, arkadaşları koğuş içinde dövüyorlardı. Birbirlerine kenetlenmiş vaziyetteki arkadaşları çözüp koparmak için var güçleriyle kalasları, jopları vücudumuzun her tarafına rasgele vuruyorlardı. Çözümte kopardıklarımızı ve nihayetinde bütün koğuşta-kileri koridor boyunca onlarca, yüzlerce askerlerin jop ve kalasları altında cezaevinin sinema salonuna yani BEYAZ SARAY denilen geniş ve boş salona götürüp falakaya yıkıyorlardı. Cezaevinin sinema salonu dediğimizde sakın kimse yanlış anlamasın, orada Türk filmleri gösterilmiyordu. Orası iyi bir işkence salonuydu. BEYAZ SARAY'da dayak sonucu İstiklal Marşını okumayı kabul etmeyenler bu kez hamama götürülüp, orada çıırılçıplak soyulup bir yandan su dökülüyor, bir yandan da falakaya yatırılıyoryduk. Bu hamam ve Beyaz Saray faslı en az birkaç kez oluyordu.

Bu vahşi işkenceler sonucu İstiklal Marşını söylemeyi kabul etmeyenler 36. koğuşa, hücrelere dolduruluyordu. Kabul edenler ise "Tek Tıp" elbiseleri giyerek, kuralları kabul edenlerin koğuşuna veriliyordu. 83 direni-

şinden daha acımasız ve kanlı bir eleme yapılıyordu. Kimileri hiçbir fiske yemeden İSTİKLAL MARŞI'nı söylemeyi kabul ediyorlardı. Kimileri işkencelere dayanamayarak kuralları kabul etmek zorunda kalıyorlardı. Kimileri ise onca zulüm ve vahşete karşı kuralları kabul etmeden yarı-ölü bir vaziyette hücrelere dolduruluyordu. Askeri hastahanelerde yaralılarından yer kalmamıştı. Kaşı, gözü, kolu, bacakları yarılan, kırılanların sayısı yüzleri buldu.

İşkenceler, cezaevi doktorları nezaretinde yapılıyordu. Hipokrat yemini içmiş bu beyaz gömlekliler cellatlar, gerçekten cezaevindeki tutukluların "sağlığını" düşünerek ellerinden geleni artlarına koymuyorlardı.

Sinema salonunda bulunan cezaevi doktoru, işkence görenlerin daha ne kadar süre dayanıp dayanamayacaklarını yetkililere söylüyordu. Devam derse ilk söpayı o vuruyor ve işkence yine devam ediyordu. Yok şayet ölecek duruma gelmiş ise, tutuklu bu kez hastahaneye kaldırılıyordu. İşkenceler, cezaevi doktorları nezaretinde yapılıyordu. Hipokrat yemini içmiş bu beyaz gömlekliler cellatlar gerçekten cezaevindeki tutukluların "sağlığını"

düşünerek ellerinden geleni artlarına koymuyorlardı. Bayılanları ayıltıyor, yeniden işkence görmesi için çalışıyorlardı.

Cezaevi insanları "hukukçulara" olduğu gibi "tıp adamlarına" da güvenmez olmuşlardı. Nasıl güven duyabilirlerdi bu eli sopalı beyaz gömleklilerle? Nasıl?.. Ayrıca 83 yındaki diş doktoru da çürük dişler yerine sağlam dişleri çekiyor ve tutukluları itiraf yapmaya zorluyordu. Bizat benim sağlam dişimi çekerek, çürüten dişimi ağzımda bırakmıştı.

Ve artık bu vahşete dur demek gerekiyor. Ama nasıl? Elbette ki bu canilerin anladıkları bir dilden cevap verilecekti. Yani ölümler! Can istiyorlarsa can verecektik. Kan istiyorlarsa kan verecektik.

Onuncu koğuştaki "YILMAZ DEMİR, "özgürlük için savaşmaya, özgürlükçü denilemez" mesajını bırakarak kendini asarak feda etmiştir. 24. koğuştaki REMZİ AYTÜRK ise, keza işkenceleri lanetleyen bir mesaj bırakarak kendini asarak feda etmiştir.

Yine 24. koğuştaki NECMETTİN BÜYÜKKAYA adlı abimiz o dönemin iç emniyet amiri olan Yüzbaşı Abdullah Kahraman'a aynen şunları söylemiştir: "Benim evlatlarım, dışarıda benim gibi bir babaları olduğu için övünerek başları dik bir vaziyette yaşayacaklardır. Oysa senin evlatların, senin gibi işkenceli babaları olduğu için ömür boyu başları eğik bir vaziyette yaşayacaklardır." Bu saygıdeğer abimiz "kural" denilen işkenceleri kabul etmediği için hamamda falaka ve dayak sonucu vahşi bir şekilde dövülerek öldürüldü.

Evet; saygıdeğer abimiz, senin evlatların, senin gibi onurlu ve yiğit bir babaları olduğu için başları dik bir vaziyette yaşıyorlardır. Oysa işkenceli çocukları babalarının bir işkenceli olduğunu bildiklerinden başları eğik bir şekilde yaşıyorlar.

14 Ocak 1984 ölüm orucunun başlama tarihi.

Caniler, hâlâ can istiyorlardı. Vahşeti durdurabilirmemiz için belli ki daha çok can vermemiz gerekiyor.

Bizim volkanlarımız insanlardan oluşuyordu.

Mustafa Karasu, Hasan Hayri Aslan, Müslüm Elma, Cafer Cangöz, Cemal Miran, Orhan Keskin, Recep

Maraslı, Bişar Akbaş, Hamili Yıldırım, Cemal Aral, Garabet Demirci Şükrü Göktaş, Mehmet Can yüce... bu arkadaşlar 14 Ocak 1984'te ölüm orucuna başladılar ve 49 gün sürdürdüler.

Ölüme yatmış insanların bile canlarını işkence ile almak istiyorlardı.

Ölüm orucunun ilk birinci haftasının sonunda 23. koğuştaki bulunan Hasan Hayri Aslan, Müslüm Elma, Cafer Cangöz'ü koğuş baskınında öldürmeye döverek hastanelik ettiler. Cafer Cangöz'ün eli yarılmış, bütün vücudu mosmor olmuştu. Hasan Hayri Aslan'ın ise, sağlam bir yeri kalmamış, bütün her tarafı mosmor kesilmişti. Caniler dayakla, işkenceyle ölüm orucunu durduracaklarını zannediyorlardı. İnsanların ölümü bile seçmelerine tahammül edemiyorlardı. Ölüme yatmış insanların bile canlarını işkence ile almak istiyorlardı.

Ölüm orucuna giren arkadaşlara olmadık küfür, hakaret ve tehdit yağdırıyorlardı.

Bir yandan ölüm orucu devam ederken, bir yandan da koğuşlar basılıyor, koğuşlar yakılıyor, insanlar yanyan, kendilerini gözlerini bile kırpmadan kesiyorlardı. Hücrelerde yer kalmamıştı. Bütün hücreler 15'er 20'er kişiyle doldurulmuştu. Vahşi bir eleme devam ediyordu. Kuralları uymayanlar acımasız tezgâhlardan geçiyor, saçlar gamalı haç şeklinde kesiliyor, komalık bir vaziyette hücrelerde ölüme, açlığa, susuzluğa terk ediliyordu. Hücrelerde tazyikli suyla insanları püskürtmeye, direnişlerinden vazgeçirmeye çalışıyorlardı. Kış ortası beton üzerinde, ıslak elbiselerle yaşamaya terk edilen insanlar, olağanüstü bir direniş ve fedakarlık örneği gösteriyorlardı. ÖLMEK VAR DÖNMEK YOK'tu artık. Ne pahasına olursa olsun eski günlere dönmeyecektik.

24. koğuş baskınında PKK'nın cezaevi yetkililerinden olan MEHMET ŞENER, işkencelere dayanamayarak geçmişteki olumlu direnişçi tavrını sürdüremedi. "Andımız-İstiklal Marşını kabul ederek" tek tip elbiseyi giyerek 35. koğuştaki kendi arkadaşlarını da tek tip elbise giymeye ikna etti. Elimizdeki en büyük silahımız olan

tek tip elbise giymeme silahını idarenin eline vermiş oldu. Cezaevinin büyük bir kitlesini PKK kitlesi oluşturduğundan diğer azınlıktaki gruplarda hücrelerde tek tip giymek zorunda kaldılar. 35. koğuştaki arkadaşlar dayak yemeden tek tipi giymiş oldular. Ölüm orucundaki arkadaşların en büyük silahı ellerinden alınmış oldu. Çünkü direniş bitmeden tek tip giymiş, "kural"ları kabul edip etmeme sorunu kalkmıştı.

Ölüm orucuna ilk grup girenlerin sayısı 20 idi. Süreç içinde ilk grupta 6-7 kişi ölüm orucunu bıraktı. Daha sonra düzenli olarak ikinci gruba girenlerin dışında, koğuş baskınlarında uygulanan vahşetten dolayı kendi başlarına girenlerin sayısıyla ölüm orucunda olanların sayısı 100'ün üzerine çıkmıştı. Ölüm orucuna girenleri 36. koğuştaki hücrelere aldılar. Daha sonra 10. koğuşa ranzasız beton üzerine attılar. Bir süre sonra mevcut kabinin 32. koğuşa alındılar. Böyle bir kısım ölüm orucuna girenleri 32. koğuş, 35. koğuş ve 36. koğuş olmak üzere üç ayrı yere aldılar. Toplu bir yerde tutmamalarının sebebi, birlikten kuvvet doğar anlayışını yıkmak için insanları bölük pörçük dağınık bir vaziyette tutuyorlardı. Ölüm orucuna girenlerin birbirinden durumları hakkında bilgileri kesilmişti. Durumu ağırlaşanlar hastahaneye kaldırılıyor. Tedavi kabul etmeyenleri zemin katta hücre tipi odalara dolduruyorlardı. Tedavi kabul edenleri ise ikinci katta bırakıyorlardı.

Haftada iki kez sürekli olarak hastaneden askeri doktorlar gelip durumuza bakıyorlar ve bizi vazgeçirmek için her türlü ikna yöntemini deniyorlardı. Bırakıp, terk edip gidenler oluyordu...

Ölüm orucuna girenleri vazgeçirmek için her türlü yolu denediler, "cami hocasını" getirip vaaz verdirdiler, "Allah'ın verdiği canı kimse alamaz, Allah istediği canı alır, istediğini almaz. Bu kötü yoldan vazgeçin. Siz istediğiniz için ölemesiniz. Bu canı sadece cenabı hak alabilir. Kul bu canı yok edemez..." Bunun etkisinin görülmediğini anlayan idare, bu kez insanları birer birer revire çağırarak her türlü tath dili dökerek kandırmaya çalıştılar. "Sizlere süt, limonata, hatta havay verelim. Hastahaneye götürüp tedavi edelim" şeklindeki telkinleri de hiçbir fayda sağlamadı. Bir kez and içmişti bu insanlar.

Analar, bacılar, kardeşler, eşler, çocuklar ricacı olarak getirildi. Gözle-
rimizin önünde ağlatılıp, sızlatılarak
bizi vazgeçirtmek için her türlü dili
döktülerse de bu yöntemle de başarılı
olamadılar. Birkaç kişinin bırakıp git-
mesinden başka büyük çoğunluk yol-
culuğa devam dedi.

Ilk ölüm orucuna girdiğimiz gün-
lerde bizlere "ölüm orucunu de-
vam ettirmeyip bırakırsanız şeref-
siz, namussuzsunuz" diyen yetkililer,
ölüm orucunun 40. gününde daha ön-
ce söyledikleri sözlerini unutturcasına
ricacı kişiler oldular. "Gençliğimize
yazık olacağını, sakat ve kısır kalaca-
ğımızı, bu işten vazgeçmemiz gerekti-
ğini" söylemeye çalıştılar. Herbiri on-
ca insanın canına, kanına girmiş bu
cellatlar, anamızın, bacımızın, eşimi-
zin yanında birer "melek" kesildiler.

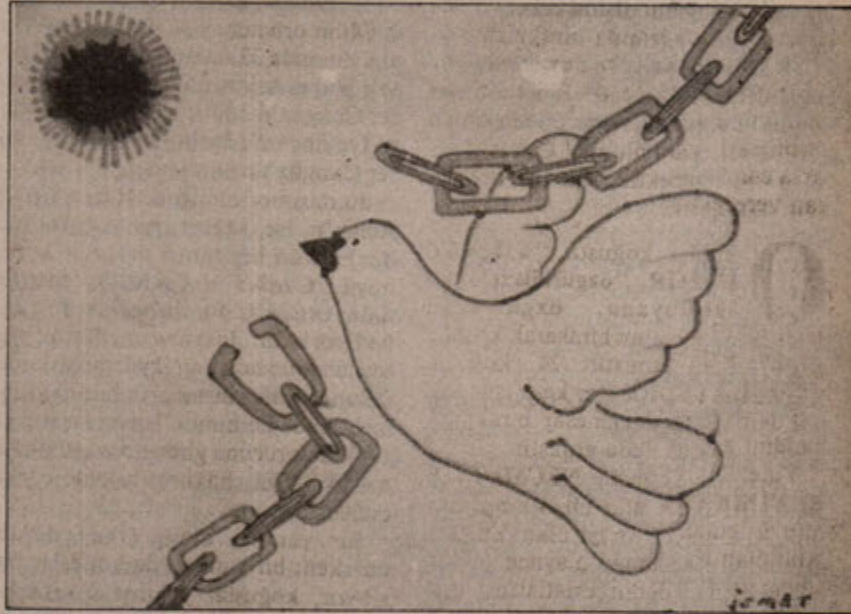
Annemin, babamın önünde "me-
lek" kesilen cezaevi müdürü, onlar
gittikten sonra, bana dönerek "oğlum
evladım bu kadar yiğit misin? Neden
sen de Remzi Aytürk, Yılmaz Demir
gibi kendini asıp kurtulmuyorsun?
Madem bu kadar cesur ve yiğitsin,
ölüm orucunu bırak, kendini tuvalet
borusuna as, hem sen çabuk kurtulur-
sun, hem de bizler" bunları söyledi.
Ben de ona müsaade edin de kendi
ölüm şeklimizi kendimiz tayin edelim.
Kendini asarak feda eden arkadaşla-
ra ve ölüm şekillerine saygı duyarım.
Ama bizler daha zor ve uzun olanı
seçtik. Bizler bir kez öleceğiz. Sizler
yaşadığınız süre içinde her gün yeni-
den öleceksiniz dedim. Gardiyanlar
beni dürtükleyerek ite kaka koğuşu-
ma götürdüler.

Avukat ve ziyaret görüşmelerine
bizler çıkmıyorduk. İdare ailelerimi-
ze bu direnişte biz tutukluların rahat
durmadığımızı, taşkınlık çıkardığımızı,
haksız olduğumuzu söylüyorlardı.
Birkaç idamlığın oyununa geldiğimi-
zi, bunların bizi kıskırttığını söyleye-
rek ailelerimizle olan bağlarımızı ko-
parmaya ve bizi yalnız bırakmaya ça-
lışıyorlardı. Bizleri en büyük desteği-
mizden alıkoymaya çalışıyorlardı.
Ama nafi! çabaları boşa çıktı. Ai-
lelerimiz bizimle birlikte uzun acılı ve
çileli dönemi yaşadı. Onlar da bu ca-
nilerin sahtekar ikiyüzlü tavırlarını
bizzat yaşayarak kavradılar. Bizi yal-
nız bırakmamaya çalıştılar.

Durumu ağırlaşanları hastaha-
neye kaldırıyorlardı. Hasan

Hayri Aslan, Mustafa Karasu, Meh-
met-Can Yüce, Cemal Miran, Cemal
Arat; Recep Maraşlı, Hamili Yıldırım
adındaki arkadaşlar onbeşinci günden
sonra belli aralıklarla hastahaneyeye
kaldırıldılar. İçimizde Orhan Keskin,
Cemal Arat'ın durumu çok ağırlaş-
mıştı. Cemal Arat konuşamıyordu,
uyarılara cevap veremiyordu. Orhan
Keskin ise 40. günden sonra akli den-
gesini ve kendini kaybederek bitkisel

ve dayanma gücümüzü öğrenmeye ça-
lışıyorlardı. Bir çok arkadaş ispiyon-
cuların gadrine uğrayarak ya hastaha-
neye, ya da başka bir koğuşa yollan-
dılar. Kefenimizi ispiyonlayacak ka-
dar alçalan bu leş kargaları, ölüme
yatmış insanları bile ispiyonlayarak
"tarihi ve kutsal" görevlerini yerine
getiriyorlardı. Herşeye karşın, arka-
daşlara moral olsun diye saatlerce vol-
ta atan, şiir okuyan, türkü söyleyen

hayata girmişti.

Ölüm orucuna giripte vazgeçenleri
idare çoğu kez hastahaneyeye yollamı-
yor, yollasa bile bir iki gün içinde bir
iki serumla geri cezaevine yollanıyo-
rlardı. Ölüm orucunu terk edenlerin
durumu içler acısıydı. Acıdan kıvrı-
nanların inlemelerini, yeterince besle-
nemedikleri haberini ve seslerini du-
yuyorduk. Demek ki, idarenin sözle-
rine uyararak ölüm orucunu bırakmak
bile kurtuluş değildi. Değerli bir arka-
daşımız hücrelerinde şunları söylüyor-
du bağırarak, "Bizlere midesiyle bes-
lenenler değil, beyniyle, düşüncesiyle
beslenenler lazımdır. Midesiyle besle-
nenler acıkınca giderler, beyniyle bes-
lenenler acıkınca gitmezler. Kaldı ki
onlar acıkmazlar. Midesiyle beslenen-
ler acıktıkça bizleri bırakıp giderler."

Idare kendi adamlarını, yani ispi-
yoncuları birkaç günlüğüne ölüm
orucuna sokarak bizlerin direnç

arkadaşlarımız da vardı. Herşeye inat
40. günde sırayla arkadaşlar birer
türkü söyleyerek direnç ve kararlılık-
larını gülererek gösteriyorlardı. 44. gün-
de hastahaneyeye kaldırıldığımızda bü-
tün enerjimi zorlayarak, zemin katta-
ki sağımda ve solumdaki hücre tipi
odalarda yatan arkadaşları ziyaret et-
tim. Arkadaşların durumu çok ağır-
dı. Ölüm yolculuğunda son adımlarını
atıyorlardı. Onları gördükçe kendi
durumumu unuttur oldum. **Hasan
Hayri Aslan**'ın gözleri sağa sola ka-
yarak şaşı olmuştu. Başını ne sağa, ne
de sola çevirebiliyordu. Kıvılcımdan
tavana bakıyordu. Bir yudum su da-
hi içemeyecek durumdaydı. Yanına
yaklaştım, başucuna oturarak ellerini
oğuşturmaya başladım. Gözlerim dol-
muştu. Arkadaşları için her defasın-
da ön plana çıkan ölüme yatan bu ar-
kadaşın girdiği üçüncü ölüm orucuy-
du. Bana diğer arkadaşların durumunu
sordu. İyi olduklarını, morallerinin
yüksek olduğunu kendisine söyle-

dim. Bana "bu halk için her gün yeniden ölse bile azdır, bu canileri, bu vahşeti durdurmak için mutlaka ölmeliyiz" diyerek adeta ölüme meydan okuyordu. Cemal Miran ise yerinden kalkacak, konuşacak durumda değildi. Gözlerini bir mendille kapatmıştı. Işığa bakmadığını söylüyordu. Bütün gücünü toplayarak "Biz kahraman olmak için ölüm orucuna girmedik, bu böyle bilinsin" diyerek bana sarıldı. Gözlerinden öptüm. **Recep Maraşlı'nın** da gözleri kaymıştı. Yüzbaşının bu arkadaşına "Recep sen işkence döneminde cezaevine gelmedin, (yani 1981-82-83 Eylül'üne kadar) yandıakileri anlıyorum, onlar işkence gördükleri için ölüm orucuna girmişler, ya sen ne için giriyorsun" sorusuna karşılık "ille de benim işkence görmem gerekmez, arkadaşlarıma yapılanlar bana da yapılmıştır" diyerek kararlı, dolu sözlerini hatırladım. Ayrıca Recep'in annesi kendisine "oğlum sen ölürsen ben dayanmam, ölürüm" demesine cevap olarak şunları söylemişti, "İyi ya anne ölürsek bile beraberiz..." sözlerini anımsadıkça bu arkadaşına olan sevgim ve saygım bir kat daha artmıştı. Arkadaşlar ölüm gün gün, saat saat yaklaşıyorlardı. Buna rağmen durumlarından hiç te şikayet değillerdi. Diğer odalarda yatan **Mustafa Karasu'nun** durumu ağırlaşmış, yürüyemez durumdaydı. Sakalları uzamış, gözleri kaybolmuştu adeta. Bir iskelet yığına dönmüştü. Bu fedakar ve direniş sembolü haline gelmiş arkadaşımızın, girdiği üçüncü ölüm orucuydu. 5 no'lu zindanda direniş **Mustafa Karasu'nun** ismiyle özdeşleşmiştir. **Karasu demek**, vahşet karşısında başkaldırı demektir. **Karasu demek**, falakalar, kalaslar, zincirler karşısında "ah" bile demeden onurunu, direncini, zindancı başlarına ispat etmek demektir. Onur ve direniş sembolü demektir. Aynı odada yatan **Müslüm Elma'nın** ise girdiği ikinci ölüm orucuydu. Gözleri kaymış, yürüyemez olmuştu. Bu direniş sembolü ve fedakar arkadaşımız **Urfa'da**, **Antep'te**, **Elazığ** ve **Diyarbakır** soruşturmalarında onurun, direncin sembolü haline gelmiştir. **Müslüm Elma denildiğinde**, dürüstlük, fedakarlık ve direniş akla gelir. Aynı odada kalan **Hamili Yıldırım** ve **M.Can Yüce'nin** durumları ise diğer arkadaşların durumundan farksızdı. **Cafer Cangöz'ün** ve **Bişar Akbaş'ın** durum-

ları ağırlaşmış, sürekli kusuyorlardı. Gözleri yakını bile göremez olmuştu. Bu iki arkadaş, gerek işkencehanelerde, gerekse 5 no'lu zindanda da her zaman direniş dalgasını dalgalandıran arkadaşlardır. **Cemal Arat** ve **Orhan Keskin** ise konuşamaz durumda bitkisel hayata girmişlerdi. **Garabet Demirci** ilk grupla ölüm orucuna girmesine rağmen, tek başına duvarlara tutunarak gezebiliyordu. Ölüm orucunu her bırakanın ardından saatlerce volta atarak direncini gösteren bu fedakar arkadaş Ermeni asıllı olmasından dolayı cezaevinde en fazla işkence görenlerden biridir. Ölüm döşeğinde bile neşe ve umut kaynağı idi. **Şükür Göktaş'ın**, **Mahmut Güvenç'in** ve **Mustafa Kaya'nın** durumu ise gittikçe ağırlaşıyordu. Tüberküloz olup ta ölüm orucuna giren arkadaşların sayısı hiç te az değildi.

Ayrıca **METİN CANSIZ**, **MEHMET ÖZGÜL** ve **MAHMUT KARACALI** adındaki arkadaşlar, ölüm oruçlarının 15.-20. günlerinde bile durumu ağır olan arkadaşlara bakarak onlara ancak bir annenin gösterebileceği ilgi ve şevkati göstererek arkadaşlık ve yoldaşlığın yüce örneklerini gösterdiler. Durumu ağır olanları tuvalete götürüyorlardı. Kusan arkadaşların, altına pisleyen arkadaşların pisliğini temizlemeye dek her türlü fedakarlığı göstermişlerdi. Ve daha nice birçok arkadaşlığın, fedakarlıkların üzerinde direniş yükselmiştir.

Bu gün gün, saat saat, santim santim ölüme giden saygın insanları hiçbir şey durduramadı. Bu yiğit insanlar, işkencenin durması için, cezaevi insanları için direnişin en önünde yer almışlardır. İşkenceciler bu kadar insanın ölümünü göze alamazlardı. Tarih artık 1981 değildi, tarih 1984 Mart'tı. Dışarda aileler olanca güçleriyle hücrelerde ölüme terk edilmiş evlatlarına, ölüm orucundaki çocuklarına sahip çıkıyor ve yetkilileri sıkıştırıyorlardı.

Nihayet 14 Ocak 1984'te başlayan ölüm orucu 2 Mart 1984 günü sonuçlandı.

Artık işkence yapılmayacaktı. Tek tip elbise giyilerek, İstiklal Marşı okunması kabul edilerek, direniş bitirildi.

ORHAN KESKİN ve **CEMAL ARAT** arkadaşlarımız ölüm yolculuğunu onurlu bir şekil-

de tamamladılar. Bu arkadaşların ölümlü ile 30 Ocak 1984 direnişinde yavaşlarını yitirenlerin sayısı 5 olmuştu. **NECMETTİN BÜYÜKKAYA**, **ORHAN KESKİN**, **CEMAL ARAT**, **REMZİ AYTÜRK**, **YILMAZ DEMİR**.

İşkenceciler yine can almışlardı, daha alacaklarının dışında.

Analar, bacılar, eşler, çocuklar yine gözyaşı içinde bırakılmışlardı.

.....
*Ölüm sağında
yaşam solunda,
Dostlar yanbaşında
yürüdüm uzadıkça uzayan
bu ölüm yolunda*
.....

1984 Ocak direnişinde, 83 Eylül direnişine nazaran geri bir adım attık. Çünkü 83 direnişinde "tek tip" giyilmezken (ki o dönem böyle bir sorun gündemde değildi) 84 Ocak'ta "tek tip" giydik. Birçok arkadaşımız zorlu bir direniş karşısında bizleri bırakarak bir müddet kurallara uydular. Cezaevi kitlesinin 83'teki birliği ve bütünlüğü bir anlamda parçalandı. 84 direnişi daha amansız oldu. Cezaevinde atılacak her adımda PKK'nın tavı etkileyici oluyor. Şayet onların sorumlusu durumundaki kişi, tek tipi, direnişin başlangıcında giymeseydi, durum belki böyle olmazdı. Biz ölüm orucundaki bir grup (TKP/ML taraftarları) arkadaş tek tipi giymeden ölebilirdik. Ama neyi çözümlenmiş olacaktık, veya neyi ispatlamış olacaktık. Bir taraftan "tek tip" giymiş büyük bir ezici çoğunluk, diğer taraftan küçük bir (tek tipi giymeyerek ölen) grup.

1983 Eylül sonundan 1984 yılının Ocak ayına kadar gazete, televizyon yüzü görebilen arkadaşlar 84 direnişinden sonra da gazete okuyabiliyor, televizyon izleyebiliyordu. Bizlerin en büyük ihtiyacı okumak, dış dünya ile olan bağımızı koparmamaktı. Koşuş içinde insanca yaşam koşulları nispeten sağlanmıştı. 1984 yılına kadar en zor şartlarda bile sigara kâğıtlarına müsvette yazarak siyasi savunmasını hazırlayan arkadaşları saygıyla anmak gerek. 84 direniş öncesi yazılan savunmalar ya yakıldı, ya da gaspedilip bir daha sahiplerine geri verilmedi. İnsanlar yazmaktan vazgeçmediler. Hücrelerde kısıtlı imkanlar içinde siyasi savunmasını hazırlayan arkadaşlar fedakarlığın en büyüğünü göstermişlerdir.

Hasan Hayri Aslan, Cafer Cangöz, Müslüm Elma ve İbrahim Ekinci'nin siyasi savunmaları direniş sırasında gaspedilip geri verilmedi. İbrahim Ekinci, arkadaşlarının ölüm orucuna girmesinden dolayı, 300 sayfayı aşan siyasi savunmasının bir kısmını hücrede, bir kısmını da koğuştta hazırlayarak mahkemeye sunmuştur.

İnsanlar en zor şartlarda bile inandığı uğruna ölüme yattığı, düşünceleri ve davalarını işkencehanelerde, zindanlarda, hücrelerde, mahkemelerde savunabilmiştir. "Ben Kürt'üm, Kürdistan'ın bağımsızlığı için savaşıyorum" diyenlerden tutun "Ben Komünistim, partimi daha yüksek sesle haykıracağım, diyenlerle doludur 5 no'lu zindanlar. Cezai hiçbir etkiden korkmadan idam pahasına, müebbet pahasına, 24 yıl pahasına siyasi savunma yapıp/geri adım atmayan yüzlerce saygın, onurlu, devrimci yatıyor 5 no'lu zindanlarında. Artık cezalar, 5 no'lu zindanlarının insanlarını korkutmuyor.

Açlık ve vahşet koşullarında öndeki bir lokma ekmeği, bir kaşık suyu arkadaşına uzatanlardan, o arkadaş için onlarca kalas yiyenlerden tutun da arkadaşları uğruna ölüme yatanlarla doludur 5 no'lu zindanlar.

Ve yine 5 no'lu zindanlarındaki insanlar tanık olmuşlardır ki, nice, "önder" durumundaki insanların nasıl bir hiç durumuna düştüklerini ve yine dışarda sıradan bir insan durumunda olanların tavrı, zaman içinde nasıl önder durumuna geldiklerini görmüşlerdir.

5 no'lu zindanlarında direnen onurlu insanlar olduğu gibi, işpiyoncu, itirafçı dönekler de mevcuttu.

5 no'lu zindanın insanları, gerçek önderleri, yakından görüp tanımışlardır. Ve önder bir insanın nasıl bir kişiliğe, nasıl bir yetenek ve cesarete, nasıl bir bilince sahip olmaları gerektiğini de yaşayarak öğrenmişlerdir. Kitalelerin tamamının susturulduğu, sindirildiği bir dönemde bazı önderlerin nasıl yok olduklarını, bazılarının ise nasıl ölüme yattıklarını yaşayarak öğrenmişlerdir. 5 no'lu zindanında "çok bilmek" yetmiyordu, çok laf edip çok bildiğini zannetmek yerine kavga vermek gerekiyordu.

5 no'lu insanları; teslimiyetin, iha-

netin derecesini ve direnişin en soylu örneklerini yaşamıştır. Devrimci sınıf mücadelesinin acımasız katı gerçeğini yaşayarak öğrenmişlerdir.

Kemalizmin, barışçıl mücadele yöntemlerinin, sağcı teslimiyetçi anlayışların nasıl kof düşünceler olduğunu, bu düşüncelerle değil devrim yapmak, sıradan bir hak bile elde edilemeyeceğini yine acımasız yaşam koşulları içinde yaşayarak öğrenmişlerdir.

5 no'lu insanları teslimiyetin ne kadar iğrenç ve adi bir şey olduğunu ve ihanete vardığını, direnişin soyluluğunu ve onurluluğunu ve yine bizleri zafere direnişlerin götürceğini, yine acımasız yaşam koşulları içinde yaşayarak öğrenmişlerdir.

Marxist teorinin kavranmasının önemini, dışardan okumayı kavramayı red eden solcu anlayışların da ne kadar sakat bir anlayış olduğunu yaşayarak öğrenmişlerdir. 5 no'lu zindanlarındaki insanlarımız.

Acımasız yaşam koşulları insanları engin tecrübe ve sayısız deneyimle donatmıştır.

1984 direnişinden sonra fiziki işkenceler eski tutuklular üzerinden kalkmıştır, fakat yeni gelenlere hâlâ dayak atılıyor, hâlâ insanlar cezaevlerinden alınıp işkence tezgahlarında katlediliyor.

Kitap, dergi, gazeteler binbir gerekçelerle yeterince alınmıyor. "Nokta" dergisinin bile içeri alınmasının yasak olduğunu söylersek herhalde gerçeği daha net anlatmış oluruz.

Sağlık sorunu, kantin, ziyaret sorunu hâlâ devam ediyor, çözüm bekliyor. Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde hiçbir zaman hiçbir hakkın sürekliliğinden bahsedilemez. Bugün bir hak varsa yarın çok rahat gaspedilebilir.

6-7 yıldır hücrelerde yaşayan arkadaşlar vardır. 5 no'lu zindanda insanca yaşam koşulları yeterince sağlanamamıştır. Hiçbir şeyin güvencesi yoktur ölümden başka...

Diyarbakır'da bugün ne denli "rahat" ve "iyi" koşullar sağlanırsa sağlansın, geçmişte insanlara çektirilen acıların hiçbirisi unutulamaz. Diyarbakır insanları sadece işkencecilerden değil, kendine "demokrat", "yurtsever", "aydın" diyen korkak ve ikiyüzlü insanlardan da hesap soracaktır. 5 no'lu zindanlarda insanlar vahşice öldürülürken bu suskun ve yığın "aydın"lar sanki yokmuşlardı.

5 no'lu zindanlarla ilgili yazılacak daha çok şey vardır. Ben değerli bir arkadaşın şiiriyle noktalayacağım yazımı. □

DIYARBAKIR CEZAEVİ TÜRKÜSÜ

Şirindir de yarenlerim can şirin
İşkencede tükeniyor günlerim
Yare bere kan içinde inlerim
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

Diyarbakır ne devrandır bu devran
Zebanisi bol cehennemdir bu zindan
Kara zulüm kudurmuştur korkudan
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

Kaldırında şu zindanın üstünü
Kimi yakmış, kimi asmış kendini
Kimi yatmış ölüme oy beni beni!
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

Verem girdi içimizi kemirir
Cellat çekmiş hançerini çevirir
Zulüm yanda öfkem kında semirir
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

Kardeşlerim yanıyordu ateşte
Ölüm orucunda ölümler peşpeşe
Alem sağır hele bakın şu işe
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

Gün doğmaz ışık sızmaz hücreme
Bir yol bulunmaz hücreme
Bir mezar mı bırakıyorum çevreme
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

Neylersin bre cellat neylersin
Hiç usanmaz, zulüm, cefa eylersin
Bizden kemlik kölelik mi beklersin
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

Dayan yürek can dayan
Can sakınır mı bu halktan
Hasret eder kavim kardaş şin şivan
Hücrem demir, yürek demir, can demir.

H.HAYRİ ASLAN

STALİN'İN DİLİNDEN LENİN

*Kremlin Askeri Okulu Öğrencilerinin düzenledikleri gecede ki söylev.
28, Ocak 1924*

Yoldaşlar! Bu akşam Lenin'in anısına bir gece düzenlendiği ve benim de konuşmacılardan biri olarak bu geceye davet edildiğim bildirildi. Lenin'in faaliyetleri konusunda bir rapor sunmanın gereksiz olduğu kanısındayım. Lenin'in, insan ve militan olarak bazı hususlarına değinmem daha olumlu olur sanırım. Bu husus ya da olaylar arasında belli bir bağlantı olmayabilir, fakat bu, Lenin hakkında toplu bir fikir edinmek isteyenler için fazla önemli değildir. Daha doğrusu, şimdilik demin söylediğimden daha fazlasını sizlere verebilecek durumda değilim.

DAĞLARIN KARTALI

Lenin'i 1903 yılında tanıdım. Doğrusu bu, onu görmeden, mektup yoluyla oldu. Fakat buna rağmen, parti içindeki çalışma süresince onun etkisi sürdü gitti. O zamanlar Sibiry'a'da sürgündeydim. 19. yüzyılın sonlarına doğru ve özellikle 1901'den, yani Iskra'nın(x) yayımlanmasından itibaren Lenin'in devrimci eylemleri bende, onun olağanüstü yetenekli bir insan olduğu izlenimini bırakmıştı. O, sadece basit bir Parti lideri değil, ama bir yaratıcıydı. Çünkü Partinin önemli gereksinmelerini ve özünü kavrayan insan Lenin'di. Lenin'i partinin diğer liderleriyle karşılaştırdığımda, Plehanov, Martov Axelrod ya da diğerleri olsun, onun bambaşka nitelikte biri olduğunu, üstün seviyede bir Parti lideriyle karşılaştığımı, Rus devrimci hareketinin karmakarışık ortamında aydınlık bir yolda korkmadan ilerleyen dağların kartalıyla tanışmakta olduğumu hissediyordum. Bu duygu öylesine içime işle-

mişti ki, yurt dışında bulunmak zorunda kalan bir yakın dosta yazarak bu konuda onun görüşlerini almak ihtiyacını hissettim. Bir süre sonra, ki ben o zaman çoktan Sibiry'a'ya sürülmüştüm ve yıl 1903 sonuna yaklaşıyordu, dostumdan coşkulu bir cevap aldım. Aynı anda kısa ama son derece anlamlı bir başka mektup daha vardı. Bu ikinci mektup Lenin'den geliyordu, dostum, ona yazdığım mektubu Lenin'e göstermişti. Lenin, kısa mektubunda Partinin pratik eylemleri konusunda akıllı eleştirilerde bulunuyor ve gelecekte Parti çalışmalarının ne yönde oluşması gerektiğine değinen ışıltılı bir açıklamada bulunuyordu. Lenin en zor Parti sorunlarını öyle basit, öyle aydınlık bir biçimde açıklıyordu ki, sanki mektubundaki kelimeler birer ateş parçasıydı. Bu kısa ama dopdolmuş mektup bana şunu inandırdı ki, Partimizin başında bir kartal vardı. Çoğu mektupta olduğu gibi, eski militan alışkanlığına uyararak bu mektubu da yaktım ve bundan dolayı bir türlü kendimi bağışlayamadım.

İşte, Lenin'le ilişkilerim o tarihlere gelişmeye başladı.

ALÇAKGÖNÜLLÜLÜK

Lenin'le ilk kez 1905'de, Tammerfors (Finlandiya) Bolşevik konferansında karşılaştım. Partimizin kartalını görmeye hazırlanıyordum. Sadece politik bakımdan değil, ama bir bakıma fizik bakımdan da büyük, oturaklı, koskoca bir insanla karşılaşacaktım. Çünkü hayalimde Lenin bir anlamda devleşmişti. Oysa, onu gördüğümde, sıradan bir insanla karşılaştığımı farkettim. Boyu vasatın altında, hiçbir özel görünüm-

mü olmayan, sade, basit, herhangi bir insan...

Büyük liderlerin salona geç gelmeleri, kendilerini bekletmeleri alışagelmıştır. Hatta salona girmeden önce etrafta ses seda kesilir, hişt... susun... gibilerden bir iki ses ancak duyulur. Bu büyüğe ve lidere saygıdır bir anlamda.

Lenin, konferansa herkesten önce geldi, bir kenara çekildi ve sıradan delegelerle konuşup tartışmaya koyuldu. İtiraf ederim ki, bu durum o zamana kadar alışık olduğumuz kurallara biraz ters geliyordu.

Sonraları anladım ki, Lenin'in bu basit görünümü ve alçakgönüllülüğü, kendini göstermekten kaçınması ve üstün durumunu etrafa belli etmekten çekinmesi; onun en güçlü niteliklerinden biriydi. Basit ve sıradan yığınların yeni lideri, tüm insanlığın en al: tabakasını oluşturan milyonların alçakgönüllü lideriydi Lenin.

MANTIK GÜCÜ

Bu konferansta, Lenin'in (politik durum) ve (tarım sorunları) konusunda verdiği iki söylev çok olumluydu. Bu söylevler konferansı coşturdu. Olağanüstü ikna etme gücü, konuların basit ve parlak bir biçimde ele alınışı, kısa ve herkesin anlayacağı cümleler, yapmacık ve gösterişten uzak bir tutum ve gereksiz jestlerin olmayışı Lenin'in söylevlerini alışagelen diğer söylevlerden ayırıyordu.

Fakat Lenin'in söylevlerinde beni etkileyen bu olmadı. Benim en çok etkilendiğim onun mantık gücüydü. Onun derin mantığı karşısındaki elektrikliyor ve sonra derinlemesine kavırıyordu. Hatırlarım, temsilcilerin çoğu şöyle diyorlardı: "Lenin'in söylevlerindeki mantık gücü insanı mengene gibi kavrar kurtuluş yoktur, ya teslim olunacak, ya da kesin bir mağlubiyete gidile-

cektir.”

Lenin'in söylevlerinin bu niteliği, sanırım onun hatipliğinin en güçlü yanıdır.

YAKINMADAN

Lenin'e ikinci kez 1906'da Stockholm'de, Partimizin kongresinde rastladım. Bilindiği gibi, bu kongrede Bolşevikler azınlıkta kalmış, savaşı kaybetmişlerdi. İşte ilk kez orada Lenin'i yenik durumda gördüm.

Yenilgiden sonra cesaretini kaybeden ve durmadan yakınan liderlere benzemiyordu. Aksine sanki yenilgi onun gücünü arttırmıştı. Etrafındakileri yeni savaşlara hazırlıyor, gelecekteki zaferin bizim olduğunu söylüyordu. Şöyle dedim: Lenin'in yenilgisi, ama bu yenilgi nedir? Lenin'in hasımları, Stockholm kongresinin galipleri Plehanov, Axelrod, Martov ve diğerleri görmeye değerdi. Pek galip insanlara benzemiyorlardı, çünkü Lenin Men-

şevikleri eleştiren harika konuşmasıyla onları bir köşeye sıkıştırmıştı. Biz, Bolşevik temsilcileri bir köşede heyecanla Lenin'i izliyor ve yapılacak işler hakkında ondan bilgi istiyorduk. İçimizden bazılarının yenilgiyi kabullenmiş, cesaretsiz tavırlarına karşı Lenin'in şöyle fısıldadığını hatırlıyorum:

“Yakınmayı bırakın, yoldaşlar, sonunda biz yeneceğiz, çünkü haklı olan biziz.”

Lenin bizlere, durmadan yakınan aydınların nefretinden, zafere inanamak ve tüm gücümüzü göstermek gerektiğinden söz ediyordu. Bolşevikler yenilgisinin kısa süreceği ve sonunda mutlaka başarıya ulaşılacağı hissediliyordu.

Yenildiğinden yakınıp cesaretini kaybetmemek. Lenin'in politik eyleminin başlıca niteliği idi. Bu nitelik ona, güçlerine ve sol zafere inanan bir orduyu toplamasına yetti.

Bir sonraki kongre 1907'de Londra'da toplandı ve Bolşevikler'in yenilgisiyle sonuçlandı. Orada ilk kez

Lenin'i başarıya ulaşmış olarak gördüm. Başarı genellikle liderleri şımartır, kendilerini yüksekte görmeye iter. Fakat Lenin bu tür liderlerden değildi. Tam aksine, başarıyı takip eden günlerde o son derece dikkatli ve ağırbaşlı bir tavır alıyordu. Lenin'in temsilcilere şöyle seslendiğini hatırlıyorum:

“Önce, başarının sarhoşluğuna kapılmayın, fazla da böbürlenmeyin. Sonra, başarınızı sağlamlaştırın. Üçüncü olarak da, düşmanın işini bitirin. Çünkü düşman yenilmiş ama gerektiği gibi işi bitirilmemiştir.”

Menşeviklerin hiçbir ağırlıklarının kalmadığını ileri süren temsilcilere çıkışıyordu. Menşeviklerin işlerinin bitirilmediğini onların işçi hareketi içinde belli ağırlıkları bulunduğunu, bu görüşü kökünden kazımak gerektiğini, kendi gücünü tartıp karşı güçleri küçümsememeyi ve özellikle asıl düşmanın gücünü iyice hesaba katmayı öneriyordu.

“Başarının sarhoşluğuna kapılma-

mak!" İşte Lenin'in soğukkanlılıkla hareketi sayesinde karşı güçler objektif olarak ele alınmış ve Parti kötü ihtimallerden arınmıştır.

İLKELERE BAĞLILIK

Parti liderleri, parti çoğunluğunun görüşlerine hakim olma durumundadır. Çoğunluk, parti liderinin gözönüne almak zorunda olduğu bir güçtür. Lenin, diğer parti liderlerinde olduğu gibi, bu gerçeği anlamıştır. Fakat Lenin, hiçbir zaman çoğunluğun esiri olmadı, çoğunluk temel ilkelere dayanmadığında ona karşı çıktı. Parti tarihinde, çoğunluğun görüşü ya da partinin belli bir süre için çıkarının proleteryanın çıkarlarıyla çeliştiği görülmüştür. Bu tür durumlarda Lenin hiç tereddüt etmeden ilkelere yana çıkıp çoğunluğu karşısına almıştır. Tek başına da olsa, çoğunluğa karşı yürütmekten hiçbir zaman çekinmemiştir. Çünkü onun her fırsatta tekrarladığı görüşü şudur:

"İlkelere bağlı politika biricik doğru politikadır!"

Anlatacağımız iki olay bu görüşü kanıtlar niteliktedir.

Birinci olay: 1909-1911 arasında Parti, karşı-devrimci güçler tarafından ezilmiş ve parçalanmaya yüz tutmuştu. Bu öyle bir devirdi ki,

partiye olan inanç kaybedilmişti. Sadece aydınlar değil, ama işçiler de yığınlar halinde terk ediyorlardı. Gizli eylemlerin reddedildiği, yıkım ve tasfiyenin hızla ilerlediği bir devirdi bu. Sadece Menşevikler arasında değil, ama Bolşevikler arasında da bir sürü ayrılık belirmiş, eylem fraksiyonlara bölünerek işçi hareketinden kopmuştu. Bilindiği gibi, bu devirler de partinin gizli eylemlerine son vererek işçileri organize edip legal bir parti oluşturma fikri gelişmişti. Bu parti liberal Stolipin(x) partisi olacaktı. İşte o sırada bu buluşma hastalığı kapılmadan partinin dağılmış ve bölünmelere uğramış güçlerini biraraya getiren, parti içindeki burjuvaziye uzlaşmaya yatkın güçleri cesaretle ezen ve işçi hareketini kendi temel ilkelerine dayalı bir biçimde yönlendiren Lenin olmuştur.

Yine bilindiği gibi, Lenin bu mücadeleden galip çıktı ve parti kendi temel ilkelerine bağlı olarak yoluna devam etti.

İkinci olay: 1914-1917 arasında emperyalist savaş tüm şiddetiyle sürüp giderken tüm partiler ve hemen hemen tüm sosyal-demokrat partiler vatansever duygularla yüklüydüler. Ve bütün bu partiler ülke emperyalizminin emrine girmişlerdi. Bu devirlerde II. Enternasyonal ka-

pitale karşı beyaz bayrak çekmiş ve Plehanov, Kautsky, Guesde ve diğerleri şovenizme boyun eğmişlerdi. İşte o sıralarda, sosyal-şovenizme, sosyal-pasifizme tek başına karşı gelen ve Kautsky'lerin, Guesde'lerin döneğini cesaretle savunan Lenin olmuştur. Bu mücadeleyi sürdürürken Lenin, kendisini destekleyenlerin çok azınlıkta olduğunu biliyor, fakat bunu kesin bir durum olarak ele almıyor ve önemsemiyordu. Çünkü onun için tek doğru politika enternasyonalist politikaydı, çünkü ilkelere bağlı politika biricik doğru politikaydı.

Bilindiği gibi, Lenin bu mücadeleden de galip ayrıldı ve yeni enternasyonal kuruldu.

"İlkelere bağlı politika biricik doğru politikadır."

Bu ilkeye bağlı kalan Lenin aşılmaz sanılan zorlukların üstesinden gelerek devrimci Marksizme proletaryanın en iyi elemanlarını kazandırdı.

YIĞINLARA İNANMAK

Halkların tarihini bilen, devrimler tarihini bir baştan bir başa inceleyen parti liderleri ve teorisyenleri genellikle uygunsuz bir hastalığa yakalanırlar. Bu hastalık, yığınlardan çekinmek ve yığınlara inanmamaktır. Bazı durumlarda bu hastalık liderlerde aristokratik tavırların oluşmasına meydan verir. Bu aristokrasinin kökeninde, yığınları kitapla örgütlemek isteyen idareci rolü oynama arzusu, yığınların fazla yıkıcı olmasından çekinmek ve asıl önemlisi, yığınlardan öğrenilecek bir şeyin olmadığını sanmak yatmaktadır.

Lenin bu liderlere benzemezdi. Lenin kadar proletaryanın devrimci gücüne inanan ve onun sınıf bilincinin devrimci doğruluğuna gönül veren bir başka lider tanımadığımı kesinlikle söyleyebilirim.

Bir söyleşi esnasında, yoldaşlardan birinin "devrim sonrası tüm durumun normale erişmesi gerektiği" biçimindeki sorusuna Lenin, alaylı bir şekilde şu karşılığı vermişti:

"Devrimci olmak isteyen insanların tarihsel süreç içinde en normal durumun devrim olduğunu unutmaları gerçekten acınacak bir durum."

İşte Lenin'in, yığınlara yukarıdan bakan ve onları sadece kitaplarla öğütleyip idare etmek isteyenlere verdiği en güzel cevap budur.

Lenin, sürekli bir şekilde, yığınlardan öğrenilecek çok şey olduğunu, onların içine girip hareketlerini anlamak ve yığınların mücadelesindeki pratik deneyimleri titizlikle inceleyerek onlardan faydalanmak gerektiğini söylerdi.

Lenin'in eyleminin bellibaşlı niteliklerinden biri de yığınların yaratıcı güçlerine inanması olmuştur. Bu inanç yığınların ani hareketlerinin ne anlama geldiğini kavraması bakımından Lenin'e yardımcı olmuş ve bu sayede Lenin bu hareketleri devrimci proleter yola kanalize edebilmiştir.

DEVİRİMİN DEHASI

Lenin devrim için doğmuştu. Gerçekten de o, devrimci atılımların dehası ve devrimi idare etme sanatının en büyük ustasıdır. Lenin hiçbir zaman kendini devrimci günlerde olduğu kadar rahat ve sevinçli hissetmemiştir. Bunu derken, Lenin'in her devrimci atılımı desteklediğini, ya da sevinçle karşıladığını kastetmiyorum. Kesinlikle hayır. Benim söylemek istediğim, Lenin'in dehasının ve en parlak görüşlerinin devrim günlerine ait olduğudur.

Devrimin dönüm noktalarındaki başarılarında sevinçten uçar, geleceği en keskin gözlerle görür, sınıfların hareketinin ve devrimin olası kıvrımlarını avucunun içi gibi bilirdi. Parti içinde onun hakkında dolaşan şu söylenti boşuna değildi:

“İliç, devrimin dalgaları içinde suda balık gibi yüzmesini bilir.”

Lenin'in verdiği taktikler ve bildiriler şaşırtıcı bir biçimde açık ve net, devrimci planları ise olağanüstü doğrudur.

Hatırımında kalan iki olayı anlatarak Lenin'in bu niteliklerini gözününe serelim.

Birinci olay:

Ekim Devrimi'nin öncesinde, cephe ve geride milyonlarca işçi, köylü ve asker kıtlık içinde kıvranıyordu. Tüm bu yığınlar barış ve özgürlük istiyor ama, generaller ve burjuvazi askeri diktatörlüğü sürdü-

rerek savaşı sonuna kadar götürmek istiyorlardı. Bir söylentiye göre, kamuoyu ve tüm (sözde) sosyalist partiler Bolşeviklere karşı olup onları Alman ajanı olmakla suçuyorlardı. Öte yandan Kerenski Bolşevik Partisini illegal duruma itmek için çabıyor ve bunda kısmen başarıya ulaşıyordu. Almanya ve Avusturya'nın hâlâ güçlü ve disiplinli orduları önünde bizim ordularımız yorgun ve dağınık bir durumda idi. Üstelik Batı Avrupa sosyalistleri hükümetleriyle işbirliğine girerek savaşı sonuna kadar götürmeye çabıyorlardı.

Böyle bir durumda ayaklanmayı başlatmanın anlamı neydi? Bu koşullarda ayaklanmayı başlatmak, bütün kozlarını oynamaktı. Fakat Lenin bu riskten kaçınmıyor, çünkü son derece aydınlık görüşleriyle ayaklanmanın kaçınılmaz olduğunu biliyordu. Ve çünkü ayaklanma başarıya ulaşacaktı. Böylece Rusya'da sürüp giden emperyalist savaşa son verilecek, Batı ülkelerinin yığın insanları kıpırdanarak ilk adımı atacak, Rusya'daki emperyalist savaş iç savaşa dönüşecek ve sonuç olarak bu ayaklanma Sovyetler Cumhuriyetini oluşturacak ve bu yeni Cumhuriyet de tüm dünya devrimci hareketinin gelişip yayılmasına tüm gücüyle destek olacaktı.

Bilindiği gibi, Lenin'in bu görüşleri ve çizdiği devrimci yol eşine ender rastlanır bir gerçeklikle doğru olarak sonuçlanmıştır.

İkinci olay:

Ekim Devrimi'ni takip eden günlerde Halk Komiserleri Kurulu, Rus orduları başkumandanı General Dukonin'in başkaldırmasına karşı koymak, askeri hareketi durdurmak ve Almanlarla bir anlaşma imzalamak üzere harekete geçmişti. Dün gibi hatırlıyorum, Lenin, sonradan başkumandan olacak olan Krilenko ve ben, Petrograd'da genel karargaha giderek telefonla General Dukonin'le görüşme yapmıştık. Durum son derece ciddi ve ürkütücüydü. Dukonin ve yandaşları, Halk Komiserleri Kurulu'nun emirlerini yerine getirmeyi kesinlikle reddettiler. Ordunun idaresi genelkurmayın elindeydi ve genelkurmayda Dukonin'le aynı görüşleri paylaşıyordu. Askerle-

re gelince, oniki milyonu aşan bu yığın ne tepki göstereceği pek bilinmiyor ama yine de onların Bolşeviklere yakın olduğu sanılıyordu. Öte yandan, Petrograd'daki askeri okulların öğrencileri isyan halinde şehirde dolanıyordu. Üstelik, Kerenski'de başkente doğru yürümekteydi. Dün gibi hatırlıyorum, telefon cihazının karşısında bir anlık sessizlikten sonra Lenin'in yüzü işildi. Kuşkusuz, kesin bir karara varmıştı. Şöyle konuştu:

“Özel bir emirle General Dukonin'i görevinden alacağız ve başkumandan mevkiine yoldaş Krilenko'yu getireceğiz. Sonra da askerlere şu haberi göndereceğiz: Generallerden ayrılın, onları dinlemeyin, askeri harekete son verin, Avusturya ve Alman askerleriyle ilişki kurun ve kendi ellerinizle barış zeminini hazırlayın!”

Bu, bilinmeyene doğru bir hamle yapmaktı. Ve Lenin böyle bir hamle yapmaktan kaçınmıyordu. Aksine, işin üzerine yürüdü. Çünkü ordunun barış istediğinden emindi ve bu ordu barışa engel olacak herşeye karşı çıkacaktı. Bu tür hareket Avusturyalı ve Alman askerlerini etkileyecek ve tüm cepheelerde barış sağlanmış olacaktı.

Bilindiği gibi, Lenin'in bu devrimci görüşlerinin ne denli gerçekçi olduğu kısa zaman içinde belli olmuştur.

Yürürlükteki olayların gidişini şaşılmalı bir kesinlikle sezmek Lenin'in en önemli özelliklerinden biriydi. Ve bu özellik ona, devrimci hareketin çalkantılı günlerinde ve kıvrımlarında son derece doğru ve gerçekçi bir yol izlemesine neden olmuştur.

Pravda, 12 Şubat 1924

(x) Iskra (Kıvılcım) 1900 sonunda, Lenin tarafından kurulan ve yurt dışında basılan ilk devrimci Marksist gazete, Iskra Rus devrim tarihinde önemli bir rol oynamış. Kasım 1903'de RSDİP'nin II. Kongresi'nde Menşeviklerin eline geçmiş, Lenin redaksiyon kurulundan çekilmiş ve eski (Bolşevik) ve yeni (Menşevik) diye ikiye bölünmüştür.

(x) Stoplipin Partisi: 1905 yenilgisinin ertesinde oluşan reaksiyoner kuruluş: 1905 sonrası Menşevikler Devrimci Hareketi tasfiyeye girilerek Bakanlar Kurulu Başkanı Stolipin'in adının verildiği legal bir parti kurmaya çalıştılar.

ÇANLAR PAPANDREU İÇİN ÇALIYOR!

Bir öğrenci yürüyüşüne polisin saldırısı. Olayda polis gaz bombaları kullanırken, çok sayıda öğrenciyi yaraladı.

Özgür Güneş YUNANİSTAN

Ajanlar da grev yaparsa,

Dünyanın herhangi bir ülkesinde istihbarat teşkilatının grev yapması herhalde büyük bir skandal olurdu, ama bir grup Yunan istihbarat ajanının, son aylarda ülkeyi kaplayan grev dalgasına katılmaları fazlaca garipsenmedi bile. Nihayetinde

ajanlar da devlet memuruydu, haklarını aramaları son derece doğal bir olaydı.

Uzun yıllar süren bir mücadele geleneği var Yunanistan halkının; 67 faşist Cuntası sonrasında önemli dersler çıkartılmış. Bu nedenle, işçilerin, memurların, öğrencilerin direnişlerinde olduğu gibi, ajanların veya başka bir kesimin hakkını aramak için yürüttüğü mücadele olağan karşılanıyor.

Elbette durumdan rahatsız olan-

lar da var. Peşpeşe süren grevler burjuvaziye epey tedirgin ediyor. Ancak grevlerin, direnişlerin önüne geçilmesinin fazlaca mümkünü yok. Papandreu'nun PASOK'unun uyguladığı siyaset her gün biraz daha tepki çekiyor.

x x x

Son günlerde, siyasal hava oldukça gerginleşti Yunanistan'da. Neredeyse tüm işkollarında birbirini izleyen grevler adeta bir genel grev gö-

rünü veriyor. Banka memurları, doktorlar, öğretmenler, temizlik işçileri, inşaat işçilerinin ardından, otobüs-trolleybüs şoförlerinin işi sık sık bırakmalarına, postacılar da onbeş güne varan bir grevle katılınca yaşam iyice felce uğradı. PASOK'lu postacıların grev kırıncılığı sonucu, bir ara grev sekteye uğramasına karşın, postacılar kararlılıklarından pek bir şey yitirmedi, toparlandıktan sonra greve yeniden başladılar.

Ücret artışları için başvuru grevler Papandreu'yu ciddi bir şekilde zorluyor.

PASOK, 1984'te ücretleri dondurmuştu, bu nedenle ücret artışıyla ilgili başvuru her türden eylem yasadışı sayılıyor. Ancak İMF güdümlü ekonomi politika sonucu, yaşam standartları o denli düşüş gösterdi ki, yasalar korkuluğu emekçileri durduramıyor artık. Her gün bir grev, bir yürüyüş, bir işgal var denise pek abartılmış olmaz.

Her halükârda, ABD ve Yunan burjuvazisi için Papandreu, şu anda en güçlü seçenek durumunda. Sosyalist maskeli PASOK, Friedman patentli politikanın uygulamasında toplumsal muhalefeti pasifize etmede etkili oluyor. Aynı şekilde Papandreu, ABD üsleri konusunda

izlediği politikayla da prim topluyor. İktidara geldiğinde, üsleri kaldıracığı sözünü veren Papandreu, bu işi tam anlamıyla yılan hikayesine döndürdü. Bu konuda homurtuların yükselmesi sonucu, konuyu halk oylamasına sunacağını belirtmişti. Yapılacak oylamanın niteliği, muhtemelen, yeni üsler açılın mı açılmasın mı şeklinde olacağından, eski üsler garantiye alınmış oluyor. Bu anlamda ABD durumdan hoşnut.

Bu yıl Yunanistan'da da bir erken seçim gündeme alınabilir. Yeni Demokrazi (Nea Demokratia) Partisi Mitçotakis'li gövde gösterileri yaparsa da, Papandreu karşısında fazla şanslı görülüyor. Henüz yeterince yıpranmamış olan Papandreu, ABD açısından da vadesini doldurmuş değil.

x x x

Gençlik hareketi;

Bu arada, öğrencilerin devreye girmesiyle siyasal hava bir o kadar nazikleşti. Yunanistan'ın Avrupa Topluluğu'na girmesinden bu yana, Yunan burjuvazisinin, Ortak Pazar'ın direktifleri doğrultusunda, yüksek öğrenimde çeşitli reformlar

yapma düşüncesi bulunuyor; elbette bunlar Ortak Pazar'ın gereksinimlerine uygun unsurlar yetiştirme-yi amaçlayan gerici reformlardır.

Anımsanacağı üzere, geçen yıl Fransa'da eğitim bakanları Devaquet ve Monory tarafından uygulanmaya çalışılan benzer sistem, öğrencilerin şiddetli tepkisiyle karşılaşmış, birdenbire büyüyen öğrenci hareketi, halkın da desteğiyle birleşince, sistemi tehdit eder hale gelmişti. Bunun üzerine Chirac Hükümeti, geri adım atarak reformları geri çekmişti.

Burjuvazinin bu denli direttiği reformların temelinde eleme sistemi yatıyor. Bu sistemi 1900'lerin Heideberg modelinden esinlenen liberaller, karşılarında akıllı, uslu, terbiyeli, iyi traşlı, iyi yetiştirilmiş ve eleştiri ruhundan yoksun öğrenciler görmek istiyorlar. (Doğramacı'nın kulakları çınlasın).

Eleme, orta öğretimin sonunda başlıyor; özellikle uzmanlaşmayla, öğrencilerin yönlerini bağımsız tayin etmeleri engelleniyor, sadece Ortak Pazar'ın gereksinimlerine uygun alanlara yönelmeleri hedefleniyor.

Söz konusu reformlar, öğrencileri ekonomik olarak da ağır bir külfet altına sokuyor. Bugüne kadar

Politeknik yürüyüşünde Türkiye'li örgütler

ücretsiz dağıtılan kitaplar, bundan böyle parayla satılacak. Önceden kantin ve yurtlardan para ödmeden yararlanan öğrenciler artık bunlara da belli bir miktar ödeyecekler. Bunlara, bazı fakültelerin özelleştirilmesi ve ders geçme sistemi yerine sınıf geçme sistemi de eklenince, önemli sayıda öğrenci kitlesinin eleneceği açık. Bu sayı şimdiden % 70'lere ulaşmış durumda. Anlaşılacağı üzere, burjuvazi yüksek öğretimi ayrıcalıklı bir tabakanın malı haline getirmek istiyor. Öğrencilerin böylesine öfkelenip, Avrupa semalarında 68 rüzgarları estirmeleri boşuna değil.

Reformlar Yunanistan'da yeni uygulanmıyor; olay 1983'den bu yana gündemde. Ancak bu yıl daha yaygın bir şekilde uygulamaya geçildi. Yasalar oldukça gerici olduğundan, Hükümet öğrencilerin tepkisinin çok büyük olacağından korkuyor. Bu nedenle, yasalar parça parça uygulamaya konuyor.

Bu yıl, ilkin Patra Üniversitesi'nde başladı. Öğrencilerin tepkisi ani ve büyük oldu. Valilik işgal edildi, gösteriler düzenlendi, polis saldırısına öğrenciler yanıt verince, yer yer çatışmalar çıktı.

Daha sonra hareket Yunanistan'ın tüm üniversitelerine sıçradı, fakülteler peşpeşe işgal edildi. Özellikle Atina ve Selanik'te her gün bir yürüyüş düzenlendi.

PASOK ve revizyonist YKP (KKE)'nin öğrenciler üzerindeki etkileri günden güne düşüyor. Geçmişte, öğrenci hareketinde önemli bir yerleri bulunan revizyonistlerin, sistemin pompalayıcılığı rolleri her gün biraz daha açığa çıktıkça, öğrenciler arasında taban yitiriyorlar. PASOK'un durumuydu, YKP'den daha kötü. Gençlik, artık PASOK'un da, YKP'nin de solda değil, gericiğin parçaları olduklarını görüyor. Doğal olarak, bu durum gençliği yeni arayışlara itiyor. Nitekim, PASOK ve KKE'nin uyguladığı gerici politika sonucu. Yunanistan tarihinde ilk kez büyük sayıda bir öğrenci kitlesi sağdaki Yeni Demokrasi Partisi'nde toplanmış bulunuyor. Ayrıca bugün partilerden bağımsız hareket eden geniş bir öğrenci kitlesi bulunuyor. Özellikle, üç, dört

yıldan beri, YKP'den grup halinde kopmalar oluyor. Öğrencileri tatmin edebilecek bir perspektif getiremeyen YKP'ye karşı tabanda ve gençlik kadroları arasında güvensizlik büyüyor. Bu nedenle, çeşitli işgal komitelerinde bulunan birçok YKP'li öğrenci partilerinden bağımsız hareket ediyorlar. Kısaca, öğrenci hareketinden dolayı, YKP, derin bir bunalıma düşmüş bulunuyor.

Harekete yönelik en doğru çözümlü YKP/M-L getiriyor. Hareketin düzeni hedefleyen ilerici yönünü görmesine karşın, onun kendiliğindenici yanını da gözardı etmiyor. Bu durumda, onu doğru bir önderliğe yöneltmek gerektiğini vurguluyor.

YKP/M-L, sadece birtakım uygulamaların kaldırılmasını değil, getirilmek istenen gerici eğitim sisteminin tamamen yadsınmasını hedefliyor. YKP/M-L'nin bu faaliyeti, özünde sistemden yana olan ve sadece birtakım uygulamalara karşı gözüküp, öğrenci hareketini saptırmaya çalışan revizyonistlere de darbe vuruyor. Böylece YKP/M-L öğrencilerin sempatisini kazanıyor.

Öğrenci hareketi süresince, YKP/M-L, güçlerinin önemli bir bölümünü seferber etti. Tüm fakültelerin işgali sloganıyla harekete geçti; ve Patra, Atina ve Selanik'te belli başarılar elde etti. Ancak, seksenli yılların başında büyük bir parti durumunda olan YKP/M-L, şu anda güçlü bir alternatif oluşturamıyor; bu durumda, öğrenci hareketinin kendiliğindenici yönü ağır basmaya devam ediyor.

Politeknik direnişinin yıldönümünde olaylar

Politeknik direnişinin yıldönümünde öğrenci hareketi doruğundaydı. Polis saldırılarının yoğunlaşması öğrencilerin öfkесinin büyümesine neden oluyordu. Daha birkaç gün önceki yürüyüşe, güzergahın Fener Patriğinin geçtiği yolla çıktığı gerekçesiyle polis azgınca saldırmış, olay sırasında birçok öğrenci yaralanmış, ancak öğrencilerin kararlılığı sonucunda polis geri çekilmek zorunda kalmıştı. Aynı şekilde, birçok fakültenin işgali sırasında, öğrenciler polis saldırısına uğra-

mışlardı. Durum bir hayli gergindi, herkes Politeknik yürüyüşünde olayların büyüyeceğini ileri sürüyordu.

Gerçi öğrenciler için böylesi bir günde çatışmayı büyütmenin fazla bir anlamı bulunmuyordu. Politeknik direnişi ve şehitlerinin anısına düzenlenen ve her yıl yüzbinlerin yürüdüğü böylesi bir yürüyüşün Yunanistan tarihinde önemli bir yeri bulunuyordu. Doğal olarak, öğrenciler yüzbinlerce kardeşiyle kolkola yürüyeceklerdi. Ancak kitlelerden ve gençlikten kopuk anarşistlerin olası bir provokasyonu için ortam son derece elverişliydi. Nitekim tahminler boşa çıkmadı; daha yürüyüş başlamadan iki sivil polisi tartaklayan anarşistlere polis yanıtı yürüyüşün sonunda geldi. Molotof kokteyli savuran anarşistlere önce gaz bombalarıyla karşılık veren polis, ardından tüm kitleye joplarla azgınca saldırıda bulundu.

Olay sırasında birçok sıradan insanın ve gazetecinin tartaklanması, yaranlanması veya gözaltına alınmasına kamuoyunun tepkisi büyük oldu. PASOK dahi polislin davranışını kınamak zorunda kaldı.

x x x

Politeknik yürüyüşü sonrasında da grev ve direnişler devam ediyor. Geçenlerde bir grup öğrenci Eğitim Bakanlığı'nı işgal ederek, Bakan'ı üç saat süreyle rehin aldı. Fakültelerdeki işgaller tek tek sona eriyor. Öğrencilerin sorunları halen çözülmemiş değil. Ancak öğrenciler eskisinden daha politize durumda. Yemek sorunu, yurt sorunu, kitap sorunu gibi, tek tek sorunlar yerine, artık olayı bütünlüklü bir şekilde, siyasal yanlarıyla kavriyorlar. Elbette böylesi PASOK için daha büyük tehlike oluşturuyor.

.....

Postacılar bir kez daha, günler süreceğ bir greve başladılar. Sağlık hizmetlerinde de grev var. Gece gündüz Atina'da devriye gezen bazı ambulansların arka camında büyük harflerle "Grevdeyim" yazısı okunuyor. Yunanistan zorlu bir kışa giriyor. Acaba Papandreu, hâlâ 'astığım astık, kestiğim kestik' tavrında diretebilecek mi?

Gorbaçov Agias ahırlarını anlatıyor

Ali DOLUNAY

Gorbaçov'un ortaya çıkışı, aydınlar başta olmak üzere, burjuva cephe, parlak bir iyimserlik ve sevinç rüzgârının esmesine neden oldu. Aydınlar, bundan sonra artık "Sovyetler'de" kişinin sopayla cennete gönderilmesi stratejisinin uygulanmayacağını, psikiyatri hastanelerinin siyasi baskı araçları olarak kullanılmayacağını savunmaya başladılar. Onlara göre "Moskova'da şafak söktüyor", Kremlin'in üzerinde "yeni bir bilincin güneşi parlıyordu". Batılı Avrupalı emperyalistler ve bunların yarı-sömürgelelerdeki işbirlikçileri ise Gorbaçov'un attığı adımları alkışlıyor, O'na, attığı bu olumlu adımlarında destek olunmasını vaaz ediyorlardı. Gorbaçov'un kişiliğine, güler yüzlülüğüne ve "özyönetimci", liberal adımlarına duyulan sempati, modern revizyonizme ve sosyal emperyalizme karşı mücadele görevlerini sis perdesine büründürüyor, birçok kafada "Lenin dönemi acaba geri mi geldi?" kuşkusunu yaratıyordu.

Bir zamanlar Büyük Petro, ilerlemeye karşı çıkan boyarların sakallarını kesiyordu. Gerçekten şimdi, modern boyarların sakallarını kesmeyi kafasına koymuş yeni bir Büyük Petro'ya mı tanık oluyoruz? Merkezileşmeyi sağlayan Petro da Gorbaçov gibi, merkezi yönetimin etkinlikle yürütmediği birçok işi yerel yönetime bırakıyordu. Ama Çarlık Rusya'sının bu modern kafalı adamı, Gorbaçov'un aksine zilzurna olmaktan yanaydı. Saray hanımlarından biri içmeyi reddettiğinde, Büyük Petro'nun bizzat kendisi hanımın burnunu güçlü parmaklarıyla mengene gibi sıkar, şarabı kahkalarla gırtlığından aşağı boşaltır. Büyük Petro'nun oynadığı tarih-

sel rolü Gorbaçov oynayamıyor. Oynayamaz da..

Gorbaçov, merkezi bürokrat burjuvazinin bir kanadının sözcüsüdür ve merkezi bürokrat burjuvazinin mutlak merkezîyetçilikten yana kanadıyla çatışan, işletmelere daha çok özerklik, öz yönetim, verilmesini savunan geniş bir işletme yöneticileri zümresinin desteğini alıyor. Ayrıca aydınların ve ordu içindeki liberal bir kanadın desteğini alıyor. Ordudan gelmeyen ama ordu içindeki etkin bir kanadın sözcülüğünü yapan Savunma Bakanı Üstinov da Gorbaçov'u destekliyor. Üstinov, böyle gitmesi halinde bu endüstriyle mevcut askeri dengenin uzun süre korunamayacağını çok iyi biliyor. Gorbaçov, Suslov-Andropov çizgisine bağlı birisidir. Reformlar konusunda Kruşçev'den daha cesurdur. Kâr dürtüsünü, dolayısıyla sorumluluğu ve hırsı, ekonomik ve toplumsal hayatın tüm hücrelerine özümletmekten yana olan, Amerikan pragmatizmini bayraklaştırmaya çalışan Liberman çizgisinde yürütmektedir. Beslendiği başlıca teorik kaynaklar Brus, Ottoşik ve benzerleridir.

Nomenklatura'nın mutlak merkezci kanadına karşı, yeni bir işletme yöneticileri zümresinin desteğini alan Gorbaçov, süper merkezci, Brejnevci kanadın sistemleşmiş ayrıcalıklarına pek dokunamıyor. Çünkü bu, dayandığı kanadın varlığını da red anlamına gelir ki, tarihte hiçbir zümrenin ya da sınıfın kendi zoruyla kendi kendisini yokettiği, kendisine karşı devrime giriştiği görülmemiştir. O halde Gorbaçov'un yapmak istediği nedir? Gorbaçov

ekonomiyi, batıyla güçlü bir tarzda rekabet edebilecek, silah sanayine dinamizm kazandıracak, ona pazarların paylaşımında üstünlük kurma potansiyeli sunacak, içte kuyrukları ortadan kaldıracak ve istikrar yaratacak sağlam sütunlar üzerine oturtmak istiyor. Tüm amacı budur. Modern tekelci devlet ekonomisi, yayılmanın ve rekabetin iştahını artıkmıyor. Dev sermaye yatırımları, üretimin genişlemesinin iki biçiminde, gerek aktif sermayenin palazlanmasında, gerekse sanayi girişimlerinde, eskisi gibi ilerleyemiyor. Artı-değerin dev boyutlarda, gürül gürül potansiyel para-sermayeye dönüşümü, kapitalist-emperyalist ülkelerle özgü ciddi tıkanıklarla karşılaşılıyor. Dünya pazarlarına hırsıyla yayılmaları, modern revizyonist oligarşik diktayı, korkunç derecede bir üretim humması içine sokmuştur. Rakipleriyle başarılı bir tarzda rekabet etmek, hiç değilse dengeyi korumak zorundadırlar. Ama modern devlet kapitalizmi, geleneksel noktada muazzam seviyelere ulaşmış bulunan potansiyel para-sermayesini, hızla üreten sermayeye çevirmekte, proletaryadan gabbettikleri artı-değerin paraya dönüşen gücüyle üretim araçlarının ve ek değişmeyen sermaye öğelerinin, boyutlarını her geçen gün genişletmekte önemli güçlüklerle karşılaşılıyorlar. Kâr ve yayılma, devlet tekellerinin, biricik şiarı haline gelmiştir. Önemli güçlüklerle rağmen yayılma ve "gelişme" sürüyor. Modern tefeci devlet, bir yandan potansiyel para-sermaye yağarken, diğer yandan yüksek faizlerle kendi mal ihracını hız-

landıracak şekilde sermaye ihraç ediyor.

Gorbaçov'un yakınmalarına rağmen proletarya iyi ve sıkı çalışıyor. Onun isteği tempo'nun hızlanması, emeğin yoğunlaşmasıdır. Yayılma hırsının doyurulması için bu şarttır. Uzun yiyecek kuyruklarına giren ve "normal" bir yasantı sürdüren "Sovyet" proletaryası, modern teknelci devlet kapitalizminin, tıpkı kapitalist ülkelerde olduğu gibi, yalnız değişen sermayenin değerini yerine koymakla kalmıyor, aynı zamanda artı-emeği ile bunlara, artı-ürün biçiminde, merkezi planın ve işletme yöneticilerinin yüksek dereceli tesbiti ile önceden belirlenen bir artı-değer kazandırıyor. Bu artı-değer ise sonuçta, ek potansiyel para-sermaye tepecikleri olarak ortaya çıkıyor ve silah, mal, para şeklinde dünya pazarlarına akıyor. Ham madde kaynaklarına, tatlı kâr ve bağımlılık getiren, yatırım alanlarına, dünya pazarlarına yayıl-

rağmen, geniş pazarlar için üretim, ekonomiyi malum noktaya getirmiştir: Aşırı üretim illetine, devrevi "yokluklar"a, kısmi felçliklere, hantallıklara...

Gorbaçov, sorunlar çıbanının patlama noktasıdır. Onun ekonomik ve sosyal duruma ilişkin peşpeşe yaptığı açıklamaları biz yapsaydık ülkemizdeki sevgili işbirlikçileri tarafından bir kez daha saldırıya uğrardık. Gorbaçov'un açıklamalarına dikkat edin. Hantallık, iyicilik, kazanç hırsı, soysuzlaşma toplumun paçalarından akıyor. Gorbaçov, Mehti gibi konuşuyor. "Devletin ekonomik araçlarını zayıflatan bir sistemin belirlediği"ni, "sosyal-ekonomik gelişmeyi frenleyen bir mekanizmanın oluştuğu"nu söylüyor. "Hakedilmemiş primlerin ve çeşitli türden ek teşvikler için büyük miktarda paranın çarçur edildiği"ni, "sırf kâr amacıyla hesaplarda rakam oyunlarına, fazla yazmalara gildiğini, başkasının sırtından geçinme heveslerinin arttığı"ni yana ya-

ğını" açığa vuruyor.

Her kriz, merkezi bürokratik cihazın olanaklarını, birbirini aratacak kurt sofralarını haline getirmiştir. Bürokratlar arasındaki rekabet ve sürtüşme, mevki dağıtarak taraftar toplamayı, rüşveti turmandırması, devlet parti ve ekonomi alanındaki kutuplaşmayı derinleştirmiştir. Bu alanlardaki Menşikov'ların, Oblov'ların ve Tarantayev'lerin sayıları kabarmaya başlamıştır. Bunlar zaten Brevnej döneminin uzun, kâbuslu, kapah, hafif uykulu, rehavetli ve güvenli arpalıklarında bir hayli semirmişlerdi. Korkunç derecede tutucu ve merkezci olan bu domuzlar güruhu, en küçük bir değişikliğe dahi karşıydılar. Küçük ve iyi bir değişikliği derhal tutuklamaktan yanaydılar. Gorbaçov'un dediği gibi, "İnsanlara güvenmiyorlardı. Demokrasinin, halkın elinde, toplumun düzenini bozma, disiplini yok etme sistemi zayıflatma aracı olarak kullanılabileceğini düşünüyorlardı." Aslında ne güzel olurdu modern bir Tolstoy ya da Gonçarov çıkıp da bunların dünyasını şaheserler dizisi halinde gözler önüne serseydi. Kunayev bunlardan birisidir. Kazakistan Parti sekreterliğine hır-gürlü bir tarzda gelen Gennadi Kolbin'in açıklamaları, yerini aldığı eski sekreter Din Muhammet Kunayev ile ekibinin rezilane iyiciliğini ve derebeyliğini ürpertici hatlarıyla gün ışığına çıkarmıştır. Kolbin'e göre, Kazakistan "yiyecek stoklarının yıllardır parti yetkilileri için alıkonan üçte birlik bölümünü piyasaya sürmek, dükkanlardaki besin maddelerinin bollaşmasına yetmişti." Ve aynı zamanda, "eski idare sırasında yeni inşa edilen her beş daireden sadece biri ev alma listesindeki insanlara veriliyordu. Geri kalam ise parti ve idari mekanizmanın başındaki elite gidiyordu." Bu iyiciliği yorumlayan yazar Martin Walker şöyle diyor: "Çok uzun olmayan bir zaman önce, yozlaşmış parti elitinin yiyecek stokunun üçte birini, yeni dairelerin büyük çoğunluğunu kendine ayırdığını alan söyleyen bir Sovyet yurttaşı ya çalışma kampına ya da psikiyatrik hastaneye gönderilirdi. "Aslında Kunayev'in iyiciliği, Kolbin ve şefleri tarafından açıklan-

ma, üretken ve tefeci sermayeyi devasa boyutlara vardirmiştir. Batıya göre geri olmasına rağmen teknolojik atılımlar, emeğin üretken gücünü ve üretim araçlarının üretimini, artı-ürün miktarını, ek üretken sermayeyi görülmemiş düzeylere çıkarmıştır. Kapitalist-emperyalist ülkelere nazaran daha planlı olmasına

kıla açıklıyor. "Ne pahasına olursa olsun maddi refah ve zenginleşmeyi yaşamının tek amacı sayanların sayısının, gençlik arasında da arttığını" vurguluyor. "Sosyalist mülkiyetin 'hiç kimsenin' malı haline geldiğini, pek çok durumda bir çalışma karşılığı olmayan gelirin elde edilmesi için kullanılmaya başlandı-

mayacaktı. Ama göreve Kolbin'in getirilmesi, Brejnevçilerin güçlü bir muhalefetiyle karşılaştı. Hatta Brejnevçiler alttan alta Kazakistan'da kitleleri kıskırttılar. Bunun üzerine Gorbaçov, muhalefeti zayıf düşürmek için Kolbin'e Kunayev'in suçlarını açıklama direktifini verdi. Ama Kunayev'ler, parti içinde çok önemli bir güç olarak varlıklarını sürdürüyorlar. Bir Kunayev de Şerbitski'dir, hem Ukrayna'da, hem de Politbüro'da önemli bir rol oynuyor. Gorbaçov, Brejnevçilere fazla saldıramıyor. Çünkü kendi dayandığı kanadın suçları da az değildir. Her iki taraf da hem birbirlerine düşman hem de birbirlerine gebe dirler. Gorbaçov, güçlü rakibine karşı mücadele ederken tabanın 20 yıllık Brejnevci tepeye olan hoşnutsuzluğundan yararlanmaya, onlara dayanmaya çalışıyor.

Söz konusu durumun nelere yol açtığını bizim söylememize gerek kalmadan Gorbaçov'un kendisi açıklıyor. O'nun deyimiyle artık "belirli bir aşamadan sonra ülkenin gelişme hızı düşmeye, zorluklar ve çözülmemiş sorunlar birikmeye, tıkanıklığa" yol açmaya başlamıştır. Hantal, bürokratik cihazın israfı had safhaya varmış, gerek "üretici olmayan harcamalardan" gerekse "mal stürümünün genişletilmesiyle ilgili görevlerin yerine getirilmemesinden" dolayı, ulusal gelirin tüketim ve birikim paylarını hemen her planda ön görüldüğü ölçüde gerçekleştirmemesi ekonominin kronik hastalığını açığa vurmuştur. Modern teknelci devlet kapitalizminin tipik illetleri, özellikle yetmişlerden sonra ekonominin beynini ve yüreğini, hafif ve orta şiddetli periyodik krizlerle yoklamaya başlamıştır. Tarımla sanayi birbirlerini krize düşüren düşman kardeşler halini almış, her kriz, büyük çaplı sanayinin, orta ve küçük sanayiye kademe kademe yok edişini beraberinde getirirken garip bir tarzda, ona olan ihtiyacı da şiddetlendirmiştir.

Gorbaçov güya bu durumu düzeltmek için kolları sıvamış görünüyor ve tüm halka adeta bağırcasına şöyle sesleniyor: "Eğer yeniden yapılanma çalışmaları durursa, bu gerek Sovyet toplumu gerekse

tek tek her Sovyet yurttaşı açısından önemli sonuçlar doğuracaktır". Pe ki Gorbaçov'un yeniden yapılanma çalışmaları, ya da kendi deyimiyle "beklentiler devrimi" ekonomik alanda neyi getiriyor?

İlk önce, piyasaya ferahlık ve canlılık kazandırmak için fiyat serbestliği getirmek istiyor. Merkezi bürokrasi, 240 milyon adet fiyat tesbit ediyor. Arz, talep ve kâr ruhunu benimseyen sistem, modern kapitalist pazarın dizginsiz işleyen kurallarını dayatıyor parti kurmayına. Parti kurmayı ise, üretimi hızlandırmak, verimliliğe erişmek, atıl durumda olan potansiyel kaynakları harekete geçirmek için bu kuralları, yani "beklentiler devrimi"ni adım adım uygulamak azindedir. Amerika'dan iki misli çok maden ve tüm batılı emperyalistlerden bir buçuk misli çok enerji üretilmesine rağmen, bu üretimi tam kapasiteyle seferber edememektedir.

İkinci olarak, bir bütün olarak sanayi ya da fabrikalar sistemi üzerindeki merkezi kontrol mekanizmasını adım adım gevşeterek -ki zaten önemli ölçüde gevşetmiştir- kaldırmak istiyor. Amaç, işletmeler arasındaki ekonomik yarış ve rekabeti teşvik ederek, bürokratik ve teknokratlardan oluşan fabrikaların sevk ve idare merkezlerine kârdan büyüklüğü oranında paylar vererek üretimi kamçulamaktır. Bunun yanında, istenilen ölçüde üretken olmayan işletmeleri, işçilerin işsiz kalması pahasına kapatmaktır. Bunu acımasızca uygulamaya başlamışlardır. Çünkü, revizyonist oligarşinin kaybedecek zamanı yoktur. Gorbaçov şunu belirtirken gayet ciddidir: "Tarih bize bu sorunu çözmek için fazla zaman bırakmadı. Sosyalizmin tüm şansı bu yeniden inşa kampanyasının başarısına bağlı."

İşletmeler ve tekeller yurt içinde Gorbaçov'un deyimiyle "geniş bir bağımsızlık sağlayan ve sorumluluğu arttıran ilkelere göre çalışmaya başlarken", bunların diğer emperyalist tekellere olan ilişkileri de tam bir "laissez-fair" liberalizmi ruhuyla yeniden düzenlenmiştir. Gorbaçov bu durumu şöyle ifade ediyor: "Dış ekonomik ilişkilerde işletmelerin ve işkollarının hakları genişletil-

miştir. İşletmelerin yabancı iş ortaklarıyla dolaysız ilişkiler, ortak işletmeler kurması (Çok Uluslu tekeller kurması - A.Dolunay), uzmanlaşmaya ve üretim işbirliğine gitmesi gibi yeni işbirliği biçimleri gelişmeye devam etmektedir." Evet, emperyalist tekellerle kurulan ortaklıkların, dünyanın değişik hayat sahalarında ne "mucizeler" yaratacağına hep birlikte tanık olacağız. Bu Gorbaçov ekibi gerçekten de, dergilerimizde sık sık boy gösteren, merkezi-bürokratik-oturaklı sosyalist deha ve de Rus modern revizyonizminin hayranı Arslan Başer Kafaoğlu'nun deyimiyle, "kapitalin organik kompozisyonunu değiştirme gayreti içindedir... ve sosyalizmi daha sosyalist yapmaya uğraşiyor."

Üçüncü olarak, kişisel küçük "hür teşebbüse", -pazarın canlanmasına ve kuyrukların kalkmasına yardımcı olması, elinde küçük sermayesi olan işsizlerin küçük ticari olanaklara kavuşması, üretken olmayan ve bundan dolayı kapatılan gıda ve tekstil gibi işletmelerin yarattığı boşluğun doldurulması vb. gibi nedenlerle- daha geniş bir özgürlük tanınmıştır. Gorbaçov'un deyimiyle, "kişisel girişimlere haksız olarak getirilen kısıtlamalar kaldırılmıştır." Ve "özel kişilerin kendi kendilerine ödeme yapmak ve kendi işlerini finanse etmek yoluyla çalışabilmelerine olanak tanıyan bir sistem yaşama geçirilmiştir." İlk anda, bütün Rusya'da yetmiş bin aile, elindeki sermayesiyle bu "hür teşebbüs" maratonuna katılmak için başvurmuş ve de katılmıştır. Konfeksiyon atelyesi açmadan lokantacılığa, ayakkabı ve saat tamirciliğinden, geniş çapta meyve ve sebze pazarlamaya kadar "hür teşebbüse" olanaklar sunuluyor. Gorbaçov, "geçmişte, maddi refah ve zenginleşmeyi yaşamının tek amacı sayanların sayısının arttığı"ndan yakınırken, "beklentiler devrimi"yle bu sayıyı gelecekte devasa boyutlara varacağını da çok iyi biliyor.

Dördüncü olarak, proletaryayı daha hummalı bir çalışma içine, hırslı ve yarışçı bir yoğunlaşmaya sokmak için gevşeyen maddi teşvik mekanizmasını sağlamlaştırmak; proletaryada kısmi bir göntüllülük ve

fabrikanın kendilerine ait olduğu duygusunu yaratmak için fabrika yönetiminde onlara da pay vermek gibi bir "reform"u hayata geçirmişlerdir. "Genelde çalışma disiplinleri üzerinde daha fazla durmak zorundayız" diyen Gorbaçov, geçmişte, "maddi teşvik ilkesinin temellerinin torpillen"diğinden yakınıyor. "Beklentiler devrimi" ya da "yeniden yapılanma"dan anladığı şey ise sadece "etkin çalışmadır." "Yeniden yapılanma dediğimiz şey; ister işçi, ister kollektif çiftçi... olsun, herkesin kendi işinde daha etkin çalışması demektir."

Rusya'da tıpkı kapitalist ülkelerde olduğu gibi ücret, "çalışma gücünün fiyatı" olarak ortaya çıkıyor. Devlet çalışanların refahını, ruh ve kafa devrimciliğini değil, kârı esas alıyor. İş disiplininin kurulmasında ise "maddi müşevviklerin", primlerin, rublelerin gücünü esas alıyor.

Sosyalizmde, ücret kategorisi eğer, yaratılan zenginliğin ve refahın önemli bir bölümünün emeğe göre üleşimi anlayışıyla ortaya çıkmıyorsa; onların politik, ideolojik ve artistik eğitimle sürekli olarak, birbirini aşacak tarzda biçimlendirilmesi asıl amaç olarak görülmüyorsa; çalışma disiplini bizzat, ruh ve kafa sağlamlığı, derin inanç yaratmıyorsa zaten sosyalizm ölmüş demektir. En kudretli itici güç, proletaryanın bilinçli gönüllülüğü ve devrimci eylemidir. Proletarya diktatörlüğü, tüm proletaryayı zaman zaman bilinçli, kitlesel bir fırtınanın içine sokabilmelidir. Eğer proletarya, o bilinçli yürüyüşü ve kitlesel fırtınalarıyla, işbölümünün belirlediği eşitsiz ilişkileri adım adım yoketmiyorsa, kafa ile kol, kent ile kır arasındaki ayrımın evrimsel yokoluşunu bilinçli müdahalesiyle hızlandırmıyorsa, yani gelişen hayatın önünde kendi bayrağıyla gümbür gümbür yürümüyorsa; zaten silahlarını burjuvaziye teslim etmiş demektir.

"Sovyet" ekonomisinin ve bu alanda getirilen "beklentiler devrimi"nin ya da "yeniden yapılanma" reformlarının durumu öz olarak budur. Gelelim demokrasi ve Glasnost sorununa.

Polonya'da on milyon proleter-

in demokrasi ve bağımsızlık için direnişler silsilesi yaratması; Afganistan'da Rus işgaline karşı bağımsızlık mücadelesinin güçlenmesi ve işgalcilerin tıpkı Vietnam'daki Amerika gibi bozgun psikoza içine girmesi; içte aydınların tek tek ya da küçük gruplar halinde muhalefetlerini sürdürmeleri; Ukrayna'da, Gürcistan'da ve birçok Moskova fabrikalarında işçilerin homurdanmaya başlamaları; kiliselerin her geçen gün daha çok rağbet görür hale gelmesi; çeşitli milliyetlerden Afganistan halkının savaşının da etkisiyle küçük kıpırdanışlar vb.. Rus modern revizyonistlerini sıkıştırma sıkıştırma artık bir çıkış yolu üzerinde ciddi olarak düşündürmeye başlamıştır. Gerek batı demokratik kamununun ve gerekse kapitalist-emperyalist hükümetlerin baskısının da bunda, -esas olmamakla birlikte belirli bir rolü olmuştur. İçte baskı vidaları gevşetilmeliydi. Üstelik bu vidaların gevşetilmesi, üretimin hızlanmasını, rekabetin ve yarışın kızışmasını engellemek bir yana, onun hızlanmasına yardımcı olacaktı. İşte bu noktadan sonra Gorbaçov'u sahnede bir demokrasi kahramanı olarak görüyoruz. Kahraman, kaçınılmaz ve doğal olarak, vidaların gevşetilmesine karşı çıkan güçlü Brejnevci kanada saldırarak, görünüşte Brejnevçilerin gerçekte ise Rus modern revizyonistlerinin Agias ahırlarını açığa çıkararak işe başladı. Değişime karşı çıkanları teşhir silahıyla susturma yöntemine sarıldı.

Gorbaçov'un açıklamalarından, işyerlerinde demokrasinin olmadığı, "Teknokratik 'idari baskı' ile belirlenen çalışma stiline, büyük zararlar verdiğini" kolayca anlayabiliriz. Gorbaçov, üretimde demokrasinin yerleşmesinin biricik çaresi olarak özyönetimin Tito'cu modelini ön görüyor.

Eleştiri, özeleştiri, tartışma özgürlüğü ve demokrasi, öylesine soysuzlaştırılmış ve kuşa çevrilmiştir ki, Gorbaçov'un teşhirde bu kadar ileri gitmesine insanlar şaşırıyorlar. Çünkü biliyorlar gerçek durumu. Ağır baskılar, tartışma ve özgür yaratıcılık ruhunu içişi etmiştir. Gorbaçov, "bilinen koşullar nedeniyle teori ve toplumsal bilimler alanında

canlı tartışma ve yaratıcı düşüncenin ortadan kaybolduğu(nu), otoriter değerlendirme ve görüşlerin yalnızca yorumlanabilecek dokunulmaz doğrular sayıldığı(nu)" söylüyor. Genişliğe karşı darlık; yaratıcılığa ve yeniliğe karşı, papağancılık, basmakalıplılık ve formalizm büyük bir güç haline gelmiş toplumda. Gorbaçov, çeşitli toplumsal katman ve çıkar grupları arasında tartışma, yarış ve rekabetten yana olan liberal bir burjuva bürokrat olarak, üretimi olumsuz yönde etkileyen bu duruma karşı çıkarken şöyle yakınıyor: "Toplumun sosyal yapısı şematik bir biçimde, çelişkilerden uzak, toplumdaki çeşitli katman ve grupların değişik çıkarlarının dinamizminin olmadığı bir biçimde yansıtılıyor." "Politikanın belirlenmesinde ve pratik faaliyetlerde tutucu davranışlar, alışlagelmiş şemalara uymayan her şeyi bir yana atma, olgunlaşmış sorunları çözmedeki çekingenceklik gibi tutumlar ağırlık kazanmış durumdaydı."

Dalkavukluk ve yiyicilikle mayalanmış, donmuş burjuva bürokratik yapı, elbette ki, "her türlü skolastik teorilerin" kaynağı, "yapıcı analiz denemelerine ve yeni fikirlere" karşı direniş merkezi olacaktı. Böyle bir yapıda, elbette ki, "Yalnızca eleştiri kabul etmeme durumları değil, aynı zamanda eleştirinin bastırıldığı, eleştirinin doğrudan cezalandırıldığı olgular" (Gorbaçov) yaşam tarzı haline gelecekti. Gorbaçov, "ocak ayında merkezi basındaki yazılara bakın. Eleştiriden ötürü insanların cezalandırılmasının hiç de ender olmadığını göreceksiniz" diyor.

Modern revizyonist bir oligarşide, "yürütme organlarının rolünün, seçimli organların aleyhine aşırı ölçüde artması", "eleştiri ve denetime ilişkin 'yasak bölgeler'in" bulunması şartıdır değildir. Rusya'daki oligarşinin bir hayli haşın olmasının çeşitli nedenleri vardır. Birincisi, alabildiğine merkezileşmiş, muhalefete hayat hakkı tanımamayı ilke haline getirmiş politik bir cihazın zirvesine, dar bir zümre, bürokrat-burjuva bir elit tabaka çöreklenmiştir. Bürokrat-burjuvazi, hem sömürücü bir sınıf, hem de bir bas-

kı aracı olan devlet cihazının kumanda odaklarında bir sevk ve idareci olmasından dolayı, burjuvazinin diğer kanatlarına nazaran daha çok egemenlik ister ve Ondördüncü Lui gibi "devlet benim" demesini çok sever. Darbecilikte, katakulli ve entrikada, muhalefeti susturmada üzerine yoktur. Bizim tarihimizde de bu böyledir. Komprador burjuva ve toprak ağaları bloku içinde, komprador bürokrat burjuva kanadın oynadığı role iyi bakın. Milli Şef kliğine ve öncesine iyi bakın. Her üç darbeye de iyi bakın. İkincisi, proletarya diktatörlüğünün özünü yok eden ama onun Rusya şartlarından kaynaklanan tek parti anlayışına dört elle sarılan böyle bir sınıf, yani böyle bir cihazın zirvesinde bulunan böyle bir sınıf, tüm dünyada, en büyük kapitalist-emperyalist devletlerin karşısında, en büyük rakip olarak, yayılma hegomonya ve paylaşım siyaseti izlemektedir. Merkezi bürokrat burjuvazinin korkunç yayılma hırsı, içte "muhalefet etmeden çalış" ilkesini demokrasinin önüne engel olarak çıkarıyor. Engel bir yana, ona karşı akıllalmaz bir tahammülsüzlük olarak... Üçüncüsü bugünkü modern revizyonist oligarşinin mirası ve geçmişi, Çarlık otokrasisidir. Yani demir yumruk ve mengene politikası... Rusya'da burjuva demokrasisinin uzun süre yaşaması ve dolayısıyla kitlelerin demokrasi alışkanlığının ve tecrübesinin zayıf olması gerçeğini birinci gerçekle birlikte düşününce mevcut durumun vehametini daha iyi anlıyoruz. Mirasın, alışkanlıkların ve geleneğin gücünü küçümsemek, hesaba katmamak mümkün müdür?

Elbette hayır. Yalnız burada, dünya proletaryasının öğretmenlerinden Stalin'in 1953'te ölümünden sonra iktidarı ele geçiren modern revizyonistlerin adım adım sağlamlaştırdıkları oligarşik diktatörlükten bahsediyoruz. Bu diktatörlük, koyu bir sansürü, koyu bir baskıyı sosyalizm adına yapmıştır. Stalin'e saldırarak Lenin'e sahip çıkma, sosyalizme saldırarak sosyalizme sahip çıkma gibi tehlikeli bir yöntemle bunu yapmıştır. 35-40 yıllık proleter demokrasisinin hem dünyada, hem de Sovyetlerde tarihi bir öneme sahip

olumlu tecrübeleri vardır. Üstelik bu 35-40 yıllık dönemin iç ayaklanmalarla, emperyalist saldırılarla geçmesine rağmen bıraktığı köklü izleri modern revizyonistler tarafından Sovyet topraklarından sökülüp atılması öyle kolay olmamıştır.

Gorbaçov, Rusya'da nice yıllardır uygulanmayan ama insanlık için son derece olağan ve alışılmış olan bir şeyi öneriyordu: Her kademedeki tüm seçimlerde, birden fazla aday arasından tercih yapabilme; Parti üyeleri için ise oylamanın gizli olması ve aday gösterebilme özgürlüğü. Evet, bu reformlar, bu "beklentiler devrimi", modern revizyonist oligarşinin, demir yumruğunu ve mengene rejimini açığa vuruyor sadece. Eskiden seçimler nasıl yapılırdı? En tepede, göğsü madalyalarla dolu, çatık kaşlı, ihtiyar bürokrat burjuvalar otururdu. Taban ya da delegeler, onların gösterdikleri tek adaya, onların anlamlı, otoriter bakışlarına bakarak el kaldırmak zorunda kalırlardı. Batının entellektüel, kıvrak zekalı burjuvazisi ise, bu durumu mizah konusu yapardı. Birçok Rus işbirlikçisi dahi bu mizah karşısında susmayı tercih ederdi. Tabii bizim çok muhterem ve çok sevgili modern revizyonist şakşakçılarımız hariç. Bunların bir bölümü şimdi hem Gorbaçov'u alkışlıyorlar, hem de Gorbaçov öncesi dönemde "sosyalist demokrasi"nin olduğunu ispatlamaya çalışıyorlar. Örneğin, şu "Çağdaş Yol" dergisinin yazarlarından Mehmet Yılmaz'ı okuyun. Gorbaçov ve Gorbaçov öncisinin demokrasi anlayışını eleştiren "Yeni Öncü" dergisine demediğini bırakmıyor. Brejnev döneminin güzel demokrasisini övüyor. Yığınların kendi iktidarlarına sahip çıktıklarından dem vuruyor. Saharov gibi aydınların ezilmesini alkışlıyor. Tabii bunu yaparken, efendisi Gorbaçov'un, kendisinden özür dilercesine, Saharov'u Moskova'ya çağırmasını, hatta önünde gayet kibarane ve dolaylı bir özeleştirme konuşması yaptığını unutuyor. Neyse sözü uzatmayalım. Canab-ı Zülcelal kimseyi işbirlikçilik ruhuyla payelendirmesin.

Boğuntu, amaçta bulanıklık, ge-reksiz ayrıntı, çürüme ve darlık modern revizyonizmin sanata getirdiği

başlıca yenilikler oldu. Sanata tutkunluk ve kitap okuma oranının bu denli yüksek olduğu bir ülkede sanatsal yaratıcılık gücünün düşmesi, varolan gücün ise ruhsuzluğu pompalaması, genç, devrimci, yaratıcı dehaların çıkışını zayıflattı. Gorbaçov'un deyimiyle, "Tıkamklığın ideolojisi ve psikolojisi, kültür edebiyat ve sanat alanındaki duruma dayansımıştı. Sanatsal yaratıcılıktaki ölçütlerin düzeyi düşmüştü. Bu durum ciddi sosyal ve ahlaksal sorunları dile getiren, yaşamda verilen gerçek mücadeleleri yansıtan eserlerin yanı sıra, ne akla ne de duygulara hiçbir şey katmayan birçok sıradan silik ürünün çıkmasına neden olmuştur." Bunları ve benzerlerini "Sovyet toplumuna", "bayağılık, zevksizlik ve ruhsuzluk aşılardan" ürünler olarak niteliyor Gorbaçov.

Modern revizyonistler, özgür yaratıcılığa sürekli baskı uygulamışlardır. Onlar, sanat cephesinde, açık eleştirinin yerine tehditleri, polisiye tedbirleri ve cezaları geçirmişlerdir. Değişik bakış açısıyla ortaya çıkan ya da modern revizyonist çürümeyi ucundan köşesinden eleştiren bir sanat eseri afarozla karşılanmıştır. İçinde onlara karşı herhangi bir eleştiri pırıltısı taşımayan, ama "bayağılığı, zevksizliği ve ruhsuzluğu aşılardan" ürünlerin yaygınlaşmasını sessizlik ve memnuniyetle karşılıyorlardı. Sanata baskı uygulamanın durumu çetinleştirdiğini Gorbaçov teslim etmek zorunda kalıyor: "Sanatsal yaratıcılığa karşı partili yaklaşımın yerini çoğu kez yaratıcılık sürecine doğrudan idari, temelsiz müdahalelerin, zevkle ilgili sempati ve antipatilerin ideolojik ve yönetsel etkilemenin yerini ise idari kararların alması, durumu daha da çetinleştir-

miştir.

Sanatsal yaratıcılıktan, estetiğin özle güzel bir uyum içinde, değişik renklerde ışımamasından ancak, kendi görüşlerinin doğruluğuna inanmayan sınıflar korkar. Geleceği temsil eden görüş, özgür yaratıcılıktan korkmaz. Aksine, onun önüne dikilen engelleri, onu prangalayan güçleri, mücadele edilmesi gereken hedefler olarak seçer. Özgür yaratıcılığın, büyük tarihsel ilerleyişin bilincini geliştireceğini, zenginleştireceğini bilir.

Kapitalist-emperyalistler ve onların işbirlikçileri, parmaklarıyla Rusya'yı göstererek: "Sosyalizm mi dediniz, işte Rusya, işte Polonya ve benzerleri" diyebilmektedirler. Onların teşhir ve propagandaları, aydınlar, demokratlar arasında bir hayli etkili oluyor. Modern revizyonistler sırf bu yüzden, revizyonist partiler başta olmak üzere, birçok demokrat örgüt, kişi vs. müttefiklerini yitirdiler. Reagan bile mikrofon önünde başını dimdik tutarak ve parmağını Rusya'ya, Polonya'ya, Afganistan'a uzatarak demokrasi ve insan hakları nutukları çekebildi; kendisini demokrasi kahramanı olarak lanse edebildi. Dünya halklarının imajında ne yazık ki "batı" sözcüğü demokrasi sözcüğü ile eş anlamlı hale gelmiştir. "Sovyetler" ve uyduları ise "baskı" ya da anti-demokratizm imajını yaratıyor sadece. Bu korkunç durum, hem batıda hem de dünyanın birçok yerinde, birçok örgütün ve kişinin sosyalizme ihtiyatlı, kuşkulu bir ruh haliyle yaklaşmalarına yol açmıştır. Modern revizyonist tahribat öylesine etkin olmuştur ki, kendisini dahi demokratik dünya kamuoyu nezdinde derin bir tecrit çukuruyla yuvarlanmaktan kurtaramamıştır. Gorbaçov şimdi bu durumdan kurtulmanın manevralarına giriyor.

Glasnost'a yani açıklık politikasına gelince.. Şunu belirtelim ki, proleter devrimciler açıklıktan yanadırlar. Politikalarının ve ideolojilerinin, yaşam ve çalışma tarzlarının, tüm dostlarının ve düşmanlarının gözleri önünde ışıklı, özgür bir bayrak gibi dalgalanmasından yanadırlar. Açık ideolojik mücadele onların en önemli ilkelerinden birisidir. Hata-

larda ve başarılarında, özeleştiride ve eleştiride açıklık.. Gerçekler açıklığa tutkundur. Açıklık gerçeğin ruhudur. Nerede halka baskı uygulanmışsa, nerede sömürü ve zulüm varsa orada açıklık ya iğdiş edilmiş ya da ortadan kaldırılmıştır. Sömürü ve baskı açıklığı değil, kapalılığı sever. Ekonominin rakamlarla durumu nedir; hangi kitaplar hangi gerekçeyle toplanıyor, kimler tutuklanıyor; parti içinde durum nedir, belli değildir. "Sovyet yurttaşları"nın dış ülkelere gezileri neden bir dizi engellerle kısıtlanıyor ve neden "Sovyetler'e" geziler, bürokratik baskı kurallarının cenderesine alınıyor? Vs. vs. vs....

Kruşçev'in başında bulunduğu SBKP ile ÇKP arasındaki ideolojik mücadele, bir zamanlar kapalı kapılar ardında, gizli olarak yürütülüyordu. Birbirlerine gönderdikleri mektupları yayınladıklarında, yine birbirlerini, aralarındaki görüş ayrılığını emperyalistlere bildirmekle suçluyorlardı. Modern revizyonizmle proleter devrimci hat arasındaki mücadeleyi emperyalistler aslında biliyordu. Bu görüş ayrılığını bilmeyen sadece dünya proletaryasıydı. İki çizgi, iki yol, iki sınıf arasındaki bu ideolojik mücadelenin gizlenmesi, Marx, Engels ve Lenin geleneğine ve onların açık ideolojik mücadele ilkesine tersti. Geçmişte bu durumu biz eleştirmiştik. ÇKP'nin bu durumu benimsemesinde, o zamanlar, başında Lui Şao Şi ile Teng'in bulunduğu bürokrasinin önemli bir payı olmuştur. Dünya proletaryasının, kendi partileri arasındaki görüş ayrılıklarını, zaman zaman emperyalist batı basınından öğrenmesi acıdır.

Gorbaçov ve ekibinin bu "cesur" çıkışı karşısında uşakların, işbirlikçilerin ve "Sovyet" hayranlarının sergiledikleri tutum ibret vericidir. Tecrübeli, tescilli uşak TKP, "yoldaş Gorbaçov'un eleştirilerini ve reformlarını" derhal desteklediğini ilan etti. TKP'ye göre Gorbaçov'un reformları, "ülkenin geleceği ve sosyalizmin yazgısı açısından tarihsel önemde" reformlardır.

"Yığınların yaratıcı gücüne dayanarak" Gorbaçov, TKP'ye de ilham kaynağı olmaktadır. Eğer bir kim-

se, Gorbaçov çıkmadan önce, Gorbaçov'un eleştirilerini aynen kalcıp tekrarlasaydı, TKP'nin nezdinde kesinlikle "Mao'cu bozkurtların" ağzıyla konuşmuş olurdu. Kötü bir uşak için, fanatik ve çığırtkan bir uşak için aslanan, efendilerin ağzından çıkan sözün doğru olup olmadığı değildir; aslanan, bağlılıktır, onun her dediğine "he!" demektir. Tanrının bir tek kulu kalcıp da, TKP'nin efendisine filan tarihte falanca eleştirisi ya da itirazı yönelttiğini söyleyemez. İnsanlığın iki büyük kurtuluş davası vardır. Birincisi sömürüden kurtulmaktır, ikincisi ise, her türlü uşaklıktan...

Gorbaçov'un "beklentiler devrimi", sadece uşaklarının, işbirlikçilerinin ve çeşitli tondan hayranlarının desteğini almadı, aynı zamanda Troçkist'lerin önemli bir bölümünün de sempati ve desteğini kazandı. Onların bir bölümü, reformları, "Stalinist bürokrasiye indirilmiş bir darbe" olarak değerlendirdiler. Dördüncü "Enternasyonal'in bu reformları sempatiyle karşılaması gayet doğaldır. Çünkü O, (Ernest Mandel'in, 'Sovyet Devletin Sınıf Karakteri' adlı yazısında belirttiği gibi) "Sovyetler Birliği'nde halen bürokratik yozlaşmaya uğramış bir işçi devletin varlığını ve bu anlamda da Sovyetler Birliği'nin bir çeşit proletarya diktatörlüğünü koruduğuna" savunmaktadır. Mandel'e göre her şeye hakim olan yozlaşmış bürokrasi, "günümüze kadar kapitalizmin restorasyonunu ve yeni bir burjuva sınıfının iktidarını önlemiştir; kapitalist mülkiyetin ve kapitalist üretim ilişkilerinin yeniden oluşmasına izin vermemiştir." Troçkistler, Gorbaçov'un reformlarını sempatiyle karşılaya dursunlar, "Beklentiler Devrimi"nin mimarı, kolhozların köylülere serbestçe toprak satabileceğini ilan etmektedir. Evet, gerçekten de Troçkizm modern revizyonizmin yedek gücüdür ve bir hayli açmazlar içindedir. Bir yandan, yozlaşmış bürokrasinin devlet cihazına, partiye ve ekonomik mekanizmaya egemen olduğunu; proletaryanın, "yönetim ve planlamanın karar mekanizmasından sürekli dışlandığını"; "pürüzsüz ve otomatik bir biçimde kendini yenileyen

bürokratik yönetimin", "proletaryanın apolitik ve atomize niteliğini sürdürdüğünü" söyleyeceksin, "politik devrim" ahkâmları keseceksin, diğer yandan da "Sovyetler'de proletarya diktatörlüğünün varlığından" söz edeceksin. Böylesi hilkat garibesi bir teori, dünyanın tüm kavgalarını kahkahadan kırıp geçirmez mi?

Çin modern revizyonizminin ülkemizdeki temsilcileriyle sivil toplumcular ve Euro-komünistler de Gorbaçov'un çıkışlarını hararetle, övgüyle destekliyorlar. Doğu Perinçek, kuracakları sosyalist partiye, SBKP başkanlığını bir başkasına devretmesi halinde Gorbaçov'u da alabileceklerini ilan ediyor. Özde aynı ama biçimde farklılıkları olan iki modern revizyonist teorisyenin aynı parti çatısı altında yer almasından daha doğal ne olabilir ki? Ayrıca ülkemizde bürokrat burjuva sosyalistler de önemli ölçüde etkilendiler. Gorbaçov'un reformlarından. Bunların ünlü sözcüsü Aslan Başer Kafaoğlu'nun sevincinden ağı kulaklarına vanyor. Kafaoğlu şimdi Gorbaçov'

dan daha çok Gorbaçov'udur. "Sovyetler'e" yönelen her eleştiriyi cüretli bir karşı saldırıyla savuyor. Bu yüzden bazen Gorbaçov'la bile farkında olmadan çelişiyor. Gorbaçov'un aksine, O'na göre tarımda bile bunalım yoktur. Tarım bunalımsız ve pırıl pırıldır. "Sovyetler Birliği'nin Amerika'dan buğday alması, Sovyet tarımının zayıf olmasından değil"miş, tam aksine, "Sovyetler'i yönetenlerin akıllı olmasından"mış. "Aslında Sovyetler Birliği'nde kendisine yetecek kadar tahıl var"mış. Almalarının sebebi, "hayvanlara yedirmek için"miş. Kafaoğlu, Rusların ekonomik olarak güçlenmesini ve "Doğu Bloku"nu ekonomik güçle yola getirmesini, buradaki "sapmaları" askeri müdahalelerle değil, bizzat ekonominin gücüyle engellemesini savunuyor. Şöyle diyor büyük ekonomist: "Dış ilişkilerde sulandırma yaparsan, onu da, ben, eskisi gibi asker göndererek önlemem ama, sovyet ekonomisinin kazanacağı aktiflik sayesinde önlerim...dediğini yaptırmanın yolu,... Sovyetler Birliği'nin büyük ekonomik kalkınmayla blokun en çekici ve

daha egemen gücü haline gelmesine bağlıdır." Rusların ekonomik olarak güçlenip dediğini yaptıracağı günleri dört gözle bekliyor üstad. Geleceğe iyimser bir ruh haliyle bakıyor. Pek yakında, Hindistan, Çin, Finlandiya vs, "bizim neyimiz farklı ki onlardan ayrıyız" diyerek Rusların çevresinde kümelenecekler. Varşova Paktı dimdik ayakta kalacak, güçlenecek, NATO ise parçalanacaktır. Agro-endüstriyel komplekslerle ilgilenen üstad, "yeni bir kalite sıçramasıyla" ortaya çıkıyor ve yeni bir bürokrat-burjuva-revizyonist agro-kompradiyel kompleksle sosyalizme güç veriyor. Gorbaçov'da "kapitalin organik kompozisyonunu değiştirme gayreti"ni keşfeden üstadımızı, kutlarız

Sonuç olarak; Rus sosyal emperyalist burjuvazisinin yeni şefi Gorbaçov'un reformları; tekeli devlet kapitalizminin tıkanan damarlarının açılmasını amaçlamaktadır. Bu reformlar; kapitalizmin restorasyonunu derinleştirmek, işlemez hale gelen hantal bürokratik yapıyı canlandırmaktan ve daha aktif hale getirmekten başka bir şey ifade etmemektedir. Emek-sermaye çelişkisinden kaynaklanan diğer tüm çelişkilerin daha da şiddetlenmesini, sınıf mücadelesinin politik arenada daha da üst düzeylerde seyretmesini beraberinde getirecektir. Proletaryanın ve halkın sessiz, demokratik baskısı onları açıklığa ve demokratik hakları yavaş yavaş tanımaya zorluyor. Demokrasi sınıf mücadelesini, sınıf mücadelesi ise demokrasiyi karşılıklı olarak güçlendirir. Bunların her ikisi de tarih sahnesinden birlikte kalkacaklardır. Gorbaçov Agias ahırlarını ucundan köşesinden anlatmaya çalışıyor. Tabii büyük pislikleri ve bunların kaynağını gizleyerek... O, elinde süpürgeyle Herkül rolünde görünüyor. Ama Herkül'ün torunları, günümüzde proletaryadır. Elinde demir süpürgesiyle, Gorbaçov'u da pisliklere katarak Agias ahırlarını atasına layık bir tarzda temizleyecek olan biricik güçtür o. □

RUS SOSYAL-EMPERYALİSTLERİ IRAK'TA KÜRT ULUSAL DİRENİŞİNİ DEĞİL PETROL KOKUSUNU TERCİH EDİYORLAR...

Haydar Ali DÖNMEZ

Bizdeki Kürt hareketlerinin önemli bir bölümü, Rus Modern Revizyonistlerine toz kondurmazlar. Ufku, kendi köyünün ufkuyla sınırlı, dar kafalı bir köylünün kendi aşiretini savunduğu bağınazlıkla savunurlar. Afgan'lılardan sonra dünyanın en inatçı halkı belki de Kürtlerdir. Savaşçı halklar bağınaz ve inatçı oluyorlar. Promete'nin halkları, şu Kafkasyalılar da öyledir. Bir Dağıstan'lımın, Çeçen'in, Lezgi'nin ya da Gürcü'nün inadı ve bağınazlığı "ya sabır!" çektirir insana.

Ruslar, nerede ABD işbirlikçisi bir iktidara karşı güçlü bir direniş varsa orda hazır ve nazırdırlar. Onlar, çok yönlü ilişki ve destekle direnişe egemen olmanın yoğun bir çabası içine girerler. Bu, ülkenin geleceğine önceden egemen olmak, geleceği sağlama alma stratejisidir. Vietnam ve Angola bunun tipik örnekleridir. Eğer bir yerde bir askeri cuntta egemense, bu cuntaya karşı gelecek bir devrimci direnişin bastırılması için, istihbarat, danışman, silah ve maddi destekle yine yoğun ama bu sefer sinsi bir çaba içine girerler. Eritre ve altmışlı, yetmişli yılların Kürdistan direnişi bunun iki tipik örneğidir. "Sovyetler'e" toz kondurmamayan hiçbir Kürt örgütü, modern revizyonistlerin, Kürt direnişine karşı şöven BAAS iktidarının

yanında yer almasına, Kürt ulusal direnişine karşı hasımhane ve pespa-ye politikalarına bir tek eleştiri yöneltmemiştir.

Kürtler içinde direniş geleneği ve boyun eğmezliği en güçlü olan kesim Irak Kürdistan'ıdır. 20. yüzyılın önemli bir bölümünü örgütlü direnişlerle geçirmişlerdir. 1922'de, İngiliz emperyalizmine ve Haşimi monarşisine karşı kendisini Kürt hükümdarı ilan eden ünlü direnişçi Şeyh Mahmude BERZERCI'den Mustafa Barzani'ye ve günümüzün Mesut'u ile Talabani'sine kadar geçen bir dönem Kürtlerin otonomi için dalgalar halinde örgütlü direnişlere girdiği kanlı bir dönemdir. Modern revizyonistlerin Kürt direnişine karşı takındıkları tavıra doğrudan geçmeden önce, bazı gelişmelere işaret etmekte yarar vardır.

Ezilen yığınların ve Kürtlerin genel noşnutsuzluğuna ve muhalefetine dayanan ordu içindeki bir kanat, 14 Temmuz 1958'de bir iktidar darbesi ile Kral takımını devirerek geçici Irak anayasasını ilan etti. Kürt milli direnişini ve tecrübesini göz önünde bulunduran yeni iktidar, anayasanın 3. maddesine şu ibareyi koymak zorunda kaldı: "Araplar ve Kürtler bu ulusu meydana getirirler. Anayasa bu iki ulusun eşit haklarına, Irak içerisinde garanti eder". Darbeden birkaç ay sonra Mustafa Barzani Irak'a döndü. Bilindiği gibi o, 1947'de üç devletin ortaklaşa gerçekleştirdikleri kuşatmayı yara-

rak 500'e yakın peşmergesi ile 52 gün süren bir uzun yürüyüş sonucunda Sovyetler'e sığınmıştı.

Darbeden hemen sonra Rus Modern Revizyonistleri cuntayla yoğun ilişkiler içerisine girdiler. Moskova ile Bağdat arasındaki trafik bir hayli hızlandı. Ruslar hem cuntanın, hem de Irak revizyonist partisinin güçlendirilmesi için Irak'a danışmanlar gönderdiler. Cunta henüz bir yılını dolduramışken Rusların yoğun çabası ile Irak Ulusal Demokrat Partisi, Irak Komünist Partisi ve Irak Kürdistan Demokrat Partisi kendi aralarında bir "Ulusal Birlik Cephesi" kurdular. 1960'ın başlarında KDP kendi programını cuntanın başı olan Kasım'a sundu. Program Irak Kürdistan'ına otonomi istiyordu. 60'a kadar Kürtleri parlak laflarla oyalayan Kasım, programın otonomi maddesini derhal iptal etti. Bu tutumu Kürtler büyük bir tepki ile karşıladılar. Barzani hemen Barzani bölgesine yerleşti. Bu tutuma karşı ne modern revizyonistler, ne de onların Irak'taki işbirlikçileri bir tek eleştiri yöneltmedikleri gibi Kürtlere karşı Kasım cuntasının yanın da yer aldılar. Irak iki büyük kampa ayrıldı. Bir yandan Mustafa Barzani'nin liderliğindeki Kürt ulusal güçleri vardı. Diğer yandan ise Irak Komünist Partisi'nin, Nasırcıların ve Kasım ekibinin kenetlendiği, Rus'ların ise para ve silahçı desteklediği cunta cephesi... Kasım derhal bir kısım Kürt toprak ağalarının

ve aşiret reislerinin bir araya gelerek Caşhezleri (tugayları) örgütlemeleri yolunda direktifler verdi. Bakanlar kurulunda bulunan "Komünist bakanlar", "İlerici" basının "Kürt ayrılıkçılarına karşı" kampanyasına önyak olurken, Kasım da Kürtçe dergileri kapattı, yazarları Güney Irak'a sürdü ve Kürtlere "silahlarını derhal" teslim etmeleri çağrısında bulundu. KDP şubelerinin kapatılıp üyelerinin tutuklanmaya başlandığı 1961 Eylül'ünde tümenler, tanklar, uçaklar Kürdistan'a yürüdü. Ve bitip tükenmez çatışmalar başladı.

Rus'lar Kürt direnişçilerine karşı Kasım cuntasını desteklediler ve Irak Komünist Partisi'ne de bu yönde direktif verdiler. Revizyonist basının artık, "Kuzeyin ayrılıkçı asileri", "ABD emperyalistlerinin sıçrama tahtaları", "Cento'nun ve Kürt derebeylerinin kuklaları" deyimleriyle dolup taşıyordu. Mart 1962'de IKP sözcüsü SADİ ALİ uluslararası basına şunları açıklıyordu: "İki şeyi birbirinden net olarak mutlaka ayırmak gerekir. Bir yanda Kürtler Irak iktidarına karşı desteklemek için yoğun çaba harcayan emperyalist güçlerin çalışmaları... Öbür yandan kendilerini korumak uydurmacası altında iktidar güçlerine karşı halkı kışkırtan Barzanlılar..."

"Biz komünistlere göre, Orta-Doğu, emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmadıkça, Kürt sorunu herhangi bir çözüme bağlanamayacaktır" diyen IKP'nin yayınları Kürt direnişine karşı yoğun bir kampanyaya başlamışlardı. Kürt köyleri napalm bombalarıyla yakılırken revizyonist bakanların basını, yorumlarını sürdürüyordu: "Cento ajanları ve petrol kumpanyaları durumdan yararlanarak ve Kuveyt'teki Britanya kuvvetlerine dayanarak, uydu bir Kürt devleti yaratmak üzere, Irak devletine karşı silahlı ayaklanma hareketine girişmişlerdir."

Kürtleri direnişe geçiren ulusal sorunu, kaşla göz arasında yokediliyor, "emperyalist kışkırtmalar" teorisi sürülüyordu piyasaya. Revizyonist basın, düşmanca saldırıların yanında Kürtlere akıl vermeden de edemiyordu: "Irak Kürtlerinin ulusal is-

teklere dağlarda savaşmakla çözümlenemez. Fakat geniş bir alanda, barışçı ve halkçı bir cephe içinde, Arap ve Kürtlerin ortak çabalarıyla ve ancak barışçı yollardan çözümlenir".

Irak Petrollerine egemen olmaya çalışan, Basra ve Hint Okyanusu'ndaki etkinliğini arttırmaya çablayan Rusların gözü hiç Kürt ulusal haklarını görür müydü. Petrol kokusunun tatlı, mayıştırmacı etkisiyle Kasım cuntasına dört elle sarılmışlardı. Pravda ve "Sovyet" radyoları cuntanın ilericiliği üzerine yorumlar döküyorlardı. Irak revizyonistleri, eli kanlı cuntanın bir numaralı suç ortakları haline gelmişlerdi. Ama birbuçuk yıllık çetin Kürt direnişi Irak ordusunu moralmen dumura uğrattı. Ordunun içinde büyük bir güce sahip olan koyu BAAS'cı kanat, 8 Şubat 1963'te Kasım'ı ve ortaklarını kanlı bir darbe ile alaşağı etti. Rus modern revizyonistlerine karşı bir politika değişikliğine girmede. Ama Kasım'ın iktidar ortakları olduğu için Rusların yerli işbirlikçilerine vurdu. IKP'nin bir kısım mensupları canlarını zor kurtararak Kürdistan'daki kurtarılmış bölgelere sığındılar. Yoğun mali, askeri ve ekonomik ilişkilerden dolayı ne Ruslar, ne de yeni cuntanın başı Arif ve takımı birbirlerine karşı temel bir tavır değişikliğine girmediler.

Yeni cunta, durumunu güçlendirinceye kadar Kürtleri oyalamak ve hatta onların desteğini almak amacıyla ellerini direnişçilere uzattılar. Kürtler anlaşmak umuduyla uzanan eli geri çevirmediler. Ateş kestiler ve bir memorandum sundular cuntaya. Altı aylık görüşmeler sürecinde Arif otonomiye yanaşmadı ve bu arada toparlandı. 10 Temmuz 1963'te savaşı yeniden başlattı. Kendinden önceki cuntanın ağzıyla konuşuyordu: "Feodal karakterli, emperyalistlerin, siyonistlerin ve gericilerin bölücü ortaklarını" kesin ezecekti. Artık uzun kanlı bir muharebeler ve kitle katliamları dönemi başlamıştı. Bu kez, Irak'ın yanında bir Suriye birliği de savaşa katılıyordu. Abdüselam Arif 1963'ün sonlarına doğru iktidarın BAAS kanadını saf dışı bırakarak

kendi dar çetesini herşeye hakim hale getirdi. Bu yeni bir cunta ihtimalini engelleme operasyonuydu. Arif durumunu sağlama alır almadı Barzani ile yeniden görüşmelere oturdu. 10 Şubat 1964'te "ateş kes" ilan edildi. Ama bu da uzun sürmedi, kısa bir zaman sonra çarpışmalar yeniden başladı.

Kürt direniş cephesi genişlemişti, Kürtlerin yanında bu kez Irak demokratik güçleri, aydınlar, revizyonist Parti yer alıyordu. Ruslar ise cuntaya silah yardımı yapıyorlardı ama Kasım cuntasına söz geçirdikleri gibi bu cuntaya söz geçiremiyorlardı. Bu bakımdan gönülleri Kürt direniş cephesinde yer alan güçlerden ve ordu içindeki muhalif kanattan yanaydı. Artık Pravda gazetesi KDP ile yakından ilgileniyor, parti birliği konusunda akıl veriyor, Celal Talabani'nin ayrılmasına karşı çıkmak gibi ayrıntılara bile burnunu sokuyordu. Kürdistan'a sığınan revizyonist parti (IKP) şefleri ise KDP kongrelerinde şu tip konuşmaları yapıyorlardı: "Irak Kürtlerinin ulusal haklarını ve arzu ettikleri takdirde de, Irak bütünlüğü içerisindeki otonomi isteklerini kayıtsız şartsız kabul ediyoruz... Arap dünyasının tüm ilerici ve vatansever güçlerini, Kürt halkını, bu haklı-meşru ve gerçekleştirilmesi gerekli olan hedeflere varması için Kürt halkı ile birlikte mücadeleye ve onlara destek olmaya çağırıyoruz". Tabii efendi ile işbirlikçinin bu tutumları 1972'ye kadar sürdü. 1972'den sonra onları yeniden Kürt direnişinin karşısında görüyoruz. Üstelik geçmişteki düşmanlıklarından daha katmerli,

17 Temmuz 1968'de koyu BAAS taraftarları, askeri bir darbe ile iktidara el koydular. Bunlar 1963 darbesinin düzenleyicileriydi çoğunlukla. Darbenin şeflerinden Hasan El-Bekr 14 gün sonra darbe içinde darbe yaparak durumunu güçlendirdi. Ruslarla işbirliği siyasetine ağırlık verdi. Kürtlerle iki yıl belleştikten sonra onlara karşı sertlik siyasetini yumuşattı. İran'la çelişkileri keskinleşti. İran'ın bir Kürt hareketini silahla desteklemesinden korkuyordu. Hasan El-Bekr, Lenin barış ödülünü alan IKP aydını Aziz ŞERİF'i ada-

let bakanlığına atadı. Cuntanın güçlü adamı Saddam'ın Arap-Kürt kardeşliğine ilişkin demeçleri Pravda'da çıkmaya başladı.

11 Mart 1970'de Hasan El-Bekr, Kürtlerin 1963 memorandumunu aynen kabul etti. Bu deklarasyon, altında Barzani ile Saddam'ın imzası olmak üzere hem Irak, hem de Kürdistan'ın sesi radyosunda aynı anda yayınlandı. Bu deklarasyonda otonominin gerçekleşmesi için yer alan maddeler 1974'ün 11 Mart'ına kadar uygulanacaktı. 29 Mart 1970'te Kürt ulusu seçkinlerinden beş kişi Irak hükümetinde yerini aldı. Fakat BAAS'cılar memorandumuna uyararak Kürtlere otonomi vermek niyetinde değillerdi. Bu plana uygun olarak 1970'in Ekim ayında, KDP genel sekreteri Habib Kerim'in Irak cumhurbaşkanlığı yardımcılığına getirilmesini BAAS yönetimi engelledi. Halbuki bu madde, taraflarca imzalanan memorandumda vardı. Ocak 1971'de ise, nüfus sayımında Arapların çoğunluğu kazanması için Kerkük gibi önemli Kürt bölgelerine Arapların yerleştirilmesi yoğunlaştırıldı. Bu tip uygulamalara ne Ruslar, ne de revizyonist parti bir tek eleştiri yöneltmediler. Eylül 1971'de, Irak gizli istihbaratı, Irak yüksek askeri kumandanlığında ve ihtilal konseyinde Kürtlerin de temsil edilmesini isteyen Barzani'ye başarısızlıkla sonuçlanan bir suikast düzenlendi.

Suikastten altı ay sonra, Ruslarla BAAS'cılar, Irak-SSCB dostluk anlaşmasını imzaladılar. Irak devlet kademelerinde önemli bir etkinlik kazanan Rus danışmanları, batılı petrol tekellerinin etkinliğini kırmak, petrol kuyuları üzerinde kendi etkinliklerini arttırmak için BAAS'cılara yoğun baskı yapmaya başladılar. Sırtını modern revizyonistlere dayayan cunta, Haziran 1972'de Irak petrol kumpanyasını "millileştirdi". BAAS'ın sol kanadı ile Ruslar ve revizyonist IKP, kader birliği etmişcesine birlikte yürüyorlardı. Bu ittifak karşısında yalnız kalan ve memorandumu rafa kaldırılan Kürtler, İran'la yoğun ilişkiler içine girmeye adeta itildiler. Barzani millileştirmeye karşı çıkınca, batılı emperyalistlerin desteğini

ve sempatisini kazandı. 30 Haziran 1973'de ABD emperyalistlerinin tezgahladığı başarısız darbeden sonra Ruslar'ın etkinliği daha bir arttı.

Bilindiği gibi, 11 Mart 1970'de kabul edilen memorandum, 11 Mart 1974'e kadar uygulanacaktı. Ama BAAS'cılar, Rusların ve revizyonist partinin de desteğini alarak, 8 Şubat 1974'te anlaşmayı tek taraflı olarak çiğnediler ve yeni bir otonomi yasası hazırladılar. Önemli bir petrol bölgesi olan Kerkük'le Sincar ve Xanığın Kürdistan özerklik sınırları dışında tutuluyor, Kürtlerin bazı hakları çiğneniyordu. Ruslar, petrol kuyularını sağlama almak istiyorlardı. Ama Kürtlerin de savaşmaktan başka çareleri kalmamıştı.

Savaş başlamadan çok önceleri BAAS'ın provakasyonları başlamıştı. Hatta bu provakasyonları 11 Mart 1970 anlaşmasından birkaç ay sonra başlamıştı. KDP Musul merkezine ateş açılmış, İdris Barzani'ye suikast düzenlenmiş, Temmuz 1971'de Barzan bölgesi hava ve topçu saldırısına uğramıştı. Savaşın kaçınılmazlığını gören Barzani, İran'la Irak arasındaki çelişkiden yararlanmak için Şah ile gizli görüşmele- re başlamış, Kürt özel istihbarat servisi BARESTAN'ın adamlarını KDP'nin tüm kuruluşlarına sokarak iç birliği ve merkezîyetçiliği güçlendirmişti.

Savaştan bir ay önce devrim konseyi, KDP'nin yayın organı El Teakhi'nin günlük Arapça ilavesini yasakladı ve tutuklama hazırlıklarını yoğunlaştırdı. 28 Mart 1974'te savaşın fiilen başlamasıyla birlikte tutuklamalar da başladı. Tutuklamalara BAAS polislerinin yanında, ulusal cephe ve hükümet üyesi revizyonist IKP yetkilileri de bizzat katıldılar. 6 Mayıs 1974'de, KDP denetimindeki Kürdistan'ın Sesi Radyosu şu haberi veriyordu:

"Erbil Emniyet Müdürü ve bir Komünist Partisi yetkilisi Erbil Talebe Yurdu'na girdiler. BAAS ve Komünist Partisi üyelerini ayırarak geriye kalan 27 kişiye 'siz hainsiniz, başınıza nelerin geleceğini göreceksiniz' diyerek adlarını tespit ettiler".

Savaşın başlamasıyla birlikte Rus Modern Revizyonistleri, Bağdat'la Moskova arasına uçak köprüsü kur-

dular. Hafif piyade tüfeklerinden Sokhoy ve MIG uçaklarına kadar silah sevkiyatına hız verdiler. Kürt köyleri Irak pilotları tarafından kullanılan Sokhoy ve MIG'lerle napalm hücumuna uğradı. O dönemin Kürdistan radyosunu dinleyen bir insanın ürpermemesi mümkün müdür. Buna rağmen Kürdistan radyosu propaganda savaşında "Sovyetlere" cepheden saldurmamıştır. BAAS cuntasını var gücüyle destekleyen, Irak'ta bir iç savaşın olmadığını iddia eden, Kürtleri ayrılıkçılıkla suçlayan ve jenosit'in doğrudan suç ortaklığını yapan Kremlin, Kürdistan radyosu tarafından dikkatli, ince, dolaylı bir üslupla eleştirilmiştir. Bunun bir örneğini yan sayfalarımızda okuyacaksınız.

Bir zamanlar Nuri ES-SAİD'in "bağlı bir Arap çetecisi" diye alaya aldığı, ünlü Mahabat Cumhuriyetinin Millî Savunma Bakanı Mustafa Barzani, Şah'ın aniden Irak'la uzlaşarak yardımı kesmesi ile birlikte fazla dayanamadı ve yenildi. Komutanlarının önemli bir bölümü direnişin sürdürülmesinden yanaydı. Ama bu ihtiyar gerilla, sürgün ve ölümle sonuçlanacak "lo bese"sinde direndi ve silahını bırakarak, napalm yanıkları, inleyişler, kan ve du-manlar arasında yatan Kürdistan'ı terk etti. Giderken altın dolu sandığı beraberinde götürün yakın bir silah arkadaşını acı acı seyrederken şöyle mırıldanıyordu: "Lo bunca yıl bu günler için mi dövdük".

Mahabat'ın kuruluşuna katılan ve yıllarca Sovyetlerde kalan bir ulusal direnişçinin Şah'a ve ABD emperyalizmine sığınmak zorunda kalmasından Rus Sosyal Emperyalistlerinin iğrenç çıkarlarının payı büyüktür. Petrol kokusu onları jenosit'in suç ortaklığına götürmüştür. Daha bu savaştan iki üç yıl sonra Suriye birlikleri Filistinlileri Tel Zaataf'da katlederken Gromiko Şam'da "batılılara karşı Suriye'yi destekleyeceklerini" söylüyor ve katliama ilişkin bir tek eleştiri yöneltmiyordu.

Modern revizyonistlerin dünü ve bugünüyle Kürdistan politikaları başlıbaşına ilginç bir inceleme alanıdır. Bu alanı öncelikle Kremlin'e toz kondurmayan Kürtlerin kolaçan etmesi gerekiyor. □

KÜRDİSTAN RADYOSUNUN YORUMU

Kürt halkına karşı yürütülen imha hareketi, ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesine aykırıdır.

5 Mayıs - 1974

Bugün Kürt Halk kitlelerine karşı faşist Baas yönetiminin ceğrenç bir savaş sürdürmektedir. Kürt halkı kendi demokratik haklarını elde etmek için bu yüzyılın başından beri sürekli bir ihtilal içindedir. Bu ihtilal, Kürdistan Demokrat partisi ve onun lideri Barzani'nin önderliğinde yürütülmektedir. Bu hareket, Dünya'daki diğer ulusal hareketlerin bir parçasıdır. Diğer yerlerde verilen ulusların kendi kaderlerini tayin etme mücadelelerinin aynıdır. Demokratik olan bu hareket en adilane ve hakça bir harekettir. Haklarından mahrum bir halkın demokratik ve ulusal bir hareketidir.

Bugün Kürtler, sınırlı bir otonomiyi reddetmişlerdir. Kerkük, Xanqın ve Sincar gibi, Kürdistanın ayrılmaz bir parçası olan bölgeler bu otonomi ile Kürdistan sınırları dışında bırakılmıştır. Halbuki bu yöreler, tarihi, coğrafi ve ekonomik olarak Kürdistan ile bir bütündürler. Ve bu bölgelerin halkı, Kürt'tür. Bunu bir çocuk bile bilir. Sovyetlerde bunu böylece kabul ederler. İyice anlamak için bir Sovyet belgesine bakmak gerekir. Bu bölgelerde araştırma yapan, Sovyet araştırmacıları, bunu böyle tesbit etmişlerdir.

Bu sınırlı otonomiye en iyi cevap, bütün Kürt halkının aydını ile, köylüsü ile, işçisi ile, ihtilalin etrafında toplanmış olmalarıdır. İlerici güçlerin Sosyalist Kampın, ulusların kendi kaderlerini tayin etme ilkesine bağlı olarak, Kürtleri desteklemeleri gerekir. Bu savaş, Kürt halkını imha eden bir harekettir.

Bu vahşete karşı durmak, Marksist-Leninist'ce bir tavrıdır. Sovyetler Birliği ve Sosyalist Kamp'ın buna böyle bakması gerekir. İlerici güçlerin Kürt halkına karşı olan bu vahim hareket karşı olmaları gerekir. Bugüne kadar, 8 şehir ve 88 köy ve kasaba vahşice bombalanmıştır. Bunlardan iki örnek Xalepçe ve Qaladız'dır. Bu bombar-

dımanlarda birçok aile topluca imha edilmiştir. Örneğin; Qaladız'da, Hacı Sadır isimli bir vatandaş, çocuklarını ve diğer aile efradını bu bombardımanda kaybetti. Bu barbarlığa karşı susmak, insanlığa karşı bir suçtur. Bunu yapanları desteklemek devrimci ilkelere uymaz. O ilkeleri çiğnemektir. Sovyetlerin faşist cuntayı destekleme tavırları, Kürt halkı ile Sovyetler Birliği ve Sosyalist kamp ile olan ilişkilerini zedeler. Kürt halkını ezenler, Sovyetler Birliği'ne dayanmaktadır. Bunlar Qaladız'ı bombaladıkça, halk kitleleri ve emekçiler ezildi. Qaladız'da ölenler arasında devrimciler ve komünistler de vardı. Faşist cunta, Kürt halkının kendisini desteklediğini söylemektedir. O halde neden kendilerini destekleyen Kürt halkına karşı bomba yağdırmaktadırlar. Bu barbarlığı 'ilerici ulusal cephe' sürdürmektedir. Devlet yönetimi Baas'ın elindedir ve sadece Baas yönetmektedir. Gerçekte bu cephe'nin hiçbir gücü yoktur. Baas Partisine övgüler dizmekten başka hiçbir görevi de yoktur. Yoksa, Ulusal cephe Demokratik bir birleşme değildir ve ilerici'likle de hiçbir ilişkisi yoktur.

Irak sorumlularının bu yanlış politikalarını durdurmaları gerekir. Bu konuda en etkili olarak Sovyetler Birliği ve Sosyalist Kamp'tır. Çünkü, silah verenler ve Baas'a dayanak olanlar bunlardır. Kürt halkına karşı en çok tahripkâr gücü olan silahlar kullanılmaktadır. Uçaklar yerleşme merkezlerine üçyüz'den fazla akın yapmışlardır. Uçaklar Sokhoy - 27 ve MİG'lerdir. Uçaklar, Sovyet imali son tip silahlar Irak'lıların elindedir bugün. Bunlar yoksul Kürt halkına çevrilmiştir. Bu yorum hazırlandığı zaman bile, uçaklar semalarımızda uçmaktaydılar. Sovyetlerin bu politikası Kürt halkı ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkileri zedeler. Sovyetler Birliği Irak üzerinde, bu silahları Kürt

halkına karşı kullanmaması için, nüfuzunu kullanmalıdır. Bunu istiyoruz. Bu çağrıyı yaparken, Kürt hareketi ile Sovyetler Birliği ile Sosyalist kamp arasındaki ve aynı zamanda Kürdistan Demokrat Partisi ile Sovyet Komünist Partisi arasındaki devrimci ve olumlu ilişkilerin bozulmasını istemekteyiz. Sovyetler Birliği ile Sosyalist Kamp'tan bu iğrenç savaş durdurmalarını ve engellemelerini istemekteyiz. Meseleye uluslararası boyutlar vermek doğru bir politika değildir. Kürt halkı en tabii haklarını istemektedir. Sovyetler Birliği ile Sosyalist kamp, bu haklı mücadeleyi desteklemelidir. Sorun özerk bölgenin sınırları ve Kürtlerin meşru haklarıdır. Soruna başka açıdan bakmak, Faşist cuntayı desteklemek demektir. Aynı zamanda Kürt halkını baskı altında tutmaya gözyummadır. Bu da ulusların kendi kaderlerini serbestçe tayin etme hakkı ilkesine aykırıdır. Bu, Kürt halkının imhasını planlayan politikaya hak vermek olur(*)"

Yorum.

"Moskova Radyosu yayınında, Irak'ta iç savaşın olmadığını, bazı emperyalist tahriklerin bulunduğu iddia etmiştir. Irak'ta savaş Baas'ın tek taraflı ilân ettiği ve 1957 sayımına dayandırmak istediği özerklik yasa'sını zorla uygulamaya kalkışması ve Kürt halkı'nın siyasal organizasyonu'nu soyutlamak istemesi üzerine başlamıştır. Kürt Halkı meşru - müdafaa halindedir. Ve biz, Moskova Radyo televizyonu ile tüm dünya ajanslarını Irak Kürdistanı'na olayları, savaş, Baas'ın sivil halk üzerine yaptığı vahşice saldırı ve imhaları yerinde görmeye davet ediyoruz. Geliniz ve görünüz. Kürdistan kan deryasıdır. Sayın Moskova Radyosu spike-rine diyoruz ki, Kürt halkı tüm dünyanın devrimci ve ilerici halklarının yanındadır. Ve Kürt halkı basit ulusal hakları için mücadele etmektedir. Kerkük, Musul ve Sincar Kürt bölgeleridir. Biz bunu iddia ediyor ve yapılacak sayımla buraların statüsünün tesbitini istiyoruz. Kerkük'ün Kürt bölgesi olduğunu iddia etmek ve bunu savunmak Marksizmle çelişmez. Tüm Dünyanın Devrimci ve ilerici halkları ulusal haklar mücadelesi veren Kürt halkının yanında olmalıdır. Ve inanıyoruz ki, kardeş Sovyet halkları Kürt halkının haklı mücadelesini desteklemektedir..."□

(*) (3. Mayıs. 1974 tarihli ve adı geçen radyo'nun yorumudur).

“Zengin Olmak Şanlıdır”

Kapitalist Çin Üzerine Yeni Kitaplar

Zengin Olmak Şanlıdır

Orville Schell (Nev American Library, 1986)

Çen Köyü: Mao'nun Çin'indeki Bir Köyün Yakın Tarihi.

Anita Çan, Richard Madsen ve Jonathan Ungar.

(University of California Press, 1984)

Mao'dan Sonra Çin Toplumu:

Otorite ile Modernlik Arasında

C.Aubert, et al (Fayard, 1986)

Yukarıda adı geçen kitapların üçünden en geniş kapsamı Orville Schell'in rahat okunur ve elle tutulur veriler sunan hesaplaşmasıdır. Bugünün Çin'inden sunduğu yaşam kesitleri ve bunu sık sık Mao dönemiyle karşılaştırması, özellikle hâlâ Mao'nun ölümünü takip eden olayların ve Teng Sio-Ping'in iktidara yükselişinin içinden çıkmaya çalışanlar için düşünce kışkırtıcıdır.

Ancak Schell'in kitabı Mao sonrası dönemin bütünlüklü bir değerlendirmesini yaptığı iddiasında değildir, ne de bugünkü Çin rejimine tepeden tırnağa bir meydan okuma mahiyetinde olmaya çalışmaktadır. Besbelli Mao'nun ölümünden bu yana Çin'deki olayların gidişatı Schell'in kendisinin de kafasını karıştırmıştır ve anlaşılabilir olanların ne olduğu ve neden öyle olduğu konusunda sistemli ve üzerinde iyice düşünülmüş bir değerlendirmeye sahip değildir. Ancak sahip olduğu bir şey vardır, Çin'li kitlelere derin bir sempati duymaktadır ve 1949 devrimiyle birlikte Mao'nun deyimiyle “Çin halkının ayağa kalktığı”na gerçekten ikna olmuştur ve bugün yeniden geri itilme tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını endişeyle hissetmektedir.

Schell'in kitabı, Çin Halk Cumhuriyeti'ne son zamanlarda yaptığı bir dizi seyahatteki gözlemlerini içermekte, gezdiği birkaç ana şehirle bir Çin köyündeki devrimin klasikleşmiş hikayesini içeren *Farşen* adlı kitabın yazarı Villiam Hinton gibi Çin dostlarından edindiği kırsal alanlarla ilgili değerlendirmeleri

birleştirmektedir. Kitap anekdotlar içermekte; tarım üretimiyle ilgili istatistiklerle bugünkü önderliğin önemli konuşmaları ve seyahatlerde karşılaştığı Çin halkıyla yaptığı sohbetleri kaynaştırarak sunmaktadır. Bu sohbetler ağırlıkta olmasına rağmen, sözü edilen Çin'lilerin Çin toplumunu temsil eden nitelikteki bir kesit olduğu söylenemez, çünkü ancak yabancı bir gazetecinin gireceği alanlar ve işyerlerindeki halktır bu. Ancak Schell'in bu verilerden çıkaracağı manzara, Çin'li kitlelerin emperyalizmin yükünü sırtlarından atıp yeni bir Çin yaratmak için vermiş oldukları meşakkatli muharebeden gerçekten ilham almış olanların gönlünde acı ve öfke yaratmaktadır.

Kitap her şeyden önce restorasyonu; “sosyalist yeni şeyler”in parçalanışı ve eski Çin'in çok çekmiş olduğu, Schell de dahil birçok kimse için Çin toprağında bir daha görevi geleceğini sanmadığı çirkin yaraları anlatmaktadır. Schell'in kitabı ÇHC'nde ilk kez gördüğü bisikletli çek-çeklerin tasfiyesiyle başlıyor. “Ayaklarının üzerinde değil de, bisiklet üzerindeki bir adamın gücüyle çalışan bu küçük çek-çek tipi taşıtlar Çin'de uzun zamandır yasaktı. Bir insanın bisiklet pedallarını zorlayarak başka bir insanı taşıması, sosyalistlerin devrimle değiştirmeye başladıkları eski sömürücü toplumu fazlasıyla hatırlatıyordu. Ancak böylesi sosyalist güzelliklere patates vücutlu bir kadın ellerinde yiyecek ve paket dolu filelerle sürücünün göğsüne yelpazesini vurarak uyandırıyor. Bir müddet pazarlık yaptıktan sonra kadın yüklerini ara-

banın içine attı, bir emir savurdu ve sürücü kasları gerile gerile taşıtmı hareket ettirmeye çalışırken ortadan kayboldular.”

Sosyalist Çin'de “kapitalizmin kuyrukları” diye adlandırılan bu görünümler Schell'in kitabında epey var. Örneğin Schell notelere olan talepteki patlamaya işaret ediyor; 1982'de Çin'de 400 milyon yeni ekonomik kontrat imzalanmış ve yeni edinilen mülkün kime miras kalacağından emin olmak için yazılan vasiyetnamelerde muazzam bir artış olmuş. Daha birkaç yıl önce böyle şeyler pek enderdi.

Schell, Çin hükümetinin ekonomik programının temelinde olan bir öğeye, zeren zhi ya da “sorumluluk sistemi”ne geniş yer veriyor. Çin Sosyal Bilimler Akademisi Başkanı Ma Hong şunları söylüyor: “Eskiden kolektif önderliği fazla vurguluyor, bireysel sorumluluğu es geçiyorduk; sonuçta herkes sorumluydu ama, kimse sorumluluğu kendi üzerine almıyordu. Bu şimdi artık değişmektedir.” Schell şöyle anlatıyor: “Pekin'de pazarda satmak üzere köyden getirdiği bir karpuz yığını başını bekleyen yaşlı bir köylüye sorumluluk sisteminin ne anlama geldiğini sordum, önce kaşlarını çatı, sonra buruşuk yüzünde bir gülümseme belirdi. “İstedimizi yapabiliriz anlamına geliyor dedi”.

Gerçekten de yeni sistem açısından her kişi esas olarak kendisi için “sorumludur” -meta üretiminin devam ettiği her sistemde olduğu gibi, Mao'dan sonra Çin toplumu kitabında işaret edildiği gibi, sanayi işçileri açısından bunun anlamı,

Haydar Çelik

1950'lerin sonunda terkedilmiş olan parça başı sistemine, tek tek kontratlara ve Eylül 1986'da yapılan son Merkez Komitesi toplantısını takiben geniş çaplı lokavtlara geri dönmek demektir. Ne de olsa her fabrika kendisinden ve kararlarından "sorumlu" olmak zorunda değil midir! Tarımda ise bu mantık belki de en dramatik dönüşüme, toprağın dekollektifleştirilmesine yolaçtı.

Çin önderliğinin reformları en çok övdüğü alan tarımdır; tüm kırsal alanlarda zengin köylülerin ortaya çıktığını, bunların renkli televizyon alıp Tokyo'da tatillere gittiklerini vs., anlatıp övünmektedirler. Schell'in kanısı, aynı zamanda burada bahsedilen diğer kitapların yazarlarının düşüncesi, en azından bazı yerlerde tarımsal üretimde kesin ve kayda değer bir artış olduğu şeklindedir. Bunun pek de önemsiz sayılamayacak bir sebebi, Çin'de son yıllardaki olağanüstü elverişli hava şartları olabilir. Reformlara gelince, bunların genel etkisinin ne olduğu açık olmaktan çok uzaktır. Mümkündür, hatta büyük ihtimaldir ki,

reformlar gerçekten belirli çeşit bir artışa yol açmışlardır, ancak Schell'in belirttiği gibi, bunun bir de meşum tarafı vardır. Örneğin, Teng ve şürekası kendilerini (özellikle Çin'i geride tutmak istemekle suçladıkları Mao ve "Dörtlül Çete"ye karşı) modernleşme şampiyonları olarak sunmalarına rağmen, toprağın dekollektifleştirilmesi makinalaşmasının da bir ölçüde durmasına, dolayısıyla Çin Ekonomisinin temeli olan modernleşmenin engellenmesine yol açmaktadır. Schell makineleşme konusunda Hinton'dan alıntı veriyor: "Aslında bu makinelerin çoğu beyaz fillerdir zaten. Tarlalar yeniden küçük parçalara bölündüğü için köylülerin bu gelişmiş tarım makinelerini kullanmalarının imkanı yoktur. Aslında çoğu çiftçi herhangi bir makineli araç kullanmayı haklı gösterecek durumda değildir. Küçük tahıl öğütücüleri ve ulaşım araçlarından başka, tarımsal makineleşme diye bir şey sözkonusu değildir bugün. Çin'in dört modernleşmesinin ilki olabilir, ama benim görebildiğim kadarıyla tamamen suya

düşmüş ceset durumundadır."

Çen köyünün yazarları şöyle anlatıyor: "Çiangsu eyaletindeki verimli bir köyde köylüler geniş kollektif tarlalar bölündüğü takdirde kendi inşa ettikleri sulama sistemini karmakarışık edip mahvedeceği ve yerleştirdikleri makineler için de hiç elverişli olmayacağı endişesiyle "dekollektifleştirme emrini dinlemediler. (Schell Çin'lilerin "şakacı bir şekilde Dört modernleşme konusunda, kadroların elitleştirilmesi, köylülerin özgürleştirilmesi, işçilerin primleştirilmesi ve aydınların diplomalaştırılması diye kendi çeşitlemelerini yarattıklarını" anlatıyor.)

Dolayısıyla üretimin kendisi açısından dahi, revizyonistlerin toprağı yeniden bölüp paylaşarak ve kırsal alanda "girişimci" veya zengin köylüler yaratmaya dayanarak modernleşme programı, aslında Çin'de uzun dönemde üretimin artması yolunda aşılmaz engeller yaratmış bulunuyor. Böylesi bir artış, köylü kitlelerinin sosyalist bilinci ve örgütlenmesine bağlıdır, makinalaşmayı gerçekleştirmek için bile gereken budur. Mao'nun işaret etmiş olduğu gibi, "Tarımda ülkemizdeki durumdan dolayı kooperasyon (işbirliği -çn) büyük makinelerin kullanılmasından önce gelmelidir." ("Tarımın İşbirliği İçinde Dönüştürülmesi Üzerine") 1950'lerde Mao'nun kapitalist yolculara karşı geniş mücadelesinin özünde yatan da zaten buydu. Bu, Mao'nun Çin'deki kapitalist yolcuların özelliklerinden birinin tarımın ortak bir şekilde kollektifleştirilmesine karşı çıkmak olduğuna işaret ettiği zamanki tahlini de yansıtır - oysa o zamanlar yurt dışındaki bazı kimseler Çin partisinde kollektifleşmeyi tersine çevirmeye ciddi olarak çalışanların mevcut olduğundan şüphe ediyorlardı.

Dekollektifleşme aynı zamanda üretimi bilinçli bir şekilde planlama konusunda kitlelere dayanmanın da sonu demektir. Bugün artık köylüler bunun yerine pazar mantığına göre ekip biçmektedir. Bunun Schell tarafından da tartışması yürütülen bir sonucu, toprağın hızla tahıl ekiminden çekildiği ve pamuk, tütün, meyva ve sebze gibi daha kârlı mahsul üretimine dönüştürüldüğüdür.

Daha yüksek fiyatla malzemenin üretimini, tüm tarımsal üretimde gözle görülür bir yükseliş sağlıyorsa da, Çin ekonomisinin uzun vadede felakete sürüklenme potansiyelini de gizlemektedir. Mao döneminde tarımsal üretimde tahıl esas halka olarak alma pratiği yerleştirilmişti ve bunun sağlam temelleri vardı. Halkın planlı ve giderek artan bir şekilde beslenmesi kilit görevlerden biriydi. Tahıl alanında sosyalist siyasetlerin tersyüz edilmesi, fiyatları artırarak verimliliği teşvik etme şeklindeki pazar mekanizması tarafından basitçe telafi edilemez - edilebilse bile, fiyatları arttırmak daha da büyük felaketlere yol açacaktır. Yoksul köylüler - ki kutuplaşma şehirlerde de artmaktadır - tahıla para yetiştiremeyecekler ve devrim öncesi Çin'de yüksek olan enflasyon, daha da yukarı itilecektir. Ancak bugünkü rejim tahıl fiyatlarının artmasına izin vermezse, toprak giderek tahıl üretiminden çekilecek, bu da kıtlığa ve açlığa yol açacaktır.

İkinci olarak, tahılda üretim fazlaları kitleleri doğal afetlere karşı korumada kilit rolü oynuyordu. Çünkü devrim öncesi Çin'de doğal afetler rezervleri olmayan yoksul köylülerin borca girmesine ve toprak ağalarıyla bir borçlanma ödeme döngüsüne bağlanıp kalmalarına yol açıyordu. Aynı şekilde, tahıl fazlaları Çin'li devrimciler için emperyalist işgal ihtimaline karşı savunmada da esas halkayı oluşturuyordu, buna, "derin tüneller kazın, her yere tahıl biriktirin ve hiçbir zaman hegemonya altında kalmayın" sloganında da işaret edilmektedir. Tahıl saklamak halk savaşını kolaylaştırmak için, kitlelerin emperyalist saldırı şartlarında kırsal alanda yaşayabilmeleri için gerekiyordu. Yeni tarım politikaları, Çin'in emperyalizme karşı koyabilmesinin tek yolunu gözardı ederek - aynı revizyonistlerin askeri mekanizmayı sözümona çağdaştırmak ve "çelikleşme savaşı" verebilmek için ileri teknoloji ithaline dayanma stratejisi gibi - Çin'in yeni önderlerinin teslim olmaktan başka bir şey yapamamalarını kaçınılmaz kıldı.

Schell, dekollektifleştirmenin kır-

sal alanda şahsi çıkar furyasını nasıl başlattığını canlı bir şekilde sergiliyor. Kollektif sistem, devrimci bir dünya görüşü inşa etmenin önemli bir temeli olmasının yanında, köylülerin feodal, aileye dönük üretimine ilişkin verimsiz pratikten de vazgeçmelerini sağlıyordu. Örneğin Schell, kollektifler dağıtıldıktan sonra mahsulün nasıl korunduğunu *Fanşen*'de tartışması yapılan Long Bow köyüne gitmiş olan Batılı bir gözlemcinin sözleriyle anlatıyor. "Bütün kırsal alanda, tarlalarda ufak nöbetçi kulübeleri görebilirsiniz, artık köylüler gecelerini mahsul beklemekle geçirmek zorundalar. Bütün gün tarlada çalışmaları yetmiyor, geceleri de ayakta kalmak zorundalar. Hasat mevsimini yaklaştıkça havadaki gerginlik de hemen hissediliyor. Ailelerden biri mahsulünü toplamaya başlar başlamaz, bölgedekilerin hepsi aynı şeyi yapmak zorundalar. Ülkeyi baştanbaşşa süpüren bir rüzgar gibi. Hiçbir köylü mahsulü toplanmamış tek tarlanın kendisinininki olmasını istemiyor, çünkü böyle yaparsa soyulmayı davet ettiğini biliyor." Emeğin boşa gitmesinin yanısıra, boşa giden başka bir şey de mahsuller oluyor. Çünkü köylüler tamamen olgunlaşmadan mahsul kaldırma eğiliminde oluyorlar.

Dekollektifleştirmeye birlikte son derece zararlı sonuçlara yol açan bir mülk kapma hastalığı da başgöster-

di. William Hinton, Schell'i şöyle anlatıyor: "Kırsal alanlarda, halk ellerine geçirebildikleri her şeyi parçalayıp paylaşıyorlar. Düşünüyorlar ki, bir şeyler parsellenmekteyse bir an önce oraya koşup paylarını alsınlar, bir başkası kendilerinden hızlı davranıp kapmadan önce". Bir sosyal bilimcinin Schell'e anlattıklarına göre Long Bow'da köylüler o kadar ileri gitmişler ki, sulama sistemi için kollektif emekle inşa edilmiş olan motorları parçalayıp, örneğin jeneratörlerin bakır tellerini "serbest pazar"da satmaya götürmüşler. Hakim mantık: Onlar yapmasa bir başkası yapardı ve zaten motorları yaparken kendi emekleri kullanılmıştı.

Tüm bunlara karşı ne kadar karşı koyma var, orası pek açık değil. Ancak, karşı çıkışların mevcut olduğu kesin. *Çen Köyü* adlı kitapta, bir köylü Guangdong'daki yakın bir köyde dekollektifleşmenin nasıl karşılandığını anlatıyor: "Köylüler açıktan zorlanıyorlardı buna. Köylülerden biri (benim bulunduğum ekipteydi) öyle kızdı ki, haklı olduğu parseller için kura çekmeyi reddetti... Eskiden insanlar şimdiki kadar endişeli değildiler: ...eninde sonunda yiyecek bir şeyleri olduğundan emindiler. Oysa şimdi (1982) toprağın hepsi yeniden dağıtıldıktan sonra maddi olarak güvencesiz hissediyorlar... Xinhui Bölgesinde tanıdığım herkes yeni önlemlerden

hoşnutsuz. 'Kahrolsun Deng Siao-ping' diye dolaşiyor hepsi." Aynı şekilde, şehirlerde, Dünya Bankası'nın düzenlediği bir rapora göre (Mao'dan sonra Çin Toplumunu kitabında aktarılmış) Deng rejiminin "eşitlikçiliği" saldırıları ve parça başı ücret vs. gibi maddi teşviklere cevap olarak "eşitlikçi baskılar işçilerin kendilerinden gelmektedir. İşçiler arasında çok büyük farklılıklar olması kötü karşılanmaktadır. Bu yüzden 1981'de parça başı ücret sistemini yeniden yürürlüğe sokma çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştır." Raporda, "bu günlerde sanayide bir kadro olmanın, bir yanardağın tepesinde oturmak gibi bir şey olduğu"na da işaret ediliyor.

Karşı çıkışlar, eski toplumdaki kalan ve Schell'in görüşüne göre mütahiş bir geri geliş sürecinde olan bir başka kuruma, vergi kanununa karşıda gelişmeye başlıyor. Meta üretimini her yerde zincirlerinden boşaltmış olan revizyonistler, geniş bir vergi toplama bürokrasisi oluşturmak için canla başla çalışıyorlar. Ancak batılı uzmanlar bile halkın rızası, özellikle de kırsal alandaki itaat konusunda kötümserler. Vergi bürosunun başkanı vergi toplayıcılarına yapılan yüzlerce fiziksel saldırı olayından ve köylülerin onları önlerine katıp halkın ıslıkları ve yuhalamaları arasında köy sokaklarında resmi geçit yaptırıldıklarından şikayet ediyor.

Schell, batılı sosyal bilimcilerin "sosyal emniyet yastığı" dedikleri şeyin, Çin'li kitlelerin altından nasıl kaybolduğunu yansıtan bir dizi örnek sunuyor. Bugün, örgütlü kooperatif sağlık sisteminden yararlanabilenlerin sayısı 1979'daki % 80-90'dan % 40-50'ye düşmüş bulunuyor. *Çen Köyü* adlı kitap, köydeki ortak sağlık ocağının dekollektivasyon sırasında nasıl bir doktora satıldığını ve doktorun da temel bir aşının fiyatını nasıl iki misline çıkarttığını anlatıyor. Hinton, bu gelişmelere bakarak, özellikle de yoksul köylülerin, yaşlıların durumuna bakarak şu gözlemlerde bulunuyor: "Benim endişem sel, kıtlık veya açlık olduğundan ya da kırsal ekonomi bozulduğunda halka kimin bakaçağıdır. Bunlardan herhangi biri

gerçekleşecek olursa, - ki hiç de imkansız değildir - gideceği yeri yiyeceği yemeği olmayan birçok insan yeniden sokaklara düşüp dillenmeye başlayacaktır." Biraz duraklayıp nerdeyse kaderci bir şekilde devam etti; "bana sorarsanız böylesi bir durum Çin'i 1949'dan önceki haline geri götürür."

Kitabının son bölümünde, Schell, Çin'in yabancı ülkelerle ilişkilerine ve şimdi Çin halkının buna nasıl baktığına değiniyor. Çin'deki lüks otellerden birinde kendisini karşılayan görevlilerden biriyle sohbetini ve görevlinin Parti Üyesi ve eski Halk Kurtuluş Ordusu askeri çıktığını anlatıyor. Çen adındaki görevli Schell'e "patronunun" Hong Kong'lu olduğunu söylüyor. Schell şöyle devam ediyor kitabında: "Çin'li görevliler içinde yabancı yöneticilerin emrinde çalışmaktan rahatsız olan var mı?" diye sordum, bunu sorarken Çen'in 'patron' lafını ne kadar kolaylıkla söylediğine alışmaya çalışıyordum, çünkü bu lafı Çin'de, 'kapitalist patronlar' ya da 'Sovyet patronlar' gibi, kabullenilmeyen insan kategorilerinden sözedildiği zamanlar hariç hiç duymamıştım."

"Yoo, neden rahatsız olsunlar?" diye cevap verdi Çen, yüzünde şaşkın bir ifade vardı. 'Onlar iyi yönetici oluyorlar... Zaten otel yöneticimiz Çin'li olsaydı, yerel halkın gelip istedikleri gibi etrafı gezmelerini kısıtlamada zorluk çekerdik."

"Bir Çin'inin 'yerel halkı kısıtlamak'tan bahsetmesini duymak şaşırtıcıydı, olağanüstü bir uygulama olduğu için değil, ama bu konuyu bir yabancıyla bu kadar rahat konuşan Çin'li bir görevliye rastlamak oldukça zordu. Oysa Çen, sanki halıları kirletmesinden ve mobilyaları eskitmesinden diye yurttaşlarını otele almamak Çin'li bir otelci için - hem de, en azından teoride 'proletarya diktatörlüğü' altındaki bir ülkede çalışan bir otelci için - dünyanın en doğal olayıymış gibi hiç tereddütsüz ve tartmadan durumun böyle olduğunu onayladı. Çen'in tüm bu kavramla ilgili olarak hiçbir rahatsızlık duymaması, bu yeni yabancı konfor ve rahatlık yuvalarında çalışanların, müşterilerinin de-

ğerlerini ne kadar benimsemiş olduklarını düşündürüyordu."

Çin'in dünyanın geri kalan kısmıyla ilişkileri konusunda, restorasyonun anlamı tam da bu cins, hem de "Çin'lilere Yasaktır" ihtarlarıyla tamamlanan, emperyalizme peş keş çekmenin restore edilmesidir. Çin'liler sürekli Schell'e nasıl Çin'de her şeyin batıdakilerden aşağı olduğunu anlatıyorlardı; bir Çin'li otelin müdürü, otelinde hiç "Çin tadı" olmadığı eleştirisine şöyle cevap veriyordu: "Bugünlerde Çin tadının anlamı da nedir ki? Hamam böcekleri ve Rus tipi binalar. Bunların üzerinde fazla bir şey inşa edemezsin."

Schell'in batı şeylerine bu yeni ibadet konusunda verdiği belki de en keskin örnek, kadınlar arasındaki yeni modadır. Schell, Pierre Cardin ve benzerlerinin kentlerdeki iyi halli kadınların nasıl gözdesi olduklarını ve kadınların yeni buldukları göğüs güzelliği endişesine karşı *Çin Spor Haberleri* dergisinin nasıl beslenme metodları hatta hormon tedavisi ve estetik ameliyat tavsiye ettiğini anlatıyor. Çin Tıp Bilimleri Akademisi'ndeki bir hastanenin başkanı olan Dr. Song, yaşam standartlarındaki yükselmeyle birlikte, göz kapakları, burun ve göğüslerin yeniden şekillendirilmesi için estetik ameliyat taleplerinin de artacağını beklediğini söylüyor. Schell şöyle devam ediyor: "Bugün Çin'de en çok yapılan estetik ameliyat, göz kapaklarına ikinci bir kat ekleyerek gözlere daha yuvarlak ve daha batılı bir görüntü veren gözkapaklarının epikantus'u üzerinde yapılan ameliyattır. Dr. Song *Çin Günlüğü*'nden bir gazeteciye şöyle açıklıyor: "Güzelliğe hayranlık insan tabiatıdır. Halkın yaşam standartları yükseldiği ve hayattan daha fazla şeyler beledikleri için bazı kızlar tek katlı gözkapaklarının yeterince güzel olmadığını düşünüyorlar."

Çin'li kadını batının en son kapak yıldızına göre şekillendirme yönündeki bu çirkin hareket, kadınları erkeklerle tabii oldukları eski yerlerine yeniden oturma yönündeki çok yönlü çabayla paralel gidiyor. Kırsal alanlarda kollektifleşmenin çözümlenmesi ve bunun sonucu olarak salt

kas gücünün vurgulandığı aile içi üretime dönüş, kadınlar üzerindeki ideolojik saldırıyla da birleştiğinde, çocuk öldürmenin yükseldiği bir durum yaratılmış bulunuyor. Schell, Çin'in bazı bölgelerine seyahat edenlerin, yaşayan çocuklarını % 80'inin erkek olduğunu bildirdiklerinden söz ediyor! Sadece kız çocuk doğuran anneler genel olarak yoğun bir aşağılanmaya maruz kalıyorlar ve bir çoğu ne olursa olsun bir erkek çocuk doğurabilmek için ümitsiz arayışlar içinde eski dini ayinlere başvuruyorlar.

Schell, Çin toplumunun ne yöne gittiğini yansıtmaya rağmen hiçbir zaman buna "kapitalist" demiyor. Aksine Hinton'un ki tipinde bir grüşü paylaştığı, sorunun "partinin, eski sistemden neyi muhafaza edip neyi etmeyecekleri arasında bir ayrışım yapmıyormuş gibi görünmesi" olduğu görüşünde olduğu anlaşılıyor. "Dörtlü Çete"yi "aşırı sol" olarak eleştiren ve 1976 darbesine pek ses çıkartmayan "Çin dostları" arasında, bugünkü rejimin programında gördüklerinden giderek daha da rahatsız olma şeklinde bir eğilim var. Ancak yine de çoğu, Mao'nun sosyalizmde sınıf mücadelesi hakkındaki öğretilerinden, en azından bugüne kadar ders çıkartmamış ya da çıkartmak istememişlerdir. Çünkü "eski sistemden neyi muhafaza edip, neyi etmeyecekleri arasında bir ayrışım yapamayan"lar, Çin'li revizyonistler değildir, - onlar, sosyalizmi her alanda devirmekle meşgul. Aksine sorun, Schell dahil bu güçlerin çoğunun Çin'de kapitalist yolla sosyalist yol arasında bir ayrışım yapmama eğilimleridir.

1976'daki darbe, basit bir sağa dönüş değil, proletarya diktatörlüğünün ve onun devrimci karargahının alaşağı edilmesi - ve sosyalist sosyal ilişkilerin devrilmesiyle kapitalist ilişkilerin restorasyonu, gecenin gündüzü izlediği gibi birbirini izledi. Buna rağmen, Schell'in Çin toplumunda hızla yükselen çelişkilere ilişkin düşünceli gözlemleri, Mao'nun sosyal sistemin niteliğini tayin etmede Parti Çizgisinin muazzam önemi hakkındaki berrak değerlendirmesini kanıtlamaktadır: "Ülkemiz bugün bir meta sistemi

uygulamaktadır, ücret sistemi de 8 dereceli ücret vb. gibi eşit değildir. Proletarya diktatörlüğü altında bu gibi şeyler sadece kısıtlanabilir. Bu yüzden, eğer Lin Piao gibileri iktidara gelirse, kapitalist sistemi yeniden canlandırılmaları oldukça kolay olacaktır."

Kitabının sonuna doğru, Schell, Pierre Cardin'in Pekin'de yeni açılan Maxim's restoranına ziyaretini anlatıyor. Arkadaşlarıyla birlikte 160 dolarlık yemeklerini *mousse glacee aux framboises*'la bitirip, American Express kartı ile ödeme yaptıktan sonra, Schell tipik Çin'li kalın sokak kıyafetine sarılmış, büyük termosuna pek az Çin'linin evinde bulunan sıcak suyunu doldurmuş eve gitmeye hazırlanan genç garsonlardan birini gözlemliyor. Ve kısa bir mesafe ötede yatan Mao Zedung yaşasaydı, Pekin'deki Maxim's hakkında neler söyleyebilirdi diye düşünmeye koyuluyor:

"Eğer bir denetleme turunda buraya gelmiş olsaydı, diğer Çin'li yetkililerin yabancılar tarafından Maxim'de yemeğe davet edildiklerinde yaptıkları gibi, o tanıdık şapkasını ve paltosunu vestiyerdeki Fransız kıza verip içeri mi girerdi? Ne tepki gösterirdi merdivenlerden aşağıdaki bara inip ondokuzuncu yüzyılın kont ve kontesi gibi giyinmiş iki Çinli gencin çaldığı Mozart ve Strauss'un müziğini duyduğu zaman? Ve bir Avrupa'ı akşam yemeğinde zengin yabancılar için kristal bardaklara ithal malı şarap dolduran oniki genç Çin'liyi görünce? Zhongnanhai'deki çalışma odasının parlak kırmızı duvarlarının arkasına çekilip yeni bir kültür devrimi başlatmaz mıydı? Şu sıralar yeraltında olan taraftarları, bir gün ayınısını yapacak güce sahip olup Batı'nın ve onun kuvvetli çekiciliğine kapılmış olan Çin'lilerin ümitlerini ve rüyalarını bir kez daha hüsrana uğratmazlar mı? Maxim'in ve belki daha pratik batı projelerinin içerdiği rüyaların, uzun dönemde, firtınalı Çin siyasetine göre dehşetli nazik ve kolay kırılır bir yapı olduğu kanıtlanmaz mı?"

Çen Köyü, Kanton yakınlarında ki Guangdong Eyaletindeki tek bir köyden gelen birkaç düzine mülte-

ciyle görüşen bir grup Amerika'lı sosyal bilimci tarafından kaleme alınmış. Bu görüşmeleri dikkatle birleştiren yazarlar, 1960'lar ve 70 başlarındaki aşağı yukarı olağan bir Çin köyü olarak ele aldıkları köyü anlatıyor, 1980'leri içeren bir de ek sunuyorlar. Anlattıkları gerçekten de bir köydeki olayların karmaşıklığını, mücadelenin dönem dönem ne kadar bulanıklaşabildiğini gözler önüne seriyor - örneğin, Çen köyüne Kültür Devrimini getiren Kızıl Muhafızlar, Komünist Gençlik Ligasından atılmış olan ve Kültür Devrimi'nin ortasında siyasi faaliyeti ve köyü de terketmiş olan, orta sınıftan, atanmış öğrencilerdi. Kitap, köydeki ekonomik gelişimi de anlatıyor ve görülüyor ki, durum hiç de bugünkü rejimin Kültür Devrimi sırasında her şeyi kapkara gösterme çabalarıyla uyum içinde değil. Ancak, yazarların siyasi mücadelenin stili ve biçimine yaklaşım metodları, içeriğini gözardı etmeleri ya da bunu sadece bürokratik iç dalış olarak ele almaları, köy yaşamının gerçek gelişimini anlaşılmasızlaştırıyor.

Bu, köydeki değişimlerin azımsanması şeklinde, kitabın yazarlarının doğma düzeyine indirdikleri bir eğilimle elele gitmektedir. Kitabın Fransız yazarlarından biri, kolektifleşmenin aslında aile yapısını güçlendiren muhafazakar bir önlem olduğunu, çünkü köylüleri her zamankinden daha sağlam şekilde toprağa bağladığını iddia edecek kadar ileri gidiyor. Kolektifleşmenin ortadan kaldırılması, bu yazarın sahte solcu perspektifine göre, artık köylüler ürünlerini pazarlara götürebildiklerinden dolayı köylüyü topraktan "kurtarıp" ona hareketlilik kazandırdığı için selamlanıyor. Böylesi "özgürlük", Meksiko, Kalkütta vs. gibi şehirlerdeki kitlesel gecekondulara sürüklenen herhangi bir ezilen ülkenin köylülerinin sahip oldukları "seyahat özgürlüğü" vb.'ni iyi bilen okuyucu için oldukça aşına olmalıdır. Mao'nun Çin'ine karşı her fırsatta hakaret yağdıran (örneğin Büyük İleri Atılım sırasında 15 milyon insanın öldürüldüğü filan gibi) bu gerici eserin değeri, sadece sayfalarından fıskıran oldukça yüklü veriler de yatıyor. □

"SİNEMA BİR ŞENLİKTİR"

YÜREK DİYE BİR HALKIN İÇİNE
SAVRULMUŞ BİR AYDININ DRAMI:

"HAKKARI'DE BİR MEVSİM"

Film zalim Pehak'ın zulmünden kurtuluşu simgeleyen yürek diye bir halkın, öğretmeni görkemli Nevroz ateşleri çevresinde halay çektikten sonra uğurlamasıyla biter.

Genco Erkal'ın başrolünü oynadığı "Hakkari'de Bir Mevsim" dili ayrı, kültürü ayrı, doğası ayrı, bir diyarda Hakkari'nin Pirkamis köyünde geçer. Ferit Edgün'ün bir tür yaşam deneyimi olan "O" romanından uyarlanmış bu filmde, kahramanımız geride sevgilerini, kitaplarını ve Le Monde gazetesini bırakarak depdeğişik bir dünyaya gider. Kendi deyimi ile "yüzlerce fotoğraf" bile bu dünyayı anlatmaya yetmez. Aslında öğretmen buraya "kendini bulmaya gelmiştir, oysa başkalarını bulacaktır." Çünkü öylesine farklı, öylesine değişik, öylesine acı bir yerdir ki burası... İnsanları açtır, çaresizdir, yoksuldur. Ama insandır işte. Hem de alabildiğine -insan! İçten, temiz, dürüst, yürekli, pek...

Burada yaşam şartları da alışılagenin dışındadır. Yılın 8-9 ayı dış dünyayla ilişkiler tümünden kopar. Köy bir baştan bir başa mahsur kalır. Tür-

lü çeşitli hastalıklar türer, bebeler ölür, Şimal rüzgarları eser. Uzak dağbaşlarında sosyal eşkiyalar gezer.

Kahramanımızın kopup geldiği yerdekilere bunca değişik bir dünyayı anlatmak öylesine zor öylesine olanaksızdır ki! Ama öğretmenimiz her şeye rağmen yaşam yolculuğunun doğal eseri olan bu egzotik gerçekliği tanıyıp algıladıkça sevgilisine yazmamazlık etmez. Aslında bu yolculuk bir tür kendi iç yolculuğudur da öğretmenin. Oraya gidişi o korkunç iletişimsizliği aşışı... Ders yılının bitiminde ise, müfettişe "ama benim gidecek yerim yok ki" deyişi... Bütün bunlar kendini sorgulayan, kişiliğini araştıran bir aydının dışavurum tümceleri değilse nedir ki?

"Hakkari'de Bir Mevsim" Türkiye'ye rötarlı geldi. Ama yine de iyi ki geldi diyelim.

27 Mayıs'ın yedeksubaylığı köy öğretmeni olarak yapma uygulaması sayesinde gün ışığına çıkan bu yapıt, konusu "egzotik" bir mekanda geçmesine rağmen "folklor" tuzağına düşmeden kotarılmış başarılı bir ilk Türk filmi çünkü.

"VIETNAM'IN YEŞİL CEHENNEMİNDE MASUM BİR ER'İN TRAJEDİSİ:

"PLATOON"

Platoon" yani "müfrezeye 1967-68 yıllarında Vietnam'da 2 yıl yakın savaşmış, 3 madalya almış olan içki ve uyuşturucu düşkünü Oliver Stone'nin gerçek savaş anılarına dayanıyor.

Afişlerinde "savaşın ilk kurban masumiyettir" diye yazan bu filmin ortalarına doğru farkedilmesi zor bir sahneye rastlarırsınız. İşgal altındaki Vietlerin ülkesinde acıip dingin bir gece yaşanmaktadır. Gökyüzü tepele-

me yıldızla doludur. Ve ay ışığı genç ve güzel bir kızın yüzünü çağırıştırılmaktadır. Birden bir yıldız kayar. Anlık ve saniyelik bir kayıştır bu... İşte bu sahne adeta Yankee emperyalizminin Vietnam batağındaki trajedisini sinyaller. Burada bir şeyler ters gidiyor ama ne?

"Müfrezeye" şimdiye kadar yapılmış alışılalmış savaş filmlerinin dışında bir film. Amerikan toplumundaki iki ana eğilimin izdüşümleri var bu filmde. Filmin baş kişilerinden Çavuş Barnes, "ne olursa olsun sisteme omuz veren" tipik bir ölüm makinesidir. Elias ise (diğer çavuş) gereksiz ölüme karşı çıkan mutedil ve akıllı bir askerdir. Ama sonuçta ikisi de haksız bir savaşın ahtapot bir emperyalizmin Vietnam'daki yeminli bekçileridir. Olan Chris ve benzerlerine olmaktadır.

Chris, -yani Charlie Sheen- üniversite öğrenimini "bir şey öğrenemediği için" yarıda bırakıp gönüllü olarak helikopterden aşağıya, Vietnam'a indiğinde koca bir yangının orta çukuruna düştüğünden habersizdir. Zira burada her dalgınlık ani bir ölümdür. Bu "temiz aile çocuğu" aslında masum bir romantikten çok, "şaşşal bir ördeğe" benzemektedir. Kâh korkan, kâh düşünen, sendeleyeni, şaşıranı, şaşırıldıkça büyüyen sosyal bir ördek!

Peki kim bu gençler?

Çoğunluğu 18-19 yaşlarında olup, ABD toplumunun alt tabakalarından, yoksul kesiminden gelmiş 'beyaz ve zenci' tipleri. Hepsi de savaşın içinde

bile snopluklarını bırakmayan alabil-
diğine şamatacı ve uyanık tipler. (Ma-
sum kahramanımız dışında) Ve işin il-
ginç tarafı; yine hepsi de böyle bir sa-
vaşa ilk gümeye gidecek oların; öncelik-
le, savaşı çıkaranların değil, kendile-
rinin olduğunun da ayırımında.

Böyle olmasına rağmen Oliver Stone'un "Amerika"lıların "grunt" dediği cepheye sürülen erlerin oluşturduğu müfrezesinde" öylesine ilginç kin-
darlıklar ve canilikler olur ki... Viet-
nam köyleri basılır, insanlar diri diri yakılır, çocuk yaşta kızların ırzına geçilir. İş bununla kalmaz "müfrezede" de "iyilerle kötüler" birbirine girer. Çavuş Barnes Vietleri unutmada Elias'ın işini bitirir. Yani kısacası; savaş ce-
hennemindeki masum erin trajedisinin yanı sıra Oliver Stone'un bu filmi emperyalist ahlâkın izdüşümü olayla-
rını da içerir. Özellikle iki Amerikalı çavuşun sergiledikleri korkunç davranışların hepsi gerçek.

Özetle; Pentagon'un ta baştan beri karşı çıktığı "yardım etmek şöyle dursun, sabote etmeyi bile denediği" bu film, alışlagelmiş savaş filmlerinin aksine, bildiri yüklü savaş karşıtı nefis bir film...

GEL VE GÖR:

DEHŞETENGİZ

BİR "ŞİDDET

OPERASI"

Elem Klimov'un "Gel ve Gör"ü 2. Dünya Savaşı'nda Almanların Sovyetleri işgal girişimi sırasında, Belorussia (Beyaz Rusya) bölgelerinde geçmiş olayları anlatıyor.

Naziler bir köye girer, çocuk, kadın, erkek demeden herkesi toplar, bir ambara tıkar ve canlı canlı yakarlar. Geride sadece ölüm döşeginde bir nine kalmıştır.

Tam 600 kişinin diri diri yakıldığı bu sahne denilebilir ki; filmin bu doruk sahnesidir. Zira dehşetengiz bir "şiddet Operası"nın andıran bu sahne, insanda ne dinginlik, ne mide sağlığı, ne de sinir bırakır.

Film bir anda "gencecik bir köylü çocuğun" şahsında anti-faşist sinemanın görkemli bir gösterisine dönüşür.

"Bu yeni yetme delikanlı" yaşadığı vahşetin üzerinde bıraktığı etkileri öylesine bir çarpıcılıkla ve ustalıkla verir ki... Nazi kıyımı bir defa daha lanetlenmesi lâzım gelen bir vahşet olup çıkar.

Elem Klimov, savaşa ve savaşın dehşetine karşı çıkarken Aleksev Kravçenko'nun başrolüyle ve "avantgarde" bir müziğin eşliğinde bize adeta "Rus köylüsü aracılığıyla bir tür insanlık trajedyası" sunuyor.

SU DA YANAR:

BİR

YÖNETMENİN

NOSTALJİK

SAYIKLAMALARI

Yıllar önce Lorca, "Deniz de ölür" demişti. "Su da Yanar" mış. Ama filmler niye yansın ki?..

İstanbul sinemalarında geçtiğimiz haftalarda ardarda gösterime giren dört filmden "Su da Yanar" adını, "bugün dağlar yeşil boyandı, kim yaktı kim uyandı.

Su döktüm ateş sönsün, döktüğüm su da yandı" adlı halk türküsünden almış. Film Kurosawa'nın "Narayama Türküsü"nden bir sahne esinlenmesiyle başlıyor. Geçgin yaşta bir ana allı-yeşilli bir doğanın orta yerine uzanmış, giderayak öğütler vermektedir birilerine. Doğu top-

lumlarının tipik vedalaşma sahneleridir bunlar. Bütün sözcükler önceden kodlanmıştır. "Şükür ki oğul, şükür ki" diye başlar. "Hakkımı helal et oğul"la biter çünkü. Korkunç bir içtenlikle şefkat ve yılanmış bilgelikle mistisizm üçgenini çağrıştıran bu oryantel tavır, sizi bir an için doğu toplumlarının havasına, suyuna ve iklimine öylesine bir hızla alır götürür ki; şaşırır, afallar, gönenirsiniz. Güzel bir sahnedir bu. Lâkin her film şeridi gibi kısadır. Uzun sürmez. Hazzın tam doruğundayken ansızın aşağı doğru tepetakla yuvarlanırsınız. Çünkü bundan sonra gelen sahneler ve bu sahnelerden oluşan film tam bir "puzzle" bir "yap-boz" oyunudur artık.

Neden mi?

Çünkü yönetmenimiz "enternasyonal havalı bir film" yapayım derken kendi naif anlatımını bırakmış, dünya sinemasının ünlü yönetmenlerinin ardına takılmıştır. Öyle ki, kâh Fellini'ye, kâh Kurosawa'ya, kâh Bunuel ve Pasolini'ye uğraya uğraya devşirme sahneler aramış ve bulana kadar da canı çıkmış. Ortaya ise, öyle ahım şahım "şair'in film" yerine iki kadın arasında gidip gelen bir aydının ya da 68 kuşağından küçükkentsoylu bir yö-

Oysa tanıtım kampanyasının büyük bir şatafatla yürütüldüğünü ve gösterime girdikten sonra gişe rekorlarının kırıldığı bu film hakkında seyircilerin söyleyebileceği tek ve son söz herhalde "dağın fare doğurması" olmuştur.

Özgentürk'ün "Su da Yanar"ında asıl işlenen bu denli basitken yarattığı sansasyona temellik eden nedir öyleyse?

Yönetmene bakılırsa, "Yalnızca bir Türk yönetmeninin bireysel hesaplaşması değil, aynı zamanda bir kuşağın toplumsal hesaplaşması"dır bu film. Gerçekten de onlarca parçadan oluşan "bu anlatılmasız zor film" araya serpiştirme yöntemiyle öylesine çok kesitler veriyor ki Türkiye'den. 68 baharından tutun da, Beyazıt meydanındaki Turan Emeksiz'e, yakın geçmişin yaşanan toplumsal nevrozuna, Mahir'lerin, Deniz'lerin, Hıdır Aykır'ların ana ellerindeki fotoğraflarına. Baskıya, kıyıma, işkenceye, Şafağa karşı yakılan meşalelere, toplanılan, yasaklanan yakılan şiire, kitaba, filme... Ve ilk defa bir Türk filminde N.Hikmet'in adının bas bas bağrılışı-

Devamı Syf: 98'de

Şiir

Üzerine

İncelemeler

*"seni yakaladığımda özgürlük
şairliği bir yana bırakıp
sözcükleri fırlatacağım yaşama
AHMET NAZİM HÜR."*

K.AHMET/GÜZ-87

Şiir vazgeçilmez bir tutkudur. Birçok kişinin söylediğinin tersine diğer yazın türleri şiirden doğmuştur. İlk insanda, şiir konuşma ile birlikte ortaya çıkmıştır. O gün şiiri, dans ve müziğin bileşiminde görürüz. O gün için tek bir "sanat" olarak gördüğümüz, bu üç sanat dalının kaynağı, ilk insanın yaşamındaki olayların dışa vurulmasından başka bir şey değildir. İlk insan doğum, ölüm, avlanma vb. olayları ritimli hareketlerle dile getirirdi. Bu hareket ya da davranışların gövdesel ve sözsözsel iki ögesi vardı. Gövdesel öge dansın tohumunu taşıırken, sözsözsel öge dilin tohumunu taşımaktaydı. Dil ritmi belirtmek için çıkarılan belirsiz sesler biçiminde başlayıp şiirsel ve konuşulan dile dönüştü. İnsan sesinden ayrılan, çeşitli araçlara vurularak belirsiz gürtüler şeklinde elde edilen çalgısı da müziğin çekirdeğini ortaya çıkarıdı.

Bizim anladığımız anlamda şiirin gerçekleşmesi için atılan ilk adım da dansın bir yana bırakılmasıydı. Böylece Türkü ortaya çıktı. Türküde şiir müziğin özü, müzik de şiirin biçimiydi. Zaman içinde bu iki sanat dalı birbirinden ayrılarak, kendi özgün sanat yapılarını kurdular.

Bugün için şiir, yazılan şiirdir. Pek eski değildir şiirin bu özelliği. Yakın zamana kadar şiir, söylenen şiir idi. Bunun önemi şu noktadadır:

Bugün şiir belli bir teknik artı kültür ve sanat birikimi -özellikle tarih-üzerinde uzun çalışmaların gerektiği bir sanat dalıdır. Oysa ki eski şiir bugünün şiiri için söylediklerimin tersine, kâğıda yazılmayıp, anonim bir ses niteliğinde olup, düğünlerde, şölenlerde söylenen şiir niteliğindedir. Bunun yanında o zamanki topluluklarda, şairle toplum bireylerini birbirinden ayıran okur-yazarlık gibi engeller de yoktu. Şairin, toplumda aşağıda söz edeceğim gibi ayrık bir yeri olsa da, bu ayrışım fil-dişi kulelerinin yaratılması tarzında değildi.

İlk insan topluluklarında, toplum içinde şair "büyüctü-hekim" sıfatında idi. Şairin görevi, hastaları iyileştirmek, dini törenleri yerine getirmek, kahinlik ve çeşitli büyüleri yapmaktı. Savaş, avlanma ve benzeri toplum ihtiyaçlarında şairin onayı alınırdı. Tarihe baktığımızda söylediklerimin birçok kanıtını bulmak olası. Örneklersek:

Eski Yunan'da "rahip-hekim-peygamber" sıfatıyla karşılaştığımız şairin şiirleri tamamen dini idi. Homere'den evvel ilahi bir nitelik taşıyan şiir, daha sonraları savaşların, sergüzeşterlerin konusu olmaya başladı. Daha sonraları bu durum daha bir açıklık gösterir.

İskandinavya'da şairler aynı zamanda hekim idiler. Hekimlikten başka, şiirleriyle ölümlerin anısını yaşatma görevini üstlenen şairler, buldukları toplumun önemli ve zorunlu bir organı durumuna gelmişlerdi.

İslam öncesi Arap topluluklarında da şair, büyü yaparak kötülüklerden kabileyi koruduğuna, savaş zamanlarında kötü cinleri düşmanın

başına musallat ettiğine inanılırdı. Savaştan galip çıkıldığında en büyük kahramanlara verilen hisse oranında şairler pay alırdı. Arapların şairlere "bilici-tarıyıcı" anlamına gelen "ŞAİR" sözcüğünü vermeleri bile, topluluktaki mevkilerini göstermek bakımından önem taşımaktadır.

Orta çağda da şairin toplum içinde önemli bir yeri vardı. Her ne kadar ilkçağdaki gibi kurumsallaşmamış bir yer olsa da, bütün bütüne dışlanamamıştır.

Eski çağlarda kamusal bir varlık, anonim bir ses niteliğinde olan şiir toplumun ağır değişimini aynı hızla gösteriyordu. Ama; bireysel kalıba dönüşmesiyle birlikte öncü çıktı şair. Toplumsal değişimden önce konuşma yönünü tutarak tedirgin etti kuramsal yapıyı. Rahatı kaçan otoriter yapı, şairin üzerinde kaçınılmaz ve sürekli bir baskı oluşturdu. İŞTE ŞİİRİN DEVRİMCİ YÖNÜ böylece ortaya çıktı.

Octavio Paz şöyle diyor: "Toplumsal yaşama katılmasıyla, dönemin inançlarına derin bağlılıklar gösterebilmesine karşın şair, ayrı kalan bir yaratık, tam anlamıyla bir mezhep dışıdır. İçinde yaşadığı toplumun bireylerinin söylediklerini söylediğinde bile başka bir şey söylememektedir. Otoriter yapıların şiire karşı duydukları güvensizlik yalnızca bu güçlerin sömürçülüğünden gelmez. Şiirsel sözün irası bile yeterlidir bu duyguyu uyandırmaya."

Avrupa şiiri Yunan etkisi altında lirik, epik, dramatik olmak üzere başlıca üç türde gözükür. Yunan lirik şiiri, türkü olarak söylenirdi. Bizde de kopuzla söylenen halk türkülerini bu sınıflamaya sokabiliriz. Türk lirik şiiri zaman içinde bir gelişim çizgisi oluşturarak bugün de varolan halk ozanlarını yaratmıştır.

Epik şiir ise, bir kalabalığın önünde, belli günlerde söylenen kahramanlık şiirleridir. Epik şairler şiirlerini o anki durumdan esinlenerek yaratırlar. Bu şiirlerin yazılmaları hemen hemen olanaksızdır. Epik şiirin yazılı şiire karşı güzelliği akıcı olması ve o an oluşmasında -tazeliğinde- yatar. Şairin doğaçtan söyle-

mesinin erdemidir bu. Şair ve dinleyici çizgisi hemen hemen ortadan kalkar. Şair ve dinleyici bütünleşir. Ortak bir atmosfer yaratılır. Şairin dinleyicilerin duyarlılık noktasına eğilmesi, dinleyicilerin de şairin duygulanımlarının anında dinleyiciler tarafından algılanılması, bu ortak atmosferi yaratan etkenlerdir.

Doğaçtan söylemenin eksikliği -bazılarına göre üstünlüğü- her şenlikte şölende yeni bir renk kazanmasına, anlık heyecanlarla parlamasına karşın, bu parılının geçici olmasında yatmaktadır.

Yunan epik şiirinin baş eserleri İlyada ile Odysseia iken Türk epik şiirinin baş eserleri Dede Korkut anlatımlarıdır. Zaman içinde kulaktan kulağa söylenerek -şiirsel niteliğini kaybederek- günümüze gelebilmiştir. Bugün Dede Korkut Masalları ya da öyküleri diye okuduğumuz yazılarda şiirsel dile rastlasak da, daha çok nesire yatkınlığı bu sanat yapıtlarının bozulmuş olduğunu gösterir. İlyada ve Odysseia bu bağlamda özgün niteliğini koruyabilmiştir.

Taklide dayanan özülle dram sanatı ise, eylemi kişileştirmeyi içerir. Epikten daha az ayrıntılı ve ilkeldir dramatik şiir. Epiğin esin kaynağı savaş ve kahramanlık duyguları iken dramın gelişmesi tarımın gelişmesiyle olmuştur. Savaş erkeklerin işi iken, ilkel tarım kadınların işiydi. Bu da kadınlara -özellikle avlanmanın çok güç olması nedeniyle- toplum içinde önemli yer edinmelerine yolaçmıştır.

Tarımın öneminin kavranmasıyla ortaya çıkan toprak törenlerinin Kraliçe ya da Kağanın karısı tarafından yönetilmesi bu savımı doğrular niteliktedir. Babil'de "Tammuz ile İştâr", Fenike'de "Adonis ile Astarte", Mısır'da "Osiris ile İsis", Anadolu'da "Attis ile Kibele", Yunanistan'da "Diyoonisos ile Semele" dini törenleri dram sanatının oluşumunun ve gelişiminin toprağa bağlılığını açıklar.

Günümüze gelinceye kadar şiirin ortaya çıkışı ve gelişimi kabaca böyle bir çizgi izlemiştir.

GÜZ GÜNLERİ

Sesleniş değil haykırış omuzlarda
umutlardır engel kurtuluşa
yaşlı bir ananın
kırmızı karanfilli cesede ağıtları
nasıl kapanır
bu yaranın acıları

Yollar birleşti
isteyen ileri
isteyen geri
kalmasını bilmeli

anlam sözlükteki yerini kaybetti
dostlar yürekleri değil
beyinleri çökertti
hasta bir adamın
sondan bir önceki sözleri
-son sözüm hükümsüzdür-
son sözü:
-çarkların tanrısı bağışla beni-

Ahmet Nazım HÜR

BACIMSIN SEN

*"Tunceli'de Çeşme başında
Vurulan genç kızlara"*

Burası Hozat bacımsın sen
Kars burası bacımdı ordakilerde
Hiç silah tutmadınız
ve adınız çıkmadı

"eşkiya" diye

Bir akşam üstüydü
Munzurun bir kolundan su alıyordunuz
Yarım dolmuş kovalar

"bacımsın sen su ver bana"

Hiç silah tutmadınız
yürekleğiniz, yürektiniz

Su verdiniz vuruldunuz

"eşkiya" değilken güpegündüz...
Burası Ovacık bacımsın sen
Burası Tunceli acımsın sen...

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ

Sayın okurlar, başlığa bakıp da "Türk Milli Eğitimin Bir Sistemi Var mı ki?"... diye soracaklarını biliyorum. İşte bu yazıda açıklamak istediğim de odur.

Uluslaşma sürecini tamamlayarak bağımsızlığını kazanmış her ülkenin bir "Milli Eğitim Sistemi" vardır. Bir temel felsefeye oturtulan bu eğitim sistemi sayesinde çağdaş uygarlık düzeyindeki yerini almışlardır.

Ancak bir temel felsefeden yoksun, yaz-boz tahtası halinde sürdürülen bir eğitim yöntemi ile çağdaş uygarlık düzeyine çıkma olanağı bulunmadığından, emperyalizmin empoze ettiği eğitim sistemlerinin uygulayıcısı olan ülkeler, çağdaşlaşmış ülkelerin sömürgesi olmaktan ileriye adım atamadıkları tarihi bir gerçektir.

Bu tarihi gerçek açısından Türk Milli Eğitim Sistemi diye anılan uygulamaya baktığımızda şu manzara

karşımıza çıkmaktadır:

Türk Milli Eğitimi, sürekli olarak emperyalizmin güdümünde yürütüldüğünden bir temel felsefeden yoksun kalmıştır. Temel felsefesi bulunmayan bir eğitim uygulaması ile öğrencilerimiz, yani çocuklarımız, emperyalizmin bir denek hayvanı, bir yaz-boz tahtası olmaktan kurtulamamışlardır.

Onbeş yıllık Atatürk dönemi hariç eğitim sistemimiz:

1538-1877 tarihleri arasında Fransa'nın güdümündedir. Her şeyimiz Made in France.

1877-1914 tarihleri arasında İngilizlerin güdümündedir. Her şeyimiz, Made in England...

1914-1923 tarihleri arasında Almanların güdümündedir. Her şeyimiz Made in Germany.

1923-1946 tarihleri arasında bağımsız olarak kalan eğitim sistemi sayesinde Edebiyatımızın en verimli çağını yaşadığı, bugün zevkle oku-

H.B.AYDIN

nan birçok yapıtın, bu dönem yazarları tarafından kaleme alındığı gözlenmektedir.

1946 yılından bu yana USA'nın güdümünde bulunan Türk Milli Eğitimin oturtulduğu temel felsefe şudur:

Çağdışı bir eğitim uygulaması ile "İşi zikir, katığı şükür, düşmanı fikir" olan bir toplum oluşturma çabasına yönelik olarak sürdürülmektedir.

Bu teokratik eğitim sistemi ile yirminci yüzyılda kitap, poşete, üniversiteli genç kızlar çuvala, namus iki bacak arasına sokulmuş, layiklik rafa kaldırılırken Atatürk'çülük betonlaştırılmıştır.

Olgunluk sınavlarının konulması kaldırılması,

Liselerin dört yıla çıkarılması-indirilmesi,

Borçlu sınıf geçilmesi-kaldırılma-

Sı. 23 E.
Puan usulünün konulması-kaldırılması,

Modern eğitim-klasik eğitim uygulaması,

Din dersinin ihtiyari-zorunlu olması, onitay 9

Yazı tahtasının siyah-yeşil renk olması,

Sınıflarda namaz tahtasının kaldırılması-gezdirmesi,

Seçmeli derslerin sık sık değişikliğe uğramaları,

ve nihayet "YÖK" ile üniversite özerkliğinin kaldırılması sonucu ile

noktalanarak Türk Milli Eğitim Sistemi karşısında şaşkına dönen öğrencilerden zihinsel gelişme beklemek safdillik olur.

Türk Milli Eğitimimizin en verimli dönemi, rahmetli Tonguç Baba ve Hasan Ali Yücel'le başlamıştır.

Bunu hazmedemeyen emperyalizmin güdümündeki çirkin politikacılar, milli eğitim sistemini rayından saptırarak yirminci yüzyılda üniversiteli genç kızlarımızın canları pahasına savunmaları gereken haklarını çiğneyerek çuvala girme uğruna mücadele verme noktasına getirmişlerdir.

Sünetli çocuklar gibi başını sargılamayı namus ve dindarlık sayan bu ortaçağ zihniyetini destekleyen bir sürü genç üniversitelinin varlığı da ayrıca düşündürücüdür.

Bu gidişle 50 yıl sonraki manzaranın ne denli korkunç olacağını kestirmek zor değildir.

"Bir deli, bir kuyuya bir taş atar, kırk akıllı bir araya gelir o taşı çıkaramaz" diye bir atasözümüz vardır.

Milli Eğitimimizin de düşürüldüğü kör kuyudan çıkarılarak çağdaşlaştırılması, ne kırk, ne de seksen kişinin başarabileceği bir iştir.

Olumsuzlukları bir espiri ile ifade etme ustalığında olan Anadolu halkı, Toprak Mahsulleri Ofisi'nin siloları üzerindeki "TMO"lu üç harfi: "Türkiye Mahvoldu" diye okudukları gibi, "YÖK"ü de "Yeniden öldürme kanunu" diye okumaktadır ki çok haklıdır.

Dün birer eyaletimiz olan Avru-

pa ülkelerinde "düşünce suçu" diye bir suçun bulunmamasının sonucudur ki tüm buluşlar bu ülkelerden yapılmakta ve düşünce suçunun bulunduğu ülkelere aktararak ezberletilmekte olduğu günümüzde bir Allah'ın kulu çıkıp da bu kör gidişe "dur" deme basiretini ve cesaretini gösterememektedir. Çünkü bu çağdışı eğitim uygulamasının sonucudur ki ülkemiz, devlet adamlığının enflasyonuna uğramıştır. Her "çüküm hıyardır" diyen yabancıya tuz alıp koşma zihniyeti egemen olmuştur.

Öğretmenliğimin ilk yıllarında deneyimsizliğimin sonucu olarak sınıfta "kopya çeken bildirene on vereceğimi" söylemişim. Kısa zaman sonra öğrencilerin ikiye bölündüğünü, birbirlerine düşman kesildiklerini, bir ispiyoncular grubunun doğduğunu gördüm. Hatanı anlayarak bu usulü şiddetle yasakladım.

Günümüzde "Pişmanlık Yasası" ile bir "ispiyoncular grubunun" doğmasına yol açılırken, ancak aşiretlerde rastlanabilecek "sivil halkı silahlandırmak suretiyle güvenliği

sağlama çalışmaları da bu sakat ve USA'nın güdümündeki eğitim uygulamasının sonucudur. "Köy Koruculuğunun" meyvası olan doğudaki katliamlarının faturasını suçsuz günahsız kadın, kız ve masum çocuklara ödetirmesinin nedeni de yine bu sakat eğitimin yarattığı zihniyetin sonucudur.

Ulu Atatürk'ün direktifleri gereği "irfanı hür, vicdanı hür, düşüncesi hür nesiller" yetiştirmeye çalışan öğretmenlere yıllar yılı "Hasan Ali'nin, Tonguç'un piçleri" diyerek oradan oraya sürülmenin sonucudur kitapların poşetlenmesi ve genç üniversiteli kızlarımızın çuvalanmaları.

1966 yılında Kurtalan'da sınıfa girdiğim zaman kara tahtada şu dizeleri gördüm:

Yardım diye diye
Türkiye döndü dilenciye
Hocamız, çırpınıp duruyor
Türkiye'yi kurtarayım diye.

20 yıl önce bu olumsuzlukları görüp yukarıdaki dizelerle dile getirebilen 12-13 yaşlarındaki çocuklarımızın bilincinde yöneticilerin bulunması dileğiyle saygılar...

MOLA TÜRKÜLERİ YOK

*Yıkılvermiş çam ağaçları
ve gölgelerinde
yanyana duran
bir solukluk
serin cardaklar
dallara asılan tüfekler
ve mola türküleri de
mola türküleri de yok artık
çoraklık ve kuru bir rüzgar
birlikte esiyor
acı estiriyor
késilen çamlar
bir kurdele*

*ve kravatlı ilmik
ve düğümlü
yıkılvermiş çam ağaçları
gölgelerinde
bir idam yetimi
bir beyaz gömlek
bir ak güvercin
bir haykırış
bir genç kızın ağlaması
ve ölümler susmuş
çakallar uluyor
yok artık mola türküleri de...*

Selçuk

Yeni Demokrasi Dergisine;

Derginiz çıktığından bu yana bütün okuyucular gibi ilgiyle izliyoruz. Kimi eksiklerine rağmen, her sayıyı bir öncekine nazaran daha iyi ve verimli olmaktadır. birçok cezaeviyle yazışmalardan edindiğimiz bilgi, derginin hayli sevildiği, bütün devrimcilerin her yeni sayısını sabırsızlıkla beklediği, öncelikle okuma sırasına gidildiği dolaylı ve dolaysız yaşamda gördüğümüz sevindirici bir gelişmedir... Burada sayısız övgüyü hakeden yönlerini belirtmeme gerek yok... Önceki kimi sayılarda ideolojik akımları değerlendirmedeki eksikliklere değirmeyeceğim. Zaten son sayınızda önemli ölçüde bu aşılmıştır. Bu mektupta, derginin son (5.) sayısında iki ayrı makaledeki en önemli hatalara kısaca değinmek istiyorum.

Ali Dolunay'ın "Büyük Ustayı Ölümünün 11. Yılında Anıyoruz" yazısında Mao'nun hatalarından bahsedilen sayfada, Lenin ve Mao'dan aktarılan alıntıda sanıyorum basım hatası olmuş ve Mao'dan aktarılan yerde kelime hatası alıntıyı anlamsız kılmıştır. "Kolaydır" kelimesi yerine "zordur" kelimesi basılmış. Düzeltilirse dergideki yazı ve alıntı şöyle: "Lenin, "bir ülke ne kadar geri olursa, kapitalizmden sosyalizme geçiş o kadar güç olur" diyordu. Mao Zedung, Lenin'in bu doğru görüşüne karşı şu yanlış görüşle karşı çıktı: "Bugün bu iddia doğru görünmemektedir. Aslında ekonomi ne kadar geri olursa, geçiş o kadar daha kolaydır. Çünkü halk ne kadar yoksul olursa devrimi o kadar çok ister" dedi şeklinde olması lazım. Yazıdaki teknik hatanın giderilmesi kolaydır da, bu karşılaştırmada Mao'nun hatalı çıkarılması tartışmayı gerektiren bir durumdur. Elimde kaynak olmadığı için kesin bir şey demeyeceğim. Ama kimi karşılaştırmalar hangi tarihsel koşullarda, hangi süreç veya aşamada, hangi sorun üzerinde durulurken sorunun hangi yönüne dikkat çekmek istendiğine bakmadan karşılaştırmalara gidilirse yanlış sonuca varılabilir. Buna dikkat etmek gerekir... Bunu geçiyorum.

Aynı (57.) sayfada, "...Mao Zedung, ÇKP 10. Kongresinde savunulan ve Üç Dünya Teorisinin özünü teşkil eden, "Devletlerin bağımsızlık isteği" şeklindeki görüşe hiçbir eleş-

tiri yöneltmedi. Bu görüşün savunulmasına göz yumma gibi bir hataya düştü" deniliyor. Bence bu haksız bir eleştiridir. İlkini şunu belirteyim, Üç Dünya Teorisinin özünü teşkil eden "Devletlerin Bağımsızlık İsteği" değil, sınıf uzlaşmacılığıdır; proleter ve proleterya önderliğindeki devrimleri yadsıyıp, "dünya devriminin tekerleğini ileri doğru iten itici gücün (sınıf ayrımı yapılmadan) üçüncü dünya ülkeleri" dedikleri devletlere yüklemeye terorisidir. Teorileri bunun üzerine şekilleniyor...

İkincisi, "devlet bağımsızlığı" Lenin'in de yücelttiği, savunduğu bir durumdur. Sömürgelerin devlet bağımsızlığına kavuşmasında, yarı-sömürge, ama emperyalistlerce işgal girişimi olunca işgale karşı çıkıp devlet "bağımsızlığı"na sahip çıkan ülkelerden övgüyle sözeder Lenin, Doğu'da Ulusal Kurtuluş Hareketleri eserinde... İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1970'lere kadar onlarca sömürge ülkelerin, işgalci emperyaliste karşı savaşıp, devlet bağımsızlığını istemesi ve elde etmesi elbette marksistlerce savunulacak, desteklenecek, övülecek bir durumdur. O süre (1960'lardaki geri dönüşlere rağmen) dünyada devrimci durumun hâlâ en yüksek olduğu dönemdi. O süre de bir dizi sosyal kurtuluş ve ulusal kurtuluş hareketlerinin dünyayı muazzam bir şekilde sardığı bir dönemdi. (Hatta öyleki, dünyadaki o devrimci durum, kimilerince abartmaya yolaçtı ve "Emperyalizmin toptan çöküşe gittiği çağ" olarak değerlendirip troçkizme yakınlardı.) O dönemin durumunu yansıtan, ajitasyon içerikli "devletlerin bağımsızlığı"nı destekleme ve savunmayı, sonradan üç dünyacı karşı-devrimciler onu kullanıyor, çarpıtıp kendi anlayışlarına dayanak bulmaya çalışıyorlar diye, bizlerin de üç dünyacıları aklarcasına, o söylendiği dönemi yansıtan doğruları yadsıyıp, haksız bir eleştiri yöneltmenin haklı yönü yoktur. Üç dünyacı karşı-devrimciler dahil bütün karşı-devrimci modern revizyonist ideolojik akımlar, şu ya da bu ustada kendine dayanak edecekleri şeyler bulmuşlardır. Diğer şeylerin yanı sıra revizyonizm, genel yönümlüyle bir istanın şu ya da bu konudaki düşüncelerinde, bir kelime veya cümle olarak

aynı ustaya ya da diğer bir ustaya karşı kullanarak kendine dayanak bulmaya çalışmışlardır. Böyle durumlarda, o revizyonistlerin paslandırmaya çalıştıkları silahları onlara karşı kullanınca, en azından onların kullanamayaacağı duruma getirme yerine, onlara terketmek ve üstelik saldırmak doğru değildir. Aynı şey dünyada baş çelişki, baş düşman sorununda da kendini gösterir. Dünyada baş çelişki, baş düşman tespitini üç dünyacılar çarpıtıyor diye biz, böyle tespitler yapmayı yanlış bulup saldırmalıyız?..

Derginin o makalesindeki en önemli hatası bu.

"Mao Zedung, Kültür Devrimi ve Marksist-Leninist Hareket" adlı diğer makaleye gelince; Mao ve önderliğindeki ÇKP'nin uluslararası komünist hareket saflarında ortaya çıkan revizyonizmi mahkum ettiğini ve UKH'ın genel çizgisi üzerine önerinin başarılarını haklı ve doğru olarak sıraladık-tan sonra, eksik yönlerine rağmen, kimi hatalarına değinmektedir. Yalnız orda, yıllar önce uluslararası planda da karşılaştığımız haksız bir eleştiri de yapılmaktadır. "Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi Hakkında Bir Öneri" de bir alıntının yapıldığı yerde şöyle deniliyor: "Örneğin emperyalist ülkelerle ilgili olarak, "ABD emperyalizminin denetlediği ya da denetlemeye çalıştığı kapitalist ülkelerde işçi sınıfı ve halk, saldırılarını esas olarak ABD emperyalizmine, aynı zamanda milli çıkarlara ihanet eden tekelci kapitalistlere ve öteki yerli gerici güçlere de yöneltmelidir" görüşünü ileri sürüyordu. Bu tip ülkelerde Marksist-Leninist hareketin gelişmesini ciddi bir şekilde etkileyen bu görüş, emperyalist ülkelerde "milli çıkarların" emperyalist çıkarlar olduğu ve diğer emperyalist güçlerle ne gibi ittifak kurarlarsa kursunlar ve böyle si ittifakların kaçınılmaz olarak eşitsiz niteliğine rağmen, o çıkarlara hakim tekelci kapitalist sınıf tarafından ihanet edilmediği, tersine savunulduğu olduğunu gözden saklamaktadır..." deniliyor. Dergiden aktardığım yukarıdaki alıntıya dahi dikkat edilirse içinde "öneride" de yapılan iyi kavranmadan yanlış bir temelde eleştirildiği görülecektir.

Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi Üzerine Bir Öneri'den derginin yaptığı alıntıda, genel olarak kapitalist-emperyalist ülkelerin işçi sı-

Okuyucudan Okuyucuya

nıfı ve halkın görevi değil, "ABD emperyalizminin denetlediği ya da denetlemeye çalıştığı kapitalist ülkelerde (ki - abc) işçi sınıfı ve halk"ın görevi kastediliyor. Orda belirtilmek istenen, kimi geri kapitalist ülkeler ve İkinci Dünya Savaşı'nda yenilgiye uğrayıp teslim olan ülkeler olacak. Bilindiği gibi sözkonusu ülkelerden kiminin ekonomisi ABD tarafından diriltildi. Ekonomileri denetim altında tutuldu, ya da tutulmaya çalışıldı. Askeri olarak üs, tesis ve binlerce asker bulundurarak önemli imtiyazlar elde ettiler. İşte böyle ülkelerde "işçi sınıfı ve halk, saldırlarını esas olarak ABD emperyalizmine, ama aynı zamanda milli çıkarlara ihanet eden tekelci kapitalistlere ve öteki yerli (dergiye alıntıyı aktarıırken "yerli" kelimesi redaksiyon hatasından dolayı yer almamış) gerici güçlere de yöneltmelidir." denmektedir. Sözkonusu ülkelerde komünistlerin görevi yabancı emperyalizmin denetim veya boyunduruğuna karşı mücadele etmesi de gerektiğini vurgulamak istiyor. Yanlış anlaşılmasın için de "aynı zamanda milli çıkarlara ihanet eden" yani ülkeyi peşkeş çekerek, ülkeye "ihanet eden tekelci kapitalistlere ve öteki yerli gerici güçlere de yöneltmelidir" deniliyor. Açıktır ki, böyle ülkelerde hem yabancı kapitalizme karşı, hem de ülke "çıkartlarına ihanet eden tekelci kapitalistlere ve öteki yerli gerici güçlere" karşı mücadele etmek gerekiyor. Mao ve ÇKP'de bu dış ve iç düşmanları birbirinden ayırmıyor. İkisini de açık belirtiyor...

Yazı, önerideki alıntıyı değerlendirirken, "Bu ülkelerin proletaryası böylelikle, emperyalist burjuvaziden, onun emperyalist çıkarlarının en iyi savunuculuğunda daha baskın çıkma-ya gayret etme doğrultusunda teşvik ediliyor.." sonucu çıkarılıyor. Bu doğru değildir. Eğer o ülkelerin proletaryası "öneri"yi kavramamışsa, yanlış kavramışsa veya kendine bu gibi şeyi maske edinmişse, bahane ediyorsa, tarihi görevini aktif olarak yerine getirmemişse ve kendi burjuvazisinin çıkarlarına savunma gayretine dönüşmüşse, bu onların günahı! O günahlarını "önerideki o satırlara maledemezler. Hayır, eğer bizler böyle iddia getiriyorsak, biz yanlış kavriyoruz demektir. Alıntı yaptığım "eleştiri"de Mao, ÇKP'nin önerisi "bütün kapitalist-emperyalist ülkelerin prole-

taryası ve halkın tek ve esas görevi olarak belirtmiştir" gibi bir imaya getiriliyorsa "ya da alıntıda belirtilen ülkelerde proletarya ve halkın esas görevi ABD emperyalizmine karşı mücadele olduğu belirtilip "kendi" burjuvazisi ve gericilerine karşı mücadele görevi belirtilmemiştir" iması yaratılıyorsa bu da çok yanlış. "Uluslararası Komünist Hareketin Genel Çizgisi Üzerine Bir Öneri"nin bütünü bırakalım, bu konularda Kruşçev revizyonizmine saldırıp mahkum etmeyi de bırakalım, dergideki yazının alıntı yaptığı sayfanın üst paragrafları tamamen bütün kapitalist-emperyalist ülkelerdeki proletaryanın görevini açık, net ve vurgulaya vurgulaya belirtiyor. Sadece o sayfayı okumak bile derginin aktardığı alıntıyı eleştirmesinin tamamen haksız ve yersiz olduğunu ortaya koymaktadır. Burada sayfayı olduğu gibi aktarmak istedim ama, fazladan yer kaplayacağı için dergide yayınlanmayacak kadar uzun olmasını istemiyorum...

Derginin her iki makalesinde önemli gördüğüm yanlışlıklar kısaca bunlardır.

Şimdi okuyucu köşesinde çıkan mektuplar üzerine dergi ve okuyucuları için birkaç noktaya değinmek istiyorum:

— Dergide yer vermeye değmeyen kimi mektuplara yer veriliyor. Son sayıda örneğin Ö.Ç. 4 Levent imzalı olan gibi. Bunlara özen göstermenizi okuyucu olarak arzu ediyoruz. Bunun bilincinde olduğunuz için geçiyorum.

— Kimi okuyucu arkadaşlar, geniş ve iyi düşünmeksizin bazı eleştiriler yapıyor. Bu iyi değil. Eleştiri olsun diye "eleştiri" yürütme zorlamasına gitilmemelidir. Önemli ve dergide yer almayı gerektirecek, eleştiriye değen şeyler eleştirilip yollamak daha doğru bir tutumdur.

— Çok önemli olmadıkça okuyucu, başka bir okuyucunun mektubuyla polemige girmese daha iyi olur. Mektuplar esas olarak derginin her yönüyle daha da güzelleşmesine yönelmek amacıyla gönderilmelidir.

— Kimi okuyucular dergide bir gerinin mektubu yayınlandı diye yersizce fırtına kopartıyor. Mektubun yayınlanması derginin çıkış dönemlerine özgü bir durumdur. Yayınlama amacı derginin çeşitli sınıflar ve ideolojiler üzerinde nasıl etki bıraktığı-

dır. Derginin çeşitli karşı-devrimci gerici kampı ne biçim çılgına çevirdiğini yansıtmak için dergide yayınlanmış ve yayınlanarak alay edilmiştir.

— Bir okuyucu, dergiler hakkında yargısını belirten başka bir okuyucunun mektubunu yayınlamamayı istiyor ki bu doğru bir anlayış değildir. Okuyucudur, yargısını belirtebilir, bu onun mektubunu yayınlamama neden olmaz. Okuyucunun bir dergi veya dergilere bakış açısı ayrı şey, dergilerin ortak basın toplantısı yapmak durumunda kalması ayrı şeydir. Benzeri bir eleştiriyi bir dergide yapsa dahi bir ortak açıklamaya engel değildir. Tabii ortak açıklama gerekiyorsa.

— Aynı okuyucu Nevzat ÇELİK'le ilgili söyleşinin "düzeyle ve beğeni toplayan bir çalışma olduğunu" ve dergideki bir açıklama zorunluluğunu "olumsuz" değerlendirip tepki gösteriyor. Bu tepkinin haklı yönü yoktur. Sanatla ilgilenenlerin değerlendirmesini genelleştirmek doğru değildir. Bunun dışındakileri de hesaba katmak gerekir. Bu nedenle başka şeylerin yanısıra, dergide gereğinden fazla yer ayrıldığı için çok okuyucunun tepki göstermesi sonucu dergi öyle açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Bu da doğrudur.

HACI DEMİRKAYA

Selamlar. Başarılar diliyorum.

SAYIN:

SEVİM KARAKUŞ,

Yayın hayatınızda ilk başladığınız anda verdiğiniz mesaja hiç mi hiç yabancılık çekmedik. Hemen kimlere nasıl ve hangi içerikte seslenebileceğinizi karara bağlayıverdik. Bu bizim yeteneklerimizin 'üstün' oluşundan değil, sizlerin oldukça sarıh bir dil kullanmanızdan kaynaklanıyordu. Doğrusu ya başkasını yormadan bu denli açık davranışınız takdirlerimizi ortak noktada yoğunlaştırabilirdi. Buraya kadarına zerre ihtiyacımız yok. Hani şu kendini entel bilen ukalâların yaptığı dananın altında buzağı arama akıldanelerinden -tanrıya çok şükür!- uzak oluşumuzun da büyük payı var. Yoksa biz de kal-kar başlıkları, dizgi hatalarını vb. vs'leri "eleştirebilirdik"... Hayır bu-

Okuyucudan Okuyucuya

nu yapmıyoruz. Bundan sonra da -teknik düzenlemede çok bariz hatırlatmalardan kaçınmayacağımızı ekleyelim yapmayacağımıza inanmalısınız.

Fazlaca uzun sayılmayacak ve fakat mevcut ülke güzelliğinde (!?) bir hayli zaman kateden derginizi takip etmede, ötesinde hassasiyetle incelemede en ufak bir kusur göstermediğimize inanacağınızı umut ediyoruz. Vurgulayalım ki, bütün okuyucularınız benzer özellikleri taşıyorlar, hatta bazıların yalnızca gösteriş için almaları öyle sanıyoruz ki sizleri yanılgılara - ama belki de- da götürebilir. Özelde size, ama genel bir eksiklik olduğu için öteki d.d. yayın organlarına da aynı uyarıyı yapmayı görev sayıyoruz. Önemli olanın tiraj olmadığını zannederseniz sizler daha biliyorsunuzdur. Öyleyse okuyan, gerçekten kafa yoran ve sorumluluk duyarak aydınlanmak arzusu taşıyan ademoğulları yaratmak, çoğaltmak ve dikkati bu yönde yoğunlaştırmak kaçınılmazdır, acildir ve kesinlikle savsaklanmamalıdır.

En gerekli uyarıları yerinde ve zamanında yapmanın yararlarına inanç beslemek doğru olanı ise, bundan sonra da görebildiğimiz oranda kendimizin buna aday olduğunu belirtelim. Ekleyelim, güzel yanlarınızın, olumlu çıkışlarınızın okuyucu tarafından nasıl karşılandığı değil, bizce en önemli olanı yanlışlıkların ve eksikliklerin okuyucu tarafından açığa çıkarılmasına teşvik etmek olmalıdır.

'Yeni Demokrasi'nin genel hattını doğru bulmuyoruz. Bunu açıktan söylemenin en doğru dostça tutum olduğuna inanıyoruz. Homurdanmaktan ya da dedikodu yapmaktansa, aleni olarak ve dergi platformunda bunları dile getirmek yararlı olanıdır. Derginizin genel yapısı hakkında hemfikir olabilmek neredeyse olanaksız gibi. Bu konuda yalnızca birkaç noktayı belirterek geçeceğiz...

Günümüz dünyasında demokrasi güçleri üç aşağı-beş yukarı belli bir arayış içerisine girmiş bulunuyorlar. Kimileri buna isim olarak 'arayış' demiyor, varsın demesinler, ama yenilikler yapmıyorlar mı? Öyleyse! Kim buna ne kadar açık. İşte bu soruyu elli değişik açıdan herkese yöneltmenin mümkün olduğu koşullarda yaşıyoruz. Ve panzehir yenilenmek, fakat geçmişin güzel olanına ihanet etme-

den, değerleri ayaklar altına almadan yenilemek... Burada tutuculuğa karşı mücadele merkeze alınmak birinciliği unutulmamalıdır. Yani muhafazakâr olmamak, ya da bir başka deyişle dogmatizm ve mistisizm ile bağları koparmada cesaretli olmak lazım. Vurgulamak istediğimiz bu noktada, derginizde basmakalıp-şabloncu bir bakış açısının hakim olduğunu söyleyebiliriz. Biz bu durumu aşabileceğinize inanıyorduk ve ayrıca yayın hayatınızın bir süre devamı sonrasında yazmayı doğru buluyorduk ve nitekim eleştirimizi şu anda ilk defa açığa vuruyoruz. Diğer bir-iki noktaya gelince...

• Nitelikli yazılara çok az yer ayırıyorsunuz. İnceleme-araştırma ve bellibaşlı revizyonist mihraklara derin teorik yazılarla yanıt verme gerekliliğini kavramadığınızı söylemek yerinde olacaktır.

• Duygusal yaklaşımlar artık çözüm değil. İçerideki bütün okuyucularınızın artık o bıkırtıcı zindan-ışkence-hapishane yazılarına pek önem vermediklerini, dışarıdakilerinin de farklı bir yaklaşımda bulunmadıklarını bilmelisiniz. Lanet olası zindan-ışkence vb. konusunda artık öğretici-geliştirici-hazırlayıcı yaklaşmak beklenmiyor mu?

• Başyazılarınız dergiyi tanıtmaktan öteye geçmiyor. Analizler, araştırma sonuçları, tespitler ve yeni tahlillerle kendinizi sunabilmelisiniz. Nedense bir türlü 'açılmak' istemiyorsunuz.

Dünya ve bölge haberlerinde tanıtıcılık görevini yerine getirmek bir ölçüde olumlu bir çabadır. Ama haber kanalı olmak gelecek için yetmiyor. Ayrıca çok iyimser, liberal, bariz revizyonist tespitlere gözyumar halinizde gözden kaçmıyor, yoksa kötü yeniliklere mi "gebe"siniz!

Kasım sayısında seçimler üzerine makalenizi 'olmak ya da olmamak' şeklinde yoruma açık olarak yorumlamak en doğrusu! Yazıyı okuyoruz ve tam biteceği satırlara gelince bir de bakıyorsunuz ki, tavır meydana çıkıyor ve BOYKOT deniyor. Ciddi olmanızda yarar umuyoruz.

Sevgilerle, başarılarınızın devamını diliyoruz.

İzmir Menemen'den
bir okuyucunuz

YENİ DEMOKRASİ DERGİSİNE

Sevgili Arkadaşlarım,

Yeni Demokrasi'yi üç sayıdır alıyorum. Esasta görüşlerini doğru bulmamla birlikte, bazı eleştirilerim de vardır. Ancak eleştirilerime geçmeden önce, günümüz koşullarında; a- devrimci akım ve grupların büyük bir hezimete uğradığı, b- moral bozukluğu ve mistizmin egemen olduğu, kol gezdiği, c- yenilginin ardından "yasal marksistlerin" ya da "tasfiyecilerin" baş kaldırdığı, tasfiyeciliğin "moda" olduğu, d- revizyonist, troçkist karması görüşlerin tozu-dumana kattığı bir ortamda, devrimci bir dergi çıkarılabilir oldukça zordur. Çünkü devrimci bir dergi çıkarabilmek için para gereklidir. Amma hepsinden de önce "BİLİNÇ VE YÜREK" gereklidir... İlle de bilinç... Burada saydığım ve sıraladığım nedenlerden ötürü sizleri kutluyorum...

Şimdi gelelim eleştirilerime;

Birincisi: Yeni Demokrasi, dünya tahlili yaptığı gibi, Türkiye tahlili de yapmalıdır. Çünkü, devrim ülkesimizde olacaktır. Peru'da, Hindistan'da vs. değil. Öyleyse, nasıl bir ülkede yaşadığımızı bilmek zorundayız. Ülkemizin toplumsal yapısı nedir?..

İkincisi: Başını PDA'nın çektiği, büyük bir ihtimalle Ağustos ayında kuracakları BSP'ye karşı tavır nedir? Bu konuda mutlaka yazı yazılmalı, mesele enine boyuna tahlil edilmeli, belli bir sonuca ulaşılmalıdır. Aksi tutum PDA'ya yarar.

Üçüncüsü: Kadın ve Sendika konularına yeterli sayfa mutlaka ayrılmalı, derginin aynı zamanda bir de Sanat sayfası olmalıdır. Sanata yer verilmediği takdirde dergi yavan olur.

Dördüncüsü: Geçmiş objektif bir şekilde ele alınmalı, genç kuşaklara doğru ve taze bilgiler verilmelidir. Geçmişten-günümüze iki çizgi mücadelesi yazılmalı, kimin neyi, nerede ve nasıl savunduğunu, sonuçta hangi uçtan hangi uç noktaya sürükledikleri örnekleriyle verilmelidir...

Şimdilik yazacaklarım bu kadar, yeniden buluşmak üzere...

Ali Musa

Okuyucudan Okuyucuya

YENİ DEMOKRASİ dergisine;

Biraz geç olacak ama, yine de Yeni Demokrasi'yi ve de emekçilerini candan selamlarım, kutlarım...

5. sayısını okumaktayım. Her son sayısı, adım adım ilerlese de, çok şey verecek gibi gözükmekte, eğilmekte olduğu bir dizi temel konuyla da, kafaların bulanık olduğu, her türden sapma ve sakat ideolojilerin boy gösterdiği bir ortamda, tam da ihtiyaca göre konuları seçerek, böylece, yanlışları altetme, gerçekleri bilince çıkartma rolünü oynamaktadır. Zaten yapması gereken de budur.

Biliniyor ki, zamanın sınıfsız toplumu (İlkel Toplum) bağrında taşımakta olduğu çelişkilerin çözülmesiyle birlikte, yepyeni bir toplumu doğurmuş, ve böylelikle, adına köleci toplum dediğimiz, yeni, ama, bir öncekinden de farklı, ezenle, ezilenin bulunduğu, bunların, hem birbirini dışladığı, hem de birbirine ihtiyaç duyduğu bir süreci başlatmıştır... Nitekim, köleci toplum feodal topluma, feodal toplum da gebe olduğu kapitalist topluma varmıştır. Yasalarının emrettiği çerçevede.

Önceki sınıflı toplumların da, baskı ve sömürsünden, kat kat acımasız ve insafsız olan günümüz kapitalist toplumu (üst aşaması da dahil) vahşetiyle, sınırsız sömürsüyle, dönem dönem çıkartmakta ve kısırtmakta olduğu yöresel, bölgesel ve de dünya savaşlarıyla, günbegün kendi sonuna zemin hazırlarken, diğer yandan da, onun bir parçası olan, işçi sınıfı ve emekçi halkın (dünya genelinde öyledir) öfke ve kinini kabartmakta, onları, baskının, sömürünün, zulmün olmadığı, insanın insan tarafından sömürsünün son bulduğu, geleceğin güzelim toplumuna doğru yakınlaştırmaktadır.

Ülkemiz Türkiye'de de durum farklı değildir. Açlık, sefalet, yoksulluk bir yanda, işçi sınıfı ve emekçi halkın kabaran öfke ve kini diğer yanda. Yıllar yılı süren, sürdürülen durum budur.

Her yönüyle dışa bağımlı olan

Türkiye, yarı sömürge-yarı feodal yapısı gereği, köklü ekonomik ve politik buhranlardan uzaklaşamamakta, bir şeylere (.....) gebe olan komprador burjuvazi ve toprak ağaları iktidarı, bağrındaki zıddının doğum sancılarını, istese de, istemese de hissetmektedir. Ama, sorunun bir yanı olan bu olgunun varlığı, hatta sürekli varlığı yetiyor mu? Kanınca yetmiyor. Bugün, daha çok önemli bir sorun olan "öncü araç"-ın varlığı da yetmiyor. Her yönlü teçhizatlanması da gerekli, M-L düşmanı akımlara karşı. O halde kavranması gereken halka nedir? Evet, kavranması gereken halka, ideolojik alanda kavgayı büyütme! Yüce öğretmenlerden birisi "İdeolojik alanda oportünizm baş düşmandır, devrimi yapmamız onları altetmemiz sonucu olmuştur" diye boşuna söylememiştir. Bilakis, sorunun canalıcı bu yanına parmak basmıştır. Her dönemde dikkate alınıp, gerekli çaba sarfedilmelidir. Özellikle de günümüzde.

İşte bugün, Yeni Demokrasi, zor, ama, yüce olan bu görevi üstlenmiştir...

Son sayıda (5. sayısı) "Büyük Ustayı Ölümünün 11. Yılında Anıyoruz", "Mao Zedung, Kültür Devrimi ve Marksist-Leninist Hareket", "Sosyalizmde Sınıflar ve Sınıf Mücadelesi Gerçeği Üzerine" gibi temel ve önemli konuları işlemekle bunu göstermektedir. Ancak, böyle olmakla birlikte Yeni Demokrasi'nin eksiklikleri v.b. yok mudur? Elbette vardır. Birkaç örnek verecek olursam, "Büyük Ustayı Ölümünün 11. Yılında Anıyoruz" başlıklı yazıda, öyle olmasa bile, sanki, Mao Zedung'un bir genel değerlendirilmesi (Stalin için de öyle) yapılmış gibi bir izlenim vermekte, ancak, olumlu-olumsuz birkaç örnekle sonuca varmaktadır. Böyle bir değerlendirme ise, sonuçta, bir dizi yanlış düşünce ve anlayışlara yolaçabileceği gibi, M-L düşmanı akım ve hareketlere de daha rahat hareket edebilme ortamını doğurmaktadır. Doğru olanı, birkaç örnekle konu-

yu işlemekten ziyade, tüm yönleriyle ele almaktır.

Yine, "Sosyalizmde Sınıflar ve Sınıf Mücadelesi Gerçeği Üzerine" başlıklı yazı oldukça yetersizdir. Bu konudaki anlayış detayıyla işlenmeli, örnekler çoğaltılmalı ve de ustalardan yapılacak kapsamlı alıntılarla doğru ve yanlışlar su yüzüne çıkarılmalıydı.

Yine, bir başka nokta, "Mao Zedung, Kültür Devrimi ve Marksist-Leninist Hareket" adlı yazıda kendisini hissettirmekte, Kültür devriminin, özellikle de, uluslar arası etki ve önemine hemen hemen yeterli derecede değinilmesine rağmen, Çin somutundaki, başlangıç, seyir ve sonuç bölümleri çok yetersiz kalmaktadır. Bu yönleriyle de açılmalı, çıkartılması gereken dersler, öğretici bir şekilde gösterilmeliydi.

Yeni Demokrasi, üstlenmiş olduğu uğraşın, bir zorunluluk olduğunu bildiği kadar, işlemekte olduğunu, kapsamıyla ele almanın da bir zorunluluk olduğu bilinciyle hareket etmelidir.

Başarılar dileğimle.

Aydın-E Tipi Cezaevi'nden
H.ŞAHİN

Sayın Kırim,

Derginizi çıktığından beri düzenli olarak takip ediyorum. Beğeniyle okuduğumuz derginizin Türkiye siyasi hayatında çok önemli bir boşluğu dolduracağı inancındayım. Hele ayrıkt otlarının bir ekini sarmaya yükseldiği bir dönemde şu an bir tomurcuk da olsa, yarın güzel günün gül kokulu baharını ve hasadını yaratacağına şüphesiz inanıyorum.

Tüm dost okuyucularınızdan sevgiler; yayın yaşamınızda üstün ve kalıcı başarılar...

Diyarbakır Askeri Cezaevi
AYDIN HANBAYAT

Merhaba Dostlar,

Biraz burukta olsa size dost diyorum. 12 Eylül'den sonra yeniden legal yayına başlayan sol basında; modern revizyonist, gözükü kapalı küçük-burjuva ve herşeye rağmen legalleşme sevdasında olan oportünist cephe denetimi tamamen ellerine geçirdikleri anda, Yeni Demokrasi az da olsa yüreklere bir serinlik getirmişti. Başlarken size dost demiştim, her konuda katılmasam dahi, bazı ortak noktalarımız var. En önemlisi devrimcilerin tümü dosttur.

Yayın hayatınızdaki mesafe uzadıkça, hayal kırıklığım arttı. Sezгим; muhafazakar bir tutum içinde olduğunuz yönünde. Bu da kendisini "M-L hareketi" ve "Mao Zedung Düşünce-si" olduğunu söyleyen anlayışla büyük çelişkiye düşmektedir. Marksistler yanlış tahlil veya tahlilleri hayat tarafından doğrulanmadığı zaman, eski tutumlarında ayak diretmez, aksine açık yüreklilikle özeleştiri yaparlar. "Yenilgiler birer okuldur." Onlardan dersler çıkarmalıyız. Hep söylendi, ama bir türlü hayata geçirilemedi. Geçmişte küçük-burjuva hareketlerinin bel bağladığı "öğrenci gençlik hareketini" ilk sayınızda sizde tanı katına oturtunuz. Yoksa işçi sınıfı önder rolünü yitirdi mi? Önemli bir noktada, 12 Eylül her alanda yenilgi yaşattığı halde, hiçbir şey olmamış gibi davranılıyor. Yoksa yenilgileri kabullenmek, hatalarımızı kabullenmek sizi rahatsız mı ediyor?

Asıl bizler için canalıcı konulardan biri olan "ULUSAL SORUNA" gelmek istiyorum. Birkaç sayınızda İRAN ve İRAK KÜRDİSTAN'ından bahsettiniz. Böyle bir değerlendirme mutlaka gerekli. Ama eliniz bir türlü varmıyor TÜRKİYE KÜRDİSTAN'ıyla ilgili bir satır yazmaya. Sakın durumumuz elvermiyor demeyin. Bence bu şartların olumsuzluğundan değil de, sosyal-şöven kervanına katılma eğiliminizden ileri geliyor. Eğer hatırlarsanız -hatırlamak isterseniz-KAYPAKKAYA şöyle der: "Kürdistan'daki mücadele, Türkiye'deki mücadeleden daha ileri düzeye ulaşırsa, ayrı örgütlenmeye karşı çıkmayız" Kemalizmin milli-misakçı kervanına katılmakla KAYPAKKAYA'yı reddetmiş

olmuyor musunuz? Sormak istiyorum, Kürdistan'daki ayrı örgütlenmeyi, Kürt halkı kendisi mi tayin edecek, yoksa biz mi? Bu tutumunuzla Leninizmi çokatan arka bahçeye gömmüş olmuyor musunuz? Bir-iki alıntı yapmak istiyorum, kitap elimde olmadığı için içerik tamamen aynen, ama kelimeler aynı olmayabilir. "Marksizmin bir karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm"de Lenin şöyle der: "Bizler gönüllü birlikten yanayız. Enternasyonalizm ancak böyle gerçekleşir." "Ezen ulusun devrimcileri (komünistleri) ezilen ulusun ayrılma hakkını şartsız savunmazsa, onlar demokrat bile olamazlar, ama ezilen ulusun komünistleri ulusal çıkarlarını enternasyonalist çıkarlardan üstün tutsa bile, gene de komünisttirler." Sorun şu anda var olan Kürt örgütlerin niteliği değil. Sorun Kürt halkında gittikçe artan ayrı örgütlenme ve bağımsız devlet kurma yolundaki bilinç eğer Kürtlerin, kendi kendini idare edemeyeceklerine, devlet kurma yeteneğinden yoksun olduklarını sanıyorsanız, size ulusal sorun konusunda Leninin polemiklerini okumanızı söylerim. Bir zamanlar Polonya'nın Rusya'dan ayrılmasına karşı çıkan R.Luxemburg'un nasıl mahkum ettiğini göreceksiniz.

Önemli noktalardan biri de PKK değerlendirmesidir. Burjuvazinin kullandığı "PKK'nın son çırpınışı" gibi laflara sizlerin de eşlik etmeniz. Bu konuya objektif bir bakış açısıyla baktığımızdan şüpheliyim. Niteliği ve hangi sınıfın temsilcisi olursa olsun, ulusal niteliğe sahip bir örgüt ve aktif mücadele veren tek örgüt. Ulusal nitelikli bir örgütlenme, ancak o ulusu yok etmekle biter. Kısa bir geçmişe sahip olmasına rağmen, şu anda Kürdistan'ın her yanında boy gösterebiliyorsa -ki Dersim dağlarında bazı örgütlerin düştüğü durumu hatırlatmak isterim- bu "son çırpınışı" değil yaşadığına delildir. Kürdistan'ın geleceği az da olsa bizi ilgilendiriyorsa, oturup PKK konusunu objektif bir gözle değerlendirmelisiniz, onu gerçek yerine oturtmalısınız.

Afganistan'da işgale karşı savaşan ve ABD güdümlü, geçmişte Kral'ın halk üzerindeki zulmün temsilcilerini "bağımsızlık savaşçıları" ilan ediyor-

sunuz. Evet, gerici sınıfların denetiminde olsa da bağımsızlık savaşlarını desteklemeliyiz. Ama, emperyalist sisteme darbe vuruyorsa. Yoksa, RSE darbe vursun da, ABD emperyalizmin ekmeğine yağ sürse de olur anlayışıyla hareket edemez sosyalistler. Kendisine sosyalist parti diyen -birçok olumsuzluğuna rağmen- sırf oportünist tavrından dolayı sen tut PKK'yı "RSE güdümünde" diye değerlendir. PKK'yı karşı devrimci ilan et. Beyler bu ne gaflet? Leninist tavır, dar grupcu tavrı aşp, devrime giden yolu doğru tahlil etmektir.

Yazımı yayınlamanız umuduyla!
Dostça Selamlar.

Can Dost
ODTÜ'de bir öğrenci

Yeni Demokrasi'nin Onurlu Elleri Merhaba,

Devrimler tarihi; baskı, sömürü ve zorbalıkların; insanlığa karşı işlenmiş suçların, eriyip tükenmişliklerin; toparlanıp düzülüşlerin; başkaldırıların, onurlu kavgaların tarihidir de.

Yazılıp söylenmesi zorla engellenilen "gerçekler" belleklerdeki tazeliğini yitirmez. Yumuşak bir kar tanesinin "çığ" a dönüşeceğinden korkanlar; sonlarını, "çöp" tenekelerinin kokmuşluğunda bulacaklardır elbet.

Özgürlük mahkumlarının şanlı direnişleri; ölüm oruçlarıyla, alevlerle sınanmış olanların destanlaşmış öykülerine kulak tıkayanlara, Ferhat'ların dilinden bir "Çağrım" var.

Bu "Çağrı'yı" Yeni Demokrasi'nin sayfalarında görebilmek umudunu taşıyorum.

Işık günlerde buluşabilmek sevici ile; "Yeni Demokrasi'yi" tutkulu bir "SEVDA" gibi yüreğinde yaşatanlara, tüm uğraşlarında başarılar.

Volkan Kemal

Merhaba Yeni Demokrasi;

Biraz gecikmiş de olsak, şafakla birlikte doğuşunuzu selamlamak, yayın ve siyaset hayatına Yeni Demokrasi için savaşım ile başlamanızın, biz özgürlük mahkûmları üzerindeki etkisini ve sevincini dile getirmek, duygu ve düşüncelerimizi ve önerilerimizi, yüreğimizle birlikte tarafınıza aktarmayı, dünyaya ve olaylara bakış açılarımızın çakışmasının bir gereği olarak gördük.

Şafakla birlikte doğmak güzeldir. Kıpkızıl bir güneşin aydınlattığı bir şafak vakti, doğu rüzgarının o eşsiz esintisiyle, dünyaya ve Türkiye gerçeklerine göz açmak, daha da güzeldir. Bu gerçekler üzerinde yükselecek, Yeni Demokrasi için; toprak için, savaşmak; azimle, kararlılıkla, sabırla savaşmak ve parça parça yürümek... İşte yüreğinizde ve yüreğimizde yanan ateş budur. Çıkışınız bu yüreklerle bir kor niteliği kazandırdı ve kazandıracak. Baskıya, sömürüye ve zulme karşı çıkmayı isteyen, bu köhnemiş düzenin yıkılarak yerine yeni demokratik bir düzenin kurulmasını arzulayan yürekleri de körükleyerek bu kervana katacaktır. Buna olan inancımız tamdır.

Tutsaklık yaşantısı zordur. Mafpusluk içinde, kendi kendine bir mafpusluk daha yaratarak yaşamak daha zordur. Bu bizim işimiz değildir. Ne var ki, ülkemizin bir köşesinden ölüm haberleri ile yaşamak çok daha zordur. İnsan yüreği dayanabilir mi 1986 Ağustos başına, Kasım 22'de dokuz yıldız düşerken sıcak toprağa, o gün dokuz damla kızıl kan aktı yüreğimizin derinliklerine. Evet, neler oluyor ülkemizin bu köşesinde? Sekiz yıldır iyice katmerleşerek çöken vahşetin; kanlı jandarma postalları altında, baskının, sömürünün ve zulmün günlük yaşan-

tının bir parçası haline geldiği, o topraklarımızın üzerinde, teslimiyet reddedilerek, direnerek düşenleri anlatabilirmisin Yeni Demokrasi? Kavga kaçkınlığının, yılgınlığın, ihanetin, davaya inançsızlığın diz boyu çamurlu olduğu bir ortamda, bunların hiçbirinin yaşanmadığı ülkemizin doğu kesiminde yakılan ateşin, adım adım, parça parça, bu çamuru kurutarak, bir stratejinin doğruluğunun kanıtlanması yolunda yürüyenleri anlatabilirmisiniz Yeni Demokrasi? Biliyorum, anlıyorsun ama anlatamazsın. Ama, yeri ve zamanı geldiğinde anlatacağına olan inancımız tamdır.

Yeni Demokrasi; doğuşun Türkiye'nin tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşullarının çok nazik bir dönemine tekabül ediyor. Uzun bir sessizlik ve durgunluktan sonra, kitlelerin, o muazzam tarihsel yürüyüşlerine yeniden başladığı; hemen yanıbaşında ve önünde, bilinçli işçi-köylü öncü ve önderlerinin yürüttüğü, halk davasının kıvılcımlarının tutuşturulduğu ve şanlı bir direnişin halk cephesine pırıl pırıl yazdırıldığı ve bunun tersi yönde hareket ederek, gelişmeyi törpülemek isteyen, gelişmenin objektifliğini kavramayarak, bilinçli-bilinçsiz hareketi kitlelerden kopartarak uçuruma götürmek isteyenlerin; hareketin gelişim kanunlarına ayak uyduramayanların ve nesnel gerçekliğin acımasızlığı altında ezilip, mücadelenin çok gerisinde olup şaşakçılık şampiyonluğuna soyunanların cirit attığı bir ortamda; işte böyle bir ortamda doğuşunun anlamı büyüktür. Aynı şekilde bu durumun sana yüklediği görevlerde büyüktür, zordur. Bunun bilincinde olduğunu biliyoruz. Şu kadarını söyleyelim. Bu akımlar içerisinde en tehlikeli "sağ" cılıktır, inançsızlık ve inkarcılıktır. Akıma göğüs germeyi, işçi-köylü hareketi

içinde, akımın etkisini kırmayı, birinci dereceden bir görev olarak ele almak gerekiyor. Yeni Demokrasi'nin çıkışı ve şu ana kadarki gelişimi, bu yolda atılmış bir adım, olumlu bir adımdır, güzel bir adımdır. Bu kısacık yaşantıyla bunu kanıtladın ve giderek daha da gelişiyeceğine, adımlarını daha kararlı atacağına ve ülkemiz topraklarına daha bir sağlam basacağına olan inancımız tamdır.

Dost acı söyler derler, doğrudur. Biz de biraz acı konuşacağız. Biliyoruz eleştirmemizi bekliyordun. Gelişmenin, kendini yenilemenin, eleştiri-özeleştirenin geçeceğinin bilindesin. Biz de eleştiri ve özeleştiriye yaşantımızın bir parçası olarak kavramaya çalıştık böyle yoğruldukyetiştik mücadelenin sıcaklığı içinde, onsuz yapamıyoruz. Onun için, söyleyeceğimiz kısacık şeyleri bu yapımızın bir zorunluluğu olarak algıla...

Evet, And dağlarındaki kavganın sıcaklığında yoğrulan direniş yıldızlarının saçtığı kıvılcımı ülkemiz semalarında taşımaya çalışma çabanız çok anlamlıdır ve gereklidir. Parya'ların o dayanılmaz çileli yaşantıları üzerinde yükselen, bugünün Hint'li komünarlarının duygu ve düşüncelerini halkımıza iletme görevi yücedir. Tamil'lerin o korkunç ulusal kurtuluşçu ateşliliğini ve haklılığını bize iletmen, Filipin yoksullarının ve ezilenlerinin Yeni Demokrasi ve toprak ateşiyle yanıp tutuşan yüreklerini, yüreğimize taşıma gayreti her türlü övgüye değerlidir ve gereklidir. Fakat, bu gereklilik bir derginin, Türkiye şartlarında önemli görevlerle karşı karşıya olan bir siyasal derginin, faaliyetinin ağırlığını buna ayırmasını ve bunu esas almasını getirmez. Çıkışınızdan gelen aşamaya kadarki pratik bunu zaten yadsıdı.

Her sayıda bir-iki yazının çevrilmesi bu ağırlık noktasında uygun düşmedi, düşmezdi de. Bu bakımdan, bu amacına uygun hareket edemediniz, çünkü hayat başka şeyler dayattı, dayatıyor. Kaldı ki bizi ilgilendiren, bu ülkelerin tarihsel-toplumsal ve ekonomik gelişimleri ile buralarda mücadele yürüten güçlerin mücadeleye bakış açıları, oluşum ve gelişimleri, örgütlenme biçimleri, ideolojik-siyasi nitelikleri vb'dir. Yoksa "şu şurda şunu yaptı, burda bunu yaptı" türünden ve yabancı basında çıkan bir-iki haberin-yazının çevrilmesi tali durumdur. Eğer yapılacaksa bu, daha ayrıntılı ve daha derli toplu verilmelidir.

Eylül-Ekim 87 sayınızda, Lavri-on'da meydana gelen olayları anlatan yazıyı bir sorumsuzluk örneği olarak görüyoruz (kızmak yok acı konuşacağımızı söyledik). Bu olaylara ve daha bir dizi nedene bağlı olarak yapılan değerlendirmenin doğruluğu-yanlılığı bir yana (tartışılabilir bir konudur) yazı içindeki bir sürü olumsuzluğu (isim verme vb.) nasıl açıklayacaksınız, Yeni Demokrasi?

Kitlelerin duygu, düşünce ve özelliklerinin tercümanı olmak, gelişen (cılız da olsa) kitle hareketlerini doğru yöne kanalize etme... durup dururken olacak bir olay değildir. Sana bir şey söyleyeyim mi? Düzenin teşhiri yönündeki ajitasyon ve propaganda etkinliğinin ve yanın oldukça zayıf. Örneğin, "Referandum" oylamasıyla ilgili yazın da çok cılız, kapal ve ürkek bir biçimde kitleleri boykota çağırılıyorsun. "Sandık başına gitmeyin" cümlesini de yazının sonlarına doğru ve anlaşılabilir bir biçimde araya sıkıştırılıyorsun. "Referandum"un ne olduğunu, oynanmak istenen oyunun niteliği, hakim sınıf partilerinin bu oyundaki rolleri vb. açıklamadan, kitlelerin temel hak ve özgürlükleri üzerindeki gaspları işlemeden, yapılacak bir yönlendirme çabası boşa olacaktır. Tersi yönde, yani yapılması gerekene bir örnek istermisin? Yine, son sayınızda H.Karakuş imzalı yazı buna iyi bir örnektir. Açık ve net olarak iş-

kencenin teşhiri ve işkencecilerin somut hedef olarak gösterilmesi (ad, yer, görevleriyle) olaydır ki, kitleler üzerindeki etkisi büyük olacaktır. Bir de o işkencecilerin resimleri başılsaydı o sayfada, daha olumlu olacaktı. Fakat bunu yapmamak da senin olumsuzluğun. Kitlelerin ancak ve ancak somut hedef ve talepler etrafında yönlendirebileceğini bilmen lazım, Yeni Demokrasi. Bunca ürkeklik neden?

Aslında eleştiriler çok. Fakat bu kısacık mektuba hepsini sığdırmak olanaksız. Özetle; dilinizi benimseydik ve özellikle de başyazılardaki diliniz güzeldir. Bunu daha da geliştireceğinize inanıyoruz. Yalnız bir noktayı belirtmekte fayda var. Özellikle son sayılarınızda, "asli" görev ve sorumluluğumuzdan uzaklaşarak, toplumun belli bir kesimi için de (aydın kesimi diyelim) cereyan eden "entellektüel" tartışmalara katılma ve o kesime hitap etme istem veya embriyon olarak bu yönde bir gelişme olduğunu görüyoruz ve doğru buluyoruz. Dergi sayfalarını öyle kısır döngüsel tartışmalarla doldurmanın doğru olmayacağını, eminiz ki sen de bilincindedir.

Yeni Demokrasi'nin kültür-sanat sayfalarında daha nitelikli şiir, öykü, yazı görmek istiyoruz. Böylesine nazik bir konuda, gereken titizlik gösterilmelidir. Dünyadan ve Türkiye'den kısa haberlerle sayfaları açılabilir. Bir aylık önemli gelişme ve olayları kısa yorumlarıyla dediğimiz başlıkla sunmanın yararlı olacağına inanıyoruz.

Yazıların sayfalara dağılımında bazı karışıklık olmakta, hemen hemen her yazının sonunda "devam filan sayfada" ibaresini buluyoruz. Aslında buna çözüm bulmak zor olmasa gerek. Sayfa adetini çoğaltmayı düşünüyorsanız iyi olur deriz.

Sonuç olarak; hatalar olacaktır, eksiklikler olacaktır. "Sancılı" bir dönemde doğmak, sancıları ve yanlışlıkları üzerinde barındıracaktır. Önemli olan bu sancılığı yenebilmektir. İncancımız odur ki; tüm olumsuz iç ve dış etmenlere rağmen

Yeni Demokrasi için savaşınızda, her geçen gün heriyeni sayınızla yeniden doğacak, işçinin-köylünün o sarsıcı öfkesini sınıf mücadelesi arenasında, sürece ve Yeni Demokrasi'nin sesi daha gür çıkacaktır. Türkiye gerçekliğinde tek doğru ideolojik ve siyasi çizimin ışıklı yol göstericiliği altında, üzerimize düşen o onurlu görevi layıkıyla yerine getireceğine yürekten inanıyoruz.

Direnişlerin en güzelinin yaşandığı, düşlerin en güzelinin kurulduğu; onurlu yaşamının ve paylaşmanın eşsiz örneklerinin yaşandığı zindanlarda Yeni Demokrasi'nin çıkışı sevinçle, coşkuyla selamlandı, selamlanacak.

Selam Yeni Demokrasi emekçilerine, sarı sıcak yüreğimiz, yüreğinizle birlikte çarpıyor, çarpacak.

ÇANAKKALE ÖZEL E-TİPİ CEZAEVİNDEN BİR GRUP YENİ DEMOKRASİ OKURU

Devamlar - Devamlar - Devamlar

Baştarafı Syf: 86'da

na... Daha neler neler! Ama bütün bunlar bile sonuçta öylesine yapay, içtenliksiz ve sentetik duruyor ki, seyirciye köksüz ve tutarsız bir aydının bireysel aşkına garnitür olarak kullanılan spekülatif malzemeler olarak görülmekten öteye gitmiyor.

Şurası açıktır ki, "geçmişle hesaplaşma" hepimizin başlıca görevlerinden biridir. Ve olmaya da devam ediyor. Ama bunu yaparken sırtımızı sağlam temellere dayandırmakta sorumluluğumuzdur. "Kocaman bir inançla geçen gençliğim sen güzeldin" demekle iş bitmiyor ki? Böyle bir tavır olsa olsa gelecekte umudunu kesmiş nostaljik aydının geçmişe sığınma feryadı olur. Geçmiş güzeldi evet, ama asıl güzel olan gelecektir. Öyleyse geçmiş değiştiremeyiz ama, gelecek avuçlarımızın içindedir. Bu da uzun süreli bir sabır ve inanç ister. Özgentürk'te olmayan bu işte!

Peki bütün bu olumsuzlukların yanında hiç mi güzel sahneleri yok "Su da Yanar"ın. Kuşkusuz ki var tabii. Örneğin; portakal bahçesindeki düş sahnesi, ya da çeşitli simgesel, gerçeküstü, "alegorik" sahneler. Hatta bir bütün olarak gece görüntüleri... Ama bunlar bile seyirciye filmin genel olumsuzluğunu unutturmaya yetmiyor. Çünkü eş rolündeki Şahika Tekand dışında diğer oyuncular öylesine başarısız ve yapay ki... Bu yapaylık içinde değil Özgentürk, seyirci bile kurtaramıyor onları!.. □

Baştarafı Syf: 6'da

olan halk hareketinin zorlayıcı etkisi sonucunda ortaya çıktığı ve ege-men sınıflarca kendi yüzlerindeki demokrasi maskesinin inandırıcılığını güçlendiren bir araç olarak kullanılmak istendiğini de bilmektedirler. Sınıf bilinçli işçiler bununla birlikte, TKP'yi halkımızın baş düşmanı ABD emperyalizminin işbirlikçileriyle aynı kaba koymayacaklardır. Tüm işbirlikçi partiler halkımızın düşmanıdır. Ama düşmanlar arasında ayırım yapmalı, mızrağın temrenini baş düşmana yöneltmeliyiz.

TKP bugün İsa gibi davranıyor. Her türlü barışı taktis ediyor ve terörün her türüne karşı çıkıyor. Ve bunu kutsal bir prensip olarak benimsemiş görünüyor. Ama işbirlikçiler her zaman efendilerinin ağzından çıkana ve estirdikleri rüzgara dikkat ederler. Gorbacov "demokrasi", "hümanizm" ve "barış" vazeleri veriyor ve bunların rüzgarını estiriyor bugün. Onun yarın hangi rüzgarı estireceğini şartlar tayin edecektir. Ve biliyoruz ki, TKP eskisi kadar olmasa bile Rus modern-revizyonistlerine bir hayli bağlıdır. Dostoyevski ömrünün son yıllarında şöyle diyordu: "İsa ve gerçek günün birinde çatışlırlarsa ben İsa'dan yanayım." TKP bugüne kadar hep İsa'dan yana olmuştur. Bizim ege-men sınıflara, "bu kurttur, huyundan vazgeçmez" dedirtecek kadar... Biz bu mantıkta değiliz ama yine de

şunu belirtmeden geçemeyeceğiz: Bu, bir kurdun diğer kurt hakkındaki yargısıdır.

Sınıf bilinçli işçiler, yarı-sömürgelerdeki uşakların ve işbirlikçilerin karakterlerini mücadele yöntemlerini ve taktiklerini çok iyi bilirler. Komplo, entrika, darbecilik parlamenter "kahramanlık" ve avanaklık, en bayağı cinsten ikiyüzlülük, faşist terör ve popülist dalkavukluk vb. bunların ruhunun vazgeçilmez öğeleridir. Bunların ruhunu ve insanlığı bunlardan kurtaracak olan biricik güç bunların mezar kazıcılarıdır. Mezarlarını kazacak, götürüp yerleştirecek ve kendisi de kırklara karışacaktır. İşte o zaman ilk kez, şafak denilen nesne, bembeyaz, ışıl-tılı orgazdan gelinlik giyen körpe bir kız edasıyla gülümseyecektir insanlığa... □

Baştarafı Syf: 16'da

örgütlenme yöntemlerini seçebilseydi, yenilgi bunca ağır olmayabilirdi. Hakim sınıfların yoğun saldırısı daha az bir kayıpla atlatılabilirdi.

İşte bu o dönemin nesnel şartları ve subjektif gücün objektif durumu, 12 Mart sonrası yeterince kavranmadı ve dolayısıyla subjektif gücün geçmişe sağlıklı bir şekilde değerlendirilerek geleceğe yol gösterici dersler çıkarılmadı. Bunlar süreç içinde değiştirilerek doğrusu konmadığı için, 12 Eylül sürecinde ağır darbeler alınmasında etkileyici bir rol oynadı. Yani bence, 12 Eylül sürecinde alınan 2. yenilginin nedenlerini, köklerini, 1. yenilginin değerlendirilmesinde düşülen hatalar içinde de aramak gerekir. Aksi takdirde, hata ve zaaflardan köklü bir şekilde kopyulamaz. Bu değerlendirmeler ışığında 1978 değerlendirmesine damgasını vuran anlayış "geçmişimizi aşalım", "dogmatizme düşme-

yelim" adına, (çünkü, o dönemde Türkiye devrimci hareketi içinde çok yoğun bir "geçmiş aşma", "dogmatik davranmama" kampanyası vardı, bunlardan etkilenme vardı), subjektivizme düşüldü. Esas olarak da bu değerlendirmeye sağ oportünist anlayış damgasını vurdu. Zaten ideolojik hastalıklardan birisi olan subjektivizm, geçmişten beri vardır. Halen kökleri kurutulmuş da değildir. Subjektivizm, bazen "sağ", bazen de "sol" oportünizm biçiminde kendisini ortaya çıkarmaktadır. Geçmişimize dönüp baktığımızda iki biçimini de rahatlıkla görebiliriz. Sağ ve sol ikiz kardeşler ve sürekli birbirlerini doğururlar. Geçmişe hakim olan, damgasını vuran çizgi ise, sağ oportünizm olmuştur. Bu hakimiyet, piramidin tepesinde olmuş, elinde ise sarı bayrak sallamıştır. Piramidin bir bütün kendisi iç ve dış saldırılarla boğuşmuş, ML özelliğini ve niteliğini korumuştur.

GENÇ JAKOBEN

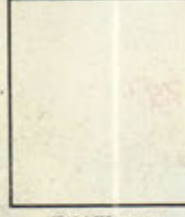
Hüseyin AYDIN

Hüseyin Tosun

Rıza Sökmen

Zeki Uygun

İbrahim Polat

Ünal Küçükbayrak

A.Rıza Boyoğlu

Kamile Öztürk

İsmail Doğan

M.Kemal Yılmaz

Saplandı göğsüm üstüne

9 kara saplı bıçak

Kalbim yine çarpıyor, yine çarpacak

22 Kasım 1986

Onların her biri, bire on, bire yüz, bire bin verecek bereketli bir tohum gibi düştüler toprağa. Her biri halkımızın ve bizlerin yüreğine gömüldü. Her birinin adı oya gibi işlendi gökyüzüne... Bir çılgık oldular sonsuzluğa... Zulme karşı isyanda en önde yürüdüler... Dersim onlarla gurur duydu, duyuyor. Munzur çayı ebediyen özgürlük savaşçılarını anarak çağlayacak. Artık bebelerimiz sizlerin destanını dinleyecek. Can dostlarım, kardeşlerim SİZLER rahat uyuyun...

**9 CANIMIZI, 9 FİDANIMIZI KALBİMİZE GÖMDÜK,
SAYGIYLA ANIYORUZ!**

**Dostların, Arkadaşların adına
Halil GÜNDOĞAN, Neşet TAN**